จารึกกัลยาณี

เรื่องพงศาวดารสมณวงศ์นิกายฝ่ายใต้

คำจารึกภาษามคธ

ทั้งคำแปลเปนภาษาไทยแลภาษาอังกฤ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศร

โปรดให้พิมพ์ในงารพระราชทานเ

หม่อมสุภาพ กฤดากร ณอย

เมื่อปีฉลู พ.ศ. ๒๔

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิ

294.308
จ 319

หอสมุดแห่งชาติ
8 ส.ค. 2532
กรมศิลปากร

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

จารึกกัลยาณี

เรื่องพงศาวดารสมณวงศ์นิกายฝ่ายใต้

คำจารึกภาษามคธ

ทั้งคำแปลเปนภาษาไทยแลภาษาอังกฤษ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศรวรฤทธิ์

โปรดให้พิมพ์ในงารพระราชทานเพลิงศพ

หม่อมสุภาพ กฤดากร ณอยุธยา ต. จ.

เมื่อปีฉลู พ.ศ. ๒๔๖๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

สำนักหอสมุดกลาง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้อง จฬ.

29A.308
หมู่ จ 319

ม ตท ป ๒๐ ก ฝ จบ.

คำนำ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศร์วรฤทธิ์ ดำรัสสั่งมายังหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร ว่ามีพระประสงค์จะทรงพิมพ์หนังสือสำหรับประทานแจกในงารศพหม่อมสุภาพ กฤดากร ณอยุธยา ต.จ. ซึ่งจะได้พระราชทานเพลิงในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘ นี้ ให้กรรมการหอพระสมุด ฯ เลือกเรื่องหนังสือและจัดการพิมพ์ถวาย ข้าพเจ้ามีความยินดีที่มีโอกาศสนองพระเดชพระคุณ โดยฉเพาะเพื่อช่วยงารศพหม่อมสุภาพ ซึ่งเปนผู้ชอบพอกับข้าพเจ้ามาแต่ก่อน แต่รู้สึกเสียดายอยู่ที่ได้ทรายกระแสรับสั่งเมื่อวันกระชั้นงารศพอยู่แล้ว การเลือกหาเรื่องหนังสือมีความจำเปนบังคับ เพราะจะต้องพิมพ์ให้แล้วทันงาร จะเลือกหนังสือเรื่องใหญ่หรือจะตบแต่งใหม่เวลาไม่พอจะทำให้สำเร็จได้ ผเอิญมีหนังสือซึ่งข้าพเจ้าคิดเห็นว่าสมควรแก่งาร และพอจะพิมพ์ให้แล้วทันได้อยู่เรื่องหนึ่ง เรียกว่า "จาริกกัลยาณี" เปนเรื่องพงศาวดารสมณวงศนิกายฝ่ายใต้ หรือที่เรียกว่าหินยาน ซึ่งมาประดิษฐานในประเทศพม่ารามัญ ตลอดจนสยามประเทศนี้ หนังสือเรื่องนี้มีฉบับอยู่ในหอพระสมุด ฯ บริบูรณ์ ทั้งสำเนาตัวจาริกเปนภาษามคธ และคำแปลเปนภาษาไทย และเปนภาษาอังกฤษ อาจจะรวบรวมพิมพ์ได้ทั้ง ๓ ภาษา ข้าพเจ้าจึงได้เลือกเรื่องจาริกกัลยาณีให้พิมพ์ในสมุดเล่มนี้สำหรับแจกในงารศพหม่อมสุภาพ

อธิบายเรื่องคำจารึกกัลยาณี

คำจารึกศิลากัลยาณีที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ ตัวศิลาจารึกเดิมอยู่ที่ตำบลบ้านโซงคโยง นอกเมืองหงสาวดีด้านตวันตก เปนศิลาแท่งสูงประมาณ ๔ ศอกคืบ กว้าง ๒ ศอกคืบ หนา ๑๘ นิ้ว ปักเรียงกันไว้ ๑๐ แท่ง มีอักษรรามัญจารึกทั้งสองด้าน คำจารึกเปนภาษามคธ ๒ แท่ง แปลเปนภาษารามัญ ๘ แท่ง ประกาศการที่พระเจ้าหงสาวดีผู้ทรงพระนามว่าพระเจ้ารามาธิบดี ได้ทรงชำระสมณวงศและได้ให้ผูกพัทธสีมากัลยาณี เมื่อพระพุทธสาสนกาลล่วงได้ ๒๐๑๙ พรรษา ตรงกับปีวอกจุลศักราช ๘๓๘ คฤศตศก ๑๔๗๖

เรื่องราวที่จารึกไว้ ในศิลากัลยาณีนี้ เล่าถึงเรื่องประวัติสมณวงศตั้งแต่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธสาสนาและสมณวงศมาประดิษฐานถึงประเทศทางตวันออกนี้ ครั้นนานมาเสื่อมทรามด้วยเหตุต่าง ๆ และพรรณาถึงการที่พระเจ้ารามาธิบดีได้ทรงพากเพียรกระทำในครั้งนั้นอย่างใด ๆ เพื่อให้สมณวงศในรามัญประเทศถึงความบริสุทธิ์ ตลอดจนที่ได้ทรงพระราชวินิจฉัยสอบสวนพระยาลิ และพระอรรถกถาฎีกา หาความรู้ถูกถ้วนในการผูกพัทธสีมาแล้ว และให้ผูกสีมากัลยาณีไว้ได้เปนแบบแผนวิธีผูกพัทธสีมา สืบต่อมาในรามัญประเทศจนทุกวันนี้ คำจารึกกัลยาณีนี้ นับถือกันว่าเปนเรื่องดี มีประโยชน์ทั้งให้ความรู้พงศาวดาร และวิจารณ์คดีในธรรมวินัยแห่งพระพุทธสาสนา

เพราะฉนั้นเมื่อหอพระสมุด ฯ ได้ฉบับมาแต่เมืองพม่า กรรมการจึงได้ให้พระยาพจนสุนทร (เรือง อติเปรมานนท์) เปรียญ แปลออกเปนภาษาไทยเต่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔

พระเจ้าหงสาวดี ที่ในคำจารึกเรียกว่าพระเจ้ารามาธิบดีพระองค์นี้ ในพงศาวดารพม่าเรียกว่า พระเจ้าธรรมเจดีย์ คือพระมหาธัมมิกราช ที่เรียกว่าพระเจ้าศรีสายกวงศธรรมเจดีย์ในหนังสือเรื่องราชาธิราชนั้นเอง พระเจ้าหงสาวดีพระองค์นี้จะอุบัติในตระกูลใดมิได้ปรากฏ รู้ได้แต่ว่ามิใช่เชื้อชาติราชตระกูลเก่า เมื่อเริ่มกล่าวถึงในหนังสือราชาธิราชก็ว่าบวชเปนสามเณรอยู่ณวัดศรีปรางค์ ในแขวงเมืองหงสาวดี เมื่ออายุ ๑๔ ปีขึ้นไปเล่าเรียนอยู่ที่เมืองภุกามได้ ๕ พรรษา รู้พระไตรปิฎกแตกฉานแล้วจึงกลับมาอยู่ณวัดศรีปรางค์ตามเดิม เที่ยวเทศนาสั่งสอนประชาชนผู้คนนับถือมาก จนนางพระยาราชธิดาของพระเจ้าราชาธิราชรับอุปฐาก และจัดการให้อุปสมบทเปนพระภิกษุ มีนามตามพระอุปัชฌาย์บัญญัติว่า ธัมมิกราช ครั้นถึงแผ่นดินพระเจ้าธรรมราชาอันเปนพระราชบุตรของพระเจ้าราชาธิราช นางพระยาได้ไปเปนมเหษีพระเจ้าอังวะ แต่พระเจ้าอังวะพระองค์นั้นมีผู้กระทำร้ายถึงสิ้นชีพในเวลาเกิดเหตุขลาดล นางพระยาจึงต้องตกทุกข์ได้ยากอยู่ในเมืองอังวะต้องไปเปนภรรยาผู้มียันตาศักดิ์คนหนึ่ง ชื่อ ตราพญา และมีธิดาองค์หนึ่ง จะเกิดด้วยพระเจ้าอังวะหรือด้วยตราพญา ในหนังสือพงศาวดารหากล่าวชัดไม่ แล้วพระมหาธัมมิกราชจึงไปพาหนีกลับลงมาเมืองหงสาวดีได้

ส่วนที่เมืองหงสาวดีในตอนนั้น ก็มีกษัตริย์สืบวงศ์พระเจ้าราชาธิราช ต่อมาถึง ๕ องค์ แต่เป็นเวลาบ้านเมืองไม่ปรกติ มักเกิดเหตุรบพุ่งฆ่าฟันกันเอง จนเชื้อวงศของพระเจ้าราชาธิราชที่เป็นชายหมดสิ้น คนทั้งหลายจึงได้เชิญนางพระยาเมื่อกลับลงมาอยู่เมืองหงสาวดีแล้วหลายปี ขึ้นครองราชสมบัติเมื่อประกา พ.ศ. ๑๙๙๖ ขณะนั้นนางพระยาชราแล้ว จึงให้พระมหาปฎกธรลาสิกขาออกมาอภิเษกด้วยพระราชธิดา แล้วตั้งให้เป็นพระมหาอุปราช นางพระยาครองราชสมบัติอยู่ ๗ ปี แล้วพระเจ้าธรรมเจดีย์จึงได้รับราชสมบัติเมื่อปีมะโรง พ.ศ. ๒๐๐๓ เทียบสมัยตรงในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ณกรุงศรีอยุธยา พงศาวดารพม่าไม่ได้กล่าวชัดว่านางพระยาสิ้นพระชนม์แล้ว พระเจ้าธรรมเจดีย์จึงได้รับราชสมบัติ หรือนางจะได้มอบเวรราชสมบัติแก่พระเจ้าธรรมเจดีย์อย่างกล่าวไว้ในเรื่องราชาธิราช

ในแผ่นดินพระเจ้าธรรมเจดีย์ไม่มีศึกสงคราม เพราะพม่ารามัญรบพุ่งกันมาแต่ครั้งพระเจ้าราชาธิราชกับพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง แล้วยังซ้ำมีเหตุจลาจลฆ่าฟันกันขึ้นเองในแผ่นดินหลัง ๆ ต่อมาทั้งสองฝ่ายบ้านเมืองยับเยินอ่อนกำลังลงด้วยกัน พระเจ้าธรรมเจดีย์จึงได้โอกาสทำนุบำรุงกรุงหงสาวดี ให้มีความสมบูรณ์ทั้งฝ่ายพระพุทธจักรและอาณาจักร จนปรากฏพระเกียรติยศเป็นที่ยกย่องในพงศาวดารพม่ารามัญ ว่าเป็นพระเจ้าแผ่นดินอันประเสริฐพระองค์หนึ่ง พวกรามัญนับถือพระเจ้าหงสาวดีพระองค์นี้เพียงไร แจ้งอยู่ในหนังสือราชาธิราช

ตอนปลายโดยพิสดาร พระเจ้าธรรมเจดีย์ดำรงราชสมบัติอยู่ ๓๑ ปี สิ้นพระชนม์เมื่อปีกุญ พ.ศ. ๒๐๓๕ เทียบสมัยตรงในต้นแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีพระองค์ที่ ๒ ณกรุงศรีอยุธยา

มีข้อความควรสังเกตพงศาวดารในสมัยนี้อยู่อย่างหนึ่ง ที่การยำเพ็ญพระเกียรติยศในทางสาสนูปถัมภก เป่นความนิยมคุจแข่งขันกันทั้ง ๓ ประเทศ คือครั้งนั้นในสยามประเทศ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถก็ละราชสมบัติออกทรงผนวชถึง ๘ เดือน เมืองนครเชียงใหม่พระเจ้าติโลกมหาราชก็กระทำสังคายนาที่ ๘ ส่วนรามัญประเทศพระเจ้าธรรมเจดีย์ก็ชำระสมณวงศ ร่วมในสมัยอันเดียวกัน และเป่นไมตริกันดังปรากฏในหนังสือยวนพ่าย ว่าเมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงผนวชนั้น ทั้งพระเจ้าหงสาวดีธรรมเจดีย์ และพระเจ้าเชียงใหม่ติโลกราชต่างแต่งราชทูตให้เชิญเครื่องบริขารเข้ามาถวายอนุโมทนาในการที่ทรงผนวชนั้น ข้อนี้พึงสันนิษฐานได้ต่อไป ว่าเมื่อพระเจ้าหงสาวดีธรรมเจดีย์ทรงผูกพัทธสีมากัลยาณีครั้งทำสังฆกรรมก็ดี เมื่อพระเจ้าติโลกราชทำสังคายนาที่เมืองเชียงใหม่ก็ดี เห็นจะมีราชทูตไทยไปช่วยด้วยทั้งสองแห่ง

คำจารึกกัลยาณีเป่นหนังสือสำคัญเรื่องหนึ่งในเมืองพม่ารามัญดังกล่าวมาแล้ว นายโทเซียงโก บรรณารักษ์ใหญ่ในหอสมุดของรัฐบาลที่เมืองร่างกุ้ง จึงได้แปลเป่นภาษาอังกฤษเพื่อโฆษนาแก่นักเรียนชาวยุโรป หอพระสมุด ฯ พิมพ์จารึกกัลยาณีครั้งนี้ ได้ให้พิมพ์คำแปลภาษา

อังกฤษไว้ด้วย ด้วยเห็นว่าพระองค์เจ้าและหม่อมเจ้าในหม่อมสุภาพมีผู้ชอบพอเป็นมิตรสหายกว้างขวางในชาวต่างประเทศมากด้วยกัน จะได้แจกให้เป็นประโยชน์ได้ตามสมควรแก่การ

อนึ่งพระเจ้าบรมวงศเธอ กรมพระนเรศร์วรฤทธิ์ได้ทรงเรียบเรียงเรื่องประวัติของหม่อมสุภาพประทานมา เพื่อจะให้พิมพ์ไว้ให้ปรากฏพอเป็นที่ระลึกแก่ญาติมิตร์ทั้งปวง จึงได้พิมพ์ไว้ในท้ายคำนำต่อไปนี้

ประวัติหม่อมสุภาพ ต. จ.

หม่อมสุภาพ กฤดากร ณอยุธยา ต. จ. เป็นธิดานายสังข์ กับนางไทย เกิดที่จังหวัดพระประแดงในรัชกาลที่ ๕ เมื่อณวันเสาร์เดือน ๕ แรม ๑๒ ค่ำ ปีมะเมียยังเป็นนพศก จุลศักราช ๑๒๑๙-๒๐ ตรงกับวันที่ ๑๐ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๐๑ นางผะเดิม คชเสนี ธิดาพระอนุศิลป์ (แก่งไผ่ คชเสนี) ผู้เป็นญาติรับมาเลี้ยงตั้งแต่ยังเยาว์ครั้นเมื่ออายุได้ ๘ ขวบ นางผะเดิมเห็นว่าเป็นเด็กที่ฉลาดว่องไว ทั้งมีกิริยาอัชฌาสัยเรียบร้อย จึงได้พามาให้เจ้าจอมมารดากลิ่น เมื่อยังรับราชการอยู่ในพระบรมมหาราชวังชุบเลี้ยง ได้เล่าเรียนอักขรสมัยในเมื่ออยู่ในพระบรมมหาราชวังตลอดมา

ครั้นปีมะเส็งเอกศก จุลศักราช ๑๒๓๑ พ.ศ. ๒๔๑๒ เจ้าจอมมารดากลิ่นออกจากพระบรมมหาราชวังมาอยู่บ้านเจ้าพระยามหาโยธา (ทอเหรียะ คชเสนี) เจ้าคุณปู่ ซึ่งได้ถวายที่บ้านให้เป็นวังพระเจ้าบรมวงศเธอกรมพระนเรศร์วรฤทธิ์ได้ประทับอยู่ตลอดมาจนกาลบัดนี้นั้น เจ้าจอมมารดากลิ่นได้มีงารโกนจุกหม่อมสุภาพที่วังนี้

หม่อมสุภาพ กฤดากร ณอยุธยา ต.จ.

พ.ศ. ๒๔๐๑ - ๒๔๖๐

ต่อมาเจ้าจอมมารดากลิ่นได้ยกถวายให้เป็นหม่อมห้ามในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศร์วรฤทธิ์ มีพระโอรสและพระธิดาด้วยหม่อมสุภาพ รวม ๑๐ องค์ คือ

ที่ ๑ หม่อมเจ้าชาย ประสูติได้ ๓ เดือน ชีพิตักษัย
ที่ ๒ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารุญศักดิกฤดากร
ที่ ๓ หม่อมเจ้าบวรเดช
ที่ ๔ หม่อมเจ้าเสรฐสิริ
ที่ ๕ หม่อมเจ้าหญิง ประสูติได้ขวบ ๑ ชีพิตักษัย
ที่ ๖ หม่อมเจ้าสิทธิพร
ที่ ๗ หม่อมเจ้าชาย ตกโลหิตเมื่อ ๕ เดือน
ที่ ๘ หม่อมเจ้าอมรทัต
ที่ ๙ หม่อมเจ้าเขจรจรัสฤทธิ์
ที่ ๑๐ หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์

หม่อมสุภาพได้เฝ้าพระยาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวุฒาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อพระพุทธศักราช ๒๔๑๘ ขณะพระราชทานนาม พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารุญศักดิกฤดากร แต่ยันดาศักดิ์ยังเป็นหม่อมเจ้า เมื่อพระพุทธศักราช ๒๔๒๖ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศร์วรฤทธิ์ครั้งยังดำรงยันดาศักดิ์กรมหมื่น ได้เป็นอรรคราชทูตสยามในราชสำนักประเทศอังกฤษ หม่อมสุภาพได้ตามเสด็จไปอยู่ในสถานราชทูตสยามณกรุงลอนดอน ๓ ปี ได้เฝ้าสมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย และพระราชวงศ์ในราชสำนักประเทศอังกฤษนั้นด้วย

เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๔๓ พระบาทสมเด็จฯ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเครื่องราชอิศริยาภรณ์สำหรับตระกูลตติยจุลจอมเกล้าฝ่ายในแก่หม่อมสุภาพ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบันนี้ก็ได้ทรงพระกรุณาหม่อมสุภาพ จำเดิมมาแต่ได้ถวายหม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์เป็นข้าหลวงเดิม ทั้งได้ทรงใช้สอยคุ้นเคยกับหม่อมเจ้าผู้เป็นบุตรหม่อมสุภาพเกือบจะทุกองค์ ในเมื่อดำรงพระราชอิศริยศักดิ์พระยุพราช ครั้งทรงศึกษาวิทยาศาสตร์อยู่ณประเทศอังกฤษ

หม่อมสุภาพเป็นผู้มีกิริยาอัชยาศัยดี พระบรมวงศ์ฝ่ายหน้าฝ่ายในทรงพระเมตตาคุ้นเคยโดยมาก ทั้งมีน้ำใจกว้างขวาง ขุนนางผู้ใหญ่ตลอดจนผู้น้อยที่ชอบพอนับถือก็มาก เมื่อพระพุทธศักราช ๒๔๕๙ หม่อมสุภาพ กฤดากร ณอยุธยา ป่วยเป็นโรคอันตะพิการ แพทย์รักษาและพยาบาลกันมาตลอดปี อาการมีแต่ทรงกับซุด จนถึงวันที่ ๕ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ ตรงกับวันศุกร์ เดือน ๑๑ แรม ๔ ค่ำ ปีมะเส็ง นพศก จุลศักราช ๑๒๗๙ ถึงอนิจกรรม อายุได้ ๕๙ ปีกับ ๕ เดือน ๒๖ วัน

กรรมการหอพระสมุด ฯ ขอถวายอนุโมทนากุศลบุญราศีทักษิณานุปทาน ซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศร์วรฤทธิ์ พร้อมด้วยพระโอรส ได้ทรงบำเพ็ญกุศลในงารศพหม่อมสุภาพ กฤดากร ณอยุธยา และได้โปรดให้พิมพ์หนังสือเรื่องนี้ให้แพร่หลาย หวังใจว่าผู้ที่ได้รับไปคงจะพอใจถวายอนุโมทนาด้วยทั่วกัน

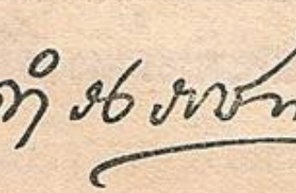

สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘

บาฬีรามัญสมณวงศ์

คัดจากจารึกกัลยาณีสีมา

◎ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ
สิทฺธา ภวนฺตุ ชินจกฺกวราภิวุฑฺฒิโย สิทฺธิ์ พุทฺธสฺส นโม ฯ

รามญฺญเทสปติภู- รามาธิปตินา กตา
ชินสาสนสณฺฐิติ ตำ ปวตฺติ กถิยเต ฯ

รามญฺญเทสปติภูรามาธิปติราชกาเล ชินสาสนสฺส สุทฺธิ ฯ

สกฺยมุนิโน สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปรินิพฺพานโต ทฺวินฺนำ วสฺสสตานำ อุปริ อฏฺฐารสเม วสฺเส วิติวตฺเต ธมฺมาโสกราชา อภิเสกำ ปาปุณิ ฯ ตโต จตุตฺเถ วสฺเส นิโครธสามเณรำ ปฏิจฺจ พุทฺธสาสเน สญฺชาตา อติวิย ปสาเทน ภิกฺขูนำ ลาภสกฺกาโร เวปุลฺลำ อคมาสิ ติตฺถิยานำ ปริหายิ ฯ

อถ ติตฺถิยา ลาภสกฺการำ ปตฺถยมานา เกจิ ภิกฺขูสุ ปพฺพชิตฺวา อุปสมฺปชฺชิตฺวา สกานิ สกานิ สสฺสตาทีนิ ทิฏฺฐิคตานิ ปกาเสนฺติ ฯ เกจิ ปน สยเมว ปพฺพชิตฺวา ภิกฺขุเวสำ คเหตฺวา สกานิ สกานิ ทิฏฺฐิคตานิ ปกาเสนฺติ ฯ เต สพฺเพปิ อุโปสถาทิสมฺมกมฺมำ กโรนฺตานำ ภิกฺขูนำ อนฺตรำ ปวิสิตฺวา นิสีทนฺติ ฯ เตน ปริสา อสุทฺธาติ สโมฺม อุโปสถำ น กโรติ ตโต อโสการาเม สตฺตวสฺสานิ อุโปสโถ ปจฺฉิชฺชิ ฯ

ตำ ปฏิจฺจ ราชา อมฺมาโสโก สาสนุปฺปนฺนมลกณฺฏกพุทฺธาปหรเณน สาสนำ โสเธตุกาโม โมคฺคลิปุตฺตติสฺสมหาเถรำ อุปนิสฺสยำ กตฺวา วิภชฺชวาทิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ สสฺสตวาทิโน ติตฺถิยาติ สมยำ อุคฺคเหตฺวา สพฺเพ ภิกฺขู สนฺนิปาตาเปตฺวา สมานลทฺธิโก เอกโต วสาเปตฺวา ตโต เอเกกำ นิหริตฺวา กิวาทิ สมฺมาสมฺพุทฺโธติ วุตฺเต วิภชฺชวาทิ สมฺมาสมฺพุทฺโธติ วทนฺตา สาสนิกภิกฺขู สฏฺฐิสตสหสฺสา อเหสุำ ฯ สสฺสตาทิวาทิ สมฺมาสมฺพุทฺโธติ วทนฺตา ปน ติตฺถิยปกฺขา ปาปภิกฺขู สฏฺฐิสหสฺสา อเหสุำ ฯ อถ ราชา เต สพฺเพปิ สฏฺฐิสหสฺเส ปาปภิกฺขู อุปฺปพฺพาเชตฺวา ปริสุทฺธาทานิ ปริสา กโรตุ สำโฆ อุโปสถกมฺมนฺติ วตฺวา นครำ ปาวิสิ ฯ

ตโต โมคฺคลิปุตฺตติสฺสมหาเถโร อโสการาเม เตหิ สพฺเพหิ สฏฺฐิสตสหสฺเสหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิำ อุโปสถำ อกาสิ ฯ ตทวสาเน สำเขเปน ภควตา เทสิตำ กถาวตฺถุปกรณำ ภควตา ทินฺนนเย ฐตฺวา วิตฺถาเรตฺวา เทเสสิ ฯ ตโต ปรำ ยถา อายสฺมา มหากสฺสปเถโร ฉฬภิญฺญาจตุปฏิสมฺภิทาปตฺเต ปญฺจสตมตฺเต ขีณาสวภิกฺขู อุจฺจินิตฺวา สตฺตมาสำ ปฐมสงฺคีติำ อกาสิ ฯ ยถา จ อายสฺมา มหายสเถโร ฉฬภิญฺญาจตุปฏิสมฺภิทาปตฺเต สตฺตสตมตฺเต ขีณาสวภิกฺขู อุจฺจินิตฺวา อฏฺฐมาสำ ทุติยสงฺคีติำ อกาสิ ฯ เอวำ ฉฬภิญฺญาจตุปฏิสมฺภิทาปตฺเต สหสฺสมตฺเต ขีณาสวภิกฺขู อุจฺจินิตฺวา นวมาสำ ตติยสงฺคีติำ อกาสิ ฯ สงฺคีติกรณาวสาเน ปน อนาคเต สาสนำ ปจฺจนฺตรฏฺเฐสุ ปติฏฺฐหิสฺสตีติ วิทิตฺวา เตสุ

เตสุ รฏฺเฐสุ สาสนํ ปติฏฺฐาเปถาติ เต เต มชฺฌนฺติกเถราทโย เถเร เปเสสิ ฯ เตสุ มหามหินฺทเถรํ ตมฺพปณฺณิทีเป สาสนํ ปติฏฺฐาเปตุ เปเสสิ ฯ โสณเถรํ ปน อุตฺตรเถรญฺจ สุวณฺณภูมิรฏฺฐ-สำขาตรามญฺญเทเส สาสนํ ปติฏฺฐาเปตุ เปเสสิ ฯ

ตทา สุวณฺณภูมิรฏฺเฐ สิริมาโสโก นาม ราชา รชฺชํ กาเรสิ ฯ ตสฺส ราชฏฺฐานินครํ เกลาสภปพฺพตเจติยสฺส ปจฺฉิมานุทิสายํ โหติ ฯ ตสฺส ตุ นครสฺส ปาจีนุปฑฺฒภาโค ปพฺพตมุทฺธนิ โหติ ฯ ปจฺฉิมุ-ปฑฺฒภาโค สเม ภูมิภาเค โหติ ฯ ตำ ปน นครำ โคฬมนุสฺสฒรานำ วิย มตฺติกฒรานำ พหุลตาย โคฬมตฺติกนครนฺติ ยาวชฺชตนา โวหรนฺติ ฯ

ตสฺส ปน นครสฺส สมุทฺโทปกฏฺฐฏฺฐา สมุทฺทวาสี รกฺขสี รญฺโญ เคเห อนุวิชาตำ ทารกำ สตตำ คเหตฺวา ขาทติ ฯ ตสฺมิ จ เถราคมนสมเย รตฺติยำ รญฺโญ อคฺคมเหสี เอกำ ทารกำ วิชายิ ฯ สายี รกฺขสี รญฺโญ เคเห ทารกสฺส นิพฺพตฺตภาวำ ญตฺวา ตำ ขาทิตุกามา ปญฺจสตปริวารา นคราภิมุขี อาคจฺฉติ ฯ มนุสฺสา ตำ ทิสฺวา ภีตตสิตา วิรวนฺติ ฯ ตทา เทฺว เถรา อติวิย ภยานเก รกฺขสีสีสสทิเส เอกสีสทฺวิธาภูตสีหกาเย ทิสฺวา ตโต รกฺขสีคณฺโต ทิคฺคเณ อตฺตภาเว มาเปตฺวา อนุพนฺธิตฺวา รุธาเปสุ ฯ อถ เต ยีสาขา เถรมาชีเต ทิคฺคเณ อตฺตภาเว ทิสฺวา มยำ ยีทานิ อิเมสำ ภกฺขา ภวิสฺสามาติ ภีตา สมุทฺทาภิมุขา ธาวิสุ ฯ เถรา ปน เตสำ

อนาคมนตฺถาย ทีปสฺส สมนฺตา อารกฺขํ สณฺวิทหิตฺวา ตทา สนฺนิปติตานํ มนุสฺสานํ พฺรหฺมชาลสุตฺตํ เทเสสุ ฯ เทสนาวสาเน สฏฺฐิสหสฺสานํ มนุสฺสานํ ธมฺมาภิสมโย อโหสิ ฯ อฑฺฒุฑฺฒานิ ปุริสสหสฺสานิ ทิยฑฺฒานิ จ อิตฺถิสหสฺสานิ ปพฺพชิสุ ฯ อวเสสา ปน มนุสฺสา สรเณสุ จ สีเลสุ จ ปติฏฺฐหิสุ ฯ เอวํ สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปรินิพฺพานโต ทฺวินฺนํ วสฺสสตานํ อุปริ ฉตฺตึสติเม วสฺเส วิติวตฺเต อิมสฺมึ รามญฺญเทเส เทฺว เถรา สาสนํ ปติฏฺฐาเปสุนฺติ ทฏฺฐพฺพํ ฯ

ตโต ปภุติ รามญฺญเทเส ตทหุชาตราชกุมารานํ โสณุตฺตราติ นามํ อกรึสุ ฯ สพฺเพสํ อภินวชาตทารกานญฺจ รกฺขสาย นิวารณตฺถํ ภุเช วา ปณฺเณ วา เถรมาฬิตฺตภาวรูปํ ลิขิตฺวา สีโสปริ ชปยึสุ ฯ นครสฺส ปาจีนุตฺตรทิสาภาเค คิริมตฺถเก เถรมาฬิตฺตภาวรูปํ สิลามยํ กตฺวา ชปยึสุ ฯ ตํ รูปํ ยาว อชฺชตนา ทิสฺสติ ฯ

เอวํ รามญฺญเทเส สาสนปติฏฺฐานโต ปฏฺฐาย จิรกนฺตํ ทิพฺพติ ฯ คจฺฉนฺเต คจฺฉนฺเต กาเล มหามณฺฑลสฺสาปิ รามญฺญเทสสฺส วิสุ วิสุ ทามริกตฺตกรเณน ภินฺนตฺตา อหิวาตกโรคปีฬิตตฺตา ทุพฺภิกฺขปีฬิตตฺตา วรจกฺกสํขิตฺตาย สตฺตราชเสนายาภิภูตตฺตา จ รามญฺญฏฺฐานํ ทุพฺพลํ ชาตํ ฯ เตน ตํ นิวาสินํ ภิกฺขูนํ สุเขน ปริยตฺติ วา ปฏิปตฺติ วา ปริปูเรตุ อสกฺโกเณยฺยตฺตา สาสนมฺปิ ทุพฺพลํ ชาตํ ฯ

สุริยกุมาโรติ ปน ปฏิลทฺธกุมารนามสฺส มโนหริรญฺโญ รชฺชกรณกาเล อจฺจนฺตทุพฺพลํ ชาตํ ฯ ตทา สมฺมาสมฺพุทฺธปรินิพฺพานโต

ฉสตาธิกวสฺสสหสฺสํ โหติติ ทฏฺฐพฺพํ ฯ เอกุตฺตรฉสตาธิกวสฺส-สหสฺเส ปน กาเล รุทฺธรูปเพทสกฺกราเช อริมทฺทนปุริสฺสเรน อนุรุทฺธเทเวน รญฺญา สยิฏกตฺตยํ ภิกฺขุสงฺฆ อาเนตฺวา ปุคามสีขาเต อริมทฺทนปุเร สาสนํ ปติฏฺฐาปีตํ ฯ

ตโต สตฺตุตฺตรสตวสฺสกาเล รสยมปาณสกฺกราเช ลงฺกาทีปสฺมิ สิริสงฺฆโพธิปรกฺกมพาหุราชา สาสนํ วิโสเธสิ ฯ

ตโต ปน ฉฏฺเฐ วสฺเส ยมสีขิปาณสกฺกราเช ลงฺกาทีเป เจติยาภิวนฺทนตฺถาย ปุคามภูปาจริยภูโต อุตฺตราชีวมหาเถโร สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิ นาวํ อภิรูหิสฺสามีติ เยน กุสิมนครํ เตน ปกฺกามิ ฯ โก ปเนส อุตฺตราชีวมหาเถโรติ ฯ อยํ หิ เถโร รามญฺญเทสิยปุตฺโต อริยวํสเถรสฺส สิสฺโส ฯ อริยวํสเถโร ปน กปฺปุงฺคนครวาสีมหากาฬเถรสฺส สิสฺโส ฯ โส ปน สุธมฺมนครวาสิโน ปุรานทสฺสีมหาเถรสฺส สิสฺโส ฯ โส ตุ โลกิยฌฺญานาภิญฺญาลาภี ตปฺปจฺจยา ปาโตว มคธรฏฺเฐ อุรุเวลายํ มหาโพธิยงฺคณํ สมฺมชฺชิตฺวา ปุน ปจฺจาคนฺตฺวา สุธมฺมปุริยา ปิณฺฑาย จรติ ฯ ตสฺส จ ปฏิทินํ ปาโตว มหาโพธิยงฺคณ สมฺมชฺชนกาเล สุธมฺมปุรโต มคธรฏฺฐคามิโน อุรุเวลวาสีวาณิชกา มนุสฺสา ทิสฺวา ปจฺจาคนฺตฺวา สุธมฺมปุริยานํ มนุสฺสานํ อาโรเจนฺติ ฯ ตสฺมา ปุรานทสฺสีมหาเถโร โลกิยฌฺญานาภิญฺญาสมาปตฺติลาภีติ สญฺชานิสุ ฯ

อุตฺตราชีวมหาเถโร กุสิมนครํ ปตฺวา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ ปริปุณฺณวีสติวสฺเสน จ สามเณเรน สทฺธิ์ นาวํ อภิรุหิ ฯ โก ปเนส สามเณโร กสฺมา นุ ฉปฏสามเณโรติ โวหาริยตีติ ฯ โส หิ กุสิมรฏฺฐวาสีนุ ปุตฺโต อุตฺตราชีวมหาเถรสฺส สิสฺโส ฯ กุสิม-รฏฺเฐ ฉปโฏติ ลทฺธนามคามวาสีนุ ปุตฺตตฺตา ฉปโฏ สามเณโรติ โวหาริยติ ฯ

อุตฺตราชีวมหาเถโรปี นาวํ อภิรุหิตฺวา ลงฺกาทีปํ คโต ฯ ตโต ลงฺกาทีปวาสิโน มหาเถรา เตน สทฺธิ์ ธมฺมิยา กถาย สํสนฺทิตฺวา สมนุภาสิตฺวา สมฺปิยายมานา มยํ ลงฺกาทีเป สาสนปติฏฺฐาปกสฺส มหามหินฺทเถรสฺส ปเวณิภูตา ตุมฺเห ปน สุวณฺณภูมิรฏฺเฐ สาสน-ปติฏฺฐาปกานุ โสณุตฺตราภิธานานุ ทฺวินฺนุ มหาเถรานุ ปเวณิภูตา ตสฺมา สพฺเพ มยุ เอกโต สมฺมกมฺมุ กริสฺสามาติ วตฺวา ปริปุณฺณ-วีสติวสฺสุ ฉปฏสามเณรุ อุปสมฺปาเทนฺติ ฯ

ตโต ปรุ อุตฺตราชีวมหาเถโร ลงฺกาทีเป ยกิญฺจิ เจติยวนฺ-ทนาทิกิจฺจุ นิฏฺฐาเปตพฺพุ ตุ สพฺพุ นิฏฺฐาเปตฺวา ปุคามนครุ ปจฺจาคนฺตุ อารภิ ฯ

อถ ฉปฏภิกฺขุสฺส เอตทโหสิ สจาหุปี อุตฺตราชีวมหาเถเรน สทฺธิ์ ปจฺจาคมิสฺสามิ ตตฺถ ญาติปลิโพเธน ยถาผาสุกุ อุทฺเทสปริ-ปุจฺฉุ กาตุ น สกฺขิสฺสามิ อปฺเปว นามาหุ มหาเถรุ อปโลเกตฺวา อิเธว ลงฺกาทีเป วสิตฺวา อุทฺเทสปริปุจฺฉวเสน สาฏฺฐกถุ ปีฏกตฺตยุ

อุคฺคเหตฺวาว ปจฺจาคเมยฺยนฺติ ฯ ตโต โส อุตฺตราชีวมหาเถรํ อปโลเกตฺวา ลงฺกาทีเปเยว โอหิยิ ฯ

อุตฺตราชีวมหาเถโรปิ สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิ์ นาวํ อภิรุยฺห กุสิมนครํ ปตฺวา เยน ปุคามนครํ ตทวสริตฺวา ตสฺมิ์ ปฏิวสิ ฯ

ฉปฏภิกฺขุ จ อุทฺเทสปริปุจฺฉปสุโต สาฏฺฐกถํ ปิฏกตฺตยํ อุคฺคเหตฺวา ทสวสฺโส หุตฺวา เถรสมฺมุตึ์ ลภิตฺวา ปุคามนครํ ปจฺจาคนฺตุกาโม จินฺเตสิ สจาหํ เอกโกว ปจฺจาคมิสฺสามิ ตตฺถ อุตฺตราชีวมหาเถราภาเวน ปุคามวาสีหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิ์ เอกโต ยทิ สงฺฆกมฺมํ กตฺตุนฺน อิจฺฉามิ ตทา ปญฺจวคฺคคณาภาเวน กถํ วิสุ สงฺฆกมฺมํ กตฺตุ ลจฺฉามิ ยนฺนูนาหํ อญฺเญหิ ติปิ์ฏกธเรหิ จตูหิ สทฺธิ์ ปจฺจาคเมยฺยนฺติ ฯ เอวญฺจ ปน โส จินฺเตตฺวา ตามลิตฺถิวาสีปุตฺเตน สิวลิเถเรน กมฺโพชราชตนฺเตน ตามลินฺทเถเรน กิญฺจิปุรวาสีตนเยน อานนฺทเถเรน ลงฺกาทีปวาสีกาตฺรเชน ราหุลเถเรน จ สทฺธิ์ สวิธาย นาวํ อภิรุหิตฺวา ปจฺจาคจฺฉิ ฯ เต ปญฺจปิ์ มหาเถรา ติปิ์ฏกธรา พฺยตฺตา ปฏิพลา ฯ เตสุ ราหุลเถโร สุฏฺฐุตรํ พฺยตฺโต ปฏิพโล ฯ

เต ปน ปญฺจ มหาเถรา กุสิมนครํ ปตฺวา วสฺสูปนายิกาโยปกฏฺฐตฺตา ปุคามนครํ คมนกาลาภาวโต กุสิมนคเรเยว วสฺสํ อุปคจฺฉิสุ ฯ เตสํ วสฺสูปคมนฏฺฐาเน วิหารวตฺถุ วา ปากาโร วา กุสิมนครสฺส ทกฺขิณทิสาภาเค ยาวชฺชตนา ทิสฺสติ ฯ อถโข ฉปโฏ

มหาเถโร วุฏฺฐวสฺโส ปวาเรตฺวา จตูหิ เถเรหิ สทฺธิ์ เยน ปุคามนครํ เตน จาริกํ ปกฺกามิ ฯ

อุตฺตราชีวมหาเถโร ตุ กติปยทิวสาสมฺปตฺเต ฉปฏมหาเถเร กาลํ อกาสิ ฯ

ฉปฏเถโร จ ปุคามนครํ ปตฺวา นิชาจริยภูโตตฺตราชีวมหาเถรสฺส กาลงฺกตภาวํ ญตฺวา ตสฺส อาฬาหนํ คนฺตวา วนฺทนขมาปนกมฺมานิ กตฺวา จตูหิ เถเรหิ สทฺธิ์ เอว สมนฺตยิ อมฺหากํ อายสฺมนฺโต อาจริยภูโตตฺตราชีวมหาเถเรน สทฺธิ์ เอกโต ลงฺกาทีปวาสิโน มหาเถรา สงฺฆกมฺมํ กโรนฺติ เยว มยํปี๋ทานิ โสณุตฺตราภิธานเถรปเวณิภูเตหิ ปุคามวาสีหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิ์ เอกโต สงฺฆกมฺมํ กาตุ ยุตฺตรูปา ภวิสฺสาม อถาปี๋ ปุพฺเพ อมฺหากํ อาจริยภูโต รามญฺญวาสิโก อุตฺตราชีวมหาเถโรเยว อิสฺสโร อิทานิ ตุ มรมฺมเทสิยานํ ภิกฺขูนเยว อิสฺสรตฺตา เตหิ สทฺธิ์ เอกโต สงฺฆกมฺมํ กาตุ น อิจฺฉามาติ ฯ ตโต ฉปฏมหาเถโร มานวเสน ปุคามวาสีหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิ์ เอกโต สงฺฆกมฺมํ อกตฺวา วิสุเยว สงฺฆกมฺมํ อกาสิ ฯ

เอวํ รามญฺญเทเส สุธมฺมนครโต สาสนสฺส คนฺตฺวา มรมฺมเทเส ปุคามนคเร ปติฏฺฐานโต จตุวิสาธิกวสฺสสเต วิติวตฺเตเยว สิริเพทปาณสกฺกราเช ลงฺกาทีปโต สาสนํ อาคนฺตฺวา ปุคามนคเร ปติฏฺฐาติติ ทฏฺฐพฺพํ ฯ

ตทา ปุคามนคเร นรปติชยสูโร นาม ราชา รชฺชํ กาเรติ ฯ โส ปญฺจสุ มหาเถเรสุ อติวิย ปสนฺโน เอราวติยา มหานทิยา นาวาสงฺฆฏฺฐํ การาเปตฺวา พหูปสมฺปทาเปกฺเข ปญฺจ มหาเถเร อุปสมฺปทาเปติ ฯ เตน เอเต มหาเถเร อนุกฺกเมน วฑฺฒิตฺวา พหุคณา ชาตา ฯ

เอกสฺมิ ปน ทิวเส ราชา ปญฺจนฺนํ มหาเถรานํ มหาทานํ ทาตุกาโม สมชฺชํ การาเปติ ฯ ตสฺมิ สมเย ราหุลเถโร เอกิสฺสาภิรูปาย นาฏกิตฺถิยา ทสฺสเนนานภิรติยา ปีฬิโต คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน คิหิภาวกตฺตุกาโม อารภิ ฯ ตทา ฉปฏฺฐมหาเถราทโย จตฺตาโรปี มหาเถรา ปุนปฺปุนํ อมฺมิยา กถาย ตํ โอวทิสฺสุ สมนุภาสิสฺสุ ฯ เอวํ โส จตูหิปี มหาเถเรหิ อมฺมิยา กถาย โอวทิยมาโนปี ตํ จิตฺตํ นิวตฺเตตุ นาสกฺขิ ฯ อถ จตูหิ มหาเถเรหิ ยชฺชาวุโส นานปฺปกาเรน อเมฺหหิ อมฺมิยา กถาย โอวทิยมาโนปี สมาโน ตํ จิตฺตํ นิวตฺเตตุ นาสกฺขิ มา ยิถ ตฺวํ คิหิภาวาย วายเมยฺยาสิ รามณฺณเทสํ ปน คนฺตฺวา นาวํ อภิรุหิตฺวา มลยทีปํ ปตฺวา ตสฺมิเยว คิหิภาวาย วายเมยฺยาหีติ ปุนปฺปุนํ เอว อุยฺโยชิโต ฯ รามณฺณเทสํ คนฺตฺวา นาวํ อภิรุหิตฺวา มลยทีปํ คโต ฯ

ตตฺถ ปน โส วินยํ ชานิตุกามํ มลยทีปิสฺสรํ ราชานํ สฏฺฐิกสฺส ขุทฺทสิกฺขาปกรณสฺส สิกฺขาปเนน สพฺพวินยปาฬิยา อตฺถ

โพเธสิ ฯ มลยราชา ตสฺมิ ปสีทิตฺวา นานปฺปกาเรหิ มณีหิ ปตฺตํ ปูเรตฺวา ปูเชสิ ฯ ราหุลเถโร ตํ ปูชาสกฺการํ ลภิตฺวา คีหี หุตฺวา ฆราวาสํ กปฺเปติ ฯ

อยีจ อปเรน สมเยน จตูสุยี เถเรสุ ฉปฏฺฐมหาเถโร กาลํ อกาสิ ฯ สีวลิมหาเถโร จ ตามลินฺทมหาเถโร จ อานนฺทมหาเถโร จาติ ตโย มหาเถรา ปุคามนคเร สาสนํ อุชฺโชตยิสุ ฯ

อเถกทา ปุคามราชา ปสีทิตฺวา ตโย หตฺถิโย เตสํ ติณฺณํ มหาเถรานํ อทาสิ ฯ อถ เตสุ สีวลิมหาเถโร ตามลินฺทมหาเถโร จาติ เทฺว มหาเถรา เทฺว หตฺถิโย วเน วิสฺสชฺชาเปสุ ฯ อานนฺทเถโร ปน กิญฺจิปุรวาสินิ ฌาตกานิ ปเหณกิ กริสฺสามีติ กุสินครํ คนฺตฺวา หตฺถี นาวิ อภิรูหาเปสิ ฯ ตโต เทฺว มหาเถรา มยิ ปนาวุโส หตฺถี ลภิตฺวา วเน วิสฺสชฺชาเปม กิสฺส ปน ตฺวิ ติรจฺฉานคตสฺส ทุกฺขิ อุปฺปาเทตฺวา ฌาตกานิ ปเหณกิ กโรสิ อยุตฺตนฺเต กมฺมนฺติ วทิสุ ฯ ตทา อานนฺทเถโร กิสฺส ตุเมฺห ภนฺเต เอวรูปิ มม อวจุตฺถ กิ ปน ภนฺเต ภควา ญาติสงฺคหิ มงฺคลนฺติ นาภาสีติ อาห ฯ ตโต เทฺว มหาเถรา ทุพฺพโจสิ ตฺวิ อานนฺท ยิ มาทิสานิ วุฑฺฒานิ อมฺหากิ โอวาทานุสาสนิ น คณฺเหยฺยาสิ ยชฺช เอวิ อาวุโส ตฺวิ วิสุิ สงฺฆกมฺมิ กโรหิ มยิยี วิสุิ กริสฺสามาติ วทิสุ ฯ ตโต ปฏฺฐาย เทฺว มหาเถรา วิสุิ สงฺฆกมฺมิ อกิสุ ฯ อานนฺทเถโร ปน วิสุิ สงฺฆกมฺมิ อกาสิ ฯ

ตโต ปรๆ ตามลินฺทมหาเถโร พหุสฺสุตานๆ พฺยตฺตานๆ ปฏิพลานๆ สิสฺสานๆ เหตุ สนฺติกๆ อาคตาคเต ขตฺติยาทโย อุปาสเก พหุสฺสุตา โภนฺโต อุปาสกา ภิกฺขู พฺยตฺตา ปฏิพลา จตุปจฺจยาลาเภน ปริยตฺติ วา ปฏิปตฺติ วา ปูเรตุๆ นาสกฺขิสุ จตูหิ ปจฺจเยหิ อุปาสกา เตสๆ สงฺคหๆ อิจฺฉาม ยทิ ปน ตุมฺเห จตุปจฺจยสงฺคหๆ กริสฺสถ อถฺธา เต ปริยตฺติ วา ปฏิปตฺติ วา ปูเรตุๆ สกฺขิสฺสนฺตีติ วตฺวา วจีวิญฺญตฺติยา จตุปจฺจยๆ อุปฺปาเทสิ ฯ อถ สีวลิมหาเถโร ตามลินฺทเถรๆ อาห ภควตา โข อาวุโส วจีวิญฺญตฺติเหตุปฺปนฺนปจฺจยา ครหิตา กิสฺส ปน ตฺวๆ อาวุโส วจีวิญฺญตฺติยา จตุปจฺจยๆ อุปฺปาเทสิ อยุตฺตนฺเต กมฺมนฺติ ฯ ตโต ตามลินฺทเถโร สีวลิมหาเถรๆ เอวๆ อาห อตฺตานๆ เอว ภนฺเต อุทฺทิสฺส กตวจีวิญฺญตฺติยา อุปฺปนฺนปจฺจยๆ ภควตา ครหิตๆ มยา ปน ภนฺเต น อตฺตานๆ อุทฺทิสฺส วจีวิญฺญตฺติยา จตุปจฺจยๆ อุปฺปาทิตๆ อถโข พหุสฺสุตานๆ พฺยตฺตานๆ ปฏิพลานๆ สิสฺสานๆ จตุปจฺจยลาเภน ปริยตฺติปฏิปตฺติปูรเณน สาสนสฺส วุฑฺฒิ ภวิสฺสตีติ มนฺตฺวา เตสๆ เหตุ วจีวิญฺญตฺติยา จตุปจฺจยๆ อุปฺปาทิตนฺติ ฯ ปุน สีวลิมหาเถโร ตามลินฺทเถรๆ เอวๆ อาห ยชฺช เอวๆ อาวุโส ตามลินฺท วเทยฺยาสิ เอวๆ ตฺวๆ ยี วิสุๆ สๆฆกมฺมๆ กโรหิ อหๆ ยี วิสุๆ สๆฆกมฺมๆ กริสฺสามิ สมานจฺฉนฺทานๆ หิ โข อาวุโส ตามลินฺท สมานาธิปฺปายานๆ อญฺญมญฺโญวาทานุสาสนิกรานๆ เอกโต สๆฆกมฺมกรณๆ ยุตฺตรูปนฺติ ฯ ตโต ปภูติ เตยี เทว มหาเถรา วิสุๆ สๆฆกมฺมๆ อกๆสุ ฯ

ตทา ปุคามนคเร สุธมฺมนครโต อาคตสาสนปเวณิภูโต ภิกฺขุสงฺโฆ จ สิวลิมหาเถรสิสฺสภูโต ภิกฺขุสงฺโฆ จ ตามลินฺทมหา-เถรสิสฺสภูโต ภิกฺขุสงฺโฆ จ อานนฺทมหาเถรสิสฺสภูโต ภิกฺขุสงฺโฆ จาติ จตฺตาโร ภิกฺขุสงฺฆา วิสุ์ วิสุ์ นิกายา ชาตา ฯ เตสุ ปน สุธมฺมนครโต อาคตสาสนปเวณิภูโต ภิกฺขุสงฺโฆ ปุริมกาลาคตตฺตา ปุริมภิกฺขุสงฺโฆติ ปุคามวาสิโน มรมฺมมนุสฺสา โวหรนฺติ ฯ ตโต ปน ภิกฺขุสงฺโฆ สีหฬทีปโต อาคตสาสนปเวณิภูตตฺตา สีหฬภิกฺขุสงฺโฆติ ปจฺฉิมกาลาคตตฺตา ปจฺฉิมภิกฺขุสงฺโฆติ จ โวหรนฺติ ฯ

ตโต ปรๆ เตสุปี ติสุ มหาเถเรสุ สิวลิมหาเถโร จ ตามลิน-ทมหาเถโร จาติ เทฺว มหาเถรา ยาวตายุกๆ สาสนๆ โชตยิตฺวา ยถากมฺมๆ คตา ฯ อานนฺทเถโร ปน จตุปญฺญาสวสฺสานิ ปุคามนคเร สาสนๆ โชตยิตฺวา มุนิสุญฺญรสสกฺกราเช สมฺปตฺเต ยถากมฺมๆ คโต ฯ

ทิพฺพตุ ชินจกฺกๆ

ทลรฏฺเฐ ปน ปทิปฺปเชยฺยาภิธานคามวาสิปุตฺโต สาริปุตฺโต นาเมโก สามเณโร ปุคามนครๆ คนฺตฺวา อานนฺทเถรสฺส สนฺติเก อุปสมฺปชฺชิตฺวา อฏฺฐกถาสหิตๆ ธมฺมวินยๆ ปริยาปุณาติ ฯ โส เอวๆ ปริยตฺตธมฺมวินโย สมาโน พหุสฺสุโต สาริปุตฺโต ภิกฺขุ พฺยตฺโต ปฏิพโลติ ปตฺถฏฺยโส โหติ ฯ อถ ปุคามราชา ตสฺส กิตฺติสทฺทๆ

สุตฺวา ยทิ สาริปุตฺโต ภิกฺขุ พหุสฺสุโต สุตธโร สุตสนฺนิจโย พฺยตฺโต ปฏิพโล องฺคปจฺจงฺคปาริปูริสมนฺนาคโต จ อภวิสฺส เอวํ ตํ อาจริยํ กตฺวา ปยิรุปาสิสฺสามีติ ปริชเน เปสิตฺวา วิมํสาเปสิ ฯ เต ปน ปริชนา รญฺโญ เปสิตา สาริปุตฺตสฺส ภิกฺขุโน องฺคปจฺจงฺคปาริปูริ วิมํสึสุ ฯ เอวํ วิมํสมานา ตสฺส ภิกฺขุโน ปาทงฺคุฏฺฐกคฺคจฺฉินฺนภาวํ ทิสฺวา รญฺโญ ตํ ปวตฺตึ อาโรเจสุ ฯ ราชา น สพฺพงฺคปาริปูริสมนฺนาคโต โส ภิกฺขูติ มญฺญมาโน ตสฺส พหุ ปูชาสกฺการํ กตฺวา ธมฺมวิลาสเถโรติ นามํ ทตฺวา รามญฺญเทเส สาสนํ ปชฺโชเตยฺยาหีติ วตฺวา ตํ อุยฺโยเชสิ ฯ

ตโต ธมฺมวิลาสเถโร รามญฺญเทสํ คนฺตฺวา ทลนคเร พหู ภิกฺขู ธมฺมวินยํ ปริยาปุณาเปสิ ฯ ตทา ทลนคเร ตีณิ ปกฺขา ภิกฺขุสงฺฆสีหฬปกฺขภิกฺขุสงฺฆนฺติ โวหรนฺติ ฯ โสณฺฑุตฺตราภิธานานํ อรหนฺตานํ ปเวณิภูตา ปน ปุริมา ภิกฺขุสงฺฆา อริยารหนฺตปกฺขสงฺฆนฺติ จ รามญฺญเทสิยา โวหรนฺติ ฯ

เอโก ปน พหุสฺสุตคุณสมฺปนฺโน อริยารหนฺตปกฺโข มหาเถโร ลกฺขิยปุรรฏฺเฐ พกาสมจฺฉานํ พหุลตาย พกาสนฺติ ลทฺธนามสฺส นทีมุขสฺโสปกฏฺฐภูเต วิหาเร ปฏิวสติ ฯ ตโต อวิทูเร เอกา อาปณา อตฺถิ ตมฺหาปณโต อวิทูเร ชาเน พหู กรมเร กมฺโพชิเย มนุสฺเส สมาเนตฺวา วสาเปนฺติ ฯ เตเนตา อาปณา กมฺโพชาปณนฺติ โวหรนฺติ ฯ ตสฺส จ วิหารสฺส กมฺโพชาปเณน อาสนฺนตฺตา กมฺโพชาปณวิหาโรติ โวหรนฺติ ตํ วิหารวาสิมหาเถรา ปฐมกมฺโพชาปณวิหารเถโรติ

โวหรนฺติ ฯ ปจฺฉา ปน ปฐมกมฺโพชาปณวิหารเถโรติ อวตฺวา กมฺโพชาปณมหาเถโรติ โวหรนฺติ ฯ

ตโต อปรภาเค ทลปุราธิวาสี สทฺธาสมฺปนฺโน สิริชยวฑฺฒโน นาม เอโก อมจฺโจ มหาวาฬิยา สมีเป วิหารํ กตฺวา กมฺโพชาปณมหาเถรํ นิมนฺเตตฺวา วสาเปสิ ฯ ตทา ทลนคเร อริยารหนฺตสมฺปกฺขสฺส อพฺภนฺตเร อยํ เอว กมฺโพชาปณมหาเถโร คุณวนฺตตโร วุฑฺฒตโร จ ตสฺมา สพฺโพปิ อริยารหนฺตสงฺโฆ กมฺโพชาปณมหาเถรสมฺปกฺโขติ วทนฺติ ฯ อปรภาเค ตุ กมฺโพชาปณมหาเถรสมฺปกฺโขติ อวตฺวา กมฺโพชาปณสมฺปกฺโขติ วทนฺติ ฯ ปุน จปรํ กมฺโพชาปณสมฺปกฺโขติ อวตฺวา กมฺโพชสมฺปกฺโขติ วทนฺติ ฯ

ตโต ปน ปภูติ ทลาภิธาเน นคเร อริยารหนฺตสมฺปกฺขสฺส กมฺโพชสมฺปกฺโขติ โวหารํ อุปาทาย สพฺพสมฺมิปิ รามญฺญเทเส อริยารหนฺตปกฺขํ กมฺโพชสมฺปกฺโขติ โวหริสุ ฯ

มุตฺติมนคเร ปน กมฺโพชสมฺปกฺโข สิวลิมหาเถรปเวณิภูโต สีหฬสมฺปกฺโข ตามลินฺทมหาเถรปเวณิภูโต สีหฬสมฺปกฺโข อานนฺทมหาเถรปเวณิภูโต สีหฬสมฺปกฺโข จ มุตฺติมนคเรเยว เทวิยาจริยภูตสฺส สีหฬทีปํ คนฺตวา อุปสมฺปทํ คเหตฺวา ปุน อาคนฺตฺวา วิสุ สมฺฆกมฺมกโรนฺตสฺส พุทฺธวํสมหาเถรสฺส ปเวณิภูโต สีหฬสมฺปกฺโข สีหฬทีปํ คนฺตวา คหิโตปสมฺปทสฺส มุตฺติมนครํ ปจฺจาคนฺตวา วิสุ สมฺฆกมฺมกโรนฺตสฺส มหานาคาภิธานสฺส มหาสามิโน ปเวณิภูโต สีหฬสมฺปกฺโข

จาติ ฉธา ภินฺนา สงฺฆปกฺขา เอกโต สงฺฆกมฺมสฺสากตฺตา นานา-สังวาสกา นานานิกายา ชาตา ฯ

เตสุปิ สพฺเพสุ ฉสุ นิกาเยสุ สีมาสมฺมุติกมฺโมปสมฺปทกมฺมา-ทิสงฺฆกมฺมกรณกาเล พหูนํ ติปิฏกธรานํ พหุสฺสุตานํ พฺยตฺตานํ ปฏิพลานํ เอกจฺจํ สนฺนิปติตฺวา สงฺคมฺม ยุตฺตายุตฺตวิจารณานํ อภาเวน ตสฺมึ ตสฺมึเยว นิกาเย มหาเถรา มยํ เอว พฺยตฺตา ปฏิพลาติ มญฺญมานา สกสกานํ มติยาเยว สงฺฆกมฺมํ อกรึสุ ฯ

อปิจ เกจิ เถรา ยสฺมึ คามเขตฺเต ยตฺถเก ปเทเส สีมํ พนฺธิตุํ อิจฺฉนฺติ ตตฺถกสฺส สมนฺตา นิมิตฺตํ ฉเฑตฺวา นิมิตฺตานํ พหิ ตสฺมึ ฐิตานํ ภิกฺขูนํ หตฺถปาสานยนฉนฺทาหรณพหินิหรณวเสน โสธนํ อกตฺวา อนฺโตนิมิตฺตาคเตเยว ภิกฺขู หตฺถปาสาคเต กตฺวา สีมํ พนฺธนฺติ ฯ ตสฺสญฺจ สีมายํ อุปสมฺปทกมฺมํ กโรนฺติ ฯ

เกจิ ปน เถรา ยสฺมึ คามเขตฺเต สีมํ พนฺธิตุํ อิจฺฉนฺติ ตสฺมึ คามเขตฺเต สมนฺตา อนฺโตนิมิตฺตาคตานญฺจ พหินิมิตฺตาคตานญฺจ หตฺถปาสานยนาทิวเสน โสธนํ กตฺวาว สีมา พนฺธิตพฺพาติ วทนฺติ ฯ ตถาปิ สีมาพนฺธนกาเล สพฺพาเยว คามสีมา โสเธตุํ ทุกฺกราติ มญฺญมานา วิสุํคามลกฺขณํ สญฺโจ ตถโต อนุปธาเรตฺวา ยตฺถกํ ยตฺถกํ ปเทสํ ปริจฺฉินฺทิตฺวา ราชา กสฺสจิ เทติ ตตฺโถ ตตฺโถ ปเทโส วิสุํคาโม โหตีติ สนฺนิฏฺฐานํ กตฺวา อุปจารสีมามตฺตํ เอว วา ตโต อธิกปิ วา ยกิญฺจิ ยถารุจิตกํ ปเทสํ ราชาทีหิ ปริจฺฉิน-

ทาเปตฺวา ตตฺถ เอว ฉิตานํ ภิกฺขูนํ หตฺถปาสานยนาทิวเสน โสธนํ กตฺวา สกลาย คามสีมาย โสธนํ อกตฺวา สีมํ พนฺธนฺติ ฯ ตสฺสญฺจ สีมายํ อุปสมฺปทกมฺมํ กโรนฺติ ฯ

อปเร ตุ เถรา ทฺวินฺนํ พทฺธสีมานเมว รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺเธน อญฺญมญฺญสงฺกโร โหติ พทฺธสีมคามสีมานํ วา ทฺวินฺนํ คามสีมานํ วา รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺเธปิ สงฺกโร น โหตีติ อตฺถํ อธิมุญฺจิตฺวา ยสฺมึ คามเขตฺเต สีมํ พนฺธิตุกาโม อิจฺฉนฺติ ตสฺส คามเขตฺตสฺส สมนฺตโต อญฺเญหิ คามเขตฺเตหิ รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺธาวจฺเฉทกรณตฺถํ อกตฺวา ตสฺมิเยว คามเขตฺเต ฉิตานํ ภิกฺขูนํ หตฺถปาสานยนาทิวเสน โสธนํ กตฺวา สีมํ พนฺธนฺติ ฯ ตสฺสญฺจ สีมายํ อุปสมฺปทกมฺมํ กโรนฺติ ฯ

อญฺเญ ปน เถรา ปาฬิยฏฺฐกถาสุ วุตฺตํ นทีลกฺขณํ วา ชาตสฺสรลกฺขณํ วา สพฺพากาเรนานุปธาเรตฺวา อนฺวฑฺฒมาสํ อนุทสาหํ อนุปฺปญฺจาหนฺติ อฏฺฐกถายํ วุตฺตปฺปกาเรน อุทกุกฺเขปสีมาย อุปสมฺปทกมฺมกรณกาเล ปน ตสฺสา จ

คามสีมาย รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺธํ อวิโยเชตฺวา อุปสมฺปทกมฺมํ กโรนฺติ ฯ

สมฺมาสมฺพุทฺธปรินิพฺพานโต ปน ทฺวาธิเกสุ ทฺวิสุ วสฺสสหสฺเสสุ วิติวตฺเตสุ นภยมนาคสกฺกราเช ติยีฏฺกเพทาคมตกฺก พฺยากรณฉนฺทาลงฺการ โชติ วชฺช คณิก สตฺถ สงฺขาตานํ สุตานํ วเสน พหุสฺสุโต อิฏฺฐวฑฺฒกิทารุวฑฺฒกิสิปฺปาทิวเสน พหุสิปฺโป นานาเทสภาสาสุกต-ปริจโย สทฺธาทฺยเนกคุณคณสมงฺคี กุมุทกนฺทสรทจนฺทิกาสมานเสตกชปติภูโต รามาธิปติ นาม สิริปวรมหาธมฺมราชาธิราชา กุสิมมณฺฑล หังสวติมณฺฑล มุตฺติมณฺฑลสงฺขาเตสุ ติสุ รามญฺญมณฺฑเลสุ ชนตาย รกฺขาวรณคุตฺติ กตฺวา หังสวติยํ ธมฺเมน สเมน รชฺชํ กาเรสิ ฯ

ตทา โส ราชา สตฺถุ สาสเน สุฏฺฐตรํ ปสนฺนตฺตาย เอวํ จินฺเตสิ ปพฺพชฺชาธินา โข อุปสมฺปทา อุปสมฺปทาธินญฺจ สาสนํ อุปสมฺปทา ปน สีมาปริสวตฺถุญฺญตฺยานุสาวนสมฺปตฺติสงฺขาตาหิ ปญฺจหิ สมฺปตฺตีหิ ยุตฺตาวากุปฺปา ฐานารหา โหติ ฯ ตาสุ ปริสุทฺธสฺส อุปสมฺปทาเปกฺขสฺส วตฺถุสฺส พฺยญฺชนปาริปูริ กตฺวา วาเจตุ สมตฺถานํ อาจริยานญฺจ ลทฺธมานตฺตา วตฺถุญฺญตฺยานุสาวนสมฺปตฺติโย สวิชฺชมานารหา ภเวยฺยุ สีมาปริสสมฺปตฺตินิ ปน วิชฺชมานาภาวํ กถ ชานิตุ ลพฺเภยฺยนฺติ ฯ

ตโต ราชา วินยปาฬิญฺจ วินยฏฺฐกถญฺจ สารตฺถทีปนึ นาม วินยฏีกญฺจ วิมติวิโนทนึ นาม วินยฏีกญฺจ วชิรพุทฺธิเถเรน กตํ วินยฏีกญฺจ กงฺขาวิตรณึ นาม มาติกฏฺฐกถญฺจ ตฏฺฐีกญฺจ วินย-วินิจฺฉยปกรณญฺจ ตฏฺฐีกญฺจ วินยสงฺคหปกรณญฺจ สีมาลงฺการปกร-ณญฺจ สีมาลงฺการสงฺคหญฺจ พฺยญฺชนโต จ อตฺถโต จ สมนฺนาหริตฺวา ตทนุสาเรน ปาฬิยา จ อฏฺฐกถํ อฏฺฐกถาย จ ฏีกํ ปกรเณน จ ปกรณํ ปุพฺเพน ปาปรํ สํสนฺทิตฺวา สมานยิตฺวา กิฑิโส นุโข ภควโต อชฺฌาสยานุรูโป อฏฺฐกถาการฏีกาการปกรณาการาจริยานุโลมโก สีมาธิกาเร วินยวินิจฺฉโยติ สมฺมเทว ปุนปฺปุนํ อุปปริกฺขติ ปุนปฺปุนํ อนุวิจินติ ฯ ตสฺส เอวํ ปุนปฺปุนํ อุปปริกฺขนฺตสฺส ปุนปฺปุนํ วิจินนฺตสฺส เอวรูโป วินยวินิจฺฉโย ปฏิภาติ ยสฺมิ หิ นรนารินํ คมนาคมนฏฺฐานาภาว-จตุอิริยาปถปวตฺตนภาว สทฺทนิจฺฉรณฏฺฐานาภาว ภุญฺชิตพฺพายุปฺปติฏฺ-ฐานภาว สํขาตลกฺขณสหิเต กรคฺคาหปริจฺฉินฺเน ปกติคามเขตฺเต วา วิสุงฺคามเขตฺเต วา ยงฺกิญฺจิ ยถารุจิตกํ ปเทสํ คเหตฺวา สีมํ กตฺตุ อิจฺฉนฺติ ฯ ตสฺส ปกติคามเขตฺตสฺส วา วิสุงฺคามเขตฺตสฺส วา อญฺเญหิ คามเขตฺเตหิ รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺธึ อวจฺฉินฺทิตฺวา ยสฺส สีมาพนฺธนฏฺฐานภูตสฺส ยถารุจิตกสฺส ปเทสสฺส สมนฺตโต ทุพฺพิญฺเญยฺย สีมามคฺคายํ มหติยํ สีมายํ สญฺจานเภทาภาเวยี พหูนิ นิมิตฺตานิ สเปตฺวา สุวิญฺเญยฺย สีมามคฺคายํ ปน ขุทฺทกสีมายํ สีฆาฏกสญฺจานํ กตฺตุ อิจฺฉายํ ตีณิ นิมิตฺตานิ สมจตุรสฺสสญฺจานํ วา ทีฆจตุรสฺส-

สณฺฐานํ วา กตฺตุ อิจฺฉายํ จตฺตาริ นิมิตฺตานิ นานาสณฺฐานเภทํ กตฺตุ อิจฺฉายํ ปญฺจาทีนิ นิมิตฺตานิ จเปตฺวา อนฺโตนิมิตฺตพหินิมิตฺตภูตานํ ปเทสานํ รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺธํ อยี พฺยวจฺฉิชฺช สีมามคฺคํ ทสฺเสตฺวา นิมิตฺตานํ อนฺโต จ พหิ จ ยาวติยา ตสฺมึ คามเขตฺเต ภิกฺขู เต สพฺเพ หตฺถปาสานยนารเห หตฺถปาสาคเต กตฺวา ฉนฺทารหานํ วา ฉนฺเท อาหเฏ อวเสเส คามเขตฺตโต พหิ นีหราเปตฺวา ทิสาจาริกภิกฺขูนํ สญฺญาราปนยนตฺถํ ตสฺส คามเขตฺตสฺส สมนฺตโต อารกฺขกมนุสฺเส จเปตฺวา สญฺญาณกรณตฺถํ เตสุ เตสุ ฐาเนสุ อฏฺ วา ปฏากา วา อุสฺสาเปตฺวา เภริสงฺขาทีนิ วา จเปตฺวา ติกฺขตฺตุ นิมิตฺตานิ กิตฺเตตฺวา พฺยญฺชนสมฺปตฺติยุตฺตาย กมฺมวาจาย สีมา พนฺธิตพฺพา ฯ เอวรูเปน วิธินา กตา สีมาสมฺมุติ อกุปฺปา โหติ ฐานารหา ฯ ตสฺสญฺจ สีมายํ กตํ อุปสมฺปทาทิกมฺมํ อกุปฺปํ โหติ ฐานารหํ ฯ

อยี จ วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ อฑฺฒมาเส อฑฺฒมาเส สมฺมาธาราปจฺเฉทวเสน เอกวารวสฺสนํ วา ปญฺจาเห ปญฺจาเห สมฺมาธาราปจฺเฉทวเสน เอกวารวสฺสนํ วา สมวุฏฺฐิลกฺขณํ ฯ อฑฺฒมาสโต ปน ปรํ เอกวารวสฺสนํ ทุพฺพุฏฺฐิลกฺขณํ ฯ ปญฺจาหโต อูเน จตุรเห จตุรเห วา ติเห ติเห วา ทฺวิเห ทฺวิเห วา ทิเน ทิเน วา วสฺสนํ ปนาติวุฏฺฐิลกฺขณํ ฯ

สมวุฏฺฐิเก จ กาเล ยสฺสํ นทิยํ วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ยตฺถกตฺถจิ ติตฺเถ วา อติตฺเถ วา อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตรวาสโก เอกทฺวงฺคุลมตฺตมฺปิ เตมิยติ อยํ นทีสงฺขฺยา คจฺฉติ ฯ อฑฺฒมาเส อฑฺฒมาเส หิ เอกวารวสฺสนลกฺขเณน สมวุฏฺฐิเก กาเล ยสฺสํ นทิยํ วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ยตฺถกตฺถจิ อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตร_วาสโก เตมิยติ อยํ มหานทีสงฺขฺยา คจฺฉติ ฯ ทสาเห ทสาเห เอกวารวสฺสนลกฺขเณน สมวุฏฺฐิเก กาเล ยสฺสํ นทิยํ วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ยตฺถกตฺถจิ อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตรวาสโก เตมิยติ อยํ มชฺฌิมนทีสงฺขฺยา คจฺฉติ ฯ ปญฺจาเห ปญฺจาเห เอกวาร_วสฺสนลกฺขเณน สมวุฏฺฐิเก กาเล ยสฺสํ นทิยํ วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ยตฺถกตฺถจิ อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตรวาสโก เตมิยติ อยํ ขุทฺทกนทีสงฺขฺยา คจฺฉติ ฯ สมวุฏฺฐิเก จ กาเล ยสฺสํ นทิยํ วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ยตฺถกตฺถจิ อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตร_วาสโก เตมิยติ ทุพฺพุฏฺฐิเก กาเล ตุ น เตมิยติ สา นทีสงฺขฺยํ น คจฺฉตีติ น วตฺตพฺพา ทุพฺพุฏฺฐิยา อปฺปมาณตฺตา ฯ สมวุฏฺฐิเก ปน กาเล วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ยตฺถกตฺถจิ อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตรวาสโก น เตมิยติ อติวุฏฺฐิเก ปน กาเล วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ยตฺถกตฺถจิ อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตรวาสโก เตมิยติ สา ตุ นทีสงฺขฺยํ น คจฺฉตีติ น วตฺตพฺพา อติวุฏฺฐิยาปิ อปฺปมาณตฺตา ฯ

ชาตสฺสโร ปน สยํ เอว ชาโต น เยนเกนจิ ขโต สมนฺตโต อาคฺเตน อุทเกน ปริปูริโต ตาทิเส จ ยสฺมิ ชาตสฺสเร สมวุฏฺฐิเก กาเล วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ปีวิตุ วา หตฺถปาเท โธวิตุ วา อุทกํ โหติ อยํ ชาตสฺสโรติ สงฺขํ คจฺฉติ ฯ ยสฺมิ สมวุฏฺฐิเก กาเล ปโหนกชาตสฺสเร ทุพฺพุฏฺฐิกาเล วา เหมนฺตคิมฺเหสุ วา ปาตุ วา หตฺถปาเท โธวิตุ วา อุทกํ น โหติ อยํ ชาตสฺสโรติ สงฺขํ น คจฺฉตีติ น วตฺตพฺโพ ฯ สมวุฏฺฐิเก ปน กาเล ยสฺมิ ชาตสฺสเร วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ปีวิตุ วา หตฺถปาเท โธวิตุ วา อุทกํ น โหติ อติวุฏฺฐิเก ตุ อุทกํ โหติ อยํ ชาตสฺสโรติ สงฺขํ น คจฺฉติ ฯ

อยญฺจ รามญฺญเทโส สพฺพวุฏฺฐิโกว กถํ ปน เอตสฺสาติวุฏฺฐิ_กตฺตํ ญายตีติ ฯ ยสฺมา หิ วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสูติ อิมินา วสฺสานสฺส จตุมาสิกตฺตํ อฏฺฐกถายํ วุตฺตํ ฯ อิมสฺมิ ปน รามญฺญเทเส วสฺสานกาโล ฉมาสิโก โหติ ฯ ปญฺจาเห ปญฺจาเห เอกวารวสฺสนํ สมวุฏฺฐิลกฺขณนฺติ จ วุตฺตตฺตา จตุรเห จตุรเห วา ติเห ติเห วา ทฺวิเห ทฺวิเห วา ทิเน ทิเน วา วสฺสนํ อติวุฏฺฐิลกฺขณนฺติ มนฺยํ ฯ

อิมสฺมิ ปน รามญฺญเทเส กทาจิ จตุรเห กทาจิ ติเห กทาจิ ทฺวิเห กทาจิ ทิเน ทิเน กทาจิ สตฺตาหมตฺตํปี วา ทสาหมตฺตํปี วา สุริยปฺปภายปี โอกาสํ อทตฺวา อากุลํ อปี ฆนํ อนฺธการิกํ วิย กตฺวา สมฺมาธาราปวฺเฉทเนน เทโว วสฺสติ ฯ ตสฺมา รามญฺญเทสสฺสาติ_วุฏฺฐิกตฺตํ วิญฺญายติ ฯ

ตสฺมา อิมสฺมิ รามญฺญเทเส ยาทิสายํ นทิยํ สมวุฏฺฐิเก กาเล ยถาวุตฺเตน วสฺสนปฺปกาเรน เทเว วสฺสนฺเตปิ วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ยตฺถกตฺถจิ อุทฺทรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตรวาสกเตมนํ สมฺภเวยฺย ตาทิสายํ มหานทิยํ อุทกุกฺเขปํ กริตฺวา กตํ อุปสมฺปทกมฺมํ อกุปฺปํ ฐานารหํ ภเวยฺย ยาทิเส ปน ชาตสฺสเร สมวุฏฺฐิเก กาเล ยถาวุตฺเตน วสฺสนปฺปกาเรน เทเว วสฺสนฺเตปิ วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ปีวิตุํ วา หตฺถปาเท โธวิตุํ วา อุทกํ ภเวยฺย ตาทิเส มหาชาตสฺสเร อุทกุกฺเขปํ กตฺวา กตํ อุปสมฺปทกมฺมํ อกุปฺปํ ฐานารหํ โหตีติ ฯ

ตสฺเสวํ ปฏิภายมานสีมาวินิจฺฉยสฺส รามาธิปตีโน ปน เอวํ เขตฺโต ปริวิตกฺโก อุทปาทิ เย หิ เกจิ เถรา ยสฺมิ คามเขตฺเต สีมํ พนฺธิตุํ อิจฺฉนฺติ ตสฺมิ คามเขตฺเต จิตานิ สพฺเพสํ เอว ภิกฺขูนํ หตฺถปาสานยนาทิวเสน โสธนํ อกตฺวา อนฺโตนิมิตฺตาคเตเยว หตฺถปาสาคเต กตฺวา สีมํ สมฺมนฺนนฺติ ฯ เตสํ สีมาสมฺมุติกมฺมํ ปริสวิปตฺติโตเยว กุปฺปํ โหติ ฯ

ยสฺมิ หิ ปกติคามเขตฺเต เอกเทสํ ยกิญฺจิ กรคฺคาหปริจฺฉินฺนฏฺฐานํ กรภาคํ ทาตุ อิจฺฉายํ ราชาทีหิ ปริจฺฉินฺทิตฺวา ทินฺนเยว วิสุงฺคามสงฺขิ คจฺฉติ ฯ พทฺธสีมตฺตญฺจ กมฺมวาจาปริโยสาเนเยว โหติ น นิมิตฺตกิตฺตนมตฺเตน ฯ ตสฺมา อยํ อนฺโตนิมิตฺตภูโต ปเทโส นิยตาย ภูตคามสีมโต วิสุงฺคามสงฺขิปิ น คจฺฉติ พทฺธสีมตฺตปิ น ปาปุณาตีติ อนฺโตนิมิตฺตปเทสพหินิมิตฺตปเทสานํ เอกคามสีมภาวโต ฯ

ตสฺสํ เอกคามสีมายํ ฐิเต สพฺเพปิ ภิกฺขู หตฺถปาสานยนารเห หตฺถปาสาคเต อกตฺวา ฉนฺทารหานมฺปิ ฉนฺทํ อนาหริตฺวา พหิ นีหราเปตพฺเพ อนีหราเปตฺวา อนฺโตนิมิตฺตาคเตเยว ภิกฺขู หตฺถปาสาคเต กตฺวา กตํ สีมาสมฺมุติกมฺมํ วคฺคํ โหติ อธมฺมิกกมฺมนฺติ ฯ ตสฺสญฺจ สีมายํ กตํ อุปสมฺปทาทิกมฺมํ สีมาสมฺมุติกมฺมสฺส กุปฺปตฺตา สีมาวิปตฺติโต กุปฺปติ ฯ

เย วา ปน เถรา คามลกฺขณรหิตํ ยกิญฺจิ ยถารุจิตกํ ฐานํ ราชาทีหิ ปริจฺฉินฺทาเปตฺวา วิสุํคามเขตฺตํ โหตีติ สญฺญาย วา ตสฺมิ ยถารุจิตกฏฺฐาเนเยว ฐิเต ภิกฺขู หตฺถปาสาคเต กตฺวา สีมํ สมฺมนฺนนฺติ น สพฺพสฺมิ ปกติคามเขตฺเต ฯ เตสมฺปิ ตํ สีมาสมฺมุติกมฺมํ ปริสวิปตฺติโต กุปฺปํ โหติ ฯ ตสฺมา ตสฺสปิ สีมายํ กตํ อุปสมฺปทาทิกมฺมํ สีมาวิปตฺติโต กุปฺปติ ฯ

เย จาปเร เถรา ยสฺมิ คามเขตฺเต สีมํ สมฺพนฺนิตุ อิจฺฉนฺติ ตสฺส คามเขตฺตสฺส อญฺเญหิ คามเขตฺเตหิ รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺธาวจฺเฉทํ อกตฺวา ตสฺมิเยว คามเขตฺเต ฐิตานํ ภิกฺขูนํ หตฺถปาสานยนาทิวเสน โสธนํ กตฺวา สีมํ สมฺมนฺนนฺติ ฯ เตสมฺปิ สีมาสมฺมุติกมฺมํ ปริสวิปตฺติโต กุปฺปํ โหติ ยสฺมา หิ ฯ

ยถา ทฺวินฺนํ พทฺธสีมานํ รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺเธน อญฺญมญฺญํ สงฺกรภาโว โหติ ฯ ตถา พทฺธสีมคามสีมานมฺปิ วา ทฺวินฺนํ คามสีมานมฺปิ

วา รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺเธน สงฺกรภาโว โหติเยวาติ ฯ ตสฺสญฺจ สีมายํ กตํ อุปสมฺปทาทิกมฺมมฺปี สีมาวิปตฺติโต กุปฺปํ โหติ ฯ

เย ปน อญฺเญ เถรา อติวุฏฺฐิกสฺมึ รามญฺญเทเส นทีลกฺขณชาตสฺสรลกฺขณวิรหิเตสุปี นทีชาตสฺสเรสุ สชฺชิตายํ อุทกุกฺเขปสีมายํ อุปสมฺปทาทิกมฺมํ กโรนฺติ ฯ เตสํ อุปสมฺปทาทิกมฺมมฺปี สีมาวิปตฺติโต กุปฺปติ ฯ อติวุฏฺฐิเก หิ รามญฺญเทเส ยาทิสายํ นทิยํ สมวุฏฺฐิเก กาเล ยถาวุตฺเตน วสฺสนปฺปกาเรน เทเว วสฺสนฺเต วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ยตฺถกตฺถจิ อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตรวาสกเตมนํ น สมฺภเวยฺย ฯ อติวุฏฺฐิกตฺตา ปน อิมสฺส ปเทสสฺส อนฺตรวาสกเตมนํ สมฺภเวยฺย ฯ ตาทิสายปี นทิ สมวุฏฺฐิกาเล ยถาวุตฺตํ อนฺตรวาสกเตมนํ อตฺถิ คเหตฺวา นทิสงฺขํ คจฺฉตีติ วตฺตุกามา ยุชฺเชยฺย ฯ ยาทิเส ปน ชาตสฺสเร สมวุฏฺฐิกาเล ยถาวุตฺเตน วสฺสนปฺปกาเรน เทเว วสฺสนฺเต วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ชีวิตํ วา หตฺถปาเท โธวิตุ วา อุทกํ น ภเวยฺย ฯ อติวุฏฺฐิกตฺตา ปน อิมสฺส ปเทสสฺส วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ชีวิตุ วา หตฺถปาเท โธวิตุ วา อุทกํ ภเวยฺย ฯ ตาทิโสปี ชาตสฺสโร สมวุฏฺฐิกาเล ยถาวุตฺตํ ปีวนหตฺถปาทโธวนปโหนกุทกสฺส วิชฺชมานํ อตฺถิ คเหตฺวา ชาตสฺสโรติ สงฺขํ คจฺฉตีติ วตฺตุกามา ยุชฺเชยฺยาติ ฯ

อปฺเปกจฺเจ ปน เถรา ยสฺมึ คามเขตฺเต สีมํ พนฺธิตุ อิจฺฉนฺติ ตสฺส อญฺเญหิ คามเขตฺเตหิ รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺธํ อวจฺฉินฺทิตฺวา ตสฺมึ

คามเขตฺเต อนฺโตนิมิตฺตาคตานญฺจ พหินิมิตฺตาคตานญฺจ สพฺเพสญฺหิ ภิกฺขูนํ หตฺถปาสานยนาทึ กตฺวา สีมํ พนฺธนฺติ ฯ ตสฺสํ สีมายํ อุปสมฺปทาทิกมฺมกรณกาเล ปน ตสฺสา จ คามสีมาย รุกฺขสาขาทิ-สมฺพนฺธํ วิโยเชตฺวา อุปสมฺปทาทิกมฺมํ กโรนฺติ ฯ เตสํ อุปสมฺปทา-ทิกมฺมํ ปริสวิปตฺติโต กุปฺปติ ฯ ตสฺสา พทฺธสีมาย จ คามสีมาย จ อญฺญมญฺญํ สงฺกรภาวปตฺติโต ฯ ยทิ วา ปน เอเก เถรา ปริสุทฺธาย พทฺธสีมาย วา คามลกฺขณสหิเต ปกติคามเขตฺเต วา วิสุํคามเขตฺเต วา นทีลกฺขณปตฺตาย มหานทิยา วา ชาตสฺสรลกฺ-ขณปตฺเต ชาตสฺสเร วา สมุทฺทลกฺขณปตฺเต สมุทฺเท วา อุปสมฺ-ปทาทิกมฺมํ กโรนฺติ ฯ เย ปน ตสฺมิ อุปสมฺปทาทิกมฺเม คณา โหนฺติ ฯ เต วุตฺตนเยน วิปฺปนฺนสีมาย วา คามลกฺขณรหิเต วิสุ-คามเขตฺเต วา นทีลกฺขณมปตฺตาย ขุทฺทกนทิยา วา ชาตสฺสรลกฺ-ขณมปตฺเต ขุทฺทกชาตสฺสเร วา อุปสมฺปนฺนา ภิกฺขูเยว โหนฺตีติ ฯ เตสํ อุปสมฺปทาทิกมฺมมฺปิ ปริสวิปตฺติโต กุปฺปเยวาติ ฯ

อถโข รามาธิปติราชา รามญฺญเทเส อุปสมฺปทาทิกมฺมสฺส สีมาวิปตฺติปริสวิปตฺตินิ วิชฺชมานภาวํ ญตฺวา มยฺหมฺปิ อิมินา วุตฺตปฺ-ปกาเรน อุปสมฺปทาทิกมฺมสฺส สีมาวิปตฺติปริสวิปตฺติโย ชายนฺติ ฯ รามญฺญเทเส จ หํสวตีนคเร พหู เตปิฏกา พุทฺธา ปฏิพลา ฯ เตสมฺปิ อุปสมฺปทาทิกมฺมสฺส สีมาวิปตฺติปริสวิปตฺติโย ชาเยยฺยุ วา

โน วา ฯ อปฺเปวนามาหํ เตยี สพฺเพ สาฏฺฐกถาฏฺฐกํ วินยปาฬึ พฺยญฺชนโต จ อตฺถโต จ อุปปริกฺขาเปตฺวา ปาฬิยา จ อฏฺฐกถญฺจ อฏฺฐกถาย จ ฏฺฐกํ ปุพฺเพน ปาฐรุ สํสนฺทาเปตฺวา สมานยาเปตฺวา สีมาธิกาเร วินยวินิจฺฉยํ การาเปยฺยนฺติ จินฺเตตฺวา เต สพฺเพปิ ติปิฏกธเร ภิกฺขู สีมาธิกาเร วินยวินิจฺฉยํ การาเปสิ ฯ

ตโต รามาธิปติราเชน อชฺเฌสิตา สพฺเพปิ ติปิฏกธรา ภิกฺขู สาฏฺฐกถาฏฺฐกํ วินยปาฬึ พฺยญฺชนโต จ อตฺถโต จ อุปปริกฺขิตฺวา ปุนปฺปุนํ สมฺมเทว สํสนฺเทตฺวา สมานยิตฺวา สีมาวิปตฺติปริสวิปตฺตินิ วิชฺชมานภาวํ ทิสฺวา ยถาทิฏฺฐํ รญฺโญ วินยวินิจฺฉยํ อาโรเจสุ ฯ

ตโต ราชา อโหวต พุทฺธสาสนํ ปญฺจวสฺสสหสฺสปริมาณํ กาลํ ฐสฺสตีติ อฏฺฐกถาจริยาสเภหิ วุตฺตํ อิทานิ ปน พุทฺธสฺส สมฺโพธิปตฺตโต สตฺตจตฺตาฬีสาธิกํ ทฺวิสหสฺสมตฺตํ เอวาติ อิทญฺจ โขทานิเยว สาสนํ สมลงฺกณฺฐกํ สพฺพุทฺทํ สาสงฺกุปสมฺปทำ ชาตำ ฯ กถญฺจรหิ ยาว ปญฺจวสฺสสหสฺสปริมาณกาลปริยนฺตปวตฺตนสมตฺถำ ภเวยฺยาติ ฯ จินฺเตตฺวา ปุน จินฺเตสิ ยชฺชาหำ อิทิสำ สาสเน อุปฺปนฺนำ มลกณฺฐกพุทฺทำ ทิสฺวาว ยถา สาสเน นิราสงฺกุปสมฺปทภาวาปชฺชเนน ปริสุทฺธำ ปริโยทาตำ หุตฺวา ยาว ปญฺจวสฺสสหสฺสปริมาณกาลปริยนฺตปวตฺตนสมตฺถำ ภเวยฺย ยถา พฺยาปารำ อนาปชฺชิตฺวาว อุเปกฺขโก วิหเรยฺย ตถา สติ ภควติ สมฺมาสมฺพุทฺเธปี สุกรเปมาภิปสาเทนาสมนฺนาคโต คารวจิตฺติกาเรนา-สมงฺคิภูโตว ภวิสฺสำ อปฺเปวนาม มยา สาสนำ วิโสเธตพฺพำ เอว กุโตนุ

ขฺวาหำ อาทิโต ปริสุทฺธุปสมฺปทำ สมาหริตฺวา อิมสฺมิ รามญฺญเทเส ปติฏฺฐาเปโต เย เต สทฺธาสมฺปนฺนา กุลปุตฺตา ตทุปสมฺปทาเปกฺขา เต ตทุปสมฺปทำ คาหาเปตฺวา นิราสงฺกุปสมฺปทภาเวน สาสนำ ปริสุทฺธำ ภเวยฺยาติ ฯ อถ เอวำ จินฺเตนฺตสฺส รามาธิปติราชสฺส เอวรูโป ปริวิตกฺโก อุทปาทิ ฯ

สมฺมาสมฺพุทฺธปรินิพฺพานโต กิร ทฺวินฺนำ วสฺสสตานำ อุปริ ฉตฺตึสติเม วสฺเส วิตฺวตฺเต โมคฺคลิปุตฺตติสฺสมหาเถเรน เปสิโต มหามหินฺทเถโร ตมฺพปณฺณิทีปำ คนฺตฺวา สาสนำ ปติฏฺฐาเปสิ ฯ ตโต เทวานมฺปิยติสฺโส สีหฬินฺโท เถเร ปสีทิตฺวา มหาวิหารำ ปติฏฺฐาเปสิ ฯ มหาวิหารปติฏฺฐานโต ปน ปฏฺฐาย อฏฺฐารสาธิกานิ เทฺววสฺสสตานิ ปริสุทฺธำ สาสนำ เอโกเยว มหาวิหารวาสีนิกาโย ชาโต ฯ ยทา ปน วฏฺฏคามณิอภโย ราชา ทาธิยนฺนาม ทมิฬราชานำ ชินิตฺวา ลงฺกาทีเป รชฺชำ ปตฺโต ฯ อภยคิริวิหารำ การาเปตฺวา สตฺตหิ ทมิเฬหิ ปราชิตฺวา ปลายิตฺวา จุทฺทสวสฺสานิ นิลียิตฺวา วสนกาเล นิจฺจำ ปุพฺพุปการึ มหาติสฺสำ นาม เถรำ อาเนตฺวา ตสฺสาทาสิ ฯ ตำ ปน กุลสงฺฆฏฺฐำ มหาติสฺสเถรำ กุลสงฺฆฏฺฐโทเสน มหาวิหารวาสี ภิกฺขุสงฺฆา มหาวิหารโต นีหริ ฯ ตโต ปภูติ มหาวิหารวาสิกา ภิกฺขู จ อภยคิริวิหารวาสิกา ภิกฺขู จ เทฺวธา ภินฺนา เทฺว นิกายา ชาตา ฯ

ตโต อภยคิริวิหารปติฏฺฐานโต ปน สตฺตปญฺญาสวสฺสาธิเกสุ ตีสุ วสฺสสเตสุ วิตฺวตฺเตสุ มหาเสโน นาม ราชา ลงฺกาทีเป สตฺตวิ-

สกิวสฺสานิ รชฺชํ กาเรสิ ฯ ตสฺมิ กาเล โส ราชา เชตวนวิหารํ กตฺวา ทกฺขิณวิหารวาสิสฺส ชิมฺหนฺตรสฺส อสญฺญตสฺส ปาปมิตฺตสฺส ติสฺสเถรสฺส ปสีทิตฺวา อทาสิ ฯ ตโต ปฏฺฐาย เชตวนวิหารวาสิเก ภิกฺขู มหาวิหารวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ อภยคิริวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ จ ภินฺทิตฺวา เชตวนวิหารวาสินิกายา นาม เอโก นิกายา ชาโต ฯ

เอวํ ลงฺกาทีเป สาสนปติฏฺฐานโต ฉสุ วสฺสสเตสุ กิญฺจิ อปริปุณฺณเณสุเยว ลงฺกาทีเป ภิกฺขู ติธา ภินฺนาติ ตโย นิกายา ชาตา ฯ เตสุ มหาวิหารวาสินิกาโยว อจฺจนฺตปริสุทฺโธ อมฺมวาที เสสา เทฺว นิกายา อปริสุทฺธา อธมฺมวาทิโน ฯ ตโต ปฏฺฐาย ลงฺกาทีเป อนุกฺกเมน อมฺมวาทิโน อปฺปตรา ทุพฺพลา อธมฺมวาทิโน ปน ภิกฺขู พหุตรา พลวนฺตา ฯ เต วิวิธา อปฏิปตฺติโย ทุปฺปฏิปตฺติโย วา ปฏิปชฺชนฺติ ฯ เตน สาสนํ สมลํ สกณฺฏกํ สพฺพุทฺทํ ชาตํ ฯ

ลงฺกาทีเป สาสนปติฏฺฐานโต เทฺวสตฺตาธิกจตุสตาธิเก วสฺสสหสฺเส สตฺถุ ปรินิพฺพานโต ปน อฏฺฐุตฺตรสตฺตสตาธิเก วสฺสสหสฺเส วิติวตฺเต สิริสงฺฆโพธิปรกฺกมพาหุมหาราชสฺส ลงฺกาทีเป รชฺชาภิเสกปตฺตโต อฏฺฐารสเม วสฺเส ราชา อปฏิปตฺติทุปฺปฏิปตฺติโย ปฏิปชฺชนฺตานํ สาสนาวริกานํ ภิกฺขูนํ ทสฺสเน สาสนสฺส อุปฺปนฺนมลกณฺฏกพุทฺธภาวํ ญตฺวา ยทิ มาทิโส สาสนสฺส อุปฺปนฺนมลกณฺฏกพุทฺธภาวํ ชฺจนิตฺวายี ยถา สาสนํ ปริสุทฺธํ ภเวยฺย ตถา พฺยาปารํ อนาปชฺชิตฺวาว อุเปกฺขโก วิหเรยฺย ตถา สติ สมฺมาสมฺพุทฺเธ

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเ
จันทบุรี

สุกรเปมาภิปสาทคารวจิตฺติการพหุโล น ภเวยฺย อปฺเปวนามาหํ อุทุมฺพร-
คิริวาสี มหากสฺสปเถรปมุขสฺส สมฺมาปฏิปตฺติปฏิปนฺนสฺส ธมฺมวาทิโน
มหาวิหารวาสีสงฺฆสฺส อุปฺปฺณมฺภกํ กตฺวา ยถาโสโก ธมฺมราชา
โมคฺคลิปุตฺตติสฺสมหาเถรํ อุปนิสฺสยํ กตฺวา วิภชฺชวาทึ สมฺมา-
สมฺพุทฺโธติ วทนฺตสฺส อจฺจนฺตปริสุทฺธสฺส ธมฺมวาทิโน มหโต ภิกฺขุ-
สงฺฆสฺส อุปฺปฺณมฺภกํ กตฺวา สสฺสตาทิวาทึ สมฺมาสมฺพุทฺโธติ วทนฺเต
อปริสุทฺเธ สฏฺฐิสหสฺสมตฺเต ปาปภิกฺขู อุปฺปพฺพาเชตฺวา สาสนสฺส
วิโสธนํ กเรยฺยนฺติ ฯ เอวํ เอวาหิยี อปฺปฏิปตฺติทุปฺปฏิปตฺติโย ปฏิ-
ปชฺชนฺเต อปริสุทฺเธ อธมฺมวาทิโน พหู ปาปภิกฺขู อุปฺปพฺพาเชตฺวา
มหาวิหารวาสีนิกายํ เอกนิกายํ อวเสเสตฺวา สาสนวิโสธนํ กเรยฺยนฺติ
จินฺเตตฺวา ตถา กตฺวา สาสนวิโสธนํ อกาสิ ฯ ภิกฺขูนญฺจ กติกวตฺตํ
การาเปสิ ฯ ปจฺฉาปี จ วิชยพาหุราชา จ ปรกฺกมพาหุราชา จ
สาสนวิโสธนตฺถํ กติกวตฺตํ การาเปสุ ฯ

ตโต ปฏฺฐาย ลงฺกาทีเป อจฺจนฺตปริสุทฺธสฺส สมฺมาปฏิปตฺติ-
ปฏิปนฺนสฺส ธมฺมวาทิโน มหาวิหารวาสีภิกฺขุสงฺฆสฺส ปเวณิภูโต เอก-
นิกายภูโต ภิกฺขุสงฺโฆ ยาวชฺชตนา ปวตฺตติ ฯ ตสฺมา พุยตฺเต
ปฏิพเล ภิกฺขู สมฺมเทว อายาจเนน อชฺเฌเสตฺวา ลงฺกาทีเป สุปริสุทฺธึ
อุปสมฺปทํ สมฺมาหราเปตฺวา อิมสฺมึ รามญฺญเทเส ปติฏฺฐาเปตฺวา
สทฺธาสมฺปนฺนานํ อุปสมฺปทาเปกฺขานํ กุลปุตฺตานํ ตทุปสมฺปทํ คาหา-
เปตฺวา สาสนํ นิราสงฺกุปสมฺปทภาวาปชฺชเนน ปริสุทฺธึ ปริโยทาตึ

หุตฺวา ยาว ปญฺจวสฺสสหสฺสปริมาณกาลปริยนฺตปวตฺตนสมตฺถํ กเรยฺ-
ยนฺติ ฯ ตโต รามาธิปติราชา โมคฺคลานเถราทโย พาวิสติเถเร
นิมนฺเตตฺวา เอวํ อายาจิ อมฺหากํ อิทานิ ภนฺเต รามญฺญเทเส ภิกฺขูนํ
อุปสมฺปทา สาสงฺกา วิย ชายติ ฯ ตสฺมา สาสงฺกุปสมฺปทาธิฏฺ-
ฐานํ กถํ ยาว ปญฺจวสฺสสหสฺสปริมาณกาลปริยนฺตา ชฺสฺสติ ฯ
สีหฬทีเป จ ภนฺเต สาสนปติฏฺฐานโต ปฏฺฐาย ยาวชฺชตนา อจฺฉินฺต-
ปริสุทฺโธ มหาวิหารวาสีสมฺมาปรมฺปรภูโต ภิกฺขุสงฺโฆ ปวตฺตติ ฯ ยทิ
ภนฺเต ตุมฺเห สีหฬทีปํ คนฺตฺวา มหาวิหารวาสีสมฺมาปรมฺปรภูตสงฺฆโต
ปริสุทฺธิ์ ครหปรูปวาทมตฺตวิรหิตํ คณํ อุจฺจินิตฺวา สมฺมาสมฺพุทฺธ-
เทหสีตลิกรณฏฺฐานภูตาย กลฺยาณีคงฺคาย สชฺชิตายํ อุทกุกฺเขปสีมายํ
อุปสมฺปทํ สมฺมาหเรยฺยาถ ตทุปสมฺปทํ สาสนพิมฺพํ กตฺวา โรเปตฺวา
อิธ รามญฺญเทเส สทฺธาสมฺปนฺนานํ อุปสมฺปทาเปกฺขานํ กุลปุตฺตานํ
อุปสมฺปทงฺกุรํ นิปฺปชฺชาเปยฺยาม ฯ ตถา สติ สาสนํ อิทํ ปริสุทฺธิ์
หุตฺวา ยาว ปญฺจวสฺสสหสฺสปริมาณกาลปริยนฺตา ชฺสฺสติ ฯ

สีหฬทีปคมนญฺจ ภนฺเต ตุมฺหากํ มหปฺผลํ ภวิสฺสติ มหานิสงฺสํ ฯ
สีหฬทีปํ ปตฺตา หิ ภนฺเต ตุมฺเห ตตฺถ สิริทาฆาธาตุญฺจ ทกฺขิณสาขาทโย
โพธิรุกฺเข จ รตนเจติยาทีนิ เจติยานิ จ สมนฺตกูฏปพฺพตมตฺถเก ชิตํ
ภควโต ปฑวลญฺฉเจติยญฺจ วนฺทิตุญฺจ ปูชิตุญฺจ ลจฺเฉยฺยาถ ฯ เตน
ภนฺเต ตุมฺหากํ อนปฺปกปุญฺญาภิสนฺโท วฑฺฒิสฺสติ ฯ ตสฺมา สีหฬ-
ทีปคมนาย ตุมฺหากํ สนฺติเก วรํ อาสีสามาติ ฯ

อถ เต เถรา สาสนวุฑฺฒิเหตุกตฺตา มหาราช อมฺมิกา เต วราสิสา ฯ สีหฬทีปคมนญฺ โน อจฺจนฺตํ เอว อนปฺปโก ปุญฺญาภิสนฺโท วฑฺฒิสฺสติ ฯ ตสฺมา วรนฺเต ทมฺม สีหฬทีปํ คจฺฉิสฺสามาติ วตฺวา ปฏิญฺญํ อทาสุ ฯ

อถ ราชา เถรานํ ปฏิสาสนํ ลภิตฺวา ปญฺญาสผลสุวณฺณวิรจิตํ ถูปิโกปริปติฏฺฐาปิตํ มหคฺฆมณิทนิลมณิมยํ เอกํ เสลปฏฺฏญฺจ สฏฺฐิผลสุวณฺณาภิสงฺขตํ สาธารกปิฬานปฏฺฏญฺจ ตึสผลสุวณฺณปริกตํ สุวณฺณภิงฺคารญฺจ ตึสผลสุวณฺณสชฺชิตํ ทฺวาทสโกณฑมฺพูลเปฏกญฺจ เตตฺตึสผลสุวณฺณาภิสงฺขตํ เจติยสญฺจานํ สุวณฺณมยอาตุมนฺทิรญฺจ ผลิกมยํ อาตุมนฺทิรญฺจ มสารคลฺลสทิสกามณิปริสงฺขตํ อาตุมนฺทิรญฺจ สุวณฺณมาลญฺจาติ เอตฺตกํ สิริทาชาอาตุปูชาสกฺการํ อภิสงฺขริปฏิสชฺชิ ฯ

รตนเจติยาทิเจติยปาทวลญฺชพาวิสโพธิรุกฺขปูชนตฺถาย จ นานาวณฺณานิ ปญฺจาสีติวิตานานิ จ สุวณฺณลิมฺปิเต มฺฐสิตฺถมเย ปญฺญาสมหาทีเป จ สุวณฺณลิมฺปิเต มฺฐสิตฺถมเย ปญฺญาสทีเป จ อภิสงฺขริ ฯ

สีหฬทีปวาสินํ มหาเถรานํ อตฺถาย สุขุมานํ กปฺปาสตุสฺสานํ จตฺตาฬีสมญฺชูเส จ โกเสยฺยมยานิ จ กปฺปาสมยานิ จ รตฺตวณฺณปีตจิตฺตวณฺณอวลวณฺณวเสน นานาวณฺณานิ วิสติปาวุรณานิ จ จิตฺตวณฺณานิ หริภญฺชเทสิยานิ วิสติทมฺพูลเปฏกานิ จ จตสฺโส เสลมยกุณฺ-

ฑิกาโย จ อฏฺฐ จิ้นเทสิยา จิตฺตกุณฺฑิกาโย จ วิสติ จิ้นเทสิยา พิชนิโย จ ปฏิ้สชฺชิ ฯ

อยี้จ รามญฺญเทสิสฺสโร ทวลคชย่ติภูโต รามาธิปติราชา สิหฬทิ้ปวาสิ้นำ อยุยานำ มหาเถรานำ สกฺกจฺจำ อภิวาเทตฺวา สนฺเทสปณฺณำ อิทำ นิเวเทสิ สิริทาชาธาตาทิปูชนตฺถาย ภนฺเต มยา ปหิเตหิ ปูชาสกฺกาเรหิ สิริทาชาธาตาทโย ปูเชตุำ พฺยาปำรำ กเรยฺยาถ สสิสฺเสหิ พาวิ้สติยา เถเรหิ สทฺธิ้ เปสิตา จิตฺรทูตรามทูตาภิธานา สปริชนา สิริทาชาธาตุำ ปสฺสิตุำ วา วนฺทิตุำ วา ปูชิตุำ วา ยถา ลภิสฺสนฺติ ตถา อยุยา วายามำ กโรนฺตุ สิริทาชาธาตุทสฺสนาภิวาทนปูชนานิ กตฺวา สสิสฺสา พาวิ้สติ เถรา มหาวิหารวาสิ้เวณิภูตภิกฺขุสงฺฆโต ครหปรูปวาทมตฺตวิรหิตำ คณำ อุจฺจินิตฺวา ภควตา นฺหานปริโภเคน ปริภุตฺตาย กลฺยาณิ้คงฺคาย สชฺชิตายำ อุทกุกฺเขปสิ้มายำ อุปสมฺปทำ ยถา ลภิสฺสนฺติ ตถา อยุยา วายามำ กโรนฺตูติ ฯ เอวำ สิ้หฬทิ้ปวาสิ้นำ มหาเถรานำ ปาเหตพฺพสนฺเทสปณฺณำ อภิสงฺขริ ฯ

สิ้หฬิสฺสรสฺส ปน ภูวเนกพาหุราชสฺส ทฺวิสตผลรูบิ้ยคฺฆนิเก เทวนิ้ลมณโย จ ติ้สาธิกจตุสตผลคฺฆนิเก เทว โลหิตงฺคมณโย จ ทิ้ฆกญฺจุกตฺถาย กตานิ คิวกขกฏินิตมฺพปาทฏฐาเนสุ ปริสงฺขตจิตฺตกานิ มหคฺฆานิ จตฺตาริ จิ้นปตฺตานิ จ ธวลนิ้ลวณฺณานิ ภสฺมนิภานิ ปุริมปุปฺผิกานิ ติณิ ฆนจิ้นปตฺตานิ จ ธวลนิ้ลวณฺณานิ ภสฺมนิภานิ มฏฐานิ เทว ฆนจิ้นปตฺตานิ จ ธวลวณฺณำ มฏฺฐำ เอกำ ฆนจิ้นปตฺตญฺจ หริตวณฺณานิ

วายิมปุปฺผิกานิ เทฺว ฆนจินฺปตฺตานิ จ หริตวณฺณํ มฏฺฐํ เอกํ ฆนจินฺปตฺตญฺจ เมจกวณฺณานิ มฏฺฐานิ เทฺว จินฺปตฺตานิ จ ปีตวณฺณวายิมปุปฺผิกํ เอกํ ฆนจินฺปตฺตญฺจ รตฺตวณฺณวายิมปุปฺผิกเมกํ เปลวจินฺปตฺตญฺจ อวลนิลวณฺณํ ภสฺมนิภํ วายิมปุปฺผิกเมกํ เปลวจินฺปตฺตญฺจาติ วีสติ จินฺปตฺตานิ ปวิตฺยาภิธานภิยฺยานิ วีสติจิตฺรโกเสยฺยวตฺถานิ จ จมฺมโกสาวิรหิตานํ ตตฺตริกานํ เทฺวผลสตานิ จาติ เอตฺตกํ ปเหณกํ ปฏิสงฺขริ ฯ สีหพิสฺสรสฺส ภูวเนกพาหุราชสฺส สีหฬวาสิกมหาเถรานํ ปหิเต สนฺเทสปณฺเณ วุตฺตวจนสทิเสน สนฺเทสวจเนน วิรจิตํ สุวณฺณปตฺตญฺจ ปฏิสงฺขริ ฯ

เอวํ ราชา ยํ ยตฺตกํ ปฏิสงฺขริตพฺพํ ตํ สพฺพํ ปฏิสงฺขริตฺวา พาวีสติเถรานํ ติจีวรตฺถาย สุขุมกปฺปาสทุสฺสานํ จตุจตฺตาฬีสมณฺฑุสานิ จ มรมฺมเทสิยานิ อุณฺณามยานิ พาวีสติปาวุรณานิ จ พาวีสติจิตฺรมฺมขณฺฑานิ จ หริภณฺฑเทสิยานิ สปีธานานิ พาวีสติจิตฺรตมฺพุลเปตกานิ จ ทตฺวา มคฺคนฺตรปริพฺพยตฺถาย จ เภสชฺชตฺถาย จ พหุ เทยฺยธมฺมํ ทตฺวา เตสํ สิสฺสภูตานมฺปี พาวีสติภิกฺขูนํ พาวีสติกติปุตฺตาภิธานวตฺถานิ จ มรมฺมเทสิยานิ ฆนปุปฺผานิ พาวีสติปาวุรณานิ จ ทตฺวา สิสฺเสหิ สทฺธิ เต พาวีสติเถเร จิตฺรทุตรามทุตาภิธานานํ ทฺวินฺนํ ทูตานํ อปฺเปตฺวา ยถาวุตฺตํ ธาตุปูชาสกฺการญฺจ สีหฬียานํ มหาเถรานํ ปาเหตพฺพเทยฺยธมฺมญฺจ สนฺเทสปณฺณญฺจ ภูวเนกพาหุ-

สีหฬิสฺสรสฺส ปเหณกญฺจ สนฺเทสสุวณฺณปตฺตญฺจ ทูตานํ หตฺเถ อทาสิ ฯ พาวิสติคณานญฺจ เถรานํ ทุพฺภิกฺขาทยนฺตราเย สติ จตุปจฺจยํ อุปฺปาทํ กตฺวา ทาตุ สุวณฺณชาตกานิ เทฺวผลสตานิ ทูตานํ อทาสิ ฯ ตโต สสิสฺเส โมคฺคลานเถราทโย เอกาทสเถเร รามทูเตน สทฺธิ เอกนาวํ อภิรูหาเปสิ ฯ สสิสฺเส มหาสิวลิเถราทโย เอกาทสเถเร จิตฺรทูเตน สทฺธิ เอกนาวํ อภิรูหาเปสิ ฯ

อถ รามทูตาภิรุฬฺหา นาวา มุนิสิขินาคสกฺกราเช ฆาฆมาสสฺส กาฬปกฺเข เอกาทสมิยํ อาทิจฺจวาเร โยคาภิฆานนทิมุขโต นิกฺขมิตฺวา สมุทฺทํ ปกฺขนฺตา ฯ จิตฺรทูตาภิรุฬฺหา ปน นาวา ฆาฆมาสสฺส กาฬปกฺเข ทวาทสมิยํ จนฺทวาเร โยคาภิฆานนทิมุขโต นิกฺขมิตฺวา สมุทฺทํ ปกฺขนฺทิตฺวา เฉเกน นิยฺยามนา ผคฺคุณมาสสฺส กาฬปกฺเข อฏฺฐมิยํ กลมฺพุติตฺถํ ปตฺตา ฯ

ตโต ภูวเนกพาหุ สีหฬราชา ตํ ปวตฺตึ สุตฺวา ผคฺคุณมาสสฺส กาฬปกฺขุโปสถทิวเส เตสํ เอกาทสนฺนํ เถรานํ จิตฺรทูตสฺส จ ปจฺจุคฺคมนํ การาเปตฺวา รามาธิปติมหาราเชน อวลคชปติกุลทปฺปเณน สมฺมา นูนํ อติอวลตรสงฺขกุนฺทกุมุทสรทจนฺทิกาสมานคชปติภูเตน สทฺธาทฺยาเนกคุณคณสมงฺคินา ปหิตสนฺเทสปณฺณภูตํ จิตฺรทูเตน อานีตํ สุวณฺณปตฺตํ วาจาเปตฺวา อติวิย ปีติโสมนสฺสชาโต ฯ เถเร หิ จ จิตฺรทูเตน จ สมฺโมทนิยํ กถํ สาราณิยํ วีติสาเรตฺวา สยํ เอว

วุฏฺฐหิตฺวา กปฺปุเรน สทฺธิ ตมฺพูลทานํ กตฺวา เถรานํ นิวาสนปฏฺฏานญฺจ ปิณฺฑปาตปจฺจยญฺจ ทาเปตฺวา จิตฺรทูตสฺส จ นิวาสนปฏฺฏานญฺจ ปริพฺพยญฺจ ทาเปสิ ฯ

ปุนทิวเส จิตฺรทูโต รามาธิปติมหาราเชน ปหิตเทยฺยธมฺเมน สทฺธิ สีหฬเทสิยานํ มหาเถรานํ สนฺเทสปณฺณํ อทาสิ ฯ อถ เต มหาเถรา ยถา รามาธิปติมหาราชสฺส รุจฺจติ ตถา กริสฺสามาติ ปฏิญฺญํ อกํสุ ฯ

ตโต จิตฺรทูตนาวาภิรุฬฺหา เอกาทสเถรา รามทูตนาวาภิรุฬฺหานํ เถรานํ อสมฺปตฺตตฺตา ยาว เอเต สมฺปาปุณิสฺสนฺติ ตาว มยํ สีหฬทีปโต อายาจิตฺวา อิเธว ลงฺกาทีเป วสิสฺสามาติ จินฺเตตฺวา ตเถว สีหฬทีปโต อายาจิตฺวา เตสํ รามทูตนาวาภิรุฬฺหานํ เถรานํ อาคมนํ อาคเมนฺตา วสึสุ ฯ

อถ รามทูตาภิรุฬฺหา นาวา อนุราธปุรคามิมคฺเคนาคตตฺตา จวิตฺวา คมนกาเล ปาฏิโลมวาเตนาคตตฺตา กิจฺเฉน กสิเรน คนฺตฺวา จิตฺรมาสสฺส สุกฺกปกฺเข นวมิยํ อาทิจฺจวาเร วลฺลิคามํ สมฺปตฺตา ฯ

ตสฺมิ ปน วลฺลิคาเม ครวี นาม สีหฬิยามจฺโจ รญฺโญ ทามริกกมฺมํ กตฺวา ปฏิวสติ ฯ ตสฺสา นาวาย สมฺปตฺตกาเล ปน สีหฬรญฺโญ กนิฏฺฐภาตา นาวาภิรุโฬฺห โยธาภิรุฬฺหาหิ พหุนาวาหิ สทฺธิ เตน ทามริกามจฺเจน สทฺธิ ยุชฺฌนตฺถายาภิยาสิ ฯ ตโต โส อมจฺโจ ภีโต ปฏิยุชฺฌิตุ๋ อสกฺโกนฺโต ตมฺหา คามา นิกฺขมิตฺวา

ปลายิตฺวา วนํ ปาวิสิ ฯ ตโต รญฺโญ กนิฏฺฐภาตา วลฺลิคามํ ลภิตฺวา ปฏิวสติ ฯ ทามริกสฺส ปนามจฺจสฺส เสนิการโยธานํ วลฺลิคามสฺส จ ชยวฑฺฒนนครสฺส จ อนฺตรา ตสฺมิ ตสฺมิ ฐาเน นิลียิตฺวา คตาคตานํ ชนานํ อนฺตรายกรตฺตา เถเรสุ จ รามทูเต จ ชยวฑฺฒนนครํ คนฺตุ อิจฺฉนฺเตสุปิ รญฺโญ กนิฏฺฐภาตา เตสํ โอกาสํ นาทาสิ ฯ ตสฺมิ ปน นาคสิขินาคสกุกราชภูเต สวจฺฉเร ทุวาสฬฺหภาวา ปฐมาสฬฺหมาสสฺส กาฬปกฺเข ทุติยายํ ติถิยํ เอว โอกาสํ ลภิตฺวา เถรา จ รามทูโต จ วลฺลิคามโต นิกฺขมิตฺวา มคฺคนฺตรคมเนน ปญฺจทิวสานิ วีตินาเมตฺวา อฏฺฐมิยํ ชยวฑฺฒนนครํ สมฺปตฺตา ฯ

ตโต ภูวเนกพาหุ สิหฬมนุชินฺโท เถรานํ รามทูตสฺส จ อาคมปวตฺตึ สุตฺวา ปจฺจุคฺคมนํ การาเปตฺวา รามทูเตน สมานิตํ รามาธิปติมหาราชสฺส สุวณฺณปตฺตํ วาจาเปตฺวา ปมุทิตหทโย วุตฺตนเยเนว กตฺตพฺพปฏิสนฺถารํ กตฺวา เถรานํ รามทูตสฺส จ ปิณฺฑปาตญฺจ ปริพฺพยญฺจ ทาเปตฺวา นิวาสนฏฺฐานํ อทาสิ ฯ

ปุนทิวเส รามทูโต หตฺถวตฺถิปุราธิเปน รญฺญา ปหิตํ เทยฺยธมฺมญฺจ สนฺเทสปณฺณญฺจ สิหฬเทสิยานํ มหาเถรานํ อทาสิ ฯ เต สพฺเพปิ มหาเถรา จิตฺรทูตสฺส วิย รามทูตสฺสาปิ ปฏิญฺญํ อทํสุ ฯ

ตโต ปรํ เอกมาเส วีติวตฺเต จิตฺรทูตนามาภิรุฬฺหา อนุราธปุราคตา เถรา รตนเจติยญฺจ มริจวตฺติเจติยญฺจ ถูปารามเจติยญฺจ

อภยคิริเจติยญฺจ สิลาเจติยญฺจ เชตวนเจติยญฺจ ทกฺขิณสาขํ มหา-
โพธิรุกฺขญฺจ วนฺทิตฺวา โลหปาสาทญฺจ ปสฺสิตฺวา เตสุ เตสุ เจติ-
ยงฺคเณสุ กตฺตพฺพํ ติณลตาวนปาการาปหรณกิจฺจํ สามตฺถิยานุรูปโต
กตฺวา ปูชาสกฺการปุพฺพกํ วตฺตปฏิปตฺตึ ปูเรตฺวา ปจฺจาคนฺตฺวา ชย-
วฑฺฒนนครํ สมฺปตฺตา ฯ

ตโต สีหฬราชา นาวาทฺวยาภิรุฬฺหา สพฺเพปิ เถรา สมาคตา
เตสํ สิริทาชาธาตุ์ ทสฺเสตุญฺจ วนฺทาเปตุญฺจ กาโล สมฺปตฺโตติ
มนฺตฺวา ทุติยาสฬฺหมาสสฺส กาฬปกฺขสฺส ปาฏิปทภูเต อาทิจฺจวาเร
วสฺสูปนายิกทิวเส สพฺพํ สิริทาชาธาตุมนฺทิรปาสาทํ อลงฺการาเปตฺวา
เพลวิตานํ พนฺธาเปตฺวา คนฺธทิปธูมมาลาหิ ปูชาเปตฺวา สีหฬเทสิเย
มหาเถเร เอกมนฺตํ วสาเปตฺวา สสิสฺเส นาวาทฺวยาภิรุเฬฺห
พาวีสติมหาเถเร ฯ นิมนฺตาเปตฺวา จิตฺรทูตรามทูเต ฯ ปกฺโกสาเปตฺวา
สุวณฺณมยมนฺทิเร สิริทาชาธาตุ์ นีหราเปตฺวา เต พาวีสติเถเร ฯ
จิตฺรทูตรามทูเต ฯ ปสฺสาเปสิ วนฺทาเปสิ ปูชาเปสิ ฯ ตโต
สีหฬราชา รามาธิปติรญฺโญ สนฺเทสํ อนุสฺสริตฺวา เตน ปหิเต
สุวณฺณมยธาตุมนฺทิเร สิริทาชาธาตุ์ จปาเปตฺวา ตสฺสุปริ เสตจฺฉตฺตํ
อราเปตฺวา ธาตุยา ปูริตํ สุวณฺณมยปตฺตญฺจ สุวณฺณมยภิงคารญฺจ
สุวณฺณมยํ ทฺวาทสโกณํ ตมฺพูลเปฬกญฺจ จปาเปตฺวา พาวีสติเถรานญฺจ
จิตฺรทูตรามทูตานญฺจ ทสฺเสตฺวา ตุมฺเห ฯ รนฺเต จิตฺรทูต ฯ รามทูต ฯ
เสตฉตฺตปติสฺส ยถา สนฺเทสาการ์ เม ชานนฺตูติ อาห ฯ ตโต ปรํ

สีหฬราชา เสตคชปติสฺส ยถา สนฺเทสํ กริสฺสามีติ สีหฬิยามจฺเจ อาณาเปตฺวา นหานปริโภเคน ภควตา ปริภุตฺตาย กลฺยาณิคงฺคาย นาวาสงฺฆาฏํ การาเปตฺวา ตสฺสุปริ ปาสาทํ การาเปตฺวา เจลวิตานํ พนฺธาเปตฺวา นานาวิธาย วิตาโนลมฺพนํ การาเปสิ ฯ วิหาคมมหาเถรญฺจ มหาวิหารวาสิปเวณิภูตภิกฺขุสงฺฆโตปิ ครหปรูปวาทมตฺตวิรหิตํ คณํ อุจฺจินาเปสิ ฯ ตทา วิหาคมมหาเถโร ธมฺมกิตฺติมหาเถรวนรตน-มหาเถรปญฺจปริเวณวาสิมงฺคลเถรสีหฬราชยุวราชาจริยเถราทีกํ จตุวีสติ-ปริมาณํ คณํ อุจฺจินิ ฯ เอวํ ราชา นาวาสงฺฆาฏํ ปฏิสชฺชา-เปตฺวา คณญฺจ อุจฺจินาเปตฺวา ทุติยาสฬฺหมาสสฺส กาฬปกฺเข เอกาทสมิยํ พุทฺธวาเร ธมฺมกิตฺติมหาเถราทโย กมฺมการเก จตุวีสติภิกฺขู นิมนฺตาเปตฺวา นาวาสงฺฆาฏํ อภิรุหาเปตฺวา เตสํ จตุจตฺตาฬีสานํ รามญฺญเทสิยานํ ภิกฺขูนํ อุปสมฺปาทนํ การาเปสิ ฯ

ตโต สีหฬเทสิยานํ มหาเถรานํ ปุพฺเพ ปรเทสโต อาคตาคตานํ ภิกฺขูนํ อุปสมฺปททานกาเล ยถาจิณฺณานุรูปํ เต จตุจตฺตาฬีสรามญฺญ-ภิกฺขู คิหิภาเว ปติฏฺฐาเปตฺวา ปุน วนรตนมหาเถโร กาสายทาน-สรณคมนทานวเสน ปพฺพาเชตฺวา สามเณรภูมิยํ ปติฏฺฐาเปสิ ฯ

ตโต ปรํ พุทฺธวารสฺส รตฺติยํ โมคฺคลานเถโร จ กุมาร-กสฺสปเถโร จ มหาสิวลิเถโร จ สาริปุตฺตเถโร จ ญาณสาครเถโร จาติ ปญฺจ เถรา จตุวีสติปริมาณสฺส คณสฺส สนฺติเก ธมฺมกิตฺติ-มหาเถรํ อุปชฺฌายํ ปญฺจปริเวณวาสิมงฺคลเถรํ อาจริยํ กตฺวา

อุปสมฺปนฺนา ฯ ทุวาทสมิยํ ปน ครุวารสฺส รตฺติยํ สุมนเถโร ฯ กสฺสปเถโร ฯ นนฺทเถโร ฯ ราหุลเถโร ฯ พุทฺธวํสเถโร ฯ สุมงฺคลเถโร ฯ ขุชฺชนนฺทเถโร ฯ โสณุตฺตรเถโร ฯ คุณสาครเถโร ฯ อมฺมรกฺขิตเถโร จาติ ทส เถรา ปน วนรตนมหาเถรํ อุปชฺฌายํ ปญฺจปริเวณวาสิมงฺคลเถรํ อาจริยํ กตฺวา อุปสมฺปนฺนา ฯ ตโต ปรํ เตรสมิยํ สุกฺกวารสฺส ทิวากาเล ขูฬสุมงฺคลเถโร ฯ ชวนปญฺญาเถโร ฯ ขูฬกสฺสปเถโร ฯ ขูฬสิวลิเถโร ฯ มณิสารเถโร ฯ อมฺมราชิกเถโร ฯ จนฺทนสารเถโร จาติ สตฺตชี เถรา วนรตนมหาเถรํ อุปชฺฌายํ ปญฺจปริเวณวาสิมงฺคลเถรํ เอว อาจริยํ กตฺวา อุปสมฺปนฺนา ฯ ตโต ปรํ จุทฺทสมิยํ สนฺนิวาเร เตสํ สิสฺสา พาวิสติทหรภิกฺขู ปญฺจปริเวณวาสิมงฺคลเถรํ อุปชฺฌายํ สิหฬราชยุวราชจริยเถรํ อาจริยํ กตฺวา อุปสมฺปนฺนา ฯ

ตโต สิหฬราชา อุปสมฺปนฺเน พาวิสติรามญฺญเถเร นิมนฺเตตฺวา โภเชตฺวา โภชนาวสาเน เอกํ เอกสฺส ติจีวรญฺจ โคจรติเทสิยํ เอกํ เอกํ สาณิญฺจ วิตานญฺจ สิหรเสน เลขิตํ เอกํ เอกํ จิตฺรมฺมขณฺฑญฺจ เฉเกน จุนฺทกาเรนาภิสงฺขตํ หตฺถิทนฺตมยํ เอกํ เอกํ ตาลวณฺฏปิฬนิญฺจ เอกํ เอกํ ตมฺพูลเปตกญฺจ ทตฺวา ปุนาห ชมฺพุทีปํ ภนฺเต ตุมฺเห คนฺตฺวา หิตวติปุเร สาสนํ อุชฺโชตยิสฺสถ อญฺญเทยฺยธมฺมทาเนน เม ภนฺเต กิตฺติ น โหติ สติ การเณ ขิปฺปํ เอว นสฺสนธมฺมตา ตสฺมา อิทานาหํ ตุมฺหากํ นามปญฺญตฺติทานํ

ทเทยฺยํ เอวํ ภนฺเต ตุมฺหากํ ยาวตายุกํ สา ฐสฺสตีติ วตฺวา รามทูตนาวาภิรุฬฺหานํ โมคฺคลานเถรกุมารกสฺสปเถรญาณสาครเถร พุทฺธวํสเถรนนฺทเถรราหุลเถรสุมงฺคลเถรธมฺมรกฺขิตเถรจูฬสุมงฺคลเถร-กสฺสปเถรมณิสารเถรสงฺฆาตานํ เอกาทสนฺนํ เถรานํ สิริสงฺฆโพธิ-สามิกิตฺติสิริเมฆสามิปรกฺกมพาหุสามิพุทฺธโฆสสามิสีหฬทีปวิสุทฺธสามิ-คุณรตนธรสามิชินาลงฺการสามิรตนมาลิสามิสทฺธมฺมเตชสามิธมฺมารา-มสามิภูวเนกพาหุสามีติ กเมน เอกาทสนามานิ ทตฺวา จิตฺรทูตนาวา-ภิรุฬฺหานญฺจ มหาสีวลิเถรสาริปุตฺตเถรสุมนเถรจูฬกสฺสปเถรจูฬนนฺท-เถรโสณุตฺตรเถรคุณสาครเถรชวนปญฺญาเถรจูฬสีวลิเถรธมฺมราชิกเถร-จนฺทนสารเถรสงฺฆาตานํ เอกาทสนฺนํ เถรานํ ติโลกครุสามิสิริวน-รตนสามิมงฺคลเถรสามิกลฺยาณิตสฺสสามิจนฺทนคิริสามิสิริทนฺตธาตุสามิ-วนวาสีติสฺสสามิรตนาลงฺการสามิมหาเทวสามิอุทุมฺพรคิริสามิจูฬาภย-ติสฺสสามีติ กเมน เอกาทสนามานิ อทาสิ ฯ

ตโต ปน รามทูตนาวาภิรุฬฺหา เอกาทสเถรา รามทูเตน สทฺธิ ชยวฑฺฒนโต นิกฺขมิตฺวา วลฺลิคามํ เอว ปจฺจาคตา จิตฺรทูตนาวา-ภิรุฬฺหา ปน เอกาทสเถรา สมนฺตกูฏปพฺพตมตฺถเก จิตฺตํ สิริปทาภิธานํ ปทวลญฺชเจติยํ วนฺทิตฺวา ชยวฑฺฒนํ เอว ปจฺจาคตา ฯ วลฺลิคาม-ปจฺจาคตา ปน เอเตกาทสเถรา ภทฺทมาสสฺส สุกฺกปกฺเข ทุติยายํ พุทฺธวาเร นาวาภิรุฬฺหา ปจฺจาคนฺตฺวา ภทฺทมาสสฺส กาฬปกฺเข ทุติยายํ ครุวาเร โยคาภิธานนทีมุขํ ปตฺตา ฯ

อถ โข รามาธิปติราชา รามทูตนาวาภิรุฬฺหานํ เถรานํ โยคาภิธานนทิมุขสมฺปตฺตปวตฺติ สุตฺวา น โข ปเนตํ ปฏิรูปํ ยํ มยํ อชฺเฌสิตานํ สีหฬทีปํ คนฺตวา อุปสมฺปทสมฺมาหริกานํ เถรานํ เยนเกนจิ ปริชเนน เปเสตฺวา ปจฺจุคฺคมนํ การาเปนตุ๎ อปฺเปว นามาหํ สามีเยว ติคุมฺพนครํ คนฺตวา เตสหสฺสตุลาปริมาณกสูปสชฺชิตํ มหาฆณฺฑิ ชิวมานกสมฺมาสมฺพุทฺธเกสธาตุเจติยสฺส อสฺสยุชปุณฺณมิยํ มหาปวารณทิวเส ปูเชยฺยนฺ ตโต นิวตฺเตตฺวา เถรานํ ปจฺจุคฺคมนํ กเรยฺยนฺติ จินฺเตตฺวา ยาวาหํ ติคุมฺพนครํ ปาปุณิสฺสามิ ตาว ภทฺทนฺตา ติคุมฺพนคเรเยว วสนฺตูติ สนฺเทสปณฺณํ ทตฺวา เถรานํ วสนฏฺฐานญฺจ ปิณฺฑปาตญฺจ ปฏิสงฺขราเปตฺวา สมุทฺทคามินิยา โชงฺคานาวาย โอโรหาเปตฺวา นทีคามินิโยนาวาโยภิรุหาเปตฺวา ติคุมฺพนคเร วสาเปสิ ฯ

จิตฺรทูตนาวาภิรุฬฺหา ปน เอกาทส เถรา เสตคชปติสฺส ภนฺเต รามาธิปติมหาราชสฺส อญฺเญหิ ปหิตปณฺณาการเหหิ สห มม ปิตุ ปรกฺกมพาหุมหาราชสฺส นิจฺจวลญฺชิตสตผลปริมาณํ ผุสฺสราควชิรมณิปริกตํ สิริทาชาธาตุพิมฺพสหิตํ ธมฺมิกปณฺณาการํ ปหิณิตุ๎ ทูตเปเสตุ๎ อิจฺฉามิ ยาว ตสฺส ทูตสฺส นาวา นิฏฺฐิตปริกมฺมา หุตฺวา ตุมฺหากนาวาย สทฺธิ เอกโต คนฺตุ๎ ลภิสฺสติ ตาว อาคเมถาติ สีหฬราเชน วุตฺตตฺตา นิยมจินฺตานุรูเปน รามญฺญเทสปจฺจาคมนโยเคย ยุตฺตกาเล ปจฺจาคนฺตุ๎ นาลภิสุ ฯ ตโต จิตฺรทูเตน สทฺธิ เอกาทสสุ เถเรสุ

สีหพลญฺโญ ทูตํ อาคมนฺเตสุเยว กลมฺพุติตฺเถ ปาสาโณลมฺพกํ กตฺวา ฉยีตํ ชนกายาภิรุฬฺหํ โชงฺคามหานาวํ ปราธาภิธาโน วิรุทฺธมหาวาโต อุฏฺฐหิตฺวา สมุทฺเท โอสีทาเปสิ ฯ อถ โข สีหพลราชา จิตฺรทูตนาวาย สมุทฺโทสีทนภวตฺติ สุตฺวา เถเร จิตฺรทูตญฺจ เอวํ อาห ยทิ ตุมฺหากํ นาวา นตฺถิ มม ทูเตน สทฺธิ เอกนาวํ อภิรูหิตฺวา ปจฺจาคจฺเฉยฺยาถาติ ฯ ตโต เถรา จ สปริชโน จิตฺรทูโต จ สีหพลราชสฺส ทูเตน สทฺธิ เอกนาวาภิรุฬฺหา กลมฺพุติตฺถโต นิกฺขมิตฺวา พาหิรสมุทฺทคามินา มคฺเคน อาคนฺตฺวา สีหพลทีปชมฺพุทีปานํ อนฺตรา สิลฺลมภิธานสมุทฺทคามินา มคฺเคน ปจฺจาคตา ฯ อถ กลมฺพุติตฺถโต นิกฺขมนฺตานํ เตสํ นาวา รตฺติตฺตเย วิติวตฺเต วิรุทฺธมหาวาเตน ผลิตตฺตา สมุทฺโททกนิมุคฺคานํ ปาสาณสิงฺคานํ อนฺตรา ลคฺคิตฺวา ปติฏฺฐิตา ฯ อถ นาวาภิรุฬฺหา สพฺเพ ชนา ปาสาณสิงฺคานํ อนฺตรา ปติฏฺฐิตาย นาวาย นิหริตุ อสกฺโกเณยฺยภาวํ ญตฺวา ยตฺตกา นาวาย เวฬุทารุทพฺพสมฺภารา สนฺติ เต สพฺเพ คเหตฺวา อุลุมฺปํ กตฺวา ตตฺราภิรุฬฺหา ชมฺพุทีปติรสฺส อาสนฺนภาเวน ชมฺพุทีปํ ปตฺตา ฯ

ตทา สีหพลราชทูโต ปณฺณาการานํ อภาเวน สีหพลทีปํ เอว ปจฺจาคนฺตุ อารภิ ฯ เถรา ปน จิตฺรทูโต จ ปตฺติกาว เยน นาคปฏฺฏนํ เตน อุปสงฺกมึสุ ฯ อุปสงฺกมิตฺวา นาคปฏฺฏเน ปทริการามวิหารวตฺถุ ปสฺสิตฺวา เหมมาลาทณฺฑกุมาราภิธานานํ อุภินฺนํ ชายปติกานํ สิริทาชาธาตุยา ลงฺกาทีปานยนกาเล สมุทฺทตีเร ธาตุปติฏฺฐาโนกาเส

จินเทสิสฺสเรน มหาราเชน การาปิตาย มหาคุหาย พุทฺธปฏิมำ วนฺทิตฺวา เยน ทิสาภาเคน นาวุตามิตานปฏฺฐนำ ตทวสริ๎สุ ฯ ตสฺมิ๎ ปน ปฏฺฐเน มาลิมฺปรกายาภิธาโน จ ปจฺฉลิยาภิธาโน จาติ เทฺว ปฏฺฐนาธิการิโน สำวจฺฉเร สำวจฺฉเร ทวิ๎หิ นาวาหิ วาณิชฺชตฺถาย ปริชเน เปเสตฺวา รามาธิปติมหาราชสฺส ปณฺณาการำ ปหิตตฺตา เตน รามาธิปติมหาราเชน กตปฏิสนฺถารตฺตา จ รามาธิปติมหาราชินี สมุปาสนฺติ ฯ เตน เถรานำ จิวรญฺจ ปิณฺฑปาตญฺจ ทตฺวา วสนฏฺฐานำ ทตฺวา สมุปาเสสุ ฯ จิตฺรทูตสฺส จ ปริพฺพยญฺจ นิวาสนวตฺถญฺจ อทำสุ ฯ นาวาคมนกาเลเยว อมฺหากำ ภนฺเต นาวาพิรุฬฺหา เสตคชปติสฺส สกาสำ อยฺยา คจฺฉนฺตูติ ฯ อถ โข ติโลกคุรุเถโร จ รตนาลงฺการเถโร จ มหาเทวเถโร จ จูฬาภยติสฺสเถโร จาติ จตฺตาโร เถรา จตูหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิ๎ เตสำ สนฺติเก ปฏิวสิ๎สุ ฯ อวเสสา ปน สตฺต เถรา สตฺตหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิ๎ โกมาลปฏฺฏเน นาวำ อภิรูหิสฺสามาติ โกมาลปฏฺฏนำ คนฺตวา วสิ๎สุ ฯ

รุทฺธสิขินาคสกฺกราเช ปน วิสาขมาสสฺส สุกฺกปกฺเข จตุตฺถิยำ พุทฺฒวาเร ติโลกคุรุเถโร จ รตนาลงฺการเถโร จ มหาเทวเถโร จาติ ตโย เถรา มาลิมฺปรกายาภิธานปฏฺฐนาธิการนาวาภิรุฬฺหา จูฬาภยติสฺสเถโร ปน ปจฺฉลิยาภิธานปฏฺฐนาธิการนาวาภิรุโฬฺห นาวุตาภิธานปฏฺฐนโต ปกฺขนฺตา ฯ เตสุ ปน ตโย เถรา เถรตฺตยาภิรุฬฺหาย นาวาย วิสาขามาสสฺส กาฬปกฺเข ทฺวาทสมิยำ สุกฺกวาเร นาครายิปพฺพโตกฺกนฺตนทิมุขปตฺตตฺตา เชฏฺฐมาสสฺส สุกฺกปกฺเข ปาฏิปททิวเส

องฺคารวาเร กุสิมนครํ สมฺปาปุณิสุ ฯ จูฬาภยติสฺสเถโร อาสฬฺหมาสสฺส สุกฺกปกฺเข เตรสมิยํ องฺคารวาเร หตฺถวตฺถินครํ สมฺปาปุณิ ฯ

โกมาลปญฺญนฺ คนฺตฺวา สตฺตภิกฺขูหิ สห วสนฺเตสุ สตฺตสุ ปน เถเรสุ มงฺคลเถโร นิสีสฺเสน ภิกฺขุนา จ วนรตนเถรสีสฺเสน ภิกฺขุนา จ สิริทนฺตธาตุเถรสีสฺเสน ภิกฺขุนา จ รูปเวทนาคสกฺกราเชฯ ภทฺทมาสสฺสามาวาสิยํ พุทฺธวาเร พินฺทอิตฺยาภิธานนาวิกนาวาภิรุฬฺโห โกมาลปญฺญนโต นิกฺขมิตฺวา กตฺติกมาสสฺส สุกฺกปกฺเข ปาฏิปททิวเส สุกฺกวาเร นาคราสีปพฺพโตกฺกนฺตนทีมุขํ ปตฺวา เอกาทสมิยํ จนฺทวาเร กุสิมนครํ ปตฺวา กตฺติกมาสสฺส กาฬปกฺเข จุทฺทสมิยํ สุกฺกวาเร หตฺถวตฺถินครํ สมฺปาปุณิ ฯ

อวเสสา ปน ฉ เถรา จตูหิ ทหรภิกฺขูหิ สทฺธิ สพฺพสตฺตานํ กมฺมทายาทตฺตา อกุสลกมฺมปถํ อติกฺกมิตุ อสมตฺถตฺตา อนิจฺจตฺ ปาปุณิสุ อโห สพฺพสงฺขารา อนิจฺจาติ ฯ

นาคสีนาคปริมาเณเยว ปน สกฺกราเช รามาธิปติมหาราชา มหาฆณฺฏิ เกสธาตุเจติยสฺส ปูชนตฺถาย อสฺสยุชมาสสฺส สุกฺกปกฺเข อฏฺฐมิยํ คุรุวาเร นาวาสงฺฆาโฏปริปฏิสงฺขตสุวณฺณกุฏาคาราภิรุฬฺโห พหูหิ อินฺทวิมานาภิธานาทิสุวณฺณนาวาปมุขาหิ นาวาหิ ปุรกฺขโต กเมน คจฺฉนฺโต เยน ติคุมฺพนครํ ตทวสริ ฯ ติคุมฺพนครํ สมฺปตฺตกาเล ปน อสฺสยุชมาสสฺส สุกฺกปกฺเข เตรสมิยํ องฺคารวาเร รามทูตนาวาภิรุฬฺเห เอกาทสเถเร นิมนฺเตตฺวา นานคฺครสโภชเนน สนฺตปฺเปตฺวา

สมฺปวาเรตฺวา ติจีวรตฺถาย จ เอเกกสฺส เทฺว เทฺว ทุสฺสยุเค ทตฺวา กตฺตพฺพปฏิสนฺถารญฺจ กตฺวา นิวาสนฏฺฐานํ เอว ปฏฺฐาเปสิ ฯ

ตโต รามาธิปติมหาราชา ติณิ ทิวสานิ มหาสมชฺชํ การาเปตฺวา มหาปวารณาทิวเส คุรุวาเร ตํ มหามณฺฑปํ เกสธาตุเจติยสฺส ปูชนตฺถาย เจติยงฺคณํ อาโรปาเปสิ ฯ ปาฏิปททิวเส สุกฺกวาเร ปน ติคุมฺพวาสิโนํ ภิกฺขูนํ ทานํ ทตฺวา กปณทฺธิกวนิพฺพกานญฺจ ทาตพฺพํ เทยฺยธมฺมํ ทาเปตฺวา กาพัปกฺเข ตติยายํ อาทิจฺจวาเร เอกาทส นาวาโย สกฺกจฺจํ อลงฺการาเปตฺวา ปจฺจุคฺคมนตฺถาย อมจฺเจ เถรานํ สนฺติกํ อปฺเปสิ ฯ เอวํ รามาธิปติราชา เถรานํ ปจฺจุคฺคมนวิธิ สชฺชิตฺวา จตุตฺถิยํ จนฺทวาเร ปาโตว ติคุมฺปนครโต อปกฺกมิตฺวา กเมน คจฺฉนฺโต อฏฺฐมิยํ สุกฺกวาเร หสวตินครํ ปตฺวา นิจฺจาวาสาคารภูตํ รตนมนฺทิรํ ปาวิสิ ฯ เถเร ปน มหาพุทฺธรูปาสนฺนติตฺเถเยว เอกาหํ วสาเปตฺวา ทสมิยํ อาทิจฺจวาเร พหุนาวาโย สมฺมาปฏิสงฺขราเปตฺวา นานาธชปฏาเกหิ สพฺพตาฬาวจเรหิ จ สทฺธิ อมจฺจาทโย เปเสตฺวา เถเร ปจฺจุคฺคาหาเปตฺวา รตนมนฺทิรํ อารูหาเปสิ ฯ

ตโต ปน เต เถรา รตนมนฺทิราภิธานํ ราชมนฺทิรํ ปตฺวา สิริทาชาธาตุลิมฺปิตฺวนฺทนจุณฺณกรณฺฑกญฺจ สิริทาชาธาตุพิมฺพญฺจ โพธิรุกฺขสาขาปตฺตพีชานิ จ สาสนวิโสธกสฺส สิริสงฺฆโพธิปรกฺกมพาหุมหาราชสฺส จ วิชยพาหุมหาราชสฺส จ ปรกฺกมพาหุมหาราชสฺส จ สาสนโสธนวิธิทีปกํ ภิกฺขูหิ ปฏิปชฺชิตพฺพานิ เตน เตน รญฺญา ภิกฺขุสงฺฆ

อายาเจตฺวา การาชีตานํ กติกวตฺตานญฺจ ทีปกํ สีหฬเทสิเยหิ เถเรหิ ปหิณิตฺวา ทินฺนกติกวตฺตโปตฺถกญฺจ สนฺเทสปณฺณญฺจ วนรตนมหา-เถเรน วิรจิตํ คาถาพนฺธญฺจ ภูวเนกพาหุสีหรฺราชสฺส สนฺเทสปณฺณญฺจ รามาธิปติมหาราชสฺสาหรุ ฯ เอวํ รามาธิปติมหาราชา เถเรหิ สทฺธิ กตฺตพฺพปฏิสนฺถารํ กตฺวา เถเร เอกาทสาธิ ปจฺเจกํ อมจฺเจ อาณาเปตฺวา พหูหิ ธชปฏาเกหิ สพฺพตาฬาวจเรหิ จ สทฺธิ สกํ สกํ วิหารํ ปหิณาเปสิฯ

ตโต ปรํ รามาธิปติมหาราชสฺส เอตทโหสิ อิเม ปน เอกาทส เถรา สีหฬทีปํ คนฺตฺวา ตโต ปริสุทฺธุปสมฺปทํ คเหตฺวา สมายาตา ฯ อิมสฺมิ จ หสวตินคเร ปริสุทฺธพทฺธสีมา วา นทีลกฺขณปตฺตา มหานที วา ชาตสฺสรลกฺขณปตฺโต มหาชาตสฺสโร วา สุวิโสธนียํ คามเขตฺตํ วา นตฺถิ กตฺถ นุโข ปน อิเม เถรา อุโปสถาทีสฺมกมฺมํ อุปสมฺป-ทกมฺมํ วา กาตุ ลภิสฺสนฺติ ยนฺนูนาหํ สุรกฺขณียํ ขุทฺทกํ คามเขตฺตํ ปริเยเสตฺวา ตตฺถ เอกํ พทฺธสีมํ อิเมหิเยว เถเรหิ สมฺมเทว พนฺธาเปยฺยํ ตถา สติ ตตฺถ เอเต เถรา อุโปสถาทีสฺมกมฺมํ อุป-สมฺปทกมฺมํ วา กาตุ ลภิสฺสนฺตีติ ฯ อถ โข รามาธิปติราชา ปริชเน เปเสตฺวา ตถารูปํ คามเขตฺตํ ปริเยสาเปสิ ฯ ตโต รญฺโญ ปริชนา ปริเยสิตฺวา มุธวาภิธานสฺส มหาเจติยสฺส ปจฺฉิมทิสายํ วนปริยนฺเต นรสูรามจฺจสฺส คามเขตฺตํ ขุทฺทกํ สุรกฺขณียนฺติ ญตฺวา รญฺโญ ตถาโรเจสุ ฯ ตโต ราชา สยเมว คนฺตฺวา ตํ ฐานํ โอโลเกตฺวา สุรกฺขณียํ อิทํ คามเขตฺตํ ปฏิรูปนฺ เอตฺถ สีมาสมฺมนฺนนฺติ จินฺเตตฺวา

ตตฺเถกสฺมึ ปเทเส ภูมึ โสธาเปตฺวา สมฺมนฺนิตพฺพสีมฏฺฐานํ สลฺลกฺเขตฺวา เวมชฺเฌ เอกํ สาลํ การาเปตฺวา สาลาย อนฺโต จ พหิ สาลาย สมฺมนฺนิตพฺพสีมฏฺฐานญฺจ ตโต พหิยี ยถารุจิตกึ กิญฺจิปเทสํ หริตุปลิตฺตํ การาเปตฺวา สมนฺตโต จตูสุ ทิสาสุ วตึ การาเปตฺวา สกวาตํ จตุทฺวารํ โยชาเปสิ ฯ ตสฺส คามเขตฺตสฺส จ สมนฺตโต อญฺเญหิ คามเขตฺเตหิ สงฺกรโทสํ ปหริตุ เหฏฺฐา ภูมิยญฺจ อุปริ อากาเส จ รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺธึ อวจฺฉินฺทิตฺวา วิตถิมตฺตคมฺภีรวิตฺถารึ ขุทฺทกมาติกึ ขณาเปสิ ฯ สีมาสมฺมนฺนฏฺฐานโต ปน ปจฺฉิมทิสายึ อวิทูเร สมฺมกมฺมการกานึ เอกาทสนฺนึ เถรานึ วิหารญฺจ ภตฺตสาลญฺจ นหานโกฏฺฐกญฺจ วจฺจกุฏิญฺจ การาเปตฺวา เต นิมนฺเตตฺวา วสาเปสิ ฯ

ตโต ปรึ ปุนปี รามาธิปติราชา จินฺเตสิ กิญฺจาปี เอกาทส เถรา สทฺธึ เอกาทสหิ สีสฺสภูเตหิ ทหรภิกฺขูหิ สีหฬทีปโต อจฺจนฺตปริสุทฺธึ อุปสมฺปทึ คเหตฺวา สมายาตา ตถาปี เม สสีสฺสา เถรา ครหปฺปฺปวาทมตฺตสมฺภาวาภาววิจารณวเสน ปริวีมสีตพฺพาว เย ปน เตสุ ครหปฺปฺปวาทมตฺตลหิตา เตสึ อจฺจนฺตปริสุทฺธุปสมฺปทภาเวปี สีมาสมฺมุติยา คณภาเว ปริวชฺชนึ เอว อมฺหากึ รุจฺจติ สีมาย สาสนมูลภาวโตหิ สุทฺธุปสมฺปทานปี ครหปฺปฺปวาทมตฺตสหิตานึ สีมาสมฺมุติยา คณภาเว สติ ครหปฺปฺปวาทมตฺตสฺสายตี สาสนปจฺจตฺถึกานึ อุกฺโกฏนการณภาวโต ขาติ ฯ

อถ ราชา ปณฺฑิตชเน เปเสตฺวา ปริวิมสาเปสิ ฯ ตโต ปริวิมสนกาเล เถรสฺส เอกสฺส จตุนฺนญฺจ ทหรภิกฺขูนํ สีหพฺยคฺฆสมฺปทคหณโต ปุพฺเพ มหนฺตรวชฺชาภาเวยี ตุจฺฉสฺส ครหปรูปวาทมตฺตสฺส สมฺภาวํ ญตฺวา รญฺโญ ตถาโรเจสุ ฯ ตโต รามาธิปติราชา สาสนสฺส อจฺจนฺตปริสุทฺธากงฺขชฺฌาสยตาย ปริสุทฺธุปสมฺปทาภาเว จ อุปสมฺปทคหณโต ปุพฺเพ มหนฺตรวชฺชาภาเว จ .สนฺเตยี ริตฺตกครหปรูปวาทมตฺตสหิตํ ตํ เถรํ สสิสฺสํ ปริวชฺเชตฺวา ตถา อญฺเญยี จตฺตาโร ทหรภิกฺขู ปริวชฺเชสิ ฯ ตทวเสสา ปน ทส เถรา จ ฉ ทหรภิกฺขู จ อจฺจนฺตปริสุทฺธุปสมฺปทา ริตฺตกครหปรูปวาทมตฺตโตยี วิรหิตา สีมาสมฺมุติคณภาวโยคฺยาติ สนฺนิฏฺฐานํ อกาสิ ฯ

สีมาสมฺมนฺนนาสนฺนกาเล ปน เอเตสุ คุณรตนธรเถโร เคลญฺเญนยี่ฬิตตฺตา สิสฺเสน สทฺธิ สกวิหารํ ปจฺจาคนฺตฺวา วสติ ฯ เตน สิริสงฺฆโพธิสามิ จ กิตฺติสิริเมฆสามิ จ ปรกฺกมพาหุสามิ จ พุทฺธโฆสสามิ จ ชินาลงฺการสามิ จ รตนมาลิสามิ จ สทฺธมฺมเตชสามิ จ สุธมฺมารามสามิ จ ภูวเนกพาหุสามิ จาติ นว เถรา เตสํ สิสฺสภูตา ปน ทหรภิกฺขู สงฺฆรกฺขิโต จ ธมฺมวิลาโส จ อุตฺตโร จ อุตฺตโม จ ธมฺมสาโร จ ปญฺจาติ จุทฺทเสว ภิกฺขู สีมฏฺฐานโต ปจฺฉิมทิสายํ การายี่เต วิหาเร วสนฺติ ฯ

ตโต ปรํ ราชา สีมาสมฺมุติกมฺมํ การาเปตุกาโม ยตฺถ ภิกฺขู สีมํ สมฺมนฺนิตุ อิจฺฉนฺติ สเจ ตตฺถ ปุราณสีมา นตฺถิ ตตฺเถทานิ

จม 294.308 น32 น 2096
จ 319

สมฺมนฺนิตสีมา สมฺภวติ สเจ ปน อตฺถิ อภินวสีมา น สมฺภวติ สีมาสมฺเภทชฺโฌตฺถรณโทสปสงฺกโต ฯ ตสฺมา ตตฺถ ปุราณสีมา-สมุคฺฆาตํ กตฺวาเวทานิ สมฺมนฺนิตาภินวสีมา สมฺภวติ ฯ ตสฺมา สีมาสมฺมุติยา ปฐมํ เอว สีมาสมุคฺฆาตกมฺมํ กตฺตพฺพนฺติ มนสิ นิธาย สีมาสมุคฺฆาตปริกมฺมํ กาตุ อารภิ ฯ

อฏฺฐกถายํ สนฺตเอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ติวิเรน อวิปฺปวาโส สมูหนิตพฺโพติ ฯ เอตฺถ สีมํ สมูหนนฺเตน ภิกฺขุนา วตฺถุ ชานิ-ตพฺพํ ฯ ตตฺร อิทํ วตฺถุ ขณฺฑสีมาย ฯตฺวา อวิปฺปวาสสีมาสงฺขาตา มหาสีมา น สมูหนิตพฺพา ตถา อวิปฺปวาสสีมาสงฺขาตาย มหาสีมาย ฯตฺวา ขณฺฑสีมา น สมูหนิตพฺพา ฯ ขณฺฑสีมาย ปน ฐิเตน ขณฺฑสีมาว สมูหนิตพฺพา ตถา อิตรายปี ฐิเตน อิตรา ฯ สีมา นาม ทฺวีหิ การเณหิ สมูหนนฺติ ปกติยา ขุทฺทกํ ปุน อาวาสวฑ-ฒนตฺถาย มหตี วา กาตุ ปกติยา มหตี ปุน อญฺเญสํ วิหาโร-กาสทานตฺถาย ขุทฺทกํ วา กาตุ ฯ ตตฺถ สเจ ขณฺฑสีมญฺจ อวิปฺปวาสสีมาสงฺขาตํ มหาสีมญฺจ ชานนฺติ สมูหนิตุญฺจ พนฺธิตุญฺจ สกฺขิสฺสนฺติ ฯ ขณฺฑสีมํ ปน ชานนฺตา อวิปฺปวาสสงฺขาตํ มหาสีมํ อชานนฺตายปี สมูหนิตุญฺจ พนฺธิตุญฺจ สกฺขิสฺสนฺติ ฯ ขณฺฑสีมํ อชานนฺตา อวิปฺปวาสสงฺขาตํ มหาสีมเยว ชานนฺตา เจติยงฺคณโพธิ-ยงฺคณอุโปสถาคาราทีสุ นิราสงฺกฏฺฐาเนสุ ฯตฺวา อปฺเปว นาม สมูหนิตุ

สกฺขิสฺสนฺติ พนฺธิตุํ ปน น สกฺขิสฺสนฺเตว ฯ เจ พนฺเธยฺยุ สีมาสมฺเภทํ กตฺวา วิหารํ อวิหารํ กเรยฺยุ ตสฺมา น สมฺมนฺนิตพฺพา ฯ

เย ปน อุโภปิ น ชานนฺติ เต เนว สมฺมนฺนิตุ น พนฺธิตุ สกฺขิสฺสนฺติ ฯ อยํ หิ สีมา นาม กมฺมวาจาย วา อสีมา โหติ สาสนนฺตรธาเนน วา น จ สกฺกา สีมํ อชานนฺเตหิ กมฺมวาจํ กาตุ ตสฺมา น สมฺมนฺนิตพฺพา ฯ สาธุกํ ปน ญตฺวาเยว สมฺมนฺนิตพฺพา จ พนฺธิตพฺพาติ วุตฺตตฺตา สีมาสมฺมุคฺฆาตกมฺมํ กตฺตุ อิจฺฉนฺตา ภิกฺขู สเจ ปุราณสีมาย วิชฺชมานตฺตํ วา ปริจฺเฉทํ วา ชานนฺติ ฯ ตตฺถ กมฺมปตฺเตหิ ภิกฺขูหิ ฉตฺวา ปุราณสีมํ สมฺมนฺนิตุญฺจ อภินวสีมํ พนฺธิตุญฺจ ลภนฺติ ฯ สเจ ปน ปุราณสีมาปริจฺเฉทํ น ชานนฺติ ตถา สติ ตํ สมฺมนฺนิตุญฺจ อภินวสีมํ สมฺมนฺนิตุญฺจ น ลภนฺตีติ อตฺโถ อาปนฺโน วิย ทิสฺสติ ฯ วินิจฺฉโยปนยํ ปน เกจิ ปน อิทิเสสุปี วิหาเรสุ ฉปญฺจมตฺเต ภิกฺขู คเหตฺวา วิหารโกฏิโต ปฏฺฐาย วิหารปริกฺเขปสฺส อนฺโต จ พหิ จ สมนฺตา เลฑฺฑุปาเต ตตฺถ สพฺพตฺถ มญฺจปีฐมาเณ โอกาเส นิรนฺตรํ ฉตฺวา ปจฺจมํ อวิปฺปวาสสีมํ ตโต สมานสังวาสกสีมญฺจ สมฺมนฺนเวเสน สีมาสมฺมุคฺฆาเต กเต ตสฺมิ วิหาเร ขณฺฑสีมาย วา มหาสีมาย วา วิชฺชมานตฺเต สติ อวสฺสํ เอกสฺมิ มญฺจปีฐาเน ตาสํ มหนฺตตา เต ภิกฺขู ตา สมฺมนฺเนยฺยุ ฯ ตโต คามสีมา เอว อวสิสฺเสยฺย ฯ น เหตฺถ สีมาย วา ปริจฺเฉทสฺส วา ชานนํ องฺคํ โหติ ฯ สีมาย ปน อนฺโต ชานนํ สมฺมนฺนิสฺสามาติ

กมฺมวาจากรณญฺจ เอตฺถ องฺคํ ฯ อฏฺฐกถายํ ขณฺฑสีมํ ปน ชานนฺตา อวิปฺปวาสํ อชานนฺตายปี สมูหนิตุญฺเจว พนฺธิตุญฺจ สกฺขิสฺสนฺตีติ ฯ เอวํ มหาสีมาย ปริจฺเฉทสฺส อชานเนปี สมูหตาย วุตฺตตฺตา คามสีมาเยว จ อวสิฏฺฐาย ตตฺถ ยถารุจิตกํ ทุวิธมฺปี สีมํ พนฺธิตุญฺเจว อุปสมฺปทาทิกมฺมํ กาตุญฺจ วฏฺฏตีติ วทนฺติ ฯ ตํ ยุตฺตํ วิย ทิสฺสติ ฯ วิมสิตฺวา คเหตพฺพนฺติ วุตฺตตฺตา เตสํ เกสญฺจิ เถรานํ อธิปฺปายโย ยุตฺตรูโป วิย ทิสฺสติ ฯ อฏฺฐกถายญฺจ ปุราณสีมาย วิชฺชมานตฺตา วา ปริจฺเฉทํ วา อชานนฺตานํ สีมาสมุคฺฆาตสฺส ทุกฺกรตฺตา มหนฺตํ วายามํ อกตฺวา เยน วา เตน วา วายาเมน สมูหนนวเสน สีมาสมุคฺฆาตํ สนฺธาย เย ปน อุโภปี น ชานนฺติ เต เนว สมูหนิตุญฺจ น พนฺธิตุญฺจ ลภนฺตีติ วุตฺตํ ฯ น ปน มหนฺตํ วายามํ กตฺวา อชานนวเสน สีมาสมุคฺฆาเต กเต วิชฺชมานาย สีมาย สมูหตาภาวํ สนฺธาย วุตฺตํ ฯ ตถา หิ ยตฺถาภินวสีมํ พนฺธิตุํ อิจฺฉนฺติ ฯ ตตฺถ กิญฺจาปี ปุราณสีมาย วิชฺชมานตฺตา วา ปริจฺเฉทํ วา น ชานนฺติ ฯ ตถาปี กตฺตพฺพายาภินวสีมาย นิมิตฺตานํ ฐปนารโหกาสโต อนฺโต จ พหิ จ ยถารุจิตเก ปเทเส จตุหตฺถปฺปมาณํ วา ปญฺจหตฺถปฺปมาณํ วา ปริจฺเฉทํ ปนฺติปนฺติวเสน วา โกฏฺฐาสโกฏฺฐาสวเสน วา ปริจฺเฉทํ กตฺวา ตตฺถ โกฏฺฐาเส โกฏฺฐาเส ยทิ กมฺมปตฺตา ภิกฺขู นิรนฺตรํ กตฺวา สีมาสมุคฺฆาตํ กโรนฺติ ฯ ตตฺถ วิชฺชมานปุราณสีมานํ กถํ สมูหตา น ภเวยฺย คามสีมา เอว จ อวสิฏฺฐา กถํ น ภเวยฺยาติ ฯ

ตสฺมา เตน นเยน สีมาสมฺภาตปริกมฺมวิธายกำ การาเปสิ ฯ สมฺมนฺนิตพฺพายาภินวสีมาย นิมิตฺตจปโนกาสโต อนฺโต อายามโต จ วิตฺถารโต จ ปญฺจปญฺจหตฺถปฺปมาณำ ปเทสำ ปริจฺฉินฺทาเปตฺวา พหิ จ ปญฺจปญฺจหตฺถปฺปมาณำ ปเทสำ ปริจฺฉินฺทาเปตฺวา จุณฺเณน วา เสตมตฺติกาย วา เลขำ การาเปตฺวา ปนฺติปนฺติโกฏฺฐาสำ การาเปสิ ฯ ตโต ปรำ ปญฺจหิ ทหรภิกฺขูหิ สทฺธิ์ เต นวเกเร นิมนฺเตตฺวา สีมาสมฺภาตกมฺมำ เอวำ การาเปสิ ฯ ปฐมปนฺติยำ ปฐมโกฏฺฐาเส ยถาวุตฺเต จุทฺทสภิกฺขู วสาเปตฺวา กมฺมวาจำ สตฺตสุ ฐาเนสุ ฐปาเปตฺวา วิสุำ วิสุำ สตฺตสุ วาเรสุ สีมาสมฺภาตกมฺมวาจำ วาจาเปสิ ฯ ตโต ปรำ ปฐมปนฺติยำ เอว โกฏฺฐาเส โกฏฺฐาเส อนุกฺกเมน ฐตฺวา ตเถว กตฺวา อวสาเน อนฺติมโกฏฺฐาเส สีมาสมฺภาตกมฺมวาจำ วาจาเปตฺวา ปุน ทุติยาย ปนฺติยา อนฺติมโกฏฺฐาสโต ปฏิโลเมน โกฏฺฐาเส โกฏฺฐาเส กเมน ฐตฺวา ทุติยปนฺติยา ปฐมโกฏฺฐาเส ฐตฺวา สีมาสมฺภาตกมฺมวาจำ วาจาเปสิ ฯ เอวำ วุตฺตนเยน ปนฺติยา ปนฺติยา สกึ อนุโลเมน สกึ ปฏิโลเมน โกฏฺฐาเส โกฏฺฐาเส สีมาสมฺภาตกมฺมวาจำ วาจาเปตฺวา โกฏฺฐาเสสุ ปริจฺเฉเทสุ สีมาสมฺภาตำ ปรินิฏฺฐาเปสิ ฯ อิทญฺจ สีมาสมฺภาตกมฺมำ มิคสิรมาสสฺส สุกฺกปกฺเข สตฺตมิยำ สนฺนิวาเร ปรินิฏฺฐิตนฺติ ทฏฺฐพฺพำ ฯ

อฏฺฐมิยำ ปน รามาธิปติราชา สีมาสมฺมุติกมฺมำ การาเปตุำ ปาโตว คนฺตวา สีมาสมฺมุติโต ปฐมำ กตฺตพฺพำ ปริกมฺมำ เอวำ

การาเปสิ ฯ ยตฺถกํ ปเทสํ สีมํ กตฺตุ อิจฺฉติ ตตฺถกสฺส ปเทสสฺส พหิ จตูสฺวนฺทิสาสุ จตฺตาริ นิมิตฺตานิ ฉปาเปสิ ฯ จตูสุ ทิสาสุ ปน จตฺตาริ นิมิตฺตานิ โกเณสุ จตุนฺนํ นิมิตฺตานํ ฉปนาย ปโย-ชนภูตจตุรสฺสสณฺฐานโต สณฺฐานเภทสงฺขาตํ ปโยชนํ ทสฺเสตุ มชฺเฌ กิญฺจิ วิตฺถกํ กตฺวา ฉปาเปสิ ฯ ตโต ปรํ อฏฺฐนฺนํ นิมิตฺตปาสา-ณานํ อพฺภนฺตริเม ปสฺเส รชฺชุ กฑฺฒิตฺวา รชฺชุยานุสาเรน ภูมิยํ เลขํ ทตฺวา เลขโต อนฺโต สีมํ กตฺตุกามตฺตาย พหิ เลขาย สีมามคฺคสงฺขาตสฺส ปริจฺเฉทสฺส ปากติกภาวกรณตฺถํ วิทตฺถิมตฺตคมฺภีร-วิตฺถารํ ขุทฺทกมาติกํ ขณาเปตฺวา นิมิตฺตปาสาณานํ อนฺโต จ พหิ จ คามเขตฺตปเทสานํ สงฺกราภาวกรณตฺถํ รุกฺขสาขาทิสมฺพนฺธํ วิจ-ฉินฺทิตฺวา ขุทฺทกมาติกาย มตฺติกํ ลิมฺปาเปตฺวา อุทกํ สิญฺจาเปตฺวา เตสํ อฏฺฐนฺนํ นิมิตฺตปาสาณานํ สุวณฺณาลิมฺปนสินฺทูรจุณฺณาลิมฺปเน-นาลงฺการาเปตฺวา รตฺตวตฺถเสตวตฺเถหิ เวธาเปตฺวา ภควติ คารเวน เตสํ นิมิตฺตปาสาณานํ สนฺติเก ฉตฺตธชทีปธูมปุปฺผานิ ปูชาเปตฺวา กุมฺภปุปฺผจฺฉนฺนวิลาสิตมุเข กลเส จ ฉปาเปตฺวา อญฺเญหิ จ วตฺถา-ทีหิ ปูชนียวตฺถูหิ ปูชาเปสิ ฯ เอวํ สีมาสมฺมุติยา ปุพฺพปริกมฺมํ อภิสงฺขริตฺวา ปญฺจหิ ภิกฺขูหิ สทฺธิ เต นวเกเร นิมนฺเตตฺวา ปุรตฺถิมทิสโต ปฏฺฐายานุกฺกเมน อฏฺฐสุ ทิสาสุ อฏฺฐนิมิตฺตานิ กิตฺตาเปตฺวา ปฐมกิตฺติตนิมิตฺเตน ฆฏาเปตฺวา เตน นเยน ตีกฺขตฺตุ นิมิตฺตานิ กิตฺตาเปสิ ฯ ตโต ปรํ ปาโตว นรสูรามจฺจคามเขตฺตสฺส

สมนฺตโต ตสฺมิ ตสฺมิ ฐาเน ธชปฏาเก อุสฺสาเปตฺวา เภริสงฺขาทิ-
สทฺทสญฺญานํ การาเปตฺวา ทิสาจาริกภิกฺขูนํ สญฺจารนิวารณตฺถํ ตสฺมิ
คามเขตฺเต ชิตานํ อญฺเญสํ ภิกฺขูนํ คามเขตฺตโต พหิ สีมํ
นิราหปนตฺถญฺจ ชยิเต อารกฺขกมนุสฺเส อสฺสาโรเห จ สีมคามิเน
ปตฺติเก จ เปเสตฺวา สมนฺตโต อนุยุญฺชาเปตฺวา ตตฺถ อญฺเญสํ
ภิกฺขูนํ นตฺถิภาวมิติ สุตฺวาว สีมาสมฺภตฺติกมฺมวาจํ พฺยญฺชนปาริปูริวเสน
สตฺตกฺขตฺตุ วาจาเปตฺวา สีมาสมฺภตฺติกมฺมํ นิฏฺฐาเปสิ ฯ ปรินิฏฺฐิเต
จ ปน สีมาสมฺภตฺติกมฺเม ติกฺขตฺตุ สพฺพตาฬาวจเร วชฺชาเปตฺวา
สพฺพชนกายํ อุกฺกฏฺฐึ การาเปสิ ฯ อิมิสฺสา ปน สีมาย กลฺยาณี-
คงฺคาย สชฺชิตายํ อุทกุกฺเขปสีมายํ อุปสมฺปนฺเนหิ ภิกฺขูหิ สมฺมตตฺตา
กลฺยาณีสีมาติ นามํ อทาสิ ฯ

กลฺยาณีสีมาสมฺภตฺติโต จ ปุเรตรํ เอว สีหฬทีเป อุปสมฺปชฺช-
ชิตฺวา ปจฺจาคตานํ เถรานํ สมฺปตฺตกาลโต ปฏฺฐาย เต สทฺธาสมฺ-
ปนฺนา พฺยตฺตา ปฏิพลา คณิโน คณาจริยา รามาธิปติราชานํ
อุปสงฺกมิตฺวา น โข ปน เอตํ โน มหาราช ปฏิรูปํ ยํ มยํ
พุทฺธสาสเน ปพฺพชิตฺวา อุปสมฺปชฺชิตฺวา ยถา ปญฺญตฺตานิ สิกฺขาปท-
ทานิ ปฏิปชฺชนฺตายี อุปสมฺปทาย สาสงฺกา ภเวยฺยาม ลเภยฺยาม
มหาราช เตสํ เถรานํ สนฺติเก อุปสมฺปทํ เอวํ โน อุปสมฺปทา
นิราสงฺกา ภวิสฺสตีติ อาหสุ ฯ ตโต รามาธิปติราชา เอวํ อาห
เยเต ภนฺเต คณิโน คณาจริยา สทฺธาสมฺปนฺนา ภควโต อชฺฌา-

สยานุรูปํ วินยวินิจฺฉยํ อุปปริกฺขิตฺวา
อจฺจนฺตปริสุทฺธมหาวิหารวาสีภิกฺขุสงฺฆสฺส
สงฺฆํ อุปสมฺปทำ ปฏิคฺคเหตฺวา
ตทุปสมฺปทำ คณฺหิตุกามา เต
น นิวาเรมิ เยปิ จ เอเต คณิโน
วินยวินิจฺฉยํ อุปปริกฺขิตฺวา
สนฺติเก สีหฬเทสียูปสมฺปทา
เตปิ คณฺหนฺตีติ น วิ
สุกรำ อุปปริกฺเขยฺยาถา
อุปชฺฌายมูลิกา ปพ
เถรภาวปตฺตานำ
ปน อิมสฺมิเยว
อุปชฺฌายภาโว
สงฺฆปรมฺปราภตา
อุปชฺฌายภาวโต
ปรมฺปรา คณฺหิตุกามา คณิโน คณาจริยา อิเมสำ สีหฬทีปโต
เถรานำ สนฺติเก คณฺหิตุ ลภิสฺสนฺตีติ จินฺเตตฺวา ตาทิสำ
ปเรเยสาเปสิ ฯ ตโต ปรกฺกมพาหุสามิเถโร อตฺถิ มหาราช
สุวณฺณโสภโณ นาม เอโก เถโร มหาวิหารวาสีปรมฺปรภิกฺขุสงฺฆ-
สนฺติเกเยว อุปสมฺปนฺโน อุปชฺฌายภาวานุรูโป โส หิ มหาราช

อรญฺญวาสี อุตฺตรโร อปฺปิจฺโฉ สนฺตุฏฺโฐ สลฺเลขี ลชฺชี กุกฺกุจฺจโก สิกฺขากาโม พฺยตฺโต ปฏิพโลติ อาห ฯ อถโข ราชา ปริชนํ อาณาเปตฺวา ตํ นิมนฺตาเปตฺวา ปุจฺฉิ สีหฬทีปํ ภนฺเต คมนกาเล กตรสีมายํ กิตฺตกสฺส คณสฺส สนฺติเก อุปสมฺปนฺโนสิ โก ปน เต อุปชฺฌาโย โก กมฺมวาจาจริโย สีหฬทีเป อุปสมฺปนฺนกาลโต ปฏฺ-ฐายทานิ กติวสฺโสสีติ ฯ

ตทา สุวณฺณโสภณเถโร ราชานํ เอวํ อาห กลมฺพุนาเม มหาราช มหาชาตสฺสเร สชฺชิตายํ อุทกุกฺเขปสีมายํ อปฺปมาณสฺส คณสฺส สนฺติเก วนรตนนามกํ โปราณมหาสมฺมราชานํ อุปชฺฌายํ ปุพฺพกาเล ราหุลภทฺทนามกํ อิทานิ วิชยพาหุสมฺมราชานํ กมฺมวาจา-จริยํ กตฺวาวาหํ อุปสมฺปนฺโน ตโต ปฏฺฐาย ฉพฺพิสวสฺโสมฺหีติ ฯ อถ ราชา ปมุทิตหทโย อุปสมฺปทาเปกฺขานํ อุปชฺฌายภาวตฺถาย เถรํ นิมนฺเตสิ ฯ ตทา เถโร ปุพฺพกาชี มหาราช ขิณาสวเถรา อตฺตโน หิตํ วิหิตฺวา ปจฺจนฺเต สาสนสุทฺธิ เอว อกสุ เอวํ เอวาหมฺปี มหาราช สปฺปุริสคติ อนุคนฺตวา สาสนสุทฺธิ กริสฺสามีติ วตฺวา รญฺโญ ปฏิญฺญํ อทาสิ ฯ

สีมาสมฺมุติยา อนนฺตรํ เอว เย เต สทฺธาสมฺปนฺนา พฺยตฺตา ปฏิพลา ปุพฺพุปสมฺปทาย สาสงฺกา สีหฬุปสมฺปทปรมฺปรุปสมฺปทํ คณฺหิตุกามา ปฏิกจฺเจว ราชานํ อุปสงฺกมิตฺวา ยาจิสุ ฯ เต ราชานํ

อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ อาหํสุ สีมา จ มหาราช สมฺมเทว สมนุนาคตา อุปชฺฌายภาวานุรูโป จ มหาเถโร เจ ลทฺโธ ลเภยฺยาม มยํปิ ตานิ สีหฬุปสมฺปทนฺติ ฯ

ตโต ราชา มิคสิรมาสสฺส สุกฺกปกฺเข นวมิยํ จนฺทวาเร ปาโตว เตหิ คณาจริเยหิ สทฺธิ์ เยน กลฺยาณีสีมา เตนุปสงฺกมิ ฯ ปญฺจหิ ทหรภิกฺขูหิ สทฺธิ์ นวเถเร จ อุปชฺฌายภาวานุรูปสุวณฺณโส-ภณเถรญฺจ นิมนฺตาเปตฺวา กลฺยาณีสีมายํ นิสีทาเปสิ ฯ ตโต ราชา สีหฬุปสมฺปทํ คณฺหิตุกาเม คณาจริเย ฉเปตฺวา เยน สีหฬทีปคามิโน เถรา เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา เต เอวํ อาห อิเม ภนฺเต คณาจริยา ตุมฺหากํ สนฺติเก สีหฬุปสมฺปทํ คณฺหิตุ อิจฺฉนฺติ เทถ ภนฺเต ตุมฺเห อุปสมฺปทํ อิเมสํ คณาจริยานนฺติ ฯ

เถรา ปุนเทวํ อาหํสุ มยํ มหาราช มหาราเชน เปสิตา สีหฬทีปํ คนฺตฺวา มหาวิหารวาสีปรมฺปรภูตภิกฺขุสงฺฆสนฺติเก ปริสุทฺธุ-ปสมฺปทํ คณฺเหยฺยาม เตสํ โน มหาราช ปริสุทฺธุปสมฺปทคหณโต ปฐมํ สีหฬเทสิยา มหาเถรา เอวํ อาหํสุ ปุพฺพกานํ อายสฺมนฺโต สีหฬเทสิยานํ มหาเถรานํ อิทานิ ญฺ ปรเทสโต อาคตานํ ภิกฺขูนํ อุปสมฺปทคหณโต ปฐมํ เอว คนฺตุ วฏฺเฏ ตาราเปตฺวา จีวรํ อปเนตฺวา เสตวตฺถทาเนน คหิตภาเว ปติฏฺฐาเปตฺวา ปุน จีวรทานสรณคมนทานวเสน สามเณรปพฺพชฺชาย สมฺปาเทตฺวา

สามเณรภูมิยํ ปติฏฺฐาปิตานเยว อุปสมฺปทานํ ตํ กิสฺส เหตุ เย หายสฺมนฺโต ภิกฺขู อิธาคตา ปุริโมปสมฺปทา โน ปริสุทฺธา สีหฬ-เทสิยุปสมฺปทา สุทฺธาติ มญฺญมานา สทฺธาสมฺปนฺนา หุตฺวา นวุป-สมฺปทํ คณฺหิสุ เต จายสฺมนฺโต ภิกฺขู ปจฺฉา สิสฺสาทีนํ เยสํเกสญฺจิ ปริชนํ อาทิยิตฺวา วิปฏิสาริโน หุตฺวา อภินวสฺสํ อคเณตฺวา ปุรา-ณวสฺสเยว คณฺหิสุ น จ เอตํ โน รุจฺจติ เตเนวํ อาจิณฺณํ ตสฺมา ยทิ ตุมฺเหปิ สทฺธาสมฺปนฺนา หุตฺวา ปริสุทฺธุปสมฺปทํ คณฺหิตุ อิจฺฉถ สีหฬเทสิยานํ มหาเถรานํ อาจิณฺณานุรูปํ กริสฺสถ เอวํ ตุมฺหากํ อุปสมฺปทํ ทสฺสาม โน เจ กริสฺสถ อนาจิณฺณตฺตา ตุมฺหากํ อุปสมฺปทา-ตุ อสมตฺถา ภวิสฺสามาติ ตโต สีหฬเทสิยานํ มหาเถรานํ อาจิณ-ณานุรูปํ กตฺวาวมฺหากํ อุปสมฺปทนฺเต อทาสูติ ฯ ตทา เตปิ พหุค-ณาจริยา ยทิ ภนฺเต ตุมฺเห สีหฬเทสิยานํ มหาเถรานํ อาจิณฺณานุรูปํ กตฺวาว ปริสุทฺธุปสมฺปทํ คณฺเหยฺยาถ เอวํ มยมฺปิ สทฺธาสมฺปนฺนตฺ-ตาเยว ปริสุทฺธุปสมฺปทํ อากงฺขยาม ตสฺมา สีหฬเทสิยานํ มหาเถรานํ อาจิณฺณานุรูปํ เอว กตฺวา ปริสุทฺธุปสมฺปทํ คณฺหิสฺสามาติ อาหํสุ ฯ เอวํ สีหฬเทสโต ปจฺจาคตา เถรา เตหิ สพฺเพหิ คณาจริเยหิ สทฺธิ สํสนฺเทตฺวา ตทนนฺตรเยว ธมฺมกิตฺตินามคณาจริยํ อาทิ กตฺวา สีหฬเทสิยานํ อาจิณฺณานุรูปํ การาเปตฺวา สุวณฺณโสภณเถรํ อุปชฺฌายํ กตฺวา สีหฬเทสโต ปจฺจาคเตสุ นวสุ เถเรสุ เทฺว เทฺว วาเรน วาเรน กมฺมวาจาจริเย กตฺวา อุปสมฺปาเทสุ ฯ

ตสฺมิ์ ปน อุปสมฺปทกมฺมกรณกาเล ปญฺจมทิวสภูเต มิคสิรมาสสฺส สุกฺกปกฺเข นวมิยํ จนฺทวาเร รามาธิปติราชา สยเมว ตตฺถ นิสีทิตฺวา กมฺมการกภิกฺขูนญฺจ อุปสมฺปนฺนานํ คณาจริยานญฺจ อุปสมฺปทาเปกฺขานญฺจ คณาจริยานํ ปุเรภตฺตโภชนญฺจ ปจฺฉาภตฺตํ วิวิธปานญฺจ สนฺตปฺปนตฺถํ ปฏิสงฺขราเปตฺวา อุปสมฺปททานปริโยสาเน จ สาธุการทานตฺถํ เภริสทฺทาทีนิ อหาเปตฺวา อุปสมฺปนฺนานํ อุปสมฺปนฺนานํ คณชานนตฺถํ โลกโวหารโกวิเท เลขเก อเนกามจฺเจ จาเนกปณฺฑิตชเน จเปตฺวา รตฺติยํ อุปสมฺปทตฺถาย จ พหู ทีเป จเปตฺวา สูริยตฺถงฺคมนาสนฺนกาเล ปฏินิวตฺติตฺวา นิชมนฺทิรํ อคมาสิ ฯ

นวมิโต ปฏฺฐาย ยาว เตรสมิยา ปญฺจทิวสํ อุปสมฺปนฺนา คณาจริยา ปญฺจตฺตาฬีสาธิกทฺวิสตปริมาณา อเหสุ ฯ ตโต ราชา จาตุทฺทสิยํ สนฺนิวาเร อุปสมฺปนฺเน ปญฺจตฺตาฬีสาธิกทฺวิสตปริมาเณ เต เถรคณาจริเย เสฺว ภิกฺขนฺตา มิคสิรปุณฺณมิ อุโปสถทิวเส อาทิจฺจวาเร อุปสมฺปทกมฺมการเกหิ ปณฺณรสภิกฺขูหิ สทฺธิ์ กลฺยาณิสีมายํ อุโปสถํ กโรนฺตุ ตทวสาเน ภิกฺขนฺตานํ ยาณฺปาตญฺจ อญฺญญฺจ เทยฺยธมฺมํ ทาตุ์ ลจฺฉามิตฺตญฺจ ปสาเทตุ์ ลจฺฉามาติ นิมนฺตาเปสิ ฯ อุโปสถทิวเส ปน ราชา มหตา ปริวาเรน สทฺธิ์ ปาโตว คนฺตฺวา กลฺยาณิสีมาย ปญฺญาเปตพฺพานิ ปญฺญาเปตฺวา ปาโททกญฺจ ปติฏฺฐาเปตฺวา อุปสมฺปนฺโนปสมฺปนฺเน เต คณาจริเย จ ปณฺณรสุปสมฺปทกมฺมการเก จาคมยมาโน นิสีทิ ฯ อถ เต สพฺเพ สนฺนิปติตฺวา กลฺยาณิสีมายํ อุโปสถํ อกรึสุ ฯ

ตทวสาเน ราชา เต สพฺเพปิ นานปฺปกาเรหิ ขชฺชโภชฺเชหิ จ วิวิเธหิ จ ตมฺพูลาทิเภสชฺเชหิ สนฺตปฺเปตฺวา เอเกกสฺส ติจีวรตฺถาย สุขุมานิ กปฺปาสทุสฺสานิ เทฺว เทฺว ยุเค ทตฺวา ปูคกตฺตริยาทิปริวารานิ สพฺพานิ เอกเมกานิ ตมฺพูลเปตกญฺจ ตาลปณฺณิ เอกเมกญฺจ สินฺทิปณฺณฉตฺตเมเกกญฺจ สาธารกปฺปานิ ปตฺตเมเกกญฺจ ทาเปสิ ฯ

ตโต ราชา สพฺเพสํ ภิกฺขูนิ อนุมตียาเยว สุวณฺณโสภณเถรสฺส กลฺยาณิติสฺสมหาเถโรติ นามมกาสิ ฯ

ตโต ปภูติ ราชา ปญฺจหิ ทหรภิกฺขูหิ สทฺธิ เตสํ อุปสมฺปทกาลกานิ กลฺยาณิติสฺสมหาเถราทีนิ ทสนฺนิ เถรานญฺจ ตสฺสิ สีมายิ อาคตานิ อุปสมฺปนฺนานิ คณาจริยานญฺจ พหูนิ อุปสมฺปาเปกฺขานญฺจ ปิณฺฑปาตาทีหิ จตูหิเยหิ อุปฏฺฐาปนตฺถาย อมจฺเจ ปณฺฑิตชเน จ อุปสมฺปนฺนานิ อุปสมฺปนฺนานิ คณสญฺชานนตฺถิ พหู เลขเก จ อุปสมฺปทกมฺมวาจาย ปรินิฏฺฐานปริโยสาเน สาธุการทานตฺถาย เภริสงฺขาทิวาทเก จ สตเมว ตตฺถ วสาเปสิ ฯ

อุปสมฺปทกมฺมการกา ทส เถรา จ อุปสมฺปนฺนุปสมฺปนฺนา คณาจริยา จ เตสญฺจ ปญฺจตฺตาธิสาธิกทฺวิสตปมาณานิ สิสฺสภูเต พหู ภิกฺขู จ สีหฬุปสมฺปทิ คณหิตุกาเม อญฺเญ จาคตาคเต คณาจริเย จ ทิวเส ทิวเส นิรนฺตรมุปสมฺปาเทสุ ฯ

อถ จ รามาธิปติราชา สกลสีหฬ ภิกฺขุสงฺฆมายาเจตฺวา ตสฺสานุมติยาเยว สพฺพสมิทฺธิ รามญฺญมณฺฑเล จิตานิ สพฺเพสิ ภิกฺขูนิ อิทิสิ กติกวจนิ อาโรเจสิ ฯ

อชฺชตคฺเค ภทฺทนฺตา สเจ ปพฺพชฺชาเปกฺเข ปพฺพาเชตุกามา โหนฺติ เย ปน ปพฺพชฺชาเปกฺขา ลกฺขณาหตา วา โหนฺติ ธชพนฺธโจรา วา อาคารเภทกา วา ราชทุพฺภิโน วา ชราชิณฺณา วา อธิมตฺตเค-ลญฺญปฺปตฺตา วา หตฺถจฺฉินฺนาทิองฺควิกลา วา ขุชฺชา วา วามนา วา ขญฺชา วา กุณิโน วา เย วา ปนญฺเญปิ ปริสทูสนา โหนฺติ เย เย ปพฺพชิเตปิ ปสฺสนฺตา ปสฺสนฺตา มนุสฺสา เกฬิ วา ปริหาสํ วา ครหํ วา กโรนฺติ จิตฺตํ ปสาเทตุ วา คารวํ อุปฺปาเทตุ วา น สกฺโกนฺติ เต ตาทิเส ภทฺทนฺตา มา ปพฺพาเชนฺตุ

สเจ วา ปน ภทฺทนฺตานํ สนฺติเก อุปสมฺปทาเปกฺขา สนฺติ เตปิ ราชาธิปติรญฺโญ วา หตฺถวตฺถิวาสีนํ คณาจริยภูตานํ วา เถรานํ อนาโรเจตฺวา สกสกฏฺฐาเนเยว อุปสมฺปทํ มา กโรนฺตุ สเจ ปน อมฺเหหิ กตฺตพฺพี กติกวตฺตํ อนาทิยิตฺวา สกสกฏฺฐาเนเยว อุปสมฺปทํ ภทฺทนฺตา กริสฺสนฺติ ตถา สตุปสมฺปทาเปกฺขานํ มาตาปิตูนํ วา ญาตกานํ วา อุปฏฺฐากภูตานํ วา ทายกานํ มยฺหํ ทณฺฑกมฺมํ อุปเนสฺสามาติ จ

เย วา ปน ปาปภิกฺขู วชฺชกมฺมํ กโรนฺติ เย วา คณกกมฺมํ วฑฺฒกีกมฺมํ ทนฺตการํ กตฺวา ราชาราชมหามตฺตาทีนํ สพฺเพสญฺปิ ชนานํ ชาตโกปธารณิเยน วา อุปฺปาทนิมิตฺตสุปินุปฺปาทกรณวเสน วา สุขทุกฺขํ อาจิกฺขนฺติ

เย วา ภิกฺขู ยาทิสํ ยาทิสํ อาจิกฺขณํ จิตฺตการกมฺมวฑฺฒกีกมฺม-ทนฺตการกมฺมจุนฺทการกมฺมพิมฺพการกมฺมาทีกํ กตฺวา คิหีกามโภคิโน วิย ชีวิตํ กปฺเปนฺติ ตํ สพฺพํ อาชีวกํ กปฺเปนฺติ

เย วา ปน ภิกฺขู กปฺปาสเขตฺตฏฺฐานํ คนฺตฺวา อายตเกน สเรน ธมฺมํ กเถนฺตา กปฺปาสตูลขณฺฑํ ลภิตฺวา วาณิชฺชํ กโรนฺติ

เย จ ภิกฺขู สาลิวิหิยวาทิเขตฺตฏฺฐานํ คนฺตวา ธมฺมํ กเถนฺตา ธญฺญํ ลภิตฺวา วาณิชฺชํ กโรนฺติ.

เย วา ปน ภิกฺขู มริจฏฺฐานํ คนฺตฺวา ธมฺมํ กเถตฺวา มริจํ ลภิตฺวา วาณิชฺชํ กโรนฺติ

เย วา ปน ภิกฺขู อญฺเญน อญฺเญน ปกาเรน วาณิชฺชํ กโรนฺติ

เย วา ปน ภิกฺขู อกฺขอุฏฺเตหิ วา อิตฺถิอุฏฺเตหิ วา สุรา-อุฏฺเตหิ วา โจริยกมฺมาชีวเกหิ ราชปุริเสหิ วา เยหิเกหิจิ วา นรนารีหิ สทฺธิ อนนุโลมิเกน คิหิสํสคฺเคน สํสฏฺฐา วิหรนฺติ

เต สพฺเพปิ ปาปภิกฺขู ปาปภิกฺขูนํ เตสํ ภฑฺฑนฺตานํ นิจฺจํ สนฺติเก วสิตุ โอกาสํ มา ททนฺตูติ จ

เย ปน ภิกฺขู สทฺธาสมฺปนฺนา ยถาสิกฺขาปทํ ปฏิปชฺชมานา สมฺมาปฏิปตฺติปุพฺพกา อุทฺเทสปริปุจฺฉาทิปสุตา เตสเยว ภิกฺขูนํ ภฑฺฑนฺตานํ นิจฺจํ สนฺติเก วสิตุ โอกาสํ ททนฺตูติ จ

สเจ ปน สทฺธาสมฺปนฺนา คิหี กุลปุตฺตา ภฑฺฑนฺตานํ สนฺติเก ปพฺพชิตุกามา โหนฺติ เต อกฺขรานิ เลขาเปตฺวา อกฺขเรสุ พฺยญฺชนปาริปูริกรณวเสน ปริจยํ การาเปตฺวา สรณคมนํ วา สิกฺขาปทานิ วา สิกฺขาเปตฺวาว ภฑฺฑนฺตา ปพฺพาเชนฺตูติ จ

เยยี่ ฯ สามเณรา ปริปุณฺณวิสติวสฺสา อุปสมฺปทาเปกฺขา เตยี่ อุปสมฺปนฺนภิกฺขูหิ ปริปูเรตพฺพํ ปาติโมกฺขสํวรสีลอินฺทฺริยสังวรสีล-อาชีวปาริสุทฺธิสีลปจฺจยสนฺนิสฺสิตสีลสงฺขาตํ จตุปาริสุทฺธิสีลํ สเขปโต ปญฺญาเปตฺวา ภิกฺขุปาติโมกฺขญฺจ ขุทฺทสิกฺขญฺจาทิโต ยาว ปริโยสานํ พฺยญฺชนโต จ อตฺถโต จ สิกฺขาเปตฺวา อาปตฺติเทสนญฺจ วุฏฺฐปจฺจย-ปจฺจเวกฺขณญฺจ วาจุคฺคตํ การาเปตฺวา รามาธิปติรญฺโญ จ หิตวติ-ปุราธิวาสีนํ คณาจริยานญฺจ อาโรเจนฺตุ ตทา รามาธิปติราชา เต ปริกฺขาเรน อุปฏฺฐมฺเภตฺวาว อุปสมฺปาเปสฺสตีติ ฯ

สพฺเพปี่ ฯ ภิกฺขุนฺตา วินเย ภควตา ปญฺญตฺตสิกฺขาปทานุรูปํ ปฏิปตฺติเยว ปฏิปชฺชนฺตูติ ฯ

ปุพฺเพ ปน รามญฺญเทเส ภิกฺขูนํ นานานิกายตฺตาเยว สาสเน อิทิสํ มลกณฺฏกพฺพุทฺทิ ชาตํ อิทานิ ปน สพฺเพสมฺปี ภิกฺขุนฺตานํ สทฺธาสมฺปนฺนตฺตาเยว มหาวิหารวาสีนํ ปรมฺปรลีหพฺยปสมฺปทคาหิตา ยถา สีหฬเทสิยานํ มหาเถรานํ เกโสโรปนํ วา จีวรพนฺธนํ วา โหนฺติ ตถา กตฺวาว เอกนิกายโย โหตูติ ฯ ฯ

เอวญฺจ ปน รามาธิปติราชา สพฺพสมฺปี รามญฺญมณฺฑเล ภิกฺขูนํ ยํ กติกวตฺตุ อาโรเจตฺวา เย เต ภิกฺขู ชาตรูปรชตาทิธน-ธญฺญหตฺถิอสฺสโคมหิสทาสิทาสวนฺโต เตสํ อิทิสํ อาโรจาเปสิ สเจ ปน อยฺยา สทฺธาสมฺปนฺนา หุตฺวา ชาตรูปรชตาทิธนธญฺญหตฺถิอสฺส-โคมหิสทาสิทาเส นิสฺสชฺชิตุ อุสฺสหนฺติ เต นิสฺสชฺชิตฺวา ภควตา

ปณฺณตฺตสิกฺขาปทานุรูปํ สมฺมาปฏิปตฺติเยว ปฏิปชฺชนฺตุ สเจ ปน น อุสฺสหนฺติ ยถากามํ วิพฺภมนฺตูติ ฯ

อถ อปฺเปกจฺเจ ภิกฺขู สตฺถาสมฺปนฺนตฺตา เต สพฺเพ นิสฺสชฺชิตฺวา สิกฺขาปทานุรูปา สมฺมาปฏิปตฺติโยว ปฏิปชฺชนฺติ ฯ อปฺเปกจฺเจ เถรา สพฺเพปิ สนฺติเก นิสฺสชฺชิตุํ อโนสฺสหนฺตา ยถากามํ วิพฺภมนฺติ ฯ เย วา ปน ภิกฺขู ปากฏภูตาเยว อนฺติมวตฺถุํ อจฺจนฺตเมว อชฺฌาปชฺชนฺติ เตสํ อายาจนํ กตฺวา คิหีภาเว ปติฏฺฐาเปสิ ฯ เยสํ อจฺจนฺตเมว อนฺติมวตฺถุ อาปนฺนภาโว น ปากโฏ ครหปฺปฺปวาทมตฺตเมว ปน ทุพฺพิโสธนียํ เตสํ อายาจนํ กตฺวา คิหีภาเว ปติฏฺฐาเปสิ ฯ เย จ ปาปภิกฺขู วชฺชกมฺมํ วา กโรนฺติ เย วา ยถาวุตฺตํ คณนกมฺมาทิกมฺมํ วา กโรนฺติ เย วา คิหีกามโภคิโน วิย จิตฺตกมฺมาทึ อาชีวกํ กตฺวา มิจฺฉาชีเวน ชีวิตํ กปฺเปนฺติ เย วา ปน ภิกฺขู อมฺมกถาย ปูชาสกฺการํ ลภิตฺวา วาณิชฺชํ กโรนฺติ เย วา ปน อญฺเญปิ ภิกฺขู อญฺเญนญฺเญน ปกาเรน วาณิชฺชกโรนฺติ เต สพฺเพปิ คิหีภาเว ปติฏฺฐาเปสิ ฯ เอวํ รามาธิปติราชา สพฺพสมฺมิปิ รามญฺญมณฺฑเล สาสนมลํ วิโสเธตฺวา สกลมฺปิ ภิกฺขุสงฺฆเมกนิกายํ อกาสิ ฯ

เอวํ สพฺพสมฺมิปิ รามญฺญมณฺฑเล คามวาสิโน จ ภิกฺขู นาคสีขินาคสกฺกราชโต ยาว รูปเพฺทนาคสกฺกราชา มหาวิหารวาสิปรมฺปรอจฺจนฺตปริสุทฺธสีหฬุปสมฺปทา นิรนฺตรา เอว คณฺหึสุ ฯ

เตสๆ คณาจริยภูตา อฏฺฐสตปริมาณา โหนฺติ ทหรภิกฺขู ปน ปญฺจสฏฺฐาธิกทฺวิสตุตฺตรจุทฺทสสหสฺสปมาณา โหนฺติ เอเต อุโภปิ สมฺปิณฺฑิตา ปญฺจสฏฺฐาธิกปญฺจรสสหสฺสปมาณา โหนฺติ ฯ เตสฺวฏฺฐ-สตานๆ คณาจริยานๆ อุปสมฺปทคหณปริโยสาเน ราชา ติจีวรตฺถาย เทฺว เทฺว สุขุมกปฺปาสิยทุสฺสยุเค จ ตมฺพูลปตฺตปูคกตฺตริมุขปุณฺณ-นโจลาทิปริกฺขารสหิตๆ สปิธานๆ ตมฺพูลเปฏกญฺจ สินฺทิปณฺณฉตฺ-ตญฺจ สาธารกปิธานปตฺตญฺจ ตาลพิชนิญฺจ เอเกกสฺส เอเกกๆ เอวาทาสิ ฯ เยสๆ คณาจริยานๆ นามปณฺณตฺติปิ ทาตพฺพา โหติ เตสๆปิ สพฺเพสๆ นามปณฺณตฺติ อทาสิ ฯ

ตโต ปรๆ ปุพฺเพ กตกติกนิยาเมเนว ณาตจตุปาริสุทฺธสีลานๆ สิกฺขิตปาติโมกฺขขุทฺทสิกฺขาปกรณานๆ วาจุคฺคตาปตฺติเทสนาปจฺจเวกฺ-ขณานๆ ปริปุณฺณวีสติวสฺสานๆ เอกาธิกฉสตานๆ สามเณรานๆ ปตฺตจีวร-ปริกฺขาราทิเทยฺยธมฺเมหิ อุปตฺถมฺเภตฺวา กลฺยาณีสีมายๆ อุปสมฺปทา เปสิ ฯ เตปิ สมฺปิณฺฑิตฺวา ตตฺถ รามญฺญมณฺฑเล ฉสฏฺฐาธิกฉ-สตุตฺตรปณฺณรสสหสฺสปมาณา ภิกฺขู อเหสุๆ ฯ

เอวๆ ปน พุทฺธสาสนๆ วิโสธนๆ กโรนฺโต รามาธิปติราชา ยาว ปญฺจวสฺสสหสฺสปมาณกาลปริยนฺตา พุทฺธสาสนๆ อิทๆ นิราสงฺกุปสมฺปท-ภาเวเนว ทุสีลานๆ ภิกฺขูนญฺจ ครหปรูปวาทมตฺตาวิรหิตานๆ ภิกฺขู-นญฺจาปคมนวเสน ปริสุทฺธๆ ปภสฺสรๆ ปริโยทาตๆ หุตฺวา ปวตฺตตูติ มนสิ นิธายากาสิ ฯ

๑ ปุราโสโก ธมฺมราชา
สาสนํ ยิยตายสฺส
๒ โมคฺคลิปุตฺตติสฺสเถรํ
ภิกฺขู ฉนหุเตกาสิ
๓ ลงฺกาทีเป สิริสงฺฆ-
ปรกฺกมพาหุราชายี
๔ มลินํ สาสนํ ทิสฺวา
ปาปเก พหโว ภิกฺขู
๕ มหาวิหารวาสีนํ
สงฺฆํ เอกนิกายญฺจ
๖ ตโต ปจฺฉา ปุน จญฺโญ
ปรกฺกมราชา จายี
๗ อมฺหากํ โพธิสตฺโตยี
ติทสาลยสคฺคมฺหิ
๘ ตทา อานนฺทเถโรยี
รชฺชมุสินฺนโร หุตฺวา
๙ มลํ ทิสฺวายี มชฺฌตฺโต
ตทา สกฺโก เทวราชา
๑๐ กณฺหสุนขวณฺเณน
อุตฺตาเสตฺวาน ราชานํ

อตุลวิภโวทโย
มลทสฺสนกมฺยี โต
อุปนิสฺสาย โสธนํ
อุปฺปพฺพาชิย ปาปเก
โพธาทิปทนามโก
พุทฺธสาสนมามโก
สงฺเวคาปนฺนมานโส
ธมฺสิยาธมฺมวาทิโน
ปเวณิ ธมฺมวาทินํ
จเปตฺวา โสธนํ อกา
วิชยพาหุภูปตี
ตถา สาสนโสธนํ
ปูเรนฺโต ปารมิ ปุรา
เทวรชฺชมการยิ
พาราณสิปุเร อกา
กสฺสปพุทฺธสาสเน
นากา สาสนโสธนํ
ทิพฺพสุขํ ปรมฺมุโข
คนฺตฺวา มาตลินา สห
ตทาสินฺนรนามกํ

๑๑ สาสนโสธนตฺถาย ลทฺธา ตปฺปฏิฐานนํ
ปจฺฉานุสาสนํ กตฺวา ปจฺจาคา ติทสาลยํ
๑๒ ตสฺมา รามญฺญเทสสฺสโรปิ รามาธิปติภูปติ
สนาทรํ สตาจารํ อนุคนฺตฺวาน สาสนํ
๑๓ ยาวปญฺจสหสฺสนฺตา ปติฏฺฐานาย โสธยิ
๑๔ อิตฺถํ สาสนโสธนกุสลํ รามาธิปติหิ อลตฺถ ยํ
เตนาชิณ อิว ชาตํ สนฺตํ สุทฺธิ สิวิ ปจฺฉา
๑๕ หิสวติปุราธิปติโน สทฺธาลุโน ภูปาลวรา
ทิสฺวา สาสนชิ มลิ ปูณยิตุ วายมนฺตุ สทา
๑๖ ขีณาสวา กตกิจฺจา เถรา มชฺฌนฺติกาทโย
วิมุตฺติสุขิ โอหาย ปวิเวกรตา อยิ
๑๗ สาสนวุฑฺฒิยา เหตุ พฺยาปารๆ อกรุมฺปุรา
ตสฺมา เตสิ สนาทรๆ อนุกมฺเม สุเปสโล
๑๘ ปจฺฉา หิสปุรวาสิ ภิกฺขุสงฺโฆ จ สาทโร
สาสนสฺส มลิ ทิสฺวา โสธนๆ กรุตๆ ตโต
๑๙ ยถา ตๆ ติภวโวฆคตา ตริตุๆ ทุริเต กสิอายตเน ชหิตุๆ
อริยิ ปทวิ ปวรๆ คมิตุๆ อธิโพธิพฺรหาลลิตๆ ลลิตๆ ฯ
ฯ อิติ กลฺยาณิ นาม ปาสาณเลขา นิฏฺฐิตา ฯ

รามัญสมณวงศ์

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

ความว่า พระผู้มีพระภาคย์พระองค์ใด ยังเกิดขึ้นแล้วในโลกนี้ ความนอบน้อมแห่งข้าพระพุทธเจ้า จงมีแด่พระผู้มีพระภาคย์พระองค์นั้น ผู้เปนพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

เริ่มความเบื้องต้นว่า สิทฺธา ภวนฺตุ ขอความเจริญยิ่งแห่งพระชินจักรอันประเสริฐทั้งหลาย จงมีอานุภาพอันศักดิ์สิทธิ์เถิด และความนอบน้อมจิตต์นมัสการ แด่สมเด็จพระพุทธเจ้า จงมีผลอันสำเร็จแด่ข้าพระพุทธเจ้าเถิด

รามญฺญเทสปติภู- รามาธิปตินา กตา
ชินสาสนสุทฺธิ ตำ ปวตฺติ กถิยเต

สมเด็จพระรามาธิบดี ผู้เปนเจ้าในรามัญประเทศ ได้ทรงชำระสาสนาของสมเด็จพระชินสีห์ ให้บริสุทธิ์สอาดดีปรากศจากมลทินแล้ว บัดนี้ข้าพระพุทธเจ้าจะกล่าวประวัติกาลที่จะชำระพระสาสนาให้ผ่องใส ในรัชกาลของพระเจ้ารามาธิบดี ผู้เปนใหญ่ในรามัญประเทศ ความบริสุทธิ์แห่งพระชินสาสนามีปรากฏดังนี้ สกฺยมุนิโน นับจำเดิมแต่สมเด็จพระสักยมุนีสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วมา พระพุทธสาสนาล่วงแล้วได้ ๒๑๘ พระวัสสา พระเจ้าศิริธรรมาโศกราช

ได้ราชาภิเษกเสวยราชสมบัติ เป็นอิศราธิปไตยในปาตลิบุตรมหานคร ในปีที่สิบแต่ปีที่ได้ราชาภิเษกแล้วนั้น พระองค์ได้ทรงสดับคำสอนในพระพุทธสาสนา ทรงทราบตระหนักแน่ในพระทัย เพราะอาศรัยซึ่งนิโครธสามเณร จึงมีความประสาทเลื่อมใสศรัทธากล้า ลาภสักการอันไพบูลย์ย่อมบังเกิดขึ้นแก่ภิกษุทั้งหลาย และลาภสักการของเหล่าเดียรถีย์ทั้งหลายก็เสื่อมทรามไป

อถ ติตฺถิยา ในครั้งนั้น เหล่าเดียรถีย์ทั้งหลายปราถนาจะใคร่ได้ลาภสักการ บางพวกก็บรรพชาอุปสมบทในสำนักแห่งภิกษุทั้งหลาย บางเหล่าก็ยวชตัวเองถือเพศเป็นภิกษุ ต่างตนต่างเที่ยวประกาศลัทธิทิฏฐิอันผิดของตน ๆ มีสัสสตะทิฏฐิเป็นต้น เต สพฺเพปิ พวกภิกษุเดียรถีย์ทั้งหลาย แม้ทั้งปวงเหล่านั้น ก็พากันเข้าไปนั่งในระหว่างภิกษุสงฆ์ ที่กำลังกระทำสังฆกรรมมีอุโบสถกรรมเป็นต้น เหตุดังนั้นสงฆ์จึงมีความรังเกียจว่า ภิกษุบริษัทไม่บริสุทธิ์ดังนี้ จึงเลิกการสังฆกรรมเสีย ไม่กระทำอุโบสถกรรมร่วมด้วยภิกษุเดียรถีย์เหล่านั้น

ตโต อโสการาเม จำเดิมแต่นั้นมา การทำอุโบสถกรรมในอโสการาม ก็เลิกขาดมานานถึง ๗ ปี ตำ ปฏิจฺจ ราชา พระเจ้าศรีธรรมาโศกราชทรงอาศรัยเหตุอันตราย ที่บังเกิดขึ้นในพระสาสนานั้น จึงมีพระราชประสงค์จะกำจัดเสี้ยนซึ่งอันตรายอันเป็นมลทินเสี้ยนหนาม ที่บังเกิดขึ้นในพระสาสนาแล้ว จึงจะทรงชำระพระสาสนาให้บริสุทธิ์ต่อภายหลัง ครั้นทรงพระดำริดังนี้แล้ว จึงกระทำพระโมคคลิบุตร

คิสสเถระให้เป็นที่พึ่งอาศัย ขอเล่าเรียนสมัยลัทธิดังนี้ว่า สมฺมา สมฺพุทฺโธ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นวิภัชชวาที กล่าวคำจำแนกบุญและบาป ติตฺถิยา ฝ่ายพวกเดียรถีย์ทั้งหลายเป็นสัสสตาทิวาที กล่าวคำว่าโลกเที่ยงสัตว์เที่ยงเป็นต้น เมื่อพระองค์ทรงทรายความชัดด้วยพระปรีชาแล้ว จึงดำรัสสั่งให้เผดียงภิกษุทั้งหลายทั้งปวงมาสันนิบาตประชุมกันพร้อมแล้ว จึงทรงเลือกคัดภิกษุที่มีลัทธิเสมอกัน ให้อยู่แห่งเดียวกัน ในลำดับนั้นจึงมีรับสั่งให้นำภิกษุเหล่านั้นมาทีละรูป ๆ แล้ว จึงมีพระราชปุจฉาถามว่า กิวาที สมฺมาสมฺพุทฺโธ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสโดยปรกติอย่างไร ยรรคาพระผู้เป็นเจ้าเหล่าพุทธสาสนิกภิกษุทั้งหลาย จึงถอยพระราชปุจฉาว่า วิภชฺชวาที สมฺมาสมฺพุทฺโธ ขอถวายพระพร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นวิภัชชวาที ทรงตรัสจำแนกบุญและบาปโดยปรกติ ตอบคำถามดังนี้ทุกรูป ๆ สฏฺฐิสตสหสฺสา รวมเป็นภิกษุที่บริสุทธิ์ ๖๐ แสนรูป

ติตฺถิยภูตา ปาปภิกฺขู ฝ่ายปาปภิกษุคือพวกเดียรถีย์ทั้งหลาย ตอบพระราชปุจฉาว่า สสฺสตวาที สมฺมาสมฺพุทฺโธ ขอถวายพระพร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสัสสตวาที ทรงตรัสสั่งสอนยริยทัว่าโลกเที่ยงสัตว์เที่ยง ตอบคำถามดังนี้ทุกรูป ๆ สฏฺฐิสหสฺสา รวมเป็นภิกษุเดียรถีย์ ๖๐ พัน

อถ ราชา ที่นั้นพระเจ้าศรีธรรมาโศกราช จึงตรัสสั่งราชบุรุษให้ยัพพาชนียกรรม ขับไล่เหล่าภิกษุเดียรถีย์ ๖๐ พัน แม้ทั้งปวงนั้น

ให้ออกไปเสียจากอโสการามแล้ว จึงตรัสแก่พุทธสาสนิกภิกษุทั้งหลาย ว่า ยัตถิ์นิยริยัทก์ยริสุทธิ์แล้ว ขออาราธนาพระสงฆ์จงกระทำอุโบสถกรรม เถิด ครั้นพระองค์มีรับสั่งดังนี้แล้วก็เสด็จกลับเข้าพระนคร

ตโต โมคฺคลฺลิปุตฺตติสฺสมหาเถโร ในลำดับนั้นพระโมคคลิบุตร ติสสมหาเถระ จึงได้กระทำอุโบสถกรรมในอโสการาม พร้อมด้วย ภิกษุ ๖๐ แสนทั้งปวงนั้น ตทวสาเน ในกาลเมื่อกระทำอุโบสถกรรม เสร็จแล้วนั้น พระผู้เป่นเจ้าจึงแสดงคัมภีร์พระกถาวัตถุ ที่พระผู้มี พระภาคย์แสดงไว้ โดยสังเขป อธิบายเนื้อความนั้นให้พิสดารกว้าง ออกอีก เพราะพระผู้เป่นเจ้าได้ตั้งอยู่ในนัยวิเศษ ที่พระผู้มีพระภาคย์ ประทานพยากรณ์ไว้ เพื่อจะให้อธิบายความคัมภีร์กถาวัตถุนี้

ตโต ปรำ ในการเบื้องหน้าแต่นั้น พระโมคคลิบุตรติสสเถระ จึงปรารภเริ่มการที่จะกระทำตติยสังคายนกิจ คือร้อยตรองพระปริยัติ ธรรมตามอย่างที่พระเถรานุเถระได้กระทำมาแล้วแต่กาลก่อนนั้น มี ความอุปมาว่า พระมหากัสสปเถระผู้มีอายุ เลือกคัดภิกษุขีณาสพ ที่ได้อภิญญา ๖ และปฏิสัมภิทาญาณ ๔ ได้ภิกษุ ๕๐๐ รูปแล้ว จึง กระทำปฐมสังคีติกรรม สิ้นกาล ๗ เดือนจึงเสร็จกิจ ฉันใดก็ดี

พระมหายสเถระผู้มีอายุ เลือกคัดภิกษุขีนาสพ ที่ได้สำเร็จกิจ อภิญญา ๖ และปฏิสัมภิทาญาณ ๔ ได้ภิกษุ ๗๐๐ รูปแล้ว จึงกระทำ ทุติยสังคีติกรรม สิ้นกาล ๘ เดือนจึงเสร็จกิจฉันใดก็ดี

พระโมคคลิบุตรติสสเถระก็เลือกคัดภิกษุขีณาสพ ผู้ทรงซึ่งคุณ วิเศษ คือฉฬาภิญญาและจตุปฏิสัมภิทาญาณ ได้ภิกษุประมาณ

๑๐๐๐ รูปแล้ว จึงกระทำตติยสังคีติกรรม สิ้นกาล ๙ เดือนจึงเสร็จสังคายนกิจ ก็ฉันนั้น

สังคีติกรณาวสาเน ปน ก็ในกาลเมื่อกระทำสังคายนกิจเสร็จแล้ว พระผู้เป็นเจ้าพิจารณารู้ชัดว่า ในอนาคตกาลภายหน้า พระพุทธสาสนาจักประดิษฐานอยู่ในปัจจันตะประเทศดังนี้แล้ว จึงส่งไปซึ่งพระเถระทั้งหลายนั้น ๆ มีพระมัชฌันติกเถระเป็นต้น บรรดาพระเถระทั้งหลายที่พระผู้เป็นเจ้าส่งไปเหล่านั้น พระมหินทเถระไปอยู่ลังกาทวีป เพื่อจะให้ประดิษฐานพระพุทธสาสนาไว้ในลังกาทวีป ส่วนว่าพระโสณเถระกับพระอุตตรเถระไปอยู่ในรามัญประเทศ ที่เรียกว่าแว่นแคว้นสุวรรณภูมิ เพื่อจะให้ประดิษฐานพระพุทธสาสนาไว้ในรามัญประเทศ

ตทา สุวณฺณภูมิรฏฺเฐ ในกาลครั้งนั้น บรมกษัตราธิราชทรงพระนามว่าพระเจ้าสิริมาโสก ได้เสวยราชสมบัติเป็นใหญ่ในแว่นแคว้นสุวรรณภูมิ ก็พระนครซึ่งเป็นพระราชฐานที่อยู่ของพระเจ้าสิริมาโสกนั้น มีอยู่ในทิศน้อยข้างบูรพทิศแห่งเกลาสภะยรรพตเจดีย์ ก็ประเทศเป็นส่วนกึ่งหนึ่งข้างฝ่ายบูรพทิศแห่งพระนครนั้น มีอยู่ในยอกยรรพตประเทศเป็นส่วนกึ่งหนึ่งข้างฝ่ายบูรพทิศ มีอยู่ในภูมิภาคอันรายเสมอฝ่ายเหล่านิกรชนทั้งหลาย ร้องเรียกพระนครนั้นว่าโคพัมมัตติกะนครตราบเท่าถึงทุกวันนี้ เพราะว่าเรือนของชนชาวพระนครนั้น ฉาบทาด้วยดินเหนียวโดยมาก ประหนึ่งว่าเรือนของมนุษย์ชาวโคพัชนบท

ตสฺส ปน นครสฺส ก็ชัยภูมิที่แห่งพระนครนั้นตั้งอยู่ใกล้มหาสมุทร์ยังมีผิเสือสมุทร์ตนหนึ่ง ซึ่งสิงสถิตอยู่ในมหาสมุทร์นั้น ขึ้นมาจับทารก

ที่คลอดในพระราชฐานกินเสียเนือง ๆ ก็ในสมัยเมื่อพระเถระทั้งสองมาถึงนั้น พอพระอัครมเหษีของพระเจ้าสิริมาโศก ประสูติพระราชโอรสองค์หนึ่งในราตรีนั้น สาปี รกฺขสี แม่นางผีเสื้อสมุทรนั้น รู้ว่าพระราชโอรสประสูติแล้ว มีความปรารถนาเพื่อจะกินพระราชโอรสนั้น จึงพาบริวารประมาณ ๕๐๐ บ่ายหน้ามาสู่พระนคร ฝ่ายเหล่ามนุษย์นิกรทั้งหลาย ครั้นแลเห็นผีเสื้อสมุทรเหล่านั้นก็มีความหวาดเสียวสดุ้งตกใจกลัว ร้องขึ้นด้วยเสียงอันดังเซงแซ่ไปทั่วพระนคร

ตทา เทฺว เถรา ในกาลนั้น พระเถระทั้งสององค์ แลเห็นพวกผีเสื้อสมุทรทั้งหลาย มีสรีรกายคล้ายกับราชสีห์มีศีรษะเดียว แต่กายนั้นเป็นสองภาคเหมือนราชสีห์ เป็นที่น่ากลัวยิ่งนัก พระผู้เป็นเจ้าทั้งสองจึงนฤมิตเป็นรูปอัตตภาพทั้งหลาย ให้มากกว่าพวกผีเสื้อสมุทรสองเท่า เข้าไล่ติดตามสกัดกั้นหน้าไว้ อถ เต ปิสาจา ที่นั้นพวกผีเสื้อสมุทรภูตปีศาจทั้งหลายเหล่านั้น ครั้นแลเห็นอัตตภาพรูปที่พระเถระทั้งสองนฤมิต มากกว่าพวกตนสองเท่าดังนั้น จึงพากันรำพึงคิดว่าแม้พวกเราทั้งหลายก็คงเป็นภักษาหารของพวกเหล่านี้เองวันยังค่ำ เมื่อรำพึงเห็นภัยดังนี้แล้ว ต่างตนต่างก็กลับพากันบ่ายหน้าแล่นหนีกลับไปยังมหาสมุทรทั้งสิ้น

เถรา ปุน เตสํ อนาคมนตฺถาย ฝ่ายพระเถระทั้งสองจึงจัดการป้องกันรักษาเกาะนั้นโดยรอบ เพื่อจะมิให้พวกผีเสื้อน้ำเหล่านั้นกลับเข้ามาได้อีก แล้วจึงแสดงซึ่งพรหมชาลสูตรแก่เหล่านิกรมนุษย์ทั้งหลาย

ที่มาประชุมพร้อมกันในกาลนั้น เทสนาวสาเน ในกาลเมื่อจบพระธรรมเทศนาลงแล้ว อธรรมาภิสมัยคือความตรัสรู้พระจตุราริยสัจ ก็มีปรากฏแก่มนุษย์นิกรทั้งหลายประมาณ ๖๐ พัน และบุรุษ ๓๕๐๐ สัตรี ๑๕๐๐ มีศรัทธาพากันออกบวชในพระพุทธสาสนา อวเสสา ปน มนุสฺสา ส่วนว่ามนุษย์ทั้งหลายที่เหลือจากบวชนั้น ก็ตั้งอยู่ในพระไตรสรณาคมน์และศีลทุกคน ๆ

เอวํ สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปรินิพฺพานโต อนึ่งยังณทิตชาติผู้มีปรีชาพึงเห็นพึงรู้เถิดว่า นับจำเดิมแต่กาลที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วมา เมื่อพระพุทธสาสนาล่วงแล้วได้ ๒๓๖ พระวัสสา พระเถระทั้งสองได้ประดิษฐานพระพุทธสาสนาไว้ในรามัญประเทศนี้ ด้วยประการฉนี้

ตโต ปฏฺฐาย รามญฺญเทเส จำเดิมแต่กาลนั้นมาชนทั้งหลายในรามัญประเทศ จึงได้ถวายพระนามพระราชกุมารทั้งหลายที่ประสูติในวันนั้นว่า พระโสณุตตรราชกุมารดังนี้แล้วจึงเขียนรูปภาพ เช่นดังรูปภาพที่พระเถระนฤมิตแล้วนั้นเขียนไว้ที่พระพาหาข้าง เขียนไว้ในใบตาลข้าง นำเอาไปตั้งไว้ในที่เบื้องบนศีร์ษะ เพื่อจะป้องกันผีเสื้อสมุทร์มิให้ทำอันตรายแก่ทารกที่คลอดใหม่ทั้งปวง นครสฺส ปาจินุตฺตรทิสาภาเค ในลำดับนั้น ชนชาวพระนครทั้งหลาย จึงให้นายช่างสลักรูปภาพเป็นศิลามัยคือกระทำให้แล้วด้วยศิลาทั้งแท่ง เช่นดังรูปภาพที่พระเถระนฤมิตแล้ว ยกขึ้นไปตั้งไว้บนยอดคิรีที่มีอยู่ในส่วนข้างปาจิณ

ทิศและอุตรทิศแห่งพระนครนั้น รูปภาพที่ทำด้วยศิลานั้น ยังมีปรากฏอยู่ตราบเท่าถึงทุกวันนี้

เอวำ รามญฺญเทเส สาสนปติฏฺฐานโต ปฏฺฐาย จำเดิมแต่พระพุทธสาสนาประดิษฐานอยู่ในรามัญประเทศอย่างนี้ ก็รุ่งเรืองดำเนิรไปสิ้นกาลนาน ครั้นเมื่อกาลล่วงไปล่วงไป รามัญสถานก็ทุพลภาพมีกำลังลดน้อยถอยลง ด้วยเหตุอันตรายต่าง ๆ คือเพราะพวกทามิรกโจรเข้าทำลายแย่งชิงซึ่งรามัญประเทศมิมณฑลอันกว้างใหญ่ ทำให้เปนส่วนของตนต่าง ๆ ๑ เพราะอหิวาตกะโรคเบียดเบียน ๑ เพราะทุพภิกขะภัยเบียดเบียน ๑ เพราะพวกพยุหเสนาของพระราชาทั้ง ๗ พระนครยกมาย่ำยี ให้มีอาณาจักรอันประเสริฐย่นย่อน้อยเข้า ๑ เหตุดังนั้น พระพุทธสาสนาจึงทุพลภาพเสื่อมซุดลง เพราะภิกษุทั้งหลายที่อยู่ในรามัญประเทศนั้น ไม่สามารถจะเล่าเรียนพระปริยัติธรรมได้โดยสดวก และไม่สามารถจะบำเพ็ญสัมมาปฏิบัติให้เต็มที่ได้

สุริยกุมาโรติ ปน ถึงในรัชกาลของพระเจ้ามโนหริที่มีพระนามเดิมเมื่อยังเปนกุมารอยู่นั้นว่า สุริยกุมาร รามัญสถานก็มีกำลังน้อยโดยแท้ ตทา สมฺมาสมฺพุทฺธปรินิพฺพานโต เหล่านิกรเมธาวีพึงเห็นพึงรู้เถิดว่าในกาลคราวนั้น นับแต่วันสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วนั้น พระพุทธศักราชล่วงแล้ว ๑๖๐๐ พระวัสสา

เอกุตฺตรฉสตาธิกวสฺสสหสฺเส ปน กาเล ก็ในกาลเมื่อพระพุทธศักราชล่วงแล้ว ๑๖๐๑ พระวัสสา ลุทธรูปเพทศักราช ๔๑๙ ปี

ในปุกามนครฺ พระเจ้าอนุรุทธเทพผู้เปนอิศรภาพในอริมัททนะปุริ ได้ให้นำมาซึ่งภิกษุสงฆ์กับทั้งพระไตรปิฎกแล้ว จึงยังพระพุทธสาสนาให้ดำรงอยู่ ในอริมัททนะปุริคือปุกามนคร

ตโต สตฺตุตฺตรสตวสฺสกาเล เบื้องหน้าแต่นั้นมากาลล่วงไปได้ ๑๐๗ ปี ลุรสยมปาณคักราช ๕๒๖ ปี ในลังกาทวีป พระเจ้าสิริสังฆโพธิปรักกมพาหุ ได้ทรงชำระพระพุทธสาสนาในลังกาทวีป ให้บริสุทธิ์ครั้งหนึ่ง

ตโต ปน ฉฏฺเฐ วสฺเส ก็ครั้นลุยมสิขิปาณคักราช ๕๓๒ เปนปีที่ ๖ นับแต่ปีที่พระเจ้าสิริสังฆโพธิปรักกมพาหุ ได้ทรงชำระพระพุทธสาสนาแล้วนั้น ยังมีพระมหาเถระองค์หนึ่ง ชื่อว่าอุตตราชีวะ เปนอาจารย์ของพระเจ้าปุกาม จึงดำริว่าเราจะขึ้นนาวาไปพร้อมด้วยภิกษุเปนอันมาก เพื่อจะไปนมัสการพระเจดีย์ในลังกาทวีป เยน กุสิมนครํ เมืองกุสิมนครมีอยู่ในทิศาภาคใด พระผู้เปนเจ้าก็ไปสู่ทิศาภาคนั้น

โก ปเนส อุตฺตราชีวมหาเถโรติ จึงมีคำปุจฉาสอดถามเข้ามาว่า ก็ใครนี่ชื่อว่าพระอุตตราชีวมหาเถระ

จึงมีคำวิสัชนาว่า แท้จริง พระอุตตราชีวมหาเถระนี้ เปนบุตรชาวรามัญประเทศ เปนศิษย์ของพระอริยวังสเถระ ฝ่ายว่าพระอริยวังสเถระ เปนศิษย์ของพระมหากาฬเถระผู้เปนชาวเมืองกัปปุงคนคร ฝ่ายว่าพระมหากาฬเถระนั้น เปนศิษย์ของพระปราณะทัสสีมหาเถระ

ก็พระปราณะทัสสิมหาเถระนั้น ท่านเป่นผู้ได้ฌานและอภิญญาเปนโลกิย์ ในเวลาเช้าวันหนึ่งพระผู้เปนเจ้าไปกวาดลานพระศรีมหาโพธิในอุรุเวลาประเทศซึ่งมีอยู่ในแว่นแคว้นมคธราษฎร์ ครั้นเสร็จสัมมัชนกิจแล้ว พระผู้เปนเจ้าก็กลับมาเที่ยวไปบิณฑบาตในเมืองสุธรรมบุรีอีก ในเวลาเช้าวันนั้น เพราะพระผู้เปนเจ้ามีโลกิยฌานและอภิญญานั้นเปนปัจจัยจึงไปมาได้โดยรวดเร็ว ก็ในกาลเมื่อพระปราณะทัสสิมหาเถระกวาดลานพระมหาโพธิ ในเวลาเช้าทุกวัน ๆ นั้น หมู่นิกรมนุษย์ทั้งหลายออกจากสุธรรมบุรีไปค้าขายที่อุรุเวลาประเทศ ซึ่งมีอยู่ในแว่นแคว้นมคธราษฎร์ ครั้นเห็นพระผู้เปนเจ้าแล้วก็กลับมาบอกเล่าแก่มนุษย์ชาวสุธรรมบุรี เหตุดังนั้น ชนทั้งหลายจึงรู้จักจำได้ จึงให้นามสมญาเรียกว่าพระปราณะทัสสมหาเถระ เปนผู้ได้โลกิยฌานและอภิญญาด้วยประการฉนี้

อุตฺตราชีวมหาเถโร กุสิมนครํ ปตฺวา ครั้นพระอุตตราชีวมหาเถระไปถึงเมืองกุสิมนครแล้ว จึงนำนาวาพร้อมกันกับภิกษุเปนอันมากและสามเณรองค์หนึ่ง มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์

โก ปเนส สามเณโร จึงมีคำปุจฉาสอดถามเข้ามาว่า ก็สามเณรนี้เปนอย่างไร และชนทั้งหลายร้องเรียกสามเณรนั้นว่า ฉปฏสามเณรดังนี้ เพราะเหตุอะไร

จึงมีคำวิสัชนาว่า แท้จริง สามเณรนั้นเปนบุตรชาวกุสิมราษฎร์เปนศิษย์ของพระอุตตราชีวมหาเถระ และที่ชนทั้งหลายเรียกสามเณร

ว่าฉปฏสามเณรนั้น เพราะว่าสามเณรนั้นเปนบุตรของชาวบ้านฉปฏคาม ซึ่งมีอยู่ในแว่นแคว้นกุสิมรายฐ์

อุตฺตราชีวมหาเถโรปิ นาวำ อภิรูหิตฺวา แม้เมื่อพระอุตตราชีวมหาเถระขึ้นสู่นาวาไปถึงลังกาทวีปแล้ว ในกาลนั้นพระมหาเถระชาวลังกาทวีปทั้งหลาย ก็ชักชวนกันมาสนทนาซักถามในข้อธรรมิกถา กับด้วยพระอุตตราชีวมหาเถระนั้น และพระมหาเถระชาวเกาะลังกาทั้งหลายย่อมประพฤติให้เปนที่ร่วมใจรักใคร่กัน กับด้วยพระอุตตราชีวมหาเถระนั้น ครั้นสนทนาในข้อธรรมิกถาเสร็จแล้ว พระมหาเถระชาวเกาะลังกาทั้งหลาย จึงกล่าวว่าข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ เปนเชื้อสายพระมหินทเถระ ซึ่งเปนผู้ประดิษฐานพระพุทธสาสนาไว้ในลังกาทวีป ฝ่ายว่าท่านทั้งหลายเล่า ก็เปนเชื้อสายพระมหาเถระทั้งสอง ผู้มีนามกรว่าพระโสณเถระและพระอุตตรเถระ ซึ่งเปนผู้ประดิษฐานพระพุทธสาสนาไว้ในแว่นแคว้นสุวรรณภูมิ เหตุดังนั้น เราทั้งหลายทั้งปวง เปนผู้มีสมานสังวาสเสมอกัน จงกระทำสังฆกรรมร่วมกันเถิด ครั้นกล่าวคำดังนี้แล้ว จึงพร้อมกันให้อุปสมบทฉปฏสามเณร ผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี เปนภิกขุภาพในพระพุทธสาสนา

ตโต ปรำ อุตฺตราชีวมหาเถโร ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้นกิจอันหนึ่งใดในลังกาทวีป มีนมัสการพระเจดีย์เปนต้นเปนกิจที่พระอุตตราชีวมหาเถระจะพึงกระทำให้สำเร็จ พระอุตตราชีวมหาเถระก็กระทำกิจทั้งปวงนั้น ให้สำเร็จแล้วจึงปรารภเพื่อจะกลับมายังปุกามนคร

อถ ฉปฏิภิกฺขุสฺส เอตทโหสิ ในกาลนั้นพระฉปฏิภิกษุจึงมีความปริวิตกว่า ถ้าหากว่าเราจะกลับพร้อมด้วยพระอุตตราชีวมหาเถระเล่าไซ้ เราก็จะไม่สามารถจะเล่าเรียนพระบาลีและอรรถกถาได้ โดยควรแก่ความผาสุก เพราะมีความปลิโพธกังวลด้วยหมู่ญาติ ในเมืองปุกามนั้น อย่ากระนั้นเลยเราจะอำลาพระมหาเถระ ขออยู่เล่าเรียนพระไตรปิฎกกับทั้งอรรถกถา โดยประเภทแห่งอุทเทศและปริปุจฉาในเกาะลังกานี้ ครั้นเล่าเรียนได้สมประสงค์แล้ว จึงจะกลับคืนไปเมืองปุกามต่อภายหลัง เมื่อพระฉปฏิภิกษุมีความปริวิตกดังนี้แล้ว จึงเข้าไปอำลาพระอุตตราชีวมหาเถระ ขอพักอยู่เล่าเรียนในเกาะลังกานั้น

อุตฺตราชีวมหาเถโรปิ ฝ่ายว่าพระอุตตราชีวมหาเถระก็ขึ้นสู่นาวาพร้อมด้วยภิกษุเป่นอันมากมาถึงเมืองกุสิมนคร เยน ปุกามนครำ ปุกามนครมีอยู่ในทิศาภาคใด พระอุตตราชีวมหาเถระก็ตรงไปสู่ทิศาภาคนั้น ครั้นถึงแล้วจึงพักอาศรัยอยู่ในปุกามนครนั้น

ฉปฏิภิกฺขุ ฯ อุทฺเทสปริปุจฺฉาปสุโต ส่วนว่าพระฉปฏิภิกษุนั้นก็กระเร่งขวนขวายในการเล่าเรียนพระบาลีและอรรถกถาเรียนจบพระไตรปิฎกกับทั้งอรรถกถา เมื่อมีพรรษาได้ ๑๐ พรรษา ครั้นได้นามสมมุติว่าเป่นเถระแล้วมีความปราถนาเพื่อจะกลับมาเมืองปุกาม จึงดำริว่าถ้าหากว่าเราจะกลับมาแต่ผู้เดียวเล่าไซ้ ถ้าและในเมืองกุกามนั้นไม่มีพระอุตตราชีวมหาเถระผู้เป่นอาจารย์แล้ว เราไม่ปราถนาจะกระทำสังฆกรรมร่วมภิกษุชาวปุกามทั้งหลาย ก็ในกาลคราวนั้น เราจะกระทำสังฆกรรม

ต่างหากอย่างไรได้ เพราะไม่มีคณะวรรค ๕ รูป อย่ากระนั้นเลยเราจะชักชวนพระเถระที่ทรงไตรปิฎกทั้งหลายอื่น ๆ ให้มาเมืองปุกามกับด้วยเรา

เอวญฺจ ปน โส จินฺเตตฺวา ก็ครั้นพระฉปฏเถระนั้น คำริอย่างนี้แล้ว จึงชักชวนพระเถระได้ ๔ รูป คือพระสิวลิเถระเป็นบุตรชาวตามลิตถิคาม ๑ พระตามลินทเถระ เป็นพระราชโอรสของพระเจ้ากัมโพช ๑ พระอานันทเถระ เป็นบุตรชาวเมืองกิญจิบุรี ๑ พระราหุลเถระ เป็นบุตรชาวลังกาทวีป ๑ ครั้นจัดแจงเตรียมการเสร็จแล้วก็ขึ้นสู่นาวาพร้อมกันกลับมาเมืองปุกาม เต ปญฺจปิ มหาเถรา ก็พระมหาเถระ แม้ทั้งห้ารูปเหล่านั้น ล้วนเป็นพระเถระผู้ทรงพระไตรปิฎกชัดเจน ทั้งเป็นผู้มีกำลังสามารถด้วยปฏิภาณโวหาร การโต้ตอบในทางธรรม เตสุ ราหุลเถโร ชุมนุมพระมหาเถระทั้งห้ารูปเหล่านั้น พระราหุลเถระเป็นผู้ฉลาดชัดเจน ทั้งเป็นผู้มีกำลังอาจหาญในการโต้ตอบ ดียิ่งกว่าพระมหาเถระทั้ง ๔ รูปนั้น

เต ปน ปญฺจ มหาเถรา ก็เมื่อพระมหาเถระทั้งห้ารูปเหล่านั้นมาถึงเมืองกุสิมนครแล้ว ก็พอเป็นดิถีจวนจะเข้าพรรษา จึงชวนกันจำพรรษาอยู่ในเมืองกุสิมนคร เพราะไม่มีเวลาพอที่จะไปยังเมืองปุกาม เตสं วสฺสูปคมนฏฺฐาเน ในสถานที่อยู่จำพรรษาแห่งมหาเถระทั้งหลายนั้น มีพันวิหารและกำแพงยังเห็นปรากฏอยู่ ในฝ่ายข้างทักษิณทิศแห่งเมืองกุสิมนคร ตราบเท่าถึงทุกวันนี้ อถโข ฉปฏมหาเถโร ใน

กาลเมื่อพระฉปฏมหาเถระอยู่จำพรรษาตลอดกาลฝนแล้ว ปวารณาพรรษาเสร็จแล้ว เยน ปุกามนครำ ปุกามนครมีปรากฏอยู่ในทิศาภาคใด พระผู้เป็นเจ้าก็พาพระมหาเถระทั้ง ๔ รูป สัญจรจาริกไปยังทิศาภาคนั้น

อุตฺตราชีวมหาเถโร ตุ ก็ผ่ายว่าพระอุตตราชีวมหาเถระนั้น กระทำกาลกิริยาเสียก่อนหน้าสองสามวัน แต่วันที่พระฉปฏมหาเถระจะมาถึงนั้น ก็เมื่อพระฉปฏมหาเถระมาถึงเมืองปุกามแล้ว ทราบความว่าพระอุตตราชีวมหาเถระ ผู้เป็นอาจารย์เป็นที่รักของตน กระทำกาลกิริยาเสียแล้ว จึงไปยังสุสานประเทศที่กระทำฌาปนกิจแห่งพระมหาเถระนั้นแล้วกระทำอภิวันทนาการขอขมาเสร็จแล้ว จึงปฤกษากับพระมหาเถระทั้ง ๔ รูปว่า พระมหาเถระชาวเกาะลังกาทั้งหลายย่อมกระทำสังฆกรรมร่วมกับพระอุตตราชีวมหาเถระผู้มีอายุ ซึ่งเป็นอาจารย์ของเราทั้งหลาย ในกาลนี้ถึงเราทั้งหลายก็ควรจะกระทำสังฆกรรมร่วมกับภิกษุทั้งหลายที่เป็นเชื้อสายสืบมาแต่พระโสณเถระและพระอุตตรเถระอีกอย่างหนึ่งในกาลก่อน ถึงพระอุตตราชีวมหาเถระ ผู้เป็นอาจารย์ของเราทั้งหลาย เป็นชาวรามัญประเทศก็จริงอยู่ แต่ว่าเป็นผู้อิศระในคณะสงฆ์ ก็ในกาลนี้ความที่เป็นอิศระนั้น ตกไปอยู่แก่หมู่ภิกษุชาวมรัมมะประเทศเสียแล้ว เหตุดังนั้น เราทั้งหลายจึงไม่ปราถนาเพื่อจะกระทำสังฆกรรมร่วมด้วยภิกษุชาวมรัมมะประเทศเหล่านั้น ตโต ฉปฏมหาเถโร จำเดิมแต่นั้นมา พระฉปฏมหาเถระก็มิได้กระทำ

สังฆกรรมร่วมกับภิกษุชาวปุกามทั้งหลาย ด้วยสามารถถือมานะสู้กระทำสังฆกรรมกับพวกของตนต่างหาก เอวำ รามญฺญเทเส เหล่านิกรวิญญูชนพึงเห็นอย่างนี้เถิดว่า นับจำเดิมแต่พระสาสนาออกจากเมืองสุธรรมนครในรามัญประเทศ มาประดิษฐานอยู่ในเมืองปุกามในมรัมมะประเทศ ครั้นกาลล่วงไปได้ ๑๒๔ ปี ลุสักกราช ๕๔๓ ปี พระสาสนาออกจากลังกาทวีป มาประดิษฐานอยู่ในปุกามนครนี้อีก

ตทา ปุกามนคเร ในกาลคราวนั้น พระราชาทรงพระนามว่าพระเจ้านรคิยัสูร ได้ครองราชสมบัติในเมืองปุกาม และพระเจ้านรคิยัสูรนั้น ทรงพระราชศรัทธาเลื่อมใสในพระมหาเถระทั้ง ๕ รูปยิ่งนัก จึงมีรับสั่งให้ช่างทำเรือขนานแล้ว มอบถวายพระมหาเถระทั้ง ๕ รูป สำหรับจะได้ให้อุปสมบท แก่กุลบุตรผู้เพ่งต่ออุปสมบทเป็นอันมาก ในมหานทีชื่อว่าเอราวดี เหตุดังนั้น พระมหาเถระทั้ง ๕ รูปนี้จึงเป็นผู้เจริญขึ้นเป็นพหุคณะ คือมีคณะมากขึ้นทุกที ๆ

เอกสฺมิ ปน ทิวเส ครั้นอยู่มาในวันหนึ่ง พระเจ้านรคิยัสูร ทรงพระราชศรัทธา ถวายมหาทานแก่พระมหาเถระ ๕ รูปแล้ว จึงมีรับสั่งให้เล่นการมโหรศพ ตสฺมิ สมเย ราหุลเถโร ในสมัยนั้น พระราหุลเถระอันความกระสันยิ่งขึ้นในใจ เพราะได้เห็นนางสนมผู้หนึ่งมีรูปงาม และปรารถนาซึ่งเพศเป็นคฤหัสถ์ จึงปรารภเพื่อจะสึก

ตทา ฉปฏมหาเถรา ทโย ในกาลนั้น พระมหาเถระทั้งสิ่งมีพระฉปฏมหาเถระเป็นประธาน จึงให้โอวาทสั่งสอนเตือนสติพระราหุลเถระ

นั้น ด้วยธรรมิกถาต่าง ๆ และกล่าวซ้ำสั่งสอนเนือง ๆ แม้เมื่อพระมหาเถระทั้งสี่ให้โอวาทด้วยธรรมิกถาออยู่อย่างนี้ ก็ไม่สามารถจะให้พระราหุลเถระนั้นกลับใจได้ ในกาลภายหลังพระมหาเถระทั้งสี่เห็นว่าจะยึดหน่วงไว้ไม่ได้แล้ว จึงตักเตือนว่า ดูกรอาวุโส แม้เมื่อเราทั้งหลายให้โอวาทสั่งสอนท่าน ด้วยธรรมิกถามีประการต่าง ๆ ท่านก็ไม่สามารถจะกลับจิตต์ได้ เหตุดังนั้น ท่านอย่าพึงพยายามเพื่อจะเป็นคฤหัสถ์ในปุกามนครนี้เลย ท่านจงไปยังรามัญประเทศแล้ว จึงขึ้นนาวาไปถึงเกาะมลัยแล้ว พึงสึกอยู่ในเกาะมลัยนั้นเถิด เมื่อพระมหาเถระกล่าวดังนี้แล้ว ก็ส่งพระราหุลเถระไป ฝ่ายว่าพระราหุลเถระนั้นรับคำสั่งพระมหาเถระทั้งสี่แล้ว ก็ไปยังรามัญประเทศ ขึ้นนาวาไปยังเกาะมลัย

ตตฺถ ปน โส ก็เมื่อพระราหุลเถระไปอยู่ในเกาะมลัยนั้น ได้สอนพระราชาผู้เป็นอธิราธิบดีในเกาะมลัย ซึ่งมีพระทัยประสงค์จะใคร่รู้พระวินัย ให้เรียนรู้เนื้อความแห่งพระวินัยยาลทั้งปวง ด้วยให้ศึกษาคัมภีร์ขุททสิกขากับทั้งฎีกา พระเจ้ามลัยราชธิบดีทรงเลื่อมใสในพระราหุลเถระนั้น จึงบูชาด้วยแก้วมณีมีพรรณต่าง ๆ กัน พอเต็มบาตรหนึ่ง เป็นเครื่องครูบูชาสักการ ครั้นพระราหุลเถระได้เครื่องบูชาสักการนั้นแล้วก็สึกเป็นคฤหัสถ์ สำเร็จกิจครอบครองเรือนอยู่ในเกาะมลัยนั้น

อปี จ อปเรน สมเยน ก็และในสมัยกาลนานมาในเบื้องหน้าชุมนุมพระมหาเถระทั้งสี่นั้น พระฉปฏมหาเถระถึงมรณภาพเสียแล้ว

ยังอยู่แต่พระมหาเถระ ๓ รูป คือพระสิวลีมหาเถระ ๑ พระตามลินทะมหาเถระ ๑ พระอานันทะมหาเถระ ๑ และมหาเถระทั้ง ๓ รูปนี้ ช่วยกันบำรุงพระพุทธสาสนาให้รุ่งเรืองในปุกามนครนั้น

อเถกทา ปุคามราชา ในกาลภายหลังครั้งหนึ่ง พระเจ้ากรุงปุกามนรบดีชัยสูรทรงพระราชศรัทธา จึงพระราชทานช้าง ๓ เชือก ถวายแก่พระมหาเถระทั้ง ๓ รูป รูปละ ๑ เชือกในกาลนั้น ชุมนุมพระมหาเถระ ๓ รูปนั้น พระมหาเถระทั้ง ๒ คือพระสิวลีมหาเถระ ๑ พระตามลินทะมหาเถระ ๑ ให้ปล่อยช้างของตน ๆ ไล่ให้เข้าป่าไป อานนฺทเถโร ปน ฝ่ายว่าพระอานันทะเถระคิดว่า เราจะส่งช้างนี้ไปให้แก่ญาติทั้งหลายที่อยู่ในกิญจิปุริเถิด ครั้นคิดดังนี้แล้วจึงไปยังกุสิมนคร ส่งช้างนั้นไปโดยทางเรือ

ตโต เนฺว มหาเถรา เหตุดังนั้น พระมหาเถระทั้งสองจึงว่าแก่พระอานันทะเถระว่า ภูกรอาวุโส ส่วนว่าเราทั้งสองได้ช้างแล้วก็ให้ปล่อยไปเสียในป่า ส่วนว่าท่านทำสัตว์เดียรฉานให้ได้รับความทุกข์ส่งไปให้แก่หมู่ญาติใช้การเพื่อเหตุอะไร การที่ทำดังนี้ไม่ควรแก่ท่านผู้เป็นสมณะ

ตทา อานนฺทเถโร ในกาลนั้น พระอานันทะเถระจึงกล่าวตอบว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ท่านทั้งหลายมาว่าข้าพเจ้าอย่างนี้ เพื่อเหตุอะไร ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ พระผู้มีพระภาคย์ตรัสเทศนาไว้ว่า การสงเคราะห์แก่หมู่ญาติเป็นมงคลอันอุดมไม่ใช่หรือ

ตโต เถฺว มหาเถรา ในลำดับนั้น พระมหาเถระทั้งสองจึงกล่าวตอบว่า ดูกรอานันทะ ท่านเป็นผู้ว่ายากสอนยากเสียแล้ว เหตุไรเล่าท่านจึงไม่ถือเอาตามโอวาทคำสั่งสอนแห่งเราทั้งหลายที่เป็นผู้เฒ่าเช่นดังเราฉะนี้ ดูกรอาวุโส ตั้งแต่วันนี้ไปท่านจงกระทำสังฆกรรมต่างหากเถิด ถึงเราทั้งหลายก็จะกระทำสังฆกรรมต่างหาก ไม่ขอร่วมสังฆกรรมด้วยท่านผู้สอนยาก

ตโต ปฏฺฐาย เถฺว มหาเถรา จำเดิมแต่นั้นมา พระมหาเถระทั้งสองก็กระทำสังฆกรรมพแนกหนึ่ง ฝ่ายว่าพระอานันทะเถระก็กระทำสังฆกรรมพแนกหนึ่ง ไม่ร่วมสังฆกรรมด้วยกัน

ตโต ปรำ ตามลินฺทมหาเถโร ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้น พระตามลินทะมหาเถระเป็นผู้ลุอำนาจแก่ความโลภ จึงว่าแก่อุยาสกทั้งหลายมีกษัตริย์เป็นต้น ที่มาสู่สำนักแห่งตน ว่าดูกรอุยาสกทั้งหลายผู้เจริญ ภิกษุทั้งหลายที่เป็นผู้ฉลาดมีกำลังองอาจนั้น ก็ไม่สามารถจะเล่าเรียนพระปริยัติธรรมและบำเพ็ญสัมมาปฏิบัติให้บริบูรณ์เต็มที่ได้ เพราะมีความขัดสนด้วยจตุปัจจัย ดูกรอุยาสกทั้งหลาย เรามีความปรารถนาจะสมเคราะห์ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ด้วยจตุปัจจัยลาภ ก็ถ้าและท่านทั้งหลาย จะกระทำการสมเคราะห์ด้วยจตุปัจจัยได้ไซ้ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ก็จักสามารถเพื่อจะเล่าเรียนพระปริยัติธรรมและบำเพ็ญสัมมาปฏิบัติให้บริบูรณ์ได้ และพระตามลินทะมหาเถระกล่าวคำดังนี้ เพราะเหตุที่พระผู้เป็นเจ้ามีศิษย์เป็นพหุสูตร และเป็นผู้ฉลาดมีกำลังองอาจมาก จึง

ยังจตุปัจจัยลาภให้บังเกิดขึ้นแก่ตนได้ ด้วยวจีวิญญัตติคือขอด้วยวาจา เป็นของไม่ควรแก่สมณะ

อถ สิวลิมหาเถโร ในกาลนั้น พระสิวลิมหาเถระ จึงกล่าวตักเตือนพระตามลินทะมหาเถระว่า ดูกรอาวุโส พระผู้มีพระภาคย์ตรัสติเตียนจตุปัจจัยลาภ ที่บังเกิดขึ้นแล้วเพราะเหตุแห่งวจีวิญญัติโดยแท้ ดูกรอาวุโส ก็เหตุไรเล่าท่านจึงยังจตุปัจจัยลาภให้บังเกิดขึ้นด้วยวจีวิญญัตินั้น เป็นการไม่ควรแก่ท่าน

ตโต ตามลินทเถโร ในลำดับนั้น พระตามลินทะมหาเถระจึงกล่าวตอบว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ พระผู้มีพระภาคย์ตรัสติเตียนจตุปัจจัยลาภ อันบังเกิดขึ้นด้วยวจีวิญญัติ ที่ภิกษุกล่าวเพื่อตนเองอย่างเดียว ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ก็ข้าพเจ้ามิได้กล่าววจีวิญญัติให้จตุปัจจัยลาภบังเกิดขึ้นเพื่อตน อนึ่งข้าพเจ้ารู้แล้วว่า ความเจริญจักมีแก่พระพุทธสาสนาโดยแท้ เพราะบริบูรณ์ด้วยพระปริยัติธรรมและปฏิบัติธรรม และพระปริยัติธรรมปฏิบัติธรรมจะมีบริบูรณ์ ก็เพราะจตุปัจจัยลาภมีแก่ศิษย์ทั้งหลาย ผู้เป็นพหุสูตรชัดเจนและมีกำลังปัญญาองอาจ ก็จตุปัจจัยลาภที่ข้าพเจ้าให้บังเกิดขึ้นด้วยวจีวิญญัติ เพราะเหตุจะสมเคราะห์ให้เป็นกำลังเล่าเรียนแก่ศิษย์ทั้งหลายเหล่านั้น

ปุน สิวลิมหาเถโร พระสิวลิมหาเถระจึงกล่าวอีกว่า ดูกรอาวุโสตามลินทะ ท่านกล่าวซึ่งคำอย่างนี้ด้วยเหตุใด เหตุดังนั้นท่านจงกระทำสังฆกรรมต่างหากเถิด แม้เราก็จะกระทำสังฆกรรมต่างหาก

ไม่ร่วมสังฆกรรมด้วยท่าน ภูกรอาวุโสตามลินทะ จริงอยู่แลการทำสังฆกรรมร่วมกันนั้น ควรแก่ภิกษุทั้งหลายที่มีฉันทะเสมอกัน และมีความประสงค์เสมอกัน ทั้งเป็นผู้ทำตามโอวาทคำสั่งสอนแห่งกันและกันด้วย จึงควรทำสังฆกรรมร่วมกัน ตโต ปภูติ จำเดิมแต่วันนั้นไป พระมหาเถระทั้งสองแม้นั้น ต่างคนต่างแยกกันทำสังฆกรรม

ตทา ปุคามนคเร ในเมืองปุกามครั้งนั้น ภิกษุสงฆ์แตกกันต่างออกไปเป็น ๔ พวก คือภิกษุสงฆ์ที่เป็นเชื้อสายสืบสาสนามาแต่สุธรรมนครพวก ๑ ภิกษุสงฆ์ที่เป็นศิษย์ของพระสิวลิมหาเถระพวก ๑ ภิกษุสงฆ์ที่เป็นสานุศิษย์ของพระตามลินทะมหาเถระพวก ๑ ภิกษุสงฆ์ที่เป็นสานุศิษย์ของพระอานันทะมหาเถระพวก ๑ รวมเป็นภิกษุสงฆ์ ๔ พวก ซึ่งแยกเป็นหมู่เป็นนิกายต่างกันเกิดขึ้นด้วยประการดังนี้

เตสุ ปน สุธมฺมนครโต ก็ชุมนุมภิกษุสงฆ์ทั้ง ๔ พวกเหล่านั้น ภิกษุสงฆ์ที่เป็นเชื้อสายสืบสาสนามาแต่สุธรรมนคร มนุษย์ชาวมรัมมะประเทศที่อยู่ในเมืองปุกาม เรียกว่าปุริมภิกษุสงฆ์ เพราะเหตุว่าเป็นหมู่ภิกษุมาก่อน ส่วนภิกษุสงฆ์นอกจากนั้น เรียกว่าสีหฬภิกษุสงฆ์ เพราะเหตุว่าเป็นหมู่ภิกษุสืบประเวณีสาสนามาแต่เกาะสิงหฬ และเรียกภิกษุนิกายอีกพวกหนึ่งว่าปัจฉิมภิกษุสงฆ์ เพราะเหตุว่าเป็นผู้มาในกาลสุดท้ายภายหลัง

ตโต ปรๆ เตสุปี ติสุ มหาเถเรสุ ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้น ชุมนุมพระมหาเถระทั้ง ๓ แม้เหล่านั้น พระมหาเถระทั้งสอง คือพระ

สิวลิมหาเถระ ๑ พระตามลินทะมหาเถระ ๑ ต่างคนต่างก็บำรุงพระพุทธสาสนาให้รุ่งเรือง ตราบเท่าสิ้นอายุแล้วก็ไปตามยถากรรมแห่งตน ๆ ฝ่ายว่าพระอานันทะเถระ ก็บำรุงพระพุทธสาสนาให้รุ่งเรืองในเมืองปุกาม ตลอดกาลนานได้ ๕๔ ปี ลุมุนิสุญรสศักราช ๖๐๗ ปีบริบูรณ์แล้ว ก็ไปตามยถากรรมแห่งตน

ทิพฺพตฺ ชินจกฺกํ

ขอจักรคือธรรมสมบัติแห่งพระชินสีห์ จงรุ่งเรืองเถิด

ทลรฏเฐ ปน ปทิปฺปเชยฺยาภิธานคามวาสิปุตฺโต ก็ในแว่นแคว้นทลราษฎร์ ยังมีสามเณรรูปหนึ่ง มีนามสมญาชื่อว่าสาริบุตร เป็นบุตรชาวบ้านปทิปะไชยคาม ออกจากที่อยู่ไปยังเมืองปุกาม ขออุปสมบทบวชในสำนักพระอานันทะเถระ มีความเพียรอุสาหะเล่าเรียนพระธรรมวินัย ได้พร้อมทั้งอรรถกถา ความสรรเสริญก็มีปรากฏแผ่ทั่วไปในเมืองปุกามว่า เป็นผู้พหุสูตรฉลาดและมีกำลังปัญญาองอาจทรงจำธรรมวินัยได้

อถ ปุคามราชา ในกาลนั้น พระเจ้ากรุงปุกามได้ทรงสดับกิตติศัพท์ของพระสาริบุตรภิกษุดังนั้น จึงตรัสว่าถ้าพระสาริบุตรภิกษุ เป็นพหุสูตรทรงจำสั่งสมไว้ได้ ซึ่งพระพุทธวจนะที่ตนได้สดับแล้ว และเป็นผู้ฉลาดมีกำลังปัญญาองอาจ และมีรูปสมบัติอันบริบูรณ์ดีจริงดังคำสรรเสริญแล้วไซ้ เราก็จะเข้าไปนั่งใกล้ยกย่องว่าเป็นอาจารย์ที่เคารพแห่งเรา ครั้นตรัสดังนั้นแล้วก็ส่งราชบริษัททั้งหลายให้ไปพิจารณาดูอาการและคุณธรรมแห่งพระสาริบุตรภิกษุนั้น ฝ่ายว่าราชบริษัททั้งหลายเหล่านั้น ที่พระเจ้ากรุงปุกามส่งไปให้พิจารณาดูความบริบูรณ์ ด้วยอวยวะน้อยใหญ่ของพระสาริบุตรภิกษุ เมื่อไปพิจารณาดูด้วยประการนั้นก็เห็นปลายหัวแม่เท้าขาด จึงพากันกลับมาเฝ้ากราบทูลประพฤติเหตุนั้นให้ทรงทราบทุกประการ

ราชา น สพฺพงฺคปาริปูริสมนฺนาคโต เมื่อพระเจ้ากรุงปุกาม ทรงทราบว่า พระสาริบุตรภิกษุนั้นไม่บริบูรณ์ด้วยสรรพางค์กาย จึงเสด็จไปกระทำสักการบูชาแก่พระสาริบุตรภิกษุเป็นอันมาก แล้วพระราชทานนามสัญญาบัตรว่า พระธรรมวิลาสเถระ ครั้นพระราชทานนามแล้วจึงตรัสอาราธนาว่า ขอพระผู้เป็นเจ้าจงไปยังพระพุทธสาสนาให้รุ่งเรืองในรามัญประเทศเถิด ครั้นรับสั่งดังนี้แล้ว ก็ส่งพระธรรมวิลาสเถระไป เมื่อพระธรรมวิลาสเถระออกจากเมืองปุกามนั้นไปถึงรามัญประเทศแล้ว ก็ตั้งหน้าสั่งสอนภิกษุเป็นอันมาก ให้เล่าเรียนพระธรรมวินัยอยู่ในทลนครนั้น ตทา ทลนคเร ในทลนครครั้งนั้น ชาวรามัญประเทศเรียกหมู่ภิกษุที่เป็นฝักฝ่ายของพระธรรมวิลาสเถระนั้นว่า ภิกษุสงฆ์ฝ่ายสิงหฬ และเรียกหมู่ภิกษุที่มีอยู่ก่อน อันเป็นประเวณีสืบมาแต่พระอรหันต์ทั้งหลาย มีนามปรากฏว่าพระโสณเถระ และพระอุตตรเถระนั้นว่า ภิกษุสงฆ์ฝ่ายพระอริยารหันต์ ด้วยประการฉะนี้

เอโก ปน พหุสฺสุตคุณสมฺปนฺโน ก็ในแว่นแคว้นเมืองลักขิยบุรีนั้น ยังมีพระมหาเถระรูปหนึ่ง บริบูรณ์ด้วยพหุสตคุณ เป็นฝักฝ่ายข้างพระอริยารหันตะภิกษุ อาศรัยอยู่ในวิหารใกล้ป่ากน้ำมีนามชื่อว่าพกาส เพราะเหตุว่ามีนกยางมากเที่ยวกินปลาอยู่ในประเทศนั้น และแต่วิหารนั้นไปไม่ไกลนัก มีร้านตลาดอยู่แห่งหนึ่ง แต่ร้านตลาดนั้นไปไม่ไกลนัก ราชบุรุษทั้งหลายให้ชาวเมืองกัมโพช ที่เป็นไพร่ซะเลยรวยรวมกันอยู่ในที่นั้น เหตุดังนั้นชนชาวลักขิยบุรีทั้งหลาย จึงเรียก

ตลาดนี้ว่ากัมโพชายัณ คือตลาดของชาวกัมโพช และเรียกวิหารนั้นว่า กัมโพชายัณวิหาร เพราะวิหารนั้นอยู่ใกล้ตลาดของชาวกัมโพช และเรียกพระมหาเถระที่อยู่ในวิหารนั้นว่า พระปฐมกัมโพชายัณวิหารเถระ ก็ในกาลภายหลังมาไม่มีใครเรียกนามเดิม เรียกแต่นามว่าพระกัมโพชายัณมหาเถระอย่างนี้

ตโต อปรภาเค ในกาลอันเปนเบื้องหน้าแต่นั้น มีอำมาตย์ผู้หนึ่งชื่อสิริชัยวัฒน์อยู่ในเมืองทลยุรี เปนผู้มีใจสมบูรณ์ด้วยศรัทธา สร้างวิหารแห่งหนึ่งในที่ใกล้บึงใหญ่แล้ว จึงนิมนต์พระกัมโพชายัณมหาเถระให้ไปอยู่ในวิหารนั้น ในกาลคราวนั้นพระกัมโพชายัณมหาเถระนี้ผู้เดียวเปนผู้มีคุณวุฒิและเปนผู้เฒ่ายิ่งกว่าภิกษุที่เปนฝ่ายข้างพระอริยารหันตะสงฆ์ซึ่งอยู่ในทลนคร เหตุดังนั้นชาวทลนครทั้งหลาย จึงเรียกพระอริยารหันตะสงฆ์ทั้งปวงว่า เปนฝักฝ่ายของพระกัมโพชายัณมหาเถรสงฆ์ ก็ครั้นกาลนานมาไม่มีใครเรียกชื่อเดิมนั้น เรียกว่ากัมโพชายัณสงฆปักษ์ ครั้นกาลนานมาก็ไม่เรียกชื่อนั้น เรียกชื่ออื่นอีกว่ากัมโพชสงฆปักษ์อย่างนี้

ตโต ปน ปภูติ ก็จำเดิมแต่นั้นมา ชนทั้งหลายในรามัญประเทศแม้ทั้งปวง อาศรัยซึ่งคำกล่าวของภิกษุผู้เปนฝ่ายอริยารหันตะปักษ์ในทลนคร เรียกกันว่ากัมโพชสงฆปักษ์ดังนี้ จึงได้เรียกภิกษุผู้เปนฝ่ายอริยารหันตะปักษ์นั้นว่า กัมโพชสงฆปักษ์ดังนี้บ้าง

มุตฺติมนคเร ปน ฝ่ายข้างในมุตติมนคร มีฝักฝ่ายพระสงฆ์แตกกันเปน ๖ คณะดังนี้ คือภิกษุฝ่ายกัมโพชสงฆ์คณะ ๑ ภิกษุฝ่าย

สิหฬสงฆ์ที่เป็นประเวณีสืบมาแต่พระสิวลีมหาเถระคณะ ๑ ภิกษุฝ่ายสิหฬสงฆ์ที่สืบเชื้อมาแต่พระตามลินทะมหาเถระคณะ ๑ ภิกษุฝ่ายสิหฬสงฆ์ ที่เป็นเทือกแถวมาแต่พระอานันทะมหาเถระคณะ ๑ ภิกษุฝ่ายสิหฬสงฆ์ที่เป็นเชื้อสายมาแต่พระพุทธวงศ์มหาเถระ เป็นอาจารย์พระราชเทวีในมุตติมนคร เมื่อไปเกาะลังกากลับมาแล้ว ก็กระทำสังฆกรรมต่างหากคณะ ๑ ภิกษุฝ่ายสิหฬสงฆ์ที่เป็นเหล่ากอมาแต่พระมหาสวามิเถระ มีนามปรากฏว่าพระมหานาคที่ไปอุปสมบทในเกาะลังกา เมื่อกลับมาถึงมุตติมนครแล้วก็กระทำสังฆกรรมต่างหากคณะ ๑ และภิกษุทั้ง ๖ คณะนี้ เป็นผู้มีสังวาสต่างกัน มีนิกายต่างกัน เพราะไม่กระทำสังฆกรรมร่วมกัน

เตสุปิ สพฺเพสุ ฉสุ นิกาเยสุ ชุมนุมภิกษุนิกายทั้ง ๖ ทั้งปวงแม้เหล่านั้น พระมหาเถระทั้งหลายในนิกายนั้น ๆ เมื่อมาสำคัญตนว่าเราทั้งหลายเป็นผู้ฉลาดรู้ชัดเจน และมีกำลังสามารถจะกระทำสังฆกรรมได้แต่ลำพังตนดังนี้ ๆ ก็กระทำสังฆกรรมด้วยความคิดแห่งตน ๆ เพราะไม่มีพระเถระที่ทรงพระไตรปิฎกเป็นพหุสูตร และเป็นผู้ฉลาดมีกำลังปัญญาองอาจมาก มาประชุมปฤกษากันพิจารณาตัดสินว่าการสิ่งนี้ควร การสิ่งนี้ไม่ควร โดยแท้ ในกาลเมื่อจะกระทำสังฆกรรมมีสีมาสมมุติกรรมและอุปสมบทกรรมเป็นต้นนั้น

อปิ จ เกจิ เถรา อนึ่งเล่าพระเถระบางพวก ปรารถนาเพื่อจะผูกสีมาในประเทศเท่าใด ในคามเขตใด ก็ให้ตั้งนิมิตต์ไว้ โดยรอบแห่ง

ประเทศเท่านั้น ในคามเขตนั้น และมิได้ชำระที่นั้นให้บริสุทธิ์ก่อน ด้วยสามารถการนำมาซึ่งหัตถบาศ และการนำมาซึ่งฉันทะและการนำภิกษุออกเสียภายนอก กระทำแต่ภิกษุทั้งหลายที่อยู่ในภายในนิมิตต์อย่างเดียว ให้เข้ามานั่งหัตถบาศแล้วก็ผูกสีมา เมื่อผูกสีมาเสร็จแล้วก็กระทำอุปสมบทกรรมในสีมานั้น

เกจิ ปน เถรา ฝ่ายพระเถระบางพวกกล่าวว่า ภิกษุทั้งหลายปรารถนาเพื่อจะผูกสีมาในคามเขตใด พึงชำระที่นั้นให้บริสุทธิ์ก่อนด้วยสามารถนำภิกษุที่อยู่ในภายในนิมิตต์ และนำภิกษุที่อยู่ในภายนอกนิมิตต์ ให้เข้ามานั่งหัตถบาศเป็นต้นแล้ว พึงผูกสีมาในคามเขตนั้น แม้อีกอย่างหนึ่ง พระเถระบางพวกเมื่อมาสำคัญว่าการชำระคามสีมาทั้งปวงให้บริสุทธิ์นั้น เป็นการทำยากในกาลเมื่อจะผูกสีมา ครั้นมีความสำคัญดังนี้แล้ว ก็มิได้พิจารณาลักษณะวิสุงคาม โดยความเป็นจริงโดยแท้ และกระทำความสันนิษฐานเข้าใจเสียว่า พระราชาทรงกำหนดประเทศมีประมาณเท่าใด ๆ แล้ว พระราชทานแก่บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง ในประเทศมีประมาณเท่านั้น ๆ ก็เป็นวิสุงคาม ครั้นมีความเข้าใจดังนี้แล้ว ก็ยังชนทั้งหลายมีพระราชาเป็นต้น ให้กำหนดประเทศแห่งใดแห่งหนึ่ง พอควรแก่ที่อุปจารสีมาบ้าง เกินกว่าที่อุปจารสีมานั้นบ้าง ตามชอบใจของตนแล้ว จึงกระทำการชำระที่นั้นให้บริสุทธิ์ด้วยกิจที่นำภิกษุอยู่ในประเทศนั้น ให้เข้ามานั่งหัตถบาศเป็นต้นอย่างเดียว มิได้ชำระที่ในคามสีมาทั้งสิ้นให้บริสุทธิ์แล้วก็ผูกสีมาลงในที่นั้น ครั้นผูกสีมาเสร็จแล้ว ก็กระทำอุปสมบทกรรมในสีมานั้น

อปเร ตุ เถรา ฝ่ายว่าพระเถระทั้งหลายพวกอื่นอีกหย่อมลงเห็นความชัดว่า พัทธสีมาทั้งสองฝ่ายเกี่ยวข้องกันและกัน ด้วยวัตถุที่ติดเนื่องกันมีกิ่งไม้เป็นต้น ชื่อว่าเป็นสีมาสังกร คือสีมาเกี่ยวเนื่องกันโดยแท้ อนึ่งพัทธสีมากับคามสีมาเกี่ยวกันก็ดี คามสีมาทั้งสองฝ่ายเกี่ยวกันก็ดี ด้วยวัตถุที่ติดเนื่องกันมีกิ่งไม้เป็นต้น มิได้ชื่อว่าเป็นสีมาสังกร ครั้นหย่อมลงเห็นความชัดดังนี้แล้ว ปรารถนาเพื่อจะผูกสีมาในคามเขตใดก็มิได้ ให้ชำระตัดกิ่งไม้เป็นต้น ที่ติดเนื่องมาแต่คามเขตอื่น ซึ่งมีอยู่โดยรอบคามเขตที่จะผูกสีมานั้น ให้ชำระแต่ที่ให้บริสุทธิ์ ด้วยสามารถนำภิกษุที่อยู่ในคามเขตนั้น ให้เข้ามานั่งหัตถบาศเป็นต้นอย่างเดียวเท่านั้น แล้วก็ผูกสีมาในที่นั้น ครั้นกระทำการผูกสีมาแล้วก็กระทำอุปสมบทกรรมในสีมานั้น

อญเญ ปน เถรา ฝ่ายว่าพระเถระทั้งหลายพวกอื่นมิได้พิจารณาใคร่ครวญลักษณะแห่งแม่น้ำ และลักษณะแห่งชาตสระ ที่กล่าวไว้ในบาลีและอรรถกถาโดยอาการแห่งลักษณะทั้งปวง และมิได้พิจารณาเนื้อความแห่งบทที่กล่าวไว้ในอรรถกถาว่า อนุวฑฺฒมาสํ อนุทสาหํ อนุปญฺจาหํ ทุกกึ่งเดือน ทุกสิบวัน ทุกห้าวัน ดังนี้ เมื่อมิได้พิจารณาดังนี้แล้ว ก็กระทำอุปสมบทกรรมในอุทกุกเขปสีมาที่ตกแต่งไว้ในแม่น้ำและชาตสระ อันปราศจากนทีลักษณะและชาตสระลักษณะที่มีอยู่ในรามัญประเทศมีฝนตกชุก

เอกจฺเจ ปน เถรา ฝ่ายพระเถระบางเหล่าปรารถนาเพื่อจะผูกสีมาในคามเขตใด ก็ให้ชำระตัดกิ่งไม้เป็นต้น ที่ติดเนื่องมาแต่คามเขต

อัน ซึ่งมีอยู่โดยรอบคามเขตที่จะผูกสีมานั้น และจัดภิกษุทั้งหลายในคามเขตนั้น ที่มาอยู่ในภายในนิมิตต์ก็ดี ที่มาแล้วแต่ยังพักอยู่ภายนอกนิมิตต์ก็ดี ให้เข้ามานั่งหัตถบาศบ้าง ให้นำฉันทะมาบ้าง ให้ออกไปเสียภายนอกบ้าง แล้วก็ผูกสีมา ก็และในกาลเมื่อจะกระทำอุปสมบทกรรมในสีมานั้น มิได้ชำระวัตถุมีกิ่งไม้เป็นต้น ที่ติดเนื่องกับคามสีมานั้น แล้วก็กระทำอุปสมบทกรรมในคามสีมานั้น

สมฺมาสมฺพุทฺธปรินิพฺพานโต นับจำเดิมแต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วมา พระพุทธสาสนาล่วงแล้วได้ ๒๐๐๒ พระวัสสา ลุนภายมหาคศักราช ๘๒๐ ปี พระเจ้ารามาธิบดี ศรีธรรมหาธรรมราชาธิราช เป็นพหุสูตรด้วยอำนาจสุตคุณ คือรู้พระไตรปิฎก และรู้ตักกศาสตร พยากรณศาสตร ฉันทศาสตร อลังการศาสตร โชติศาสตร แพทยศาสตร คณิกศาสตร ทั้งเป็นผู้มีศิลปศาสตรมาก ด้วยอำนาจศิลปคุณมีช่างอิฐและช่างไม้เป็นต้น และพระองค์เป็นผู้ชำนาญในภาษาชาวต่างประเทศ และเป็นคณสมังคีมีความพร้อมเพรียงด้วยหมู่อเนกศรัทธาทิคุณ บริบูรณ์ด้วยคชบดีสีขาวเสมอด้วยดอกกมุทและดอกคล้า หรือมีสีขาวดังพระจันทร์ในฤดูสรทกาล และพระองค์ให้กระทำค่ายรักษาประชุมชน ในราชัญประเทศทั้งสามมณฑล คือกุสิมมณฑล ๑ หงสวดีมณฑล ๑ มุตติมมณฑล ๑ ครั้นพระองค์ให้กระทำการรักษาเสร็จแล้ว ก็ทรงครองราชสมบัติโดยชอบธรรมอยู่ในเมืองหงสวดี

ตทา โส ราชา ในกาลครั้งนั้น พระเจ้ารามาธิบดีทรงพระอนุสรคำนึงถึงพระพุทธสาสนาเนือง ๆ เพราะพระองค์เป็นผู้มีพระกมลหฤทัย

เลื่อมใสยิ่งนัก จึงทรงพระดำริต่อไปดังนี้ว่า การอุปสมบทเป็นภิกษุ เป็นการเนื่องมาแต่บรรพชาคือบวชเป็นสามเณร พระพุทธสาสนาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ก็เนื่องมาแต่อุปสมบท ก็และอุปสมบทนั้น ประกอบด้วยสมบัติ ๕ คือสีมาสมบัติ ๑ ปริสสมบัติ ๑ วัตถุสมบัติ ๑ ญัตติสมบัติ ๑ อนุสาวนสมบัติ ๑ รวมเป็นสมบัติ ๕ ประการ และการอุปสมบทประกอบด้วยสมบัติ ๕ ประการดังนี้แล้ว จึงไม่กำเริบวิบัติ และเป็นการควรแก่เหตุแห่งอุปสมบท ชุมนุมสมบัติทั้ง ๕ เหล่านั้น และสมบัติทั้ง ๓ คือวัตถุสมบัติ ๑ ญัตติสมบัติ ๑ อนุสาวนสมบัติ ๑ พึงเป็นของควรมีอยู่ เพราะวัตถุคือกุลบุตรผู้เพ่งต่ออุปสมบทเป็นผู้บริสุทธิ์ และได้อาจารย์ก็เป็นผู้สามารถเพื่อจะสวด กระทำพยัญชนะให้บริบูรณ์ได้ ควรเราจะพึงรู้ว่าความเป็นจริงของสีมาสมบัติ และปริสสมบัติทั้ง ๒ นี้จะมีอยู่อย่างไรหนอ

ตโต ราชา ในลำดับนั้น พระเจ้ารามาธิบดี จึงมีรับสั่งให้ประมวญมาซึ่งคัมภีร์พระวินัยปิฎก คือบาลีพระวินัย ๑ อรรถกถาวินัย ๑ สารัตถทีปนีฎีกาพระวินัย ๑ วิมติวิโนทนีฎีกาพระวินัย ๑ วชิรพุทธฎีกาพระวินัย ๑ กังขาวิตรณีอรรถกถามาติกา ๑ ฎีกากังขาวิตรณี ๑ วินัยวินิจฉัยปกรณ์ ๑ ฎีกาวินัยวินิจฉัยปกรณ์ ๑ วินัยสังคหปกรณ์ ๑ สีมาลังการปกรณ์ ๑ สีมาลังการสังคหะ ๑ จึงทรงตรวจสอบพยัญชนะและอรรถะแล้ว จึงทรงนำอรรถกถามาเปรียบเทียบกับบาลี นำฎีกามาเปรียบเทียบกับอรรถกถา นำปกรณ์มาเปรียบเทียบกับปกรณ์ นำคำ

เบื้องปลายมาเปรียบเทียบกับคำเบื้องต้นแล้วจึงทรงพระวินิจฉัยใคร่ครวญโดยอาการอันดีเนือง ๆ ว่า ความตัดสินพระวินัยในสีมาธิการนี้ จะทำเช่นไรหนอ จึงจะควรแก่พระพุทธออัยาศัย จะทำเช่นไรหนอ จึงจะอนุโลมตามอาการของพระอรรถกถาและฎีกา และอาการของปกรณ์ที่เป็นจารีตสืบ ๆ มา เมื่อพระองค์ทรงพระดำริค้นคว้าหาความจริงดังนี้เนือง ๆ วินัยวินิจฉัยคือความตัดสินพระวินัย ก็ยังเกิดมีปรากฏแจ้งในพระราชหฤทัยดังนี้ว่า

ยสฺมิ หิ นรนารินำ แท้จริง ภิกษุทั้งหลายปรารถนาเพื่อจะถือเอาประเทศแห่งใดแห่งหนึ่งตามชอบใจกระทำสีมา ในปกติคามเขตใดก็ดี ในวิสุงคามเขตใดก็ดี ที่ภิกษุเหล่านั้นกำหนดยึดถือไว้ ในเงื่อมกรว่าจะทำสีมา ต้องให้เป็นประเทศประกอบด้วยลักษณะที่จะทำสีมาได้ คือประเทศไม่เป็นที่เที่ยวไปมาแห่งนรนารีทั้งหลาย ๑ และประเทศพอจะผลัดเปลี่ยนอิริยาบถทั้ง ๔ ได้ ๑ และประเทศไม่มีเสียงดังเซงแซ่ ๑ และประเทศควรจะเป็นที่ใช้สรอยกระทำสังฆกรรมได้ ทั้งเป็นที่ควรจะตั้งอยู่ได้สิ้นอายุกาลนาน ๑ เมื่อปกติคามเขตและวิสุงคามเขตนั้น ๆ ประกอบด้วยสีมาลักษณะมีอยู่ดังนี้แล้ว จึงให้ชำระตัดรอนวัตถุมีกิ่งไม้เป็นต้น ที่ติดเนื่องมาแต่คามเขตอันเสร็จแล้ว จึงให้ตั้งไว้ซึ่งนิมิตต์ทั้งหลายเป็นอันมาก โดยรอบประเทศที่ตนชอบใจจะผูกสีมาใด เพราะไม่มีสัณฐานประเภทในสีมาใหญ่ จะพึงรู้ทางเป็นเขตแดนได้ด้วยยากในประเทศที่จะผูกสีมานั้น

ก็ในสีมาเล็ก จะพึงรู้ทางเป่นเขตแดนได้ด้วยง่าย ภิกษุปราถนาเพื่อจะกระทำให้เป่นสิงฆาฎกสัณฐาน คือรูปสามเหลี่ยม พึงตั้งไว้ซึ่งนิมิตต์สาม และภิกษุปราถนาเพื่อจะกระทำให้มีสัณฐานเป่นสี่เหลี่ยมเท่ากันก็ดี จะกระทำให้มีสัณฐานเป่นสี่เหลี่ยมยาวก็ดี พึงตั้งไว้ซึ่งนิมิตต์สี่ และภิกษุปราถนาเพื่อจะกระทำให้เป่นนานาสัณฐาน มีประเภทต่างกัน พึงตั้งไว้ซึ่งนิมิตต์ห้าแล้ว พึงให้ชำระตัดเสียซึ่งวัตถุมีกิ่งไม้เป่นต้น อันเกี่ยวประสานมาถึงประเทศทั้งหลาย ที่เป่นภายในนิมิตต์และเป่นภายนอกนิมิตต์เสร็จแล้ว พึงแสดงทางที่เป่นเขตแดนแห่งสีมาลงไว้แล้ว ภิกษุทั้งหลายในคามเขตนั้น ที่อยู่ในภายในนิมิตต์ก็ดี ภายนอกนิมิตต์ก็ดี มีประมาณเท่าใด พึงให้ภิกษุทั้งหลายทั้งปวงเหล่านั้น ที่เป่นผู้ควรจะเข้าหัตถบาศ ก็ให้เข้ามานั่งหัตถบาศเสีย ที่ควรแก่ฉันทะก็ให้นำฉันทะมา และภิกษุทั้งหลายที่เหลือจากนั้น พึงนำออกเสียภายนอกคามเขตแล้ว พึงตั้งมนุษย์ทั้งหลายไว้ให้อยู่รักษาโดยรอบคามเขตนั้น เพื่อจะห้ามกันเสียซึ่งภิกษุทั้งหลายที่สัญจรจาริกมาแต่ทิศต่าง ๆ มิให้ล่วงเข้ามาได้ในคามเขตนั้น และให้ยกธงชายธงประฎากขึ้นไว้ในที่นั้น ๆ เพื่อจะให้เป่นที่สัญญาแล้ว พึงตั้งคนตีกลองและคนเป่าสังข์ไว้เสร็จแล้ว พึงทักนิมิตต์ทั้งหลายสืนวาระสามครั้งแล้ว ผูกสีมาด้วยกรรมวาจาอันประกอบด้วยพยัญชนะสมบัติ

เอวรูเปน วิธินา กตา สีมาสมมุติที่กระทำด้วยวิธีดังนี้ ย่อมเป่นของไม่กำเริบ คือถูกต้องตามวิธีอันดี ทั้งเป่นของควรแก่เหตุเป่นที่

ตั้งแห่งผลอันดี ก็ในสีมานั้นภิกษุกระทำสังฆกรรมมีอุปสมบทกรรม เป็นต้น ย่อมเป็นกรรมไม่กำเริบ ทั้งเป็นกรรมควรแก่เหตุ

อยี ข วสฺสานสฺส อีกอย่างหนึ่ง ในฤดูฝน ๔ เดือนฝนตกครั้งหนึ่ง ทุก ๆ กึ่งเดือนก็ดี ใน ๕ วัน ๆ ฝนตกครั้งหนึ่งก็ดี ฝนตกอย่างนี้ชื่อว่าลักษณะฝนงาม ด้วยสามารถไม่ขาดจากท่อธารน้ำฝน อฑฺฒมาสโต ปน ปรํ ก็ในกาลเบื้องหน้าแต่กึ่งเดือนขึ้นไป ฝนจึงตกครั้งหนึ่ง ฝนตกอย่างนี้ชื่อว่าลักษณะฝนชั่ว ปญฺจาหโต อูเน ในกาลหย่อนกว่า ๕ วันลงมา ใน ๔ วัน ๆ ฝนตกครั้งหนึ่งก็ดี และใน ๓ วัน ๆ ฝนตกครั้งหนึ่งก็ดี และใน ๒ วัน ๆ ฝนตกครั้งหนึ่งก็ดี และฝนตกทุกวัน ๆ ก็ดี ฝนตกอย่างนี้ชื่อว่าฝนชุก

สมวุฏฺฐิเก ฆ กาเล ก็ในพรรษกาลมีฝนงาม ในแม่น้ำใด เมื่อนางภิกษุนี้ลุยข้ามน้ำในที่บางแห่ง เป็นท่าข้ามก็ดี มิได้เป็นท่าข้ามก็ดี ในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น พอผ้าสบงนางภิกษุนี้เปียกประมาณองคุลีหนึ่งสององคุลีดังนี้ แม่น้ำนั้นถึงซึ่งความนับว่าเป็นนที

อฑฺฒมาเส อฑฺฒมาเส แท้จริงในพรรษกาลมีฝนงามโดยลักษณะแห่งฝนตกครั้งหนึ่งทุก ๆ กึ่งเดือน ในแม่น้ำใดเมื่อนางภิกษุนี้ลุยข้ามน้ำในที่บางแห่ง ในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น ผ้าสบงนางภิกษุนี้พอเปียกท่วมฝีนดังนี้ แม่น้ำนั้นถึงซึ่งความนับว่าเป็นมหานที

ทสาเห ทสาเห ในพรรษกาลมีฝนงาม โดยลักษณะแห่งฝนตกครั้งหนึ่งทุกสิบวัน ๆ เมื่อนางภิกษุนี้ลุยข้ามน้ำในแม่น้ำใด ในที่

บางแห่งในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น ผ้าสยงนางภิกษุนิพอเปียกทั่วผืนดังนี้ แม่น้ำนี้ถึงซึ่งความนับว่าเปนมัชฌิมนที

ปญฺจาเห ปญฺจาเห ในพรรษกาลมีฝนงาม โดยลักษณะแห่งฝนตกครั้งหนึ่งทุกห้าวัน ๆ เมื่อนางภิกษุนีลุยข้ามน้ำในแม่น้ำใด ในที่บางแห่งในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น ผ้าสยงนางภิกษุนิพอเปียกทั่วผืนดังนี้ แม่น้ำนี้ถึงซึ่งความนับว่าเปนขุททกะนที

สมวุฏฺฐิเก จ กาเล ก็ในพรรษกาลมีฝนงาม เมื่อนางภิกษุนีลุยข้ามน้ำในแม่น้ำใด ในที่แห่งใดแห่งหนึ่งในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น ผ้าสยงนางภิกษุนีพอเปียกทั่วผืน ครั้นในกาลมีฝนแล้ง ผ้าสยงนางภิกษุนีมิได้เปียกดังนี้ แม่น้ำนั้นบัณฑิตพึงกล่าวว่า แต่สักว่าเปนแม่น้ำ เพราะเหตุว่าฝนแล้งจะนับเอาเปนประมาณไม่ได้

สมวุฏฺฐิเก ปน กาเล อนึ่งในฤดูกาลฝนมีฝนงาม เมื่อนางภิกษุนีลุยข้ามน้ำในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น ผ้าสยงนางภิกษุนีมิได้เปียก ครั้นฤดูกาลฝนตกชุก ผ้าสยงนางภิกษุนีจึงเปียกดังนี้ ก็แม่น้ำนั้นบัณฑิตพึงกล่าวว่าแต่สักว่าเปนแม่น้ำ เพราะเหตุว่าฝนชุกจะนับเอาเปนประมาณไม่ได้

ชาตสฺสโร ปน สระที่เกิดเองอย่างเดียว ชื่อว่าชาตสระ สระที่บุคคลผู้ใดหนึ่งมิได้ขุด เต็มเปี่ยมด้วยน้ำที่ไหลมาโดยรอบก็ชื่อว่าชาตสระ อนึ่งในฤดูกาลมีฝนตกเสมอ ในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น น้ำในชาต

สระเช่นนั้นใด มีพอเพื่อจะดื่มกินได้ก็ดี และมีพอเพื่อจะล้างมือล้างเท้าก็ดี ชาตสระนั้นถึงซึ่งความนับว่าเป็นชาตสระโดยแท้

ยสฺมึ สมวุฏฺฐิเก กาเล ในฤดูกาลมีฝนตกเสมอ ในชาตสระใดมีน้ำพอเพื่อจะดื่มกินได้ และมีน้ำพอเพื่อจะล้างมือและล้างเท้าได้ ครั้นในฤดูกาลฝนแล้งก็ดี ในเหมันตะฤดูและคิมหะฤดูก็ดี ไม่มีน้ำพอเพื่อจะดื่มกินได้ และมีน้ำพอเพื่อจะล้างมือและล้างเท้าได้ ชาตสระนั้นฑิตพึงกล่าวว่า แต่สักว่าเป็นชาตสระ

สมวุฏฺฐิเก ปน กาเล อันึ่งในพรรษกาลมีฝนงามในฤดูฝน ๔ เดือน น้ำในชาตสระใดไม่มีพอเพื่อจะดื่มกินได้ และไม่มีพอเพื่อจะล้างมือและล้างเท้าได้ ต่อในกาลฝนตกชุกจึงมีน้ำพอ ชาตสระนั้นไม่ถึงซึ่งความนับว่าเป็นชาตสระ

อยญฺจ รามญฺญเทโส อันึ่งรามัญประเทศนี้ มีฝนตกชุกในกาลทั้งปวง จึงมีคำปุจฉาสอดถามเข้ามาว่า ก็รามัญประเทศนี้มีฝนตกชุกนั้น จะพึงรู้ได้ด้วยอย่างไร จึงมีคำวิสัชนารับเข้ามาว่า จริงอยู่ฤดูฝน ๔ เดือน ที่พระอรรถกถาจารย์เจ้ากล่าวไว้แล้ว ในอรรถกถาด้วยคำว่า วสฺสานสฺส จตูสุ มาเสสุ ดังนี้ เพราะเหตุใด เพราะเหตุนั้น ในรามัญประเทศนี้มีพรรโษทกตกเสมอ ในฤดูฝน ๔ เดือน ดังคำพระอรรถกถานั้น

ปญฺจาเห ปญฺจาเห เอกวารวสฺสนํ อันึ่งฝนตกในห้าวัน ๆ ครั้งหนึ่ง ฑิตพึงรู้ว่าเป็นลักษณะแห่งฝนตกงาม และฝนตกในสี่วัน ๆ ครั้งหนึ่ง ตกในสามวัน ๆ ตกในสองวัน ๆ ครั้งหนึ่ง และตก

ทุกวัน ๆ ดังนี้ ขัณฑิตพึงรู้ว่าเป็นลักษณะแห่งฝนตกชุก เพราะลักษณะฝนตกดังนี้ ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นนั้น

อิมสฺมิ ปน รามญฺญเทเส ก็ในรามัญประเทศนี้ ในกาลบางที ๕ วันฝนตกครั้งหนึ่ง บางที ๓ วันตก บางที ๒ วันตก บางทีตกทุกวัน ๆ บางทีฝนตกไม่ให้โอกาศรัศมีพระอาทิตย์ส่องสว่าง ตกอยู่ประมาณ ๗ วันบ้าง ๑๐ วันบ้าง อนึ่งฝนตกชุกมิได้ขาดสายน้ำฝน กระทำให้ท้องฟ้ามืดคลุ้มประหนึ่งว่ากลางคืนก็มี เหตุดังนั้น ความที่ฝนตกชุกในรามัญประเทศนี้ขัณฑิตพึงรู้แจ้งด้วยประการฉะนี้

ตสฺมา อิมสฺมิ รามญฺญเทเส เหตุดังนั้น ครั้นเมื่อฝนตกในรามัญประเทศนี้ โดยประการแห่งฝนตกที่กล่าวมาแล้ว เมื่อนางภิกษุนี ลุยข้ามน้ำในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น ความเปียกผ้าสบงของนางภิกษุนี พึงมีในแม่น้ำเช่นใด ในแม่น้ำเช่นนั้น ภิกษุกระทำอุทกุกเขปสีมาแล้ว กระทำอุปสมยกรรมในสีมานั้น พึงเป็นกรรมไม่กำเริบ เป็นกรรมควรเป็นที่ตั้งแห่งผลอันดี

ยาทิเส ปน ชาตสฺสเร อนึ่งครั้นเมื่อฝนแม้ตกอยู่โดยประการแห่งฝนที่กล่าวมาแล้ว ในฤดูกาลมิฝนงาม ในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น น้ำในชาตสระเช่นใด มีน้ำพอเพื่อจะดื่มกินได้ และมีน้ำพอเพื่อจะล้างมือและล้างเท้าได้ ในมหาชาตสระเช่นนั้น ภิกษุกระทำอุทกุกเขปสีมาแล้ว กระทำอุปสมยกรรมในสีมานั้น ย่อมเป็นกรรมไม่กำเริบ เป็นกรรมควรเป็นที่ตั้งแห่งผลอันดี ด้วยประการฉะนี้

ตสฺเสวํ ปฏิภายมานวินิจฺฉยสฺส เมื่อพระเจ้ารามาธิบดีนั้นทรงพระราชวินิจฉัยเห็นแจ่มแจ้งด้วยพระปรีชาดังนี้แล้ว จึงทรงพระปริวิตกต่อไปว่า พระเถระทั้งหลายพวกหนึ่งพวกใด ปรารถนาเพื่อจะผูกสีมาในคามเขตใด พระเถระทั้งหลายพวกนั้น มิได้กระทำให้บริสุทธิ์ ด้วยสามารถนำภิกษุทั้งหลายทั้งปวง ที่อยู่ในคามเขตนั้นให้เข้ามานั่งหัตถบาศ ได้ให้แต่ภิกษุทั้งหลายที่มาอยู่ในภายในนิมิตต์ เข้ามานั่งหัตถบาศอย่างเดียว แล้วก็สมมุติสีมา และสีมาสมมุติกรรมของพระเถระทั้งหลายพวกนั้น ย่อมเป็นกรรมอันกำเริบ เพราะบริษัทวิบัติอย่างเดียว

ยสฺมิ หิ ปกติคามเขตฺเตกเทสํ แท้จริงที่เป็นเอกเทศแห่งหนึ่งในปกติคามเขตใด เป็นที่อันพระราชาเป็นต้นกำหนดยึดถือไว้ในเงื้อมกรและเป็นที่อันพระราชาเป็นต้น ต้องประสงค์เพื่อจะให้เป็นส่วนในเงื้อมกรแห่งตน และที่นั้นอันพระราชาเป็นต้นกำหนดให้ขาดแล้วที่เป็นเอกเทศนั้นในคามเขตนั้น ถึงซึ่งความเป็นวิสุงคามเขตแท้

พทฺธสีมตฺตํ จ อึ่งความที่จะเป็นพัทธสีมาได้ ย่อมมีในกาลเมื่อจบกรรมวาจาอย่างเดียว ไม่เป็นพัทธสีมาได้ด้วยการสักว่าทักนิมิตต์ เหตุดังนั้น ประเทศที่เป็นภายในนิมิตต์นี้ ไม่นับว่าเป็นวิสุงคาม เพราะเป็นภูตคามสีมาโดยเที่ยงตรง และประเทศนั้นยังไม่ถึงซึ่งความนับว่าเป็นพัทธสีมาได้ เพราะประเทศเป็นภายในนิมิตต์และภายนอกนิมิตต์ยังไม่เป็นคามสีมาอันเดียวกัน ด้วยประการฉะนี้ การสมมุติสีมาที่พระ

เถระทั้งหลายกระทำนั้น ไม่ให้ภิกษุทั้งหลายแม้ทั้งปวงอันมีอยู่ในคามสีมาเดียวกันนั้น ที่ควรจะนำมาเข้าหัตถบาศ ก็ไม่ให้เข้ามานั่งหัตถบาศที่ควรจะนำออกเสียภายนอกก็ไม่ให้นำออกเสีย ให้แต่ภิกษุทั้งหลายที่อยู่ในภายในนิมิตต์ เข้านั่งหัตถบาศพวกเดียว แล้วก็กระทำการสีมาสมมุติเป็นพวก การนั้นก็ชื่อว่าไม่ประกอบในธรรม อนึ่งสังฆกรรมมีอุปสมบทกรรมเป็นต้น ที่กระทำในสีมานั้นชื่อว่ากำเริบ เพราะสีมาวิบัติ คือการสมมุติสีมากำเริบ

เย วา ปน เถรา อีกอย่างหนึ่ง พระเถระทั้งหลายใดให้พระราชาเป็นต้นกำหนดที่แห่งใดแห่งหนึ่งตามชอบใจแห่งตน ซึ่งเป็นที่ปราศจากคามลักษณะเสร็จแล้ว ก็ให้ภิกษุทั้งหลายที่อยู่ในที่อันตนชอบใจอย่างไรนั้น เข้ามานั่งหัตถบาศพวกเดียว ด้วยความสำคัญว่าที่นั้นเป็นวิสุงคามเขต หาได้ให้ภิกษุทั้งหลายที่อยู่ในปกติคามเขต เข้ามานั่งหัตถบาศไม่ แล้วก็กระทำการสมมุติสีมา การสมมุติสีมาของพระเถระทั้งหลายแม้นั้น ย่อมเป็นกรรมอันกำเริบ เพราะบริษัทวิบัติ เหตุดังนั้นสังฆกรรมมีอุปสมบทกรรมเป็นต้น ที่พระเถระทั้งหลายเหล่านั้น กระทำในสีมาแม้นั้น ก็ชื่อว่ากำเริบเพราะสีมาวิบัติ

เย จาปเร เถรา ก็พระเถระทั้งหลายพวกอื่นอีกเหล่าใดปรารถนาเพื่อจะสมมุติสีมา ในคามเขตใด มิได้ให้ชำระตัดวัตถุมีกิ่งไม้เป็นต้นที่ติดเนื่องมาแต่คามเขตอื่น ยื่นเข้ามาถึงคามเขตนั้น กระทำแต่การชำระด้วยสามารถนำภิกษุทั้งหลายที่อยู่ในคามเขตนั้น ให้เข้ามานั่ง

หัตถยาศเป่นต้นอย่างเดียว แล้วก็กระทำการสมมุติสีมา การสมมุติสีมาของพระเถระทั้งหลายแม้เหล่านั้น ชื่อว่ากำเริบ เพราะเหตุไรเล่า เพราะเหตุบริษัทวิบัติ

ยถา ทฺวินฺนำ พทฺธสีมานำ ความที่พัทธสีมาทั้งสองเกี่ยวประสานซึ่งกันและกัน ชื่อว่าเป่นสีมาสังกร เพราะติดเนื่องกันด้วยวัตถุมีกิ่งไม้เป่นต้น ฉันใด ถึงความที่พัทธสีมากับคามสีมาก็ดี คามสีมาต่อคามสีมาทั้งสองก็ดี เกี่ยวประสานซึ่งกันและกัน ก็ชื่อว่าเป่นสีมาสังกรเหมือนกัน เพราะติดเนื่องกันด้วยวัตถุมีกิ่งไม้เป่นต้น ฉันนั้น เหตุดังนั้น ถึงสังฆกรรมมีอุปสมบทกรรมเป่นต้น ที่พระเถระทั้งหลายกระทำในสีมานั้น ก็เชื่อว่าเป่นกรรมกำเริบ เพราะสีมาวิบัติ

เย ปน อญฺเญ เถรา ฝ่ายว่าพระเถระทั้งหลายพวกอื่นเหล่าใด กระทำสังฆกรรมมีอุปสมบทกรรมเป่นต้น ในอุทกุกเขปสีมา ที่ตกแต่งไว้แล้วในแม่น้ำและชาตสระ อันปราศจากนทีลักษณะและชาตสระลักษณะ ซึ่งมีอยู่ในรามัญประเทศมีฝนตกชุก แม้สังฆกรรมอุปสมบทกรรมเป่นต้น ของพระเถระทั้งหลายเหล่านั้น ก็ชื่อว่ากำเริบ เพราะสีมาวิบัติ

อติวุฏฺฐิเก หิ รามญฺญเทเส แท้จริงในรามัญประเทศมีฝนตกชุกครั้นเมื่อฝนตกโดยประการแห่งฝนตกที่กล่าวมาแล้วในฤดูกาลมีฝนตกงาม เมื่อนางภิกษุนีลุยข้ามแม่น้ำในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น ผ้าสบงนางภิกษุนีไม่พึงเปียก ในแม่น้ำเช่นใด อนึ่งผ้าสบง

นางภิกษุนิพิงเยียกเพราะประเทศนิมิฝนตกชุก และบัณฑิตะยิดถือเอาเนื้อความ คือความเยียกผ้าสยงนางภิกษุนิ ที่กล่าวมาแล้วในกาลมิฝนตกงามเปนประมาณแล้ว และกล่าวว่าแม่น้ำแม้เช่นนั้น ถึงซึ่งความนัยว่าเปนแม่น้ำดังนิ คำนิะว่าควรอย่างไรได้ (คือไม่ควร)

ยาทิเส ปน ชาตสฺสเร อนึ่งในชาตสระเช่นใด ครั้นเมื่อฝนตกโดยประการแห่งฝนตกดังคำที่กล่าวมาแล้วในฤดูกาลมิฝนตกงามในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น น้ำไม่มิพอเพื่อะดื่มกินได้ก็ดิ น้ำไม่มิพอเพื่อะล้างมือและล้างเท้าได้ก็ดิ อนึ่งในฤดูฝน ๔ เดือนนั้น มิน้ำพอกินพอใช้ล้างมือล้างเท้า เพราะประเทศนิมิฝนตกชุก และบัณฑิตะยิดถือเอาเนื้อความว่า น้ำมิพอกินพอใช้ล้างมือล้างเท้า ดังคำที่กล่าวมาแล้วในฤดูกาลมิฝนตกงามเช่นประมาณแล้ว และกล่าวว่าชาตสระแม้เช่นนั้นนัยว่าเปนชาตสระดังนิ คำนิะว่าควรอย่างไรได้

อปฺเปกจฺเจ ปน เถรา ฝ่ายว่าพระเถระทั้งหลายบางพวกปรารถนาเพื่อะผูกสิมาในคามเขตใด จึงให้ชำระตัดกิ่งไม้เปนต้น ที่ติดเนื่องมาแต่คามเขตอื่นแล้ว จึงนำภิกษุทั้งหลายแม้ทั้งปวงในคามเขตนั้นที่อยู่ในภายในนิมิตก็ดิ ที่อยู่ในภายนอกนิมิตก็ดิ ให้เข้ามานั่งหัตถบาศพร้อมกันแล้วก็ผูกสิมา ก็แต่ว่าในการเมื่อะกระทำสังฆกรรมมิอุปสมบทกรรมเปนต้น ในสิมานั้น มิได้พรากออกซึ่งกิ่งไม้เปนต้น ที่ติดเนื่องมาแต่คามสิมาถึงสิมานั้น แล้วก็กระทำสังฆกรรมมิอุปสมบทกรรมเปนต้นดังนิ อุปสัมปทาทิกรรมของพระเถระทั้งหลายพวกนั้น

ก็ชื่อว่ากำเริบเพราะบริษัทวิบัติ โดยความที่พัทธสีมากับคามสีมานั้นเป็นสีมาสังกรเกี่ยวประสานซึ่งกันและกัน

ยทิ วา ปเนเต เถรา ก็อีกอย่างหนึ่ง ถ้าว่าพระเถระทั้งหลายเหล่านั้น กระทำอุปสัมปทาทิกรรม ในพัทธสีมาอันบริสุทธิ์ก็ดี ในปกติคามเขตอันประกอบคามลักษณะอันดีก็ดี ในวิสุงคามเขตก็ดี ในมหานทีอันบริบูรณ์ด้วยนทีลักษณะก็ดี ในชาตสระอันสมบูรณ์ด้วยชาตสระลักษณะก็ดี ในทะเลอันไพบูลย์ด้วยสมุททลักษณ์ก็ดีเล่าไซ้ ก็แต่ว่าภิกษุทั้งหลายเหล่าใด เป็นคณะในอุปสัมปทาทิกรรมนั้น และภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น เป็นภิกษุที่อุปสมบทแล้วในสีมาอันวิบัติบ้าง ในวิสุงคามเขตอันระเหิดจากคามลักษณะบ้าง ในแม่น้ำน้อยอันไม่ประกอบด้วยนทีลักษณะบ้าง ในชาตสระน้อยอันไม่สมบูรณ์ด้วยชาตสระลักษณะบ้าง เหตุดังนั้น อุปสัมปทาทิกรรมของภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ชื่อว่าเป็นกรรมกำเริบ เพราะบริษัทวิบัติอย่างเดียว

อถโข รามาธิปติราชา ในกาลนั้นแล พระเจ้ารามาธิบดีทรงทราบความชัดว่าสีมาวิบัติและบริษัทวิบัติ ย่อมมีแก่อุปสัมปทาทิกรรมในรามัญประเทศดังนี้แล้ว จึงทรงพระดำริว่า สีมาวิบัติและบริษัทวิบัติที่มีแก่อุปสัมปทาทิกรรม ย่อมมีปรากฏอยู่โดยประการแห่งคำดังกล่าวแล้วนี้ อนึ่งภิกษุทั้งหลายที่เป็นผู้ทรงพระไตรปิฎก มีปัญญาฉลาดรู้ชัดเจน ทั้งมีกำลังปัญญาองอาจก็มีอยู่มาก ในเมืองหงสวดีในรามัญประเทศนี้ ก็การสีมาวิบัติและบริษัทวิบัติที่มีแก่อุปสัมปทาทิกรรม จะพึงมีปรากฏ

แก่ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นบ้างหรือไม่ อย่ากระนั้นเลยเราจะให้ภิกษุทั้งหลายทั้งปวงแม้เหล่านั้น ตรวจดูบาลีพระวินัยกับทั้งอรรถกถาและฎีกา ตรวจทั้งพยัญชนะและอรรถให้ถูกถ้วนแล้ว พึงให้นำมาเปรียบเทียบอรรถกถากับบาลี ฎีกากับอรรถกถา และให้เปรียบเทียบเนื้อความเบื้องปลายกับเนื้อความเบื้องต้น ให้ประมวญเนื้อความมาพร้อมแล้ว พึงให้กระทำการตัดสินพระวินัยในสังฆาธิการ ครั้นทรงพระดำริดังนี้แล้ว จึงมีรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายที่เป็นเถระ ทรงพระไตรปิฎกแม้ทั้งปวงเหล่านั้น กระทำการตัดสินพระวินัยในสังฆาธิการ

ตโต รามาธิปติราเชนชฺเฌสิตา ในลำนั้นภิกษุทั้งหลายผู้เป็นเถระทรงพระไตรปิฎกแม้ทั้งปวง ที่พระเจ้ารามาธิบดีอาราธนานั้น ต่างองค์ต่างก็ช่วยกันตรวจตราบาลีพระวินัย กับทั้งอรรถกถาและฎีกา ตรวจทั้งพยัญชนะและอรรถแล้ว ก็เปรียบเทียบซึ่งกันและกันด้วยดีแล้ว ๆ เล่า ๆ ประมวญเนื้อความมาพร้อมแล้ว ก็แลเห็นความที่สังฆวิบัติและบริษัทวิบัติมีอยู่โดยแท้ จึงถวายพระพรทูลข้อวินิจฉัยแด่พระเจ้ารามาธิบดีตามที่ตนเห็นควรทุกประการ

ตโต ราชา ในกาลนั้น พระเจ้ารามาธิบดีได้ทรงสดับเถรวาทดังนั้น จึงทรงพระดำริว่า ดังเราสังเวชหนอ คำที่พระอรรถกถาจารย์เจ้าผู้ประเสริฐกล่าวไว้ว่า พระพุทธสาสนาจักดำรงอยู่ได้ จนตลอดกาลประมาณ ๕๐๐๐ พระวัสสา ก็ในกาลบัดนี้นับจำเดิมแต่กาลที่พระพุทธเจ้าได้ตรัส

แก่พระปรมาภิเษกสัมโพธิญาณมา กาลล่วงไปได้ประมาณ ๒๐๔๗ ปี ในกาลเพียงเท่านี้ พระพุทธสาสนาสิยังเกิดมีมลทิน เป่นเสี้ยนหนาม ประกอบด้วยอันตราย การอุปสมบทก็ประกอบด้วยความรังเกียจยังเกิดขนดังนี้แล้ว จะทำอย่างไรหนอ พระพุทธสาสนาจึงจะสามารถเป่นไปได้ จนตลอดกาลที่สุดประมาณ ๕๐๐๐ พระวัสสา ครั้นทรงพระดำริดังนี้แล้ว จึงทรงพระดำริสืบต่อไปอีกว่า พระพุทธสาสนาจะพึงบริสุทธิ์ผ่องแผ้วได้ และจะพึงสามารถเป่นไปตราบเท่าถึงกาลที่สุดประมาณ๕๐๐๐ พระวัสสาได้ ก็เพราะการอุปสมบทในพระสาสนาปราศจากความรังเกียจ ฉันใด และข้าพเจ้าผู้ใด เห็นเหตุอันตรายเป่นมลทินเสี้ยนหนาม ยังเกิดขึ้นในพระสาสนาเช่นนี้ ในกาลนี้ และจะเพิกเฉยเสีย ไม่ประกอบกิจขวนขวายในกาลนั้นฉันใด และข้าพเจ้าผู้นั้นจะได้ชื่อว่าเป่นผู้ประกอบด้วยความรักและความเลื่อมใสเป่นอันดี ในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็หามิได้ และจะได้ชื่อว่าเป่นผู้พร้อมเพรียงด้วยความเคารพและความยำเกรง ในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็หามิได้ ฉันนั้น ๆ

ถ้ากระนั้นข้าพเจ้าจะพึงชำระพระสาสนาให้บริสุทธิ์ ก็จะได้ภิกษุที่มีอุปสมบทอันบริสุทธิ์ตั้งแต่เดิมมาแต่ที่ไหนหนอ จะให้มารวมกันอยู่ในรามัญประเทศนี้ กุลบุตรทั้งหลายเหล่าใด เป่นผู้บริบูรณ์ด้วยศรัทธาเพ่งต่ออุปสมบท กุลบุตรทั้งหลายเหล่านั้น จะได้ถือเอาอุปสมบทในสำนักภิกษุนั้น พระสาสนาก็จะพึงบริสุทธิ์ เพราะการอุปสมบทปราศจากความรังเกียจ

อเถวं จินฺเตนฺตสฺส ในกาลนั้น เมื่อพระเจ้ารามาธิบดีทรงพระดำริอยู่อย่างนี้ ความปริวิตกจึงบังเกิดขึ้นว่า ดังได้สดับมา นับจำเดิมแต่วันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วมา เมื่อพระพุทธสาสนาล่วงแล้วได้ ๒๓๖ พระวัสสา พระโมคคลิบุตรดิสสมหาเถระส่งพระมหามหินทเถระไปยังเกาะลังกา ให้ประดิษฐานพระสาสนาไว้ในเกาะลังกานั้น

ตโต เทวานมฺปิยติสฺโส ในสมัยกาลครั้งนั้น พระเจ้ากรุงสิงหฬทรงพระนามว่า พระเจ้าเทวานัมปิยดิสทรงเลื่อมใสในพระเถระองค์หนึ่ง จึงทรงสร้างมหาวิหารถวายพระเถระองค์นั้น นับจำเดิมแต่พระเจ้าเทวานัมปิยดิสสร้างมหาวิหารแล้วมา พระพุทธสาสนาก็บริสุทธิ์เป็นอันดีดำรงอยู่สิ้นกาล ๒๑๘ ปี ฝ่ายภิกษุสงฆ์เล่าก็มีอยู่คณะเดียว เรียกว่ามหาวิหารวาสีนิกาย

ยทา ปน วฏฏคามินิอภโย อนึ่งเมื่อครั้งพระเจ้าวัฏฏคามินิอภัยมีชัยแก่พระยาทมิฬทรงพระนามว่าทาธิยนะราชแล้ว ได้ปราบดาภิเษกครองราชสมบัติในลังกาทวีปในกาลใด ในกาลนั้นพระองค์ได้ทรงสร้างอภัยคิริวิหาร ครั้นกาลต่อมาพระองค์ทำสงครามกับพระยาทมิฬทั้ง ๗ พระองค์ ยังพระยาทมิฬเหล่านั้นให้ปราชัยแล้ว จึงให้ไปอาราธนานำมาซึ่งพระเถระองค์หนึ่ง ชื่อว่ามหาดิสสะ ซึ่งเป็นผู้มีอุปการคุณแก่พระองค์มาแต่กาลก่อน ครั้งเมื่อพระองค์ยังเร้นซ่อนอยู่สิ้นกาล ๑๔ ปี จึงมอบถวายอภัยคิริวิหารแก่พระมหาดิสสะเถระนั้น ฝ่ายว่าพระมหาดิสสเถระนั้น เป็นผู้ประพฤติตนให้ระคนด้วยตระกูล ภิกษุสงฆ์ที่เป็นคณะ

มหาวิหารวาสีจึงถูกไล่ออกเสียจากมหาวิหาร เพราะโทษที่ประพฤติตนให้ระคนด้วยตระกูลนั้น

ตโต ปฏฺฐาย มหาวิหารวาสิกา จำเดิมแต่นั้นมา ภิกษุทั้งหลายก็แยกกันเป็นสองฝ่าย คือภิกษุฝ่ายมหาวิหารวาสีคณะ ๑ ภิกษุฝ่ายอภยคิริวิหารวาสีคณะ ๑ ภิกษุทั้งหลายเกิดเป็น ๒ นิกายขึ้นด้วยประการฉะนี้

ตโต อภยคิริวิหารปติฏฺฐานโต นับจำเดิมแต่กาลที่พระเจ้าวัฏฏคามินีอภัยทรงสร้างอภยคิริวิหารแล้วมา กาลล่วงไปได้ ๓๕๗ ปี จึงมีพระราชาองค์หนึ่งทรงพระนามว่ามหาเสนราช ได้ขึ้นครองราชสมบัติอยู่ ๒๗ ปี ในรัชกาลของพระเจ้ามหาเสนนั้น พระองค์มีความเลื่อมใสได้ทรงสร้างเชตวนวิหาร มอบถวายแก่พระติสสเถระผู้อยู่ในทักขิณวิหาร ซึ่งเป็นผู้ประพฤติตนให้ประกอบด้วยโทษคือความคดโกง และเป็นผู้ไม่สำรวมอินทรีย์คบหาแต่บาปมิตร์ ตโต ปฏฺฐาย จำเดิมแต่นั้นมา ภิกษุทั้งหลายที่อยู่ในเชตวนมหาวิหาร ก็แตกคณะจากภิกษุที่เป็นมหาวิหารวาสีนิกาย และแตกคณะจากภิกษุที่เป็นอภยคิริวิหารวาสีนิกาย จึงมีภิกษุเกิดขึ้นอีกคณะหนึ่ง เรียกว่าเชตวนมหาวิหารวาสีนิกาย

เอวํ ลงฺกาทีเป นับตั้งแต่พระพุทธสาสนาประดิษฐานอยู่ในลังกาทวีป กาลล่วงไปยังไม่ครบ ๖๐๐ ปี ภิกษุทั้งหลายในลังกาทวีป ก็แตกกันเป็น ๓ คณะ บังเกิดเป็น ๓ นิกายขึ้น ด้วยประการฉะนี้ เตสุ

มหาวิหารวาสินิกาโย ชุมนุมภิกษุนิกายทั้งหลาย ๓ เหล่านั้น ภิกษุที่เป็นมหาวิหารวาสินิกายพวกเดียวเป็นผู้บริสุทธิ์โดยแท้ ทั้งเป็นธรรมวาทีด้วย และภิกษุอันเศษทั้งสองนิกายนั้น เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ทั้งเป็นอธรรมวาทีด้วย จำเดิมตั้งแต่กาลนั้นมา ภิกษุทั้งหลายที่เป็นธรรมวาทีในลังกาทวีป ก็มีน้อยถอยกำลังลงโดยลำดับ ๆ ฝ่ายข้างภิกษุทั้งหลายที่เป็นอธรรมวาที มีมากทั้งมีกำลังมากกว่าภิกษุธรรมวาที และอธรรมวาทีภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น เป็นผู้ไม่ปฏิบัติบ้าง เป็นผู้ปฏิบัติชั่วบ้างต่าง ๆ กัน เหตุดังนั้นพระสาสนาจึงประกอบด้วยมลทินมิเสียนหนามอันตรายบังเกิดขึ้นด้วยประการดังนี้

ลงกาทีเป สาสนปติฏฐานโต อนึ่งนับจำเดิมตั้งแต่วันพระบรมศาสดาปรินิพพานแล้วมา พระพุทธสาสนาล่วงแล้วได้ ๑๔๑๔ พระวัสสา โดยกาลที่พระสาสนาประดิษฐานอยู่ในลังกาทวีป ครั้นกาลล่วงไปได้ ๑๗๐๘ ปี จึงพระเจ้าสิริสังฆโพธิปรักกมพาหุมหาราช ได้ปรารภการเฉลิมฉลองราชสมบัติในลังกาทวีป ในปีที่ ๑๘ แห่งรัชกาล พระเจ้าสิริสังฆโพธิปรักกมพาหุทรงทราบว่า มลทินเสียนหนามอันตรายบังเกิดขึ้นแก่พระสาสนา เพราะเหตุภิกษุทั้งหลายที่ปฏิบัติไม่ควรและปฏิบัติชั่วและประพฤติอนาจารทำให้พระสาสนาเสื่อมทราม จึงทรงพระดำริว่า พระสาสนาจะพึงบริสุทธิ์ได้ ฉันใด ถ้าและว่าบุคคลผู้เช่นดังเราทราบว่าอันตรายมลทินเสียนหนามบังเกิดขึ้นแก่พระสาสนาแล้ว และไม่ประกอบการขวนขวายเพิกเฉยเสีย ฉันนั้นไซ้ ครั้นเมื่อเหตุอย่างนั้นมีอยู่บุคคล

ผู้เช่นดังเรานั้น จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความรักและมีความเลื่อมใสยิ่งในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็หามิได้ และจะได้ชื่อว่าเป็นผู้เคารพยำเกรงมาก ในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็หามิได้ ถ้ากระนั้นเราจะอุปถัมภ์ภิกษุสงฆ์ที่เป็นมหาวิหารวาสีนิกาย ผู้เป็นธรรมวาทีปฏิบัติชอบ มีพระมหากัสสปเถระผู้อยู่ในอุทุมพรคิริวิหารเป็นประธาน

ก็และพระเจ้าศรีธรรมาโศก อาศรัยพระโมคคลีบุตรดิสสมหาเถระแล้ว กระทำการอุปถัมภ์ภิกษุสงฆ์เป็นอันมากที่เป็นธรรมวาทีบริสุทธิ์โดยแท้ ซึ่งกล่าวคำว่า วิภชฺชวาที สมฺมาสมฺพุทฺโธ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นวิภัชชวาที คือกล่าวคำจำแนกบุญและบาป สัตว์จะมีความสุขก็เพราะบุญให้ผล สัตว์จะมีความทุกข์ก็เพราะบาปให้ผลดังนี้ จึงให้สึกบาปภิกษุทั้งหลายเสีย ซึ่งเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ประมาณ ๖๐ พัน และเป็นผู้กล่าวคำพิรุธว่า สสฺสตาทิวาที สมฺมาสมฺพุทฺโธ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสัสสตาทิวาที คือกล่าวคำว่าโลกเที่ยงเป็นต้นดังนี้ ในกาลภายหลังพระองค์จึงชำระพระสาสนาให้บริสุทธิ์ ฉันใด

ถึงเราก็จะให้สึกบาปภิกษุทั้งหลายเสียเป็นอันมาก ที่เป็นอธรรมวาทีไม่บริสุทธิ์ เป็นผู้ไม่ปฏิบัติบ้างเป็นผู้ปฏิบัติชั่วบ้าง แล้วจึงจะให้ภิกษุที่เป็นมหาวิหารวาสีนิกาย ชำระพระสาสนาให้บริสุทธิ์ ฉันนั้น ครั้นทรงพระดำริดังนี้แล้ว ก็กระทำการชำระพระสาสนา ให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้วเหมือนดังนั้น

ภิกฺขูนญฺจ กติกวตฺตำ การาเปสิ อนึ่งพระเจ้าสิริสังฆโพธิปรักกมพาหุนั้น ทรงตั้งกติกวัตรคือคำสัญญาไว้ให้ภิกษุทั้งหลายประพฤติ

โดยชอบธรรม แม้ในรัชกาลภายหลังต่อ ๆ มา คือพระเจ้าวิชัยพาหุ ๑ พระเจ้าปรักกมพาหุ ๑ ก็ได้ทรงตั้งกติกวัตรไว้ เพื่อจะยังพระสาสนาให้ผ่องแผ้วตามพระราชประเวณีสืบมา

ตโต ปฏฺฐาย ลงฺกาทีเป จำเดิมแต่ครั้งนั้นมา พระภิกษุสงฆ์ในลังกาทวีปก็เป็นเชื้อวงศ์สืบมาแต่พระภิกษุสงฆ์ที่เป็นมหาวิหารวาสินิกาย ซึ่งเป็นธรรมวาทีปฏิบัติบริสุทธิ์โดยแท้ สืบวงศ์มาตราย เท่าถึงทุกวันนี้

ตสฺมา พฺยตฺเต ปฏิพเล เหตุดังนั้น พระเจ้ารามาธิบดีจึงทรงพระดำริว่า ควรเราจะวิงวอนอาราธนาภิกษุทั้งหลายที่เป็นผู้ฉลาดมีกำลังปัญญาองอาจ ให้ไปนำมาซึ่งอุปสมบทอันบริสุทธิ์ในลังกาทวีปแล้วจะให้ประดิษฐานอยู่ในรามัญประเทศนี้ เมื่อกุลบุตรทั้งหลายผู้บริบูรณ์ด้วยศรัทธา มีความเพ่งต่ออุปสมบท จะได้ให้อุปสมบทในสำนักภิกษุเหล่านั้น พระสาสนาก็ได้ชื่อว่าบริสุทธิ์ผ่องแผ้วเพราะอุปสมบทปราศจากความรังเกียจ ฝ่ายเราก็ได้ชื่อว่ายำรุงพระสาสนาให้สามารถเป็นไปตลอดกาลประมาณ ๕๐๐๐ พระวัสสาเป็นกำหนด

ตโต รามาธิปติราชา ในลำดับนั้น พระเจ้ารามาธิบดีจึงให้ไปนิมนต์พระเถระทั้งหลาย มีพระโมคคัลลานเถระเป็นประธานมาแล้วจึงวิงวอนว่า อมฺหากำ อิทานิ ภนฺเต ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย ยัตนี้การอุปสมบทของภิกษุทั้งหลาย ในรามัญประเทศแห่งเราทั้งหลาย ยังปรากฏประหนึ่งว่าประกอบด้วยความรังเกียจอยู่ เหตุดังนั้นพระสาสนาก็ยังเนื่องอยู่ด้วยการอุปสมบท ที่ประกอบด้วยความ

รังเกียจดังนี้ จักดำรงอยู่ตลอดกาลครบ ๕๐๐๐ พระวัสสาอย่างไรได้ อนึ่งข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย นับจำเดิมแต่พระสาสนาประดิษฐานอยู่ในเกาะสิงหฬ พระภิกษุสงฆ์ที่สืบวงศ์มาแต่ภิกษุผู้เป็นมหาวิหารวาสินิกายพวกเดียว เป็นผู้บริสุทธิ์โดยแท้ตราบเท่าถึงทุกวันนี้

ถ้าว่าพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย พึงอุสาหะพากันไปเกาะสิงหฬได้แล้ว พึงเลือกคณะที่บริสุทธิ์ อันสืบวงศ์มาแต่พระภิกษุสงฆ์ที่เป็นมหาวิหารวาสินิกาย และเว้นเสียซึ่งคณะอันเป็นที่ติเตียนแห่งบุคคลอื่นแล้ว พึงนำมาด้วยคือซึ่งอุปสมบทในอุทกุกเขปสีมา ที่ตกแต่งไว้ในกัลยาณีคงคาอันเป็นที่โสรจสรงพระกายพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เย็น เราทั้งหลายจะได้ทำอุปสมบทนั้นให้เป็นพืชหว่านลงไว้ในพระสาสนาแล้ว จึงยังหน่อเนื้ออุปสมบทให้สำเร็จ แก่กุลบุตรทั้งหลายที่เพ่งต่ออุปสมบท ในรามัญประเทศนี้ ครั้นเมื่อการเป็นไปได้อย่างนั้นแล้ว พระสาสนาก็จะบริสุทธิ์จักดำรงอยู่ได้ตราบเท่าถ้วน ๕๐๐๐ พระวัสสา ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ก็การที่ไปเกาะสิงหฬครั้งนี้ จะมีผลมากจะมีอานิสงส์ยิ่งใหญ่แก่พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย จริงอยู่เมื่อท่านทั้งหลายไปถึงเกาะสิงหฬแล้ว จะพึงได้นมัสการบูชาพระสิริมหาโพธิมีกิ่งทอดไปข้างทักษิณทิศเป็นต้น และจะได้นมัสการบูชาพระเจดีย์ทั้งหลายมีรัตนเจดีย์เป็นต้น และปทวลัญชะเจดีย์รอยพระพุทธบาท ที่ประดิษฐานอยู่บนยอดเขาสมันตะกูฏ ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ บุญญาภิสันทพิธีเป็นที่ไหลมาแห่งกองบุญไม่น้อย จักเจริญแก่พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย เพราะได้

กระทำสักการบูชานั้น เหตุดังนั้นโยมทั้งหลาย ผู้หวังซึ่งพรในสำนักแห่งพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย เพื่อจะไปยังเกาะสิงหฬ

อถ เต เถรา ในกาลนั้นพระเถระทั้งหลายนั้นจึงถวายพระพรว่า ดูกรมหาบพิตรผู้เป็นมหาราชาธิราช พระองค์มีพระราชประสงค์พระพรที่ประกอบในธรรม ก็เป็นส่วนความดีอันพิเศษของมหาบพิตรอย่างหนึ่ง อนึ่งการที่อาตมภาพทั้งหลายจะไปยังเกาะสิงหฬนั้น จักเจริญด้วยบุญญาภิสันทพิธีทางท่าอันไหลมาแห่งกองบุญเป็นอเนกนัก จะนับประมาณไม่ได้โดยแท้ นี่เป็นส่วนความดีอันพิเศษของอาตมภาพทั้งหลายอย่างหนึ่ง เหตุดังนั้นอาตมภาพทั้งหลายขอถวายพระพรนี้แด่มหาบพิตร ๆ จงทรงทราบเถิดว่า อาตมภาพทั้งหลายรับแล้วว่าจะไปเกาะสิงหฬ ครั้นพระเถระทั้งหลายนั้นถวายพระพรดังนี้แล้ว ก็ถวายคำปฏิญาณให้มั่นคงอีก เพราะเหตุพระเถระทั้งหลายนั้นต่างองค์ต่างตั้งใจจะให้พระพุทธสาสนาเจริญฝ่ายเดียว

อถ ราชา เถรานำ ในลำดับนั้นครั้นพระเจ้ารามาธิบดีได้ทรงรับคำตอบของพระเถระทั้งหลายแล้ว จึงทรงตกแต่งเลือกสรรค์เครื่องบูชาสักการพระสิริทาฐธาตุ เป็นสิ่งของมีประมาณเท่านี้ คือยาตรศิลาแล้วด้วยแก้วอินทนิล เป็นมหรรฆภัณฑ์มีค่ามาก ให้นายช่างรจนาด้วยทองคำหนัก ๕๐ ปะละ กระทำให้มียอดตั้งอยู่ในเบื้องบนอย่าง ๑ คือยาตรพร้อมด้วยเชิงยาตรและฝายาตร ให้นายช่างตกแต่งด้วยทองคำ

หนัก ๖๐ ปะละอย่าง ๑ คือสุวรรณภิงคารเต้าน้ำ ให้นายช่างหุ้มด้วยทอง หนัก ๓๐ ปะละอย่าง ๑ คือแอบหมาก ๑๒ เหลี่ยม ให้นายช่างตกแต่งแล้วด้วยทองคำหนัก ๓๐ ปะละอย่าง ๑ คือพระธาตุมนเทียรเปนที่ประดิษฐานพระบรมธาตุ แล้วด้วยทองคำ มีสัณฐานดังพระเจดีย์ ให้นายช่างทำด้วยทองคำหนัก ๓๓ ปะละอย่าง ๑ คือพระธาตุมนเทียรเปนที่ไว้พระบรมธาตุ แล้วด้วยแก้วผลึกอย่าง ๑ คือพระธาตุมนเทียรเปนที่ไว้พระบรมธาตุ ให้นายช่างประดับด้วยกระจกเหมือนดังแก้วลายอย่าง ๑ คือสุวรรณมาลาระเบียบดอกไม้ทองคำอย่าง ๑ รวมเปนเครื่องบูชาสักการพระสิริธาตุ ๘ อย่างด้วยกัน

อนึ่งพระองค์ห้ทำผ้าเพดาน ๘๕ ผืน มีพรรณต่าง ๆ กันอย่าง ๑ เทียนใหญ่แล้วด้วยขี้ผึ้งบิดทองคำ ๕๐ เล่มอย่าง ๑ เทียนเล็กแล้วด้วยขี้ผึ้งบิดทองคำ ๕๐ เล่มอย่าง ๑ เครื่องพระราชสักการ ๓ อย่างนี้ ทรงจัดส่งไปเพื่อจะให้บูชาพระเจดีย์ มีพระรัตนเจดีย์เปนต้น และบูชาพระพุทธยาทวลัญชะเจดีย์ และบูชาพระศรีมหาโพธิเจดีย์ทั้ง ๒๒ องค์

หนึ่งพระองค์ทรงจัดเครื่องบริขาร เพื่อจะส่งไปถวายพระมหาเถระทั้งหลายชาวสิงหฬทวีป คือหีบ ๔๐ หีบเต็มด้วยผ้าต้ายเนื้อละเอียด ๑ ผ้าห่ม ๒๐ ผืน เปนผ้าโกไสยพัสตรบ้าง เปนผ้ากัปปาสพัสตรบ้าง มีสีต่าง ๆ กัน คือสีแดงสีเหลืองสีเลื่อมพรายสีขาว ๑ แอบหมาก ๒๐ แอบ เปนของมาแต่ประเทศหริภุญไชย ๑ คนทีน้ำ ๔ คนทีแล้วด้วยศิลา ๑ คนทีน้ำ ๘ คนที มีลวดลายอันวิจิตร เปนของมาแต่ประเทศ

จีน ๑ พัชนี ๒๐ อันเปนของมาแต่ประเทศจีน ๑ รวมเปนสิ่งของ ๖ สิ่ง ที่ส่งไปถวายพระมหาเถระชาวสิงหฬ

อยัง รามญฺญเทสิสฺสโร อนึ่งเมื่อพระเจ้ารามาธิบดีผู้มีอิศรภาพในรามัญประเทศทรงจัดเครื่องสักการเสร็จแล้ว จึงทรงแต่งสันเทศบรรณ์คือหนังสือที่ส่งไปถวายพระมหาเถระชาวสิงหฬทั้งหลาย ความในพระราชสาสน์นั้นว่า พระเจ้าช้างเผือกทรงพระนามว่าพระเจ้ารามาธิบดีผู้เปนอิศรภาพในรามัญประเทศ ขอเคารพนบนอบนมัสการมายังพระผู้เปนเจ้าชาวสิงหฬ ซึ่งเปนพระมหาเถระทั้งหลาย จงทราบความตามสันเทศบรรณนี้เถิด ข้าแต่พระผู้เปนเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย ขอพระผู้เปนเจ้าทั้งหลายพึงช่วยขวยขวายเพื่อจะบูชาพระเจดีย์ มีพระสิริทาฐธาตุเจดีย์เปนต้น พึงบูชาด้วยเครื่องบูชาสักการที่โยมส่งไปแล้วเพื่อจะให้บูชานั้น

อนึ่งโยมได้ส่งราชทูตไป ๒ นาย คือจิตรทูต ๑ รามทูต ๑ กับทั้งปริชนคนใช้ด้วย ให้นำพระเถระทั้งหลาย ๒๒ รูปกับทั้งศิษย์ไป ยันดาคฤหัสถ์และบรรพชิตทั้งหลายนั้น จะได้เห็นจะได้นมัสการจะได้บูชาพระสิริทาฐธาตุ ฉันใด ขอพระผู้เปนเจ้าทั้งหลาย จงประกอบความพยายามเพื่อเปนการสมเคราะห์ ฉันนั้นเถิด

อนึ่งพระเถระทั้งหลาย ๒๒ รูปกับทั้งศิษย์นั้น ครั้นได้เห็นได้ถวายนมัสการบูชาพระสิริทาฐธาตุเสร็จแล้ว จักเลือกหาคณะสงฆ์ที่ปราศจากคำปรูปวาท แต่สำนักภิกษุสงฆ์อันสืบเชื้อมาแต่ภิกษุที่เปนมหาวิหาร

วาสินิกาย และจักได้อุปสมบทในอุทกุกเขปสีมา ที่ตกแต่งไว้ในกัลยาณีคงคา เป็นที่อันพระผู้มีพระภาคย์ลงสรงสนาน ฉันใด ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายจงเมตตาช่วยพยายามให้สำเร็จกิจนั้น ฉันนั้นเถิด สิ้นข้อความในพระราชสาส์น ที่ส่งไปถวายพระมหาเถระทั้งหลายเท่านี้

สีหฬิสฺสรสฺส ปน ภูวเนกพาหุราชสฺส อนึ่งพระเจ้ารามาธิบดีได้ทรงจัดเครื่องพระราชบรรณาการ ที่จะส่งไปถวายพระเจ้าภูวเนกพาหุผู้เป็นใหญ่ในสิงหฬทวีป มีจำนวนสิ่งของเท่านี้ คือนิลมณีแก้วเขียวควรค่ารูปิยะ ๒๐๐ ปะละ ๒ ดวงอย่าง ๑ คือโลหิตังกมณีแก้วแดงคือทับทิมควรค่า ๔๓๐ ปะละ ๒ ดวงอย่าง ๑ คือพระภูษามาแต่ประเทศจีนมีค่ามาก อันนายช่างกระทำเพื่อประโยชน์จะให้เป็นฉลองพระองค์อย่างยาว มีลายอันวิจิตรโดยรอบ ในที่ตอที่รากขวัญและที่สะเอวที่ตะโพก ๔ ม้วนอย่าง ๑ คือพระภูษาจีนเนื้อแน่น มีลายดอกไม้ข้างหน้าสีฟ้า ๓ ม้วนอย่าง ๑ คือพระภูษาจีนเนื้อเกลี้ยงทึบสีฟ้า ๒ ม้วนอย่าง ๑ คือพระภูษาจีนเนื้อเกลี้ยงทึบสีขาว ๑ ม้วนอย่าง ๑ คือพระภูษาจีนเนื้อแน่นทอยกดอกเป็นดอกไม้สีเขียว ๒ ม้วนอย่าง ๑ คือพระภูษาจีนเนื้อเกลี้ยงทึบสีเขียว ๑ ม้วนอย่าง ๑ คือพระภูษาจีนเนื้อเกลี้ยงสีดำ ๒ ม้วนอย่าง ๑ คือพระภูษาจีนเนื้อแน่น ทอยกดอกเป็นดอกไม้สีเหลือง ๑ ม้วนอย่าง ๑ คือพระภูษาจีนเนื้อห่าง ทอยกดอกเป็นดอกไม้สีแดง ๑ ม้วนอย่าง ๑ คือพระภูษาจีนเนื้อห่าง ทอยกดอกเป็นดอกไม้สีฟ้า ๑ ม้วนอย่าง ๑ รวมเป็นพระภูษาจีน ๒๐ ม้วน (ตรวจดูตามบาลีได้แต่ ๑๘ ม้วน) และพระองค

ทรงจัดผ้าแพรดอก ชื่อว่าปวิตยพัสตร์อีก ๒๐ ม้วน กับหีบหนัง ๒๐๐ หีบ สำหรับประจุของเหล่านั้น ครั้นทรงจัดราชธรรณาการเสร็จแล้ว จึงให้จารึกพระราชสาส์นลงในแผ่นสุวรรณบฏ ถวายพระเจ้าภูวเนกพาหุผู้เป่นอิศระในเกาะสิงหฬ มีเนื้อความคล้ายกันกับสันเทศบรรณที่ส่งไปถวายพระมหาเถระชาวสิงหฬนั้น

เอวํ ราชา ราชกิจใดประมาณเท่าใด ที่ควรจะพึงกระทำมีอยู่ พระเจ้ารามาธิบดีก็ทรงจัดราชกิจนั้นประมาณเท่านั้น ให้เสร็จแล้วอย่างนั้น จึงถวายผ้าค้ายเนื้อดี ๔๔ หีบ เพื่อจะให้พระเถระ ๒๒ รูปเย็บไตรจีวรอย่าง ๑ ผ้าสำหรับห่มหนาว ๒๒ ผืนทำด้วยขนเจียมอันมาแต่มรัมมะประเทศอย่าง ๑ แอบหมากอันวิจิตร ๒๒ แอบอันงามวิจิตร อันมาแต่เมืองหริภุญชัยอย่าง ๑ และทรงถวายเครื่องไทยธรรมเปนอันมาก เพื่อจะให้เปนสะเบียงในกลางทาง กับทั้งเภสัชยาสำหรับบำบัดโรคด้วย และทรงถวายผ้าชื่อว่ากฏิบุตร ๒๒ ผืน แก่ภิกษุ ๒๒ รูปที่เปนศิษย์ของพระเถระเหล่านั้น และทรงถวายผ้าห่มหนาวแก่ภิกษุ ๒๒ รูป ที่เปนศิษย์ของพระเถระเหล่านั้น ๒๒ ผืน เปนผ้ามีคอกทีอันมาแต่รัมมะประเทศ ครั้นทรงถวายของเสร็จแล้ว จึงให้อังคาสพระเถระ ๒๒ รูปกับทั้งศิษย์ และให้เลี้ยงราชทูตทั้ง ๒ นาย คือจิตรทูต ๑ รามทูต ๑ ครั้นเสร็จการบริโภคแล้ว จึงทรงมอบของแก่ราชทูตทั้ง ๒ คือเครื่องสักการสำหรับบูชาพระสิริทาฐธาตุ ดังกล่าวมาแล้วอย่าง ๑ คือเครื่องไทยธรรมที่ส่งไปถวายพระมหาเถระชาวสิงหฬอย่าง ๑ คือหนังสือสันเทศบรรณฉบับ ๑

คือเครื่องราชบรรณาการถวายพระเจ้าภูวเนกพาหุอย่าง ๑ คือพระราชสาส์นสันเทศสุพรรณยัฏฐยับ ๑ ครั้นทรงมอบของเสร็จแล้ว จึงทรงมอบทองคำหนัก ๒๐๐ ปะละแก่ราชทูต ให้เป็นมูลค่าจตุปัจจัย เพื่ออันตรายมีเข้าแพงเป็นต้น จะบังเกิดขึ้นแก่คณะพระเถระ ๒๒ รูปนั้น

ตโต สสิสฺเส ในลำดับนั้น พระเจ้ารามาธิบดี จึงเสด็จส่งพระเถระ ๑๑ รูป มีพระโมคคัลลานเถระเป็นประธานกับทั้งศิษย์ ให้ขึ้นนาวาลำเดียวกันกับรามทูต และเสด็จส่งพระเถระอีก ๑๑ รูป มีพระมหาสิวลีเถระเป็นประธานให้ขึ้นนาวาลำเดียวกันกับจิตรทูต

อถ รามทูตาภิรุฬฺหา นาวา ในกาลนั้น นาวาที่รามทูตกำกับไปแล่นออกจากปากน้ำชื่อว่าโยคะ ในวันอาทิตย์เดือนสามแรม ๑๑ ค่ำ ลุมินิสิขินาคศักราช ๘๓๗ แล้วแล่นออกทะเลไป ก็แต่นาวาที่จิตรทูตกำกับไปนั้น แล่นออกจากปากน้ำโยคะ ในวันจันทร์เดือนสามแรม ๑๒ ค่ำ แล้วแล่นออกทะเลไป ต้นหนเป็นผู้ชำนาญรู้ทางทะเลชัดเจน นำนาวาไปถึงท่ากลัมพุได้ก่อน ในเดือนสี่แรม ๙ ค่ำ

ตโต ภูวเนกพาหุ สีหฬราชา ในสมัยกาลครั้งนั้น พระเจ้ากรุงสิงหฬทรงพระนามว่าภูวเนกพาหุ ทรงทรายข่าวนั้นแล้ว จึงมีรับสั่งให้เจ้าพนักงารออกไปต้อนรับ นำพระเถระ ๑๑ รูปนั้นกับจิตรทูตเข้ามาในวันอุโบสถแรมเดือนสี่ จึงมีรับสั่งให้อ่านพระสุพรรณยัฏฐที่จิตรทูตนำมาถวาย ซึ่งเป็นสันเทศบรรณอันพระเจ้ารามาธิบดีมหาราช ผู้มีคชยดีสีขาวผุดผ่องเสมือนสีสังข์และดอกคล้าดอกกมุท ประดุจพระจันทร์

ในสรทกาล และพระองค์เป่นผู้พร้อมเพรียงด้วยคุณสมบัติมีศรัทธา เป่นต้นโดยอเนกประการ ส่งมาถวายเพื่อเป่นทางพระราชไมตรีนั้น ครั้นทรงทรายความในสันเทศบรรณแล้ว ก็ทรงพระปริดาโสมนัสยิ่งนัก จึงตรัสปราไสยด้วยพระเถระทั้งหลายและจิตรทูต ด้วยพระวาจาเป่นที่น่านิยมยินดี และเป่นที่รฤกไปสิ้นกาลนาน แล้วเสด็จอุฏฐาการไปทรงประเคนหมากพลูกับการบูรด้วยพระหัตถ์แล้ว จึงมีรับสั่งให้จัดที่อยู่และบิณฑบาตบำรุง ถวายพระเถระทั้งหลายแล้ว จึงพระราชทานที่อยู่และเสบียงแก่จิตรทูตตามควร

ปุนทิวเส จิตฺรทูโต ในวันรุ่งขึ้น จิตรทูตจึงนำพระราชสันเทศบรรณกับเครื่องไทยธรรมที่พระเจ้ารามาธิบดีส่งไปนั้น ถวายแก่พระมหาเถระชาวสิงหฬทั้งหลาย

อถ เต มหาเถรา ในกาลนั้นพระมหาเถระทั้งหลายเหล่านั้น ครั้นรับเครื่องราชบรรณาการทรายความแล้ว จึงให้คำปฏิญาณว่า พระเจ้ารามาธิบดีมหาราชมีพระราชประสงค์จำนงพระทัยฉันใด อาตมภาพทั้งหลายก็จะกระทำตามฉันนั้น

ตโต จิตฺรทูตนาวาภิรุฬฺหา ในลำดับนั้น พระเถระ ๑๑ รูปที่มาเรือจิตรทูตจึงปฤกษากันว่า บัดนี้พระเถระทั้งหลายที่มาเรือรามทูตนั้นยังไม่มาถึง เมื่อพระเถระทั้งหลายเหล่านั้นจะมาถึงกำหนดกาลเพียงเท่าใด เราทั้งหลายควรจะพากันไปถวายพระพรพระเจ้ากรุงสิงหฬ ขอโอกาศรออยู่ในลังกาทวีปนี้ กำหนดกาลเพียงเท่านั้น ครั้นปฤกษา

เห็นพร้อมกันดังนี้แล้ว จึงชวนกันไปถวายพระพรพระเจ้ากรุงสิงหฬ ขอโอกาศอย่างนั้นแล้ว ก็พักรอท่าพระเถระทั้งหลายที่มาเรือรามทูตอยู่ในลังกาทวีปนั้น

อถ รามทูตาภิรุฬฺหา นาวา ฝ่ายว่านาวารามทูตเมื่อเคลื่อนออกจากท่าแล้ว ก็ย่ายหน้าแล่นมาโดยทางที่จะไปเมืองอนุราธบุรี ในกาลเมื่อแล่นไปนั้นแสนยากแสนลำบากเพราะแล่นทวนลม จึงได้แล่นเลยไปถึงบ้านวัลลิคาม ในวันอาทิตย์เดือนห้าขึ้น ๙ ค่ำ

ตสฺมิ ปน วลฺลิคาเม ก็ในบ้านวัลลิคามนั้น ยังมีอำมาตย์ชาวสิงหฬผู้หนึ่งชื่อว่าครวิ กระทำทามริกกรรมคือตั้งเป็นกองโจร เบ่นขบถต่อพระเจ้ากรุงสิงหฬ ตั้งตนเป็นใหญ่อาศรัยอยู่ในบ้านนั้น เหตุดังนั้นพระกนิษฐภาดาของพระเจ้ากรุงสิงหฬ จึงยกโยธาบรรทุกเรือรบมาเป็นอันมาก เพื่อจะรบทามริกโจรอำมาตย์นั้น พอเรือพระเถระทั้งหลายแล่นมาประจวบกันเข้าในเวลานั้น

ตโต โส อมจฺโจ ฝ่ายครวิอำมาตย์นั้นกลัวฝีมือโยธาพระกนิษฐภาดานั้น ไม่สามารถจะออกต่อสู้ได้ ก็พาครอบครัวอพยพหนีออกจากบ้านนั้นเข้าป่าไป ในกาลนั้นพระกนิษฐภาดาได้บ้านวัลลิคามแล้ว ก็ยกเข้าพักอยู่ในบ้านนั้น

ทามริกสฺส ปนามจฺจสฺส ครั้นเมื่อพระเถระทั้งหลายกับรามทูตปราถนาเพื่อจะไปชัยวัฒนะนคร พระกนิษฐภาดาก็ไม่ปล่อยให้ไป เพราะเสนาโยธาของอำมาตย์ผู้เป็นทามริกโจร ตั้งกองซุ่มซ่อนอยู่ในระหว่าง

ข้านวัลลิคามกับชัยวัฒนะนครต่อกัน คอยทำอันตรายแก่มหาชนอันสัญจรไปมาเนืองๆ

ตสฺมิ ปน นาคสิขินาคสกราชภูเต ก็ในขณะนั้นลุนาคสิขินาคศักราช๘๓๘ ณวันแรม๒ ค่ำปฐมาสาธ พระเถระทั้งหลายกับรามทูตจึงได้โอกาศออกจากข้านวัลลิคามหยุดแรมทาง ๕ ราตรี จึงถึงชัยวัฒนะนคร

ตโต ภูวเนกพาหุสิหัสมนุชินฺโท ในกาลนั้น พระเจ้าสีหสินทรภูวเนกพาหุได้ทรงทรายข่าวว่า พระเถระทั้งหลายกับรามทูตมาถึงแล้ว จึงมีรับสั่งให้ออกไปต้อนรับนำมาสู่ที่เฝ้าแล้ว จึงให้เจ้าพนักงานอ่านพระสุพรรณบัฏ ของพระเจ้ารามาธิบดีมหาราชที่รามทูตนำมานั้นจบแล้ว ก็มีพระกมลหฤทัยปรีดาภิรมย์ยิ่งนัก จึงให้จัดการตามควรดุจกล่าวแล้ว พระราชทานอาหารบิณฑบาตและเสบียง แก่พระเถระทั้งหลายกับรามทูตแล้ว พระราชทานที่อยู่ตามสมควร

ปุนทิวเส รามทูโต ครั้นวันรุ่งเช้ารามทูตจึงนำเครื่องไทยธรรมกับสันเทศบรรณ ที่พระเจ้ากรุงหงสวดีบุราธิเบศส่งไปนั้น ถวายพระมหาเถระชาวสิงหัทั้งหลายๆ แม้ทั้งปวงเหล่านั้น จึงให้ค่าปฏิญาณแก่รามทูตดุจให้แก่จิตรทูตนั้น

ตโต ปรๆ เอกมาเส วิติวตฺเต ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้นล่วงไปได้เดือนหนึ่ง พระเถระทั้งหลายที่ขึ้นเรือจิตรทูตมาถึงเมืองอนุราธบุรีแล้ว ก็ชวนกันไปนมัสการบูชาพระเจดีย์ในที่ต่างๆ คือรัตนเจดีย์ ๑

มริจวัฏฏิเจดีย์ ๑ ถูปารามเจดีย์ ๑ อภัยคิริเจดีย์ ๑ ศิลาเจดีย์ ๑ เชฏวนเจดีย์ ๑ พระศรีมหาโพธิ์ทั้งข้างทักษิณทิศ ๑ ครั้นกระทำสักการบูชาเสร็จแล้วต่างองค์ต่างก็กระทำกิจวัตรกวาดถนนชาติลดาวัลลิ์ และขัดสีกำแพงในลานพระเจดีย์ทั้งหลายนั้น ๆ ตามสมควรแก่กิจที่สามารถจะกระทำได้ ครั้นบำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติมีกิจบูชาสักการเป็นต้นเสร็จแล้วก็ชวนกันเลยไปชมโลหปราสาทแล้วก็กลับมายังชัยวัฒนะนคร

ตโต สีหฬราชา ในกาลนั้น พระเจ้ากรุงสิงหฬจึงทรงพระดำริว่าบัดนี้พระเถระทั้งหลายแม้ทั้งปวง ที่ชื่นนาวาทั้ง ๒ ลำมาถึงพร้อมกันแล้ว เป็นกาลควรจะให้พระเถระเหล่านั้นชมเชยพระสิริมหาธาตุ และจะให้นมัสการบูชาพระสิริมหาธาตุ ครั้นถึงวันอาทิตย์เดือนทุติยาสาธแรมค่ำหนึ่ง เป็นวันเข้าพระวัสสา จึงมีรับสั่งให้เจ้าพนักงานประดับพระสิริมหาธาตุมนเทียรให้งาม ทั้งให้กาดเพดานด้วยผ้าขาว บูชาด้วยสุคนธชาติและเทียนธูปดอกไม้เสร็จแล้ว จึงจัดให้พระมหาเถระชาวสิงหฬอยู่ในที่ควรข้างหนึ่ง นิมนต์พระมหาเถระ ๒๒ รูปที่ชื่นนาวา ๒ ลำมากับทั้งศิษย์ ให้อยู่ในที่ควรข้างหนึ่ง จึงให้ไปเชิญจิตรทูตรามทูตมาแล้ว ตำรัสสั่งให้เชิญพระสิริมหาธาตุในพระมนเทียรทองออกมาให้พระมหาเถระ ๒๒ รูปกับจิตรทูตรามทูตชมเชยแลนมัสการบูชา

ตโต สีหฬราชา ในกาลลำดับนั้น พระเจ้ากรุงสิงหฬทรงรฤกได้ถึงพระราชศาสน์ของพระเจ้าราเมศวร จึงให้เชิญพระสิริมหาธาตุขึ้นประดิษฐานในพระมหาธาตุมนเทียรทอง ที่พระเจ้าราเมศวรส่งไปนั้น แล้ว

ให้เจ้าพนักงานถือเศวตฉัตรกั้นในเบื้องบน จึงให้นำบาตรทองคำและพระสุวรรณภิงคารและแอบหมาก ๑๒ เหลี่ยมแล้วด้วยทองคำ ออกมาวางบูชาไว้ให้พระเถระ ๒๒ รูป กับจิตรทูตรามทูตเห็นแล้ว จึงตรัสว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย ดูกรจิตรทูตรามทูต ท่านทั้งหลายจงรู้เถิดว่า ข้าพเจ้าได้กระทำการตามพระราชสาส์นของพระเจ้าช้างเผือกทุกประการแล้ว

ตโต ปรๆ สีหฬราชา ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้นไป พระเจ้ากรุงสิงหฬจึงทรงพระรำพึงว่า เราจะจัดการอีกอย่างหนึ่งให้ต้องตามพระราชสาส์นของพระเจ้าช้างเผือกเถิด จึงมีรับสั่งบังคับอำมาตย์ชาวสิงหฬทั้งหลาย ให้ทำเรือขนานในกัลยาณีคงคา ซึ่งเป็นแม่น้ำอันพระผู้มีพระภาคย์เคยสรงสนาน แล้วให้ทำเป็นปราสาทขึ้นในเบื้องบนแห่งเรือขนานนั้น และให้ดาดเพดานด้วยผ้าขาว ห้อยย้อยไปด้วยพวงดอกไม้ต่าง ๆ เสร็จแล้ว จึงมีรับสั่งให้พระวิทาคมมหาเถระ เลือกคัดคณะสงฆ์ที่ปราศจากคำครหาปรูปวาท แต่สำนักภิกษุสงฆ์ที่สืบเชื้อมาแต่ภิกษุผู้เป็นมหาวิหารวาสีนิกาย ในกาลนั้นพระวิทาคมมหาเถระเลือกคัดพระเถระได้ดังนี้ คือพระธรรมกิตติมหาเถระ ๑ พระวนรัตนมหาเถระ ๑ พระมังคลเถระอยู่ในเขัญขริเวณวิหาร ๑ พระเถระผู้เป็นอาจารย์ของยุวราชกุมารในพระเจ้ากรุงสิงหฬ ๑ กับคณะสงฆ์อีกประมาณ ๒๔ รูป

เอวๆ ราชา นาวาสังฆัฏๆ เมื่อพระเจ้ากรุงสิงหฬให้ตกแต่งเรือขนานและให้เลือกคัดคณะสงฆ์ครบจำนวนด้วยประการฉะนี้แล้ว ครั้นถึง

วันพุธเดือนทุติยาสาธแรม ๑๑ ค่ำจึงเผดียงภิกษุ ๒๔ รูป มีพระธรรมกิตติมหาเถระเป็นต้นให้ขึ้นสู่เรือขนานแล้ว จะได้ให้อุปสมบทแก่ภิกษุชาวรามัญประเทศ ๔๔ รูปนั้น

ตโต สีหฬเทสิยานำ มหาเถรานำ ในกาลนั้น พระมหาเถระชาวสิงหฬทั้งหลาย จึงให้ภิกษุทั้งหลายผู้มาแต่ประเทศอันตนมาอยู่ก่อนนั้นอุปสมบทก่อนตามสมควรแก่กาล ต่อกาลภายหลังพระวนรัตนมหาเถระจึงให้ภิกษุชาวรามัญประเทศ ๔๔ รูปนั้นสึกเป็นคฤหัสถ์แล้ว จึงให้บวชด้วยสามารถให้ผ้ากาสาวพัสตรและให้สรณาคมน์ตั้งอยู่ในภูมิเป็นสามเณร

ในราตรีวันพุธนั้น พระเถระ ๕ รูป คือพระโมคคัลลานเถระ ๑ พระกุมารกัสสปเถระ ๑ พระมหาสิวลีเถระ ๑ พระสารีบุตรเถระ ๑ พระญาณสาครเถระ ๑ จึงกระทำพระธรรมกิตติมหาเถระให้เป็นอุปัชฌาย์ พระมงคลเถระที่อยู่ในเขัญจปริเวณวิหารเป็นกรรมวาจาจารย์แล้ว อุปสมบทเป็นภิกษุในสำนักคณะสงฆ์ ๒๔ รูป

ครั้นรุ่งขึ้นในราตรีวันพฤหัสบดีแรม ๑๒ ค่ำ ฝ่ายพระเถระ ๑๐ รูป คือพระสุมนเถระ ๑ พระกัสสปเถระ ๑ พระนันทเถระ ๑ พระราหุลเถระ ๑ พระพุทธวงสเถระ ๑ พระสุมังคลเถระ ๑ พระขุชชะนันทเถระ ๑ พระโสณุตตรเถระ ๑ พระคุณสาครเถระ ๑ พระธรรมรักขิตเถระ ๑ จึงกระทำพระวนรัตนมหาเถระให้เป็นอุปัชฌาย์ พระมังคลเถระที่อยู่ในเขัญจปริเวณวิหารเป็นกรรมวาจาจารย์แล้ว อุปสมบทเป็นภิกษุภาพในพระสาสนา

ครั้นรุ่งขึ้นในเวลากลางวัน เป็นวันศุกรแรม ๑๓ ค่ำ พระเถระ ๗ รูป คือพระจุฬสุมังคลเถระ ๑ พระชวนปัญญาเถระ ๑ พระจุฬกัสสปเถระ ๑ พระจุฬสิวลิเถระ ๑ พระมณิสารเถระ ๑ พระธรรมราชิกเถระ ๑ พระจันทนสารเถระ ๑ จึงกระทำพระวนรัตนมหาเถระให้เป็นอุปัชฌาย์ พระมังคลเถระเป็นกรรมวาจาจารย์แล้ว อุปสมบทเป็นภิกษุภาพในพระสาสนา

ครั้นรุ่งขึ้นวันเสาร์แรม ๑๔ ค่ำ ภิกษุหนุ่ม ๒๒ รูป ที่เป็นศิษย์ของพระเถระเหล่านั้น จึงกระทำพระมังคลเถระให้เป็นอุปัชฌาย์ พระเถระเป็นอาจารย์ของยุวราชกุมาร เป็นกรรมวาจาจารย์แล้ว อุปสมบทภิกษุภาพด้วยประการฉะนี้

ตโต สีหพาหุราชา ในกาลลำดับนั้น พระเจ้ากรุงสิงหพาหุจึงให้อาราธนาพระรามัญเถระ ๒๒ รูป ที่อุปสมบทแล้วมารับพระราชทานฉันอาหารบิณฑบาตในพระราชฐาน ครั้นเสร็จภัตตกิจแล้ว จึงพระราชทานของควรแก่สมณะ คือผ้าไตรองค์ละ ๑ ไตร ผ้าม่านที่มาแต่โคจรติประเทศองค์ละ ๑ ผืน ผ้าเพดานองค์ละ ๑ ผืน จรรมขัณฑ์หนังรองนั่งอันวิจิตร เขียนด้วยน้ำยาให้มีลวดลายดังราชสีห์องค์ละ ๑ ผืน ตาลปัตรมีด้ามอันแล้วด้วยงา อันนายช่างกลึงผู้ฉลาดกลึงเป็นอันดีแล้วองค์ละ ๑ อัน แอบหมากองค์ละ ๑ แอบ ครั้นทรงประเคนของเสร็จแล้ว จึงมีพระราชดำรัสว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายไปยังชมพูทวีปแล้ว จงยังพระสาสนาให้รุ่งเรืองใน

เมืองหงสวดีเถิด ข้าแต่พระผู้เปนเจ้าผู้เจริญ กิตติศัพท์ของโยมที่ได้ถวายไทยธรรมอันๆ ก็จะไม่มีปรากฏอยู่สิ้นกาลนาน เหตุการณ์ที่โยมได้ถวายไทยธรรมดังนี้ กิตติศัพท์นั้นก็จะเสื่อมสิ้นไปเสียโดยเร็วพลัน เหตุดังนั้นโยมจะถวายนามบัญญัติแก่พระผู้เปนเจ้าทั้งหลาย ชื่อนามบัญญัตินั้นนั่นและจักดำรงอยู่ตราบเท่าอายุขัยของพระผู้เปนเจ้าทั้งหลาย ครั้นรับสั่งดังนี้แล้วจึงพระราชทานนามพระเถระ ๑๑ รูป ที่มาเรือรามทูตโดยลำดับกัน พระโมคคัลลานเถระชื่อพระสิริสังฆโพธิสามิ พระกุมารกัสสปเถระชื่อว่าพระกิตติสิริเมฆสามิ พระญาณสาครเถระชื่อว่าพระปรักกมพาหุสามิ พระพุทธวงสเถระชื่อว่าพระพุทธโฆสสามิ พระนันทเถระชื่อว่าพระสีหพิทิปวิสุทธสามิ พระราหุลเถระชื่อว่าพระคุณรตนธรสามิ พระสุมังคลเถระชื่อว่าพระชินาลังการสามิ พระธรรมรักขิตเถระชื่อว่าพระรัตนมาลีสามิ พระพุทธสุมังคลเถระชื่อว่าพระสธรรมเทชสามิ พระกัสสัปเถระชื่อว่าพระธรรมารามสามิ พระมณีสารเถระชื่อว่าพระภูวเนกพาหุสามิ

และพระราชทานนามพระเถระ ๑๑ รูป ที่มาเรือจิตรทูตโดยลำดับกันดังนี้ พระมหาสิวลีเถระชื่อว่าพระติโลกครุสามิ พระสารีบุตรเถระชื่อว่าพระสิริวนรัตนสามิ พระสุมนเถระชื่อว่าพระมังคลเถระสามิ พระพุทธกัสสปเถระชื่อว่าพระกัลยาณิติสสสามิ พระพุทธนันทเถระชื่อว่าพระจันทนคิรีสามิ พระโสณุตตรเถระชื่อว่าพระสิริทันตธาตุสามิ พระคุณสาครเถระชื่อว่าพระวนวาสีติสสสามิ พระชวนปัญญาเถระชื่อว่า

พระรตนาลังการสามิ พระวุฑฒิสิวลิเถระชื่อว่าพระมหาเทวสามิ พระธรรมราชิกเถระชื่อว่าพระอุทุมพรคิริสามิ พระจันทนสารเถระชื่อว่าพระวุฑฒาภยคิสสสามิ

ตโต ปน รามทูตนาวาภิรุฬฺหา เมื่อพระเจ้ากรุงสิงหฬพระราชทานนามพระเถระทั้งหลายแล้ว ในลำดับนั้นพระเถระ ๑๑ รูปที่มาเรือรามทูต ก็ขึ้นเรือพร้อมกันกับรามทูต ออกจากเมืองชัยวัฒน์กลับมาบ้านวัลลิคาม

จิตฺรทูตนาวาภิรุฬฺหา ฝ่ายพระเถระ ๑๑ รูปที่มาเรือจิตรทูต จึงชวนกันไปนมัสการกระทำสักการบูชาพระพุทธบาท ชื่อว่าสิริปทเจดีย์ที่ประดิษฐานอยู่บนยอดภูเขาสมันตกูฏแล้วก็กลับมายังเมืองชัยวัฒน์

วลฺลิคามปฺปวาคตา ฝ่ายพระเถระ ๑๑ รูปที่กลับมาบ้านวัลลิคามนั้น ในวันพุธเดือนสิบขึ้น ๒ ค่ำ ก็ขึ้นนาวาเคลื่อนจากท่าใช้ใบแล่นกลับมาถึงปากน้ำโยคะในวันพฤหัสบดีเดือนสิบแรม ๒ ค่ำ

อถ โข รามาธิปติราชา ในกาลครั้งนั้น พระเจ้ารามาธิบดีทรงทราบข่าวว่า พระเถระทั้งหลายที่ไปเรือรามทูตนั้นกลับมาถึงปากน้ำโยคะแล้ว จึงทรงพระดำริว่า การที่เราจะส่งเจ้าพนักงานคนใดคนหนึ่งให้ออกไปต้อนรับพระเถระทั้งหลาย ที่เราอาราธนาให้ไปเกาะสิงหฬแล้วนำมาซึ่งอุปสมบทโทยชอบธรรมดังนี้ ด้วยการต้อนรับใด การต้อนรับนั้นก็ไม่เป็นการสมควรแล ถ้ากระนั้นเราจะไปเอง เมื่อไปถึงติคมปะนครแล้ว ในวันมหาปวารณาเพ็ญเดือน ๑๑ จะได้บูชาพระเจดีย์ที่

บรรจุพระเกศธาตุ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อยังมีพระชนม์อยู่ กับระฆังใหญ่ที่หล่อด้วยทองสำริด หนักประมาณ ๓๐๐ ดุล เมื่อออกจากติคุมปะนครแล้ว จึงจะเลยไปกระทำการต้อนรับพระเถระทั้งหลายครั้นทรงพระราชดำริดังนี้แล้ว จึงพระราชทานพระราชสาส์นไปว่า โยมจะไปถึงติคุมปะนคร กำหนดกาลเพียงเท่านี้ ขอพระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย จงรออยู่ในติคุมปะนคร กำหนดกาลเพียงเท่านั้น ครั้นส่งพระราชสาส์นไปแล้ว จึงมีรับสั่งให้เจ้าพนักงานไปตกแต่งที่อยู่และบิณฑบาต ถวายพระเถระทั้งหลายนั้น และมีรับสั่งให้เจ้าพนักงานไปรับลงจากเรือโซงคา ซึ่งเป็นเรือใหญ่เดิรในทะเลแล้ว ให้ขึ้นเรือช่วงมาพักอยู่ในติคุมปะนคร

จิตรทูตนาวาภิรุฬหา ฝ่ายพระเถระ ๑๑ รูปที่ไปเรือจิตรทูตยังกลับมาไม่ได้ ในกาลอันควร เพื่อจะกลับมายังรามัญประเทศตามกาลที่คิดกำหนดไว้ เพราะพระเจ้ากรุงสิงหฬมีรับสั่งให้เลื่อนวันไปว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย โยมปรารถนาเพื่อจะส่งธรรมิกบรรณาการคือรูปพระสิริทาฐธาตุ ที่นายช่างทำให้ล้อมรอบด้วยแก้วบุษราคำและแก้ววิเชียร ประมาณราคาที่ใช้สรอยกันอยู่เป็นนิจ ๑๐๐ ปะละ ซึ่งเป็นของพระเจ้าปรักกมพาหุมหาราชผู้เป็นพระราชบิดาแห่งโยม โยมจะส่งไปถวายพระเจ้าช้างเผือกผู้ทรงพระนามว่ารามาธิบดิมหาราช พร้อมกับพระราชบรรณาการอื่น ๆ เมื่อนาวาราชทูตของโยมนั้นตกแต่งเสร็จแล้วจะได้ไปพร้อมกันกับพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย การตกแต่งนาวาแล้วเสร็จ

กำหนดกาลเพียงเท่าใด ขอพระผู้เป่นเจ้าทั้งหลายจงรออยู่ กำหนดกาลเพียงเท่านั้นเถิด

ตโต จิตฺรทูเตน สทฺธิ์ ในลำดับนั้น เมื่อพระเถระ ๑๑ รูปกับจิตรทูตทอดเรือคอยท่าราชทูตของพระเจ้ากรุงสิงหฬอยู่ มีลมพยุใหญ่อันร้ายชื่อว่าปราธวาตเกิดขึ้น พัดเรือให้หันเหไปโดนหินโสโครก ยังโชงคามหานาวาที่บรรทุกมหาชนให้จมลงที่ท่ากลัมพุ

อถ โข สีหฬราชา ในกาลนั้น พระเจ้ากรุงสิงหฬทรงทราบข่าวว่าเรือจิตรทูตจมลงในทะเล จึงตรัสแก่พระเถระทั้งหลายและจิตรทูตว่า ถ้าว่านาวาของท่านทั้งหลายไม่มีใช้ ท่านทั้งหลายพึงขึ้นเรือลำเดียวกันกับราชทูตของโยมกลับไปเถิด

ตโต เถรา จ ในลำดับนั้น พระเถระทั้งหลายและจิตรทูตพร้อมด้วยคนใช้ ก็พากันไปขึ้นเรือลำเดียวกันกับราชทูตของพระเจ้ากรุงสิงหฬ เคลื่อนเรือออกจากท่ากลัมพุแล้ว ก็ออกเล่นมาโดยทางทะเลสายนอก กลับมาทางที่จะไปทะเลชื่อว่าสีลละ อันมีอยู่ในระหว่างสิงหฬทวีปกับชมพูทวีปต่อกัน

อถ กลมฺพุติตฺถโต ในกาลครั้งนั้น นับแต่วันเรือพระเถระทั้งหลายเคลื่อนออกจากท่ากลัมพุ แล่นล่วงมาได้ ๓ ราตรีแล้ว แล่นไปเกยติดอยู่ในระหว่างแง่หินที่จมอยู่ในทะเล เรือก็ทลุด้วยกำลังลมร้ายพัดเหไปหันมา

อถ นาวาภิรุฬฺหา ในครั้งนั้น ประชุมชนทั้งปวงที่มาในเรือรู้ว่าไม่สามารถจะช่วยกันเข็นเรือออกจากระหว่างแง่หินได้แล้ว ยันดาไม้ ไผ่ แลพื้นแลทัพสัมภาระเครื่องเรือ มีอยู่ประมาณเท่าใด ต่างคนต่างก็เก็บสิ่งของมีประมาณเท่านั้น มารวบรวมทำเปนแพ ขึ้นขนแพนั้นมาถึงชมพูทวีปได้ เพราะที่นั้นใกล้ฝั่งชมพูทวีปแล้ว

ตทา สีหฬราชทูโต ในคราวนั้น สีหฬราชทูตข่ารภเพื่อจะกลับมาเกาะสิงหฬ เพราะไม่มีพระราชบรรณาการ

เถรา ปน จิตฺรทูโต จ ฝ่ายพระเถระทั้งหลายกับจิตรทูตเมื่อขึ้นฝั่งได้แล้ว ก็ชวนกันเดิรไปถึงท่านาคปฏฏนะ จึงแลไปเห็นสถานที่ปทริการามวิหาร อันมีอยู่ใกล้ท่านาคปฏฏนะนั้น ต่างคนต่างก็ชวนกันไปนมัสการพระพุทธปฏิมากรในคูหาใหญ่ ที่พระเจ้ากรุงจีนให้สร้างไว้เพื่อจะให้เปนที่ประดิษฐานพระบรมธาตุริมฝั่งทะเล ในกาลเมื่อภรรยาสามีทั้งสอง มีนามว่า นางเหมมาลาและทัณฑกุมาร จะนำพระสิริทาฐธาตุมาจากเกาะลังกา ครั้นนมัสการพระพุทธปฏิมากรแล้ว ก็พากันเลยไปถึงท่าชื่อนาวุฏฐะ

ตสฺมิ ปน ปฏฏเน ก็ในท่านาวุฏฐะนั้น มีพาณิช ๒ นาย ชื่อมาลิมปรกาย ๑ นาย ชื่ออุจฉลิยะ ๑ นาย เปนเจ้าท่าประจำอยู่ในท่านั้น แลเปนผู้เคยส่งเรือสองลำมอยให้บริษัทของตนไปค้าขายในรามัญประเทศทุกปี ๆ และเปนผู้เคยนั่งใกล้พระเจ้ารามาธิบดีมหาราช เพราะเคยส่งเครื่องพระราชบรรณาการไปถวายพระเจ้ารามาธิบดี และเปนผู้ที่พระเจ้า

รามาธิบดีเคยทรงรู้จักทักทายปราไสยเสมอ ๆ เหตุดังนั้นพาณิช
ทั้งสองนั้น จึงพากันเข้าน่งใกล้ถวายจีวรและยิณฑบาตแกพระเถระ
ทั้งหลายนั้นแล้วจัดที่ให้อยู่ด้วย และจัดสะเบียงที่อยู่ให้จิตรทูตแล้ว
จึงกล่าวคำเผดียงว่า ข้าแต่พระผู้เปนเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย ในกาลเมื่อ
เรือของโยมมาถึงแล้วขออาราธนาพระผู้เปนเจ้าทั้งหลาย ขึ้นเรือโยม
ไปสู่สำนักพระเจ้าช้างเผือกเถิด

อถ โข ติโลกครุเถโร จ ในกาลนั้นพระเถระ ๔ รูป คือพระติโลก
ครุเถระ ๑ พระรัตนาลังการเถระ ๑ พระมหาเทวเถระ ๑ พระจุฬาภัย
ติสสเถระ ๑ กับภิกษุผู้เปนศิษย์อีก ๔ รูป หยุดพักอาศรัยอยู่ในสำนัก
พาณิชทั้งสองนั้น ฝ่ายพระเถระที่เหลือจากนั้นอีก ๗ รูป จึงปฤกษา
กันว่าเราทั้งหลายจะขึ้นเรือ ไปท่าโกมาละพร้อมด้วยภิกษุศิษย์ ๗ รูปเถิด
ครั้นปฤกษากันตกลงแล้วก็ชวนกันไปอยู่ที่ท่าโกมาละ

รุทธิสินาคสกราเช ปน ก็ครั้นถึงณวันพุธเดือนหกขึ้น ๒ ค่ำ
ลุรุทธิสินาคศักราช ๘๓๙ ปี พระเถระทั้ง ๓ รูป คือพระติโลกครุเถระ ๑
พระรัตนาลังการเถระ ๑ พระมหาเทวเถระ ๑ ขึ้นนาวาเจ้าท่าชื่อว่ามาลิม
ปรกาย ฝ่ายพระจุฬาภัยติสสเถระขึ้นนาวาเจ้าท่าชื่อว่าปัจฉิมะ เคลื่อน
นาวาออกจากท่านาวุฏฐะแล่นไป

เตสุ ปน ตโย เถรา ก็และชุมนุมพระเถระ ๔ รูปนั้น พระเถระ
๓ รูปที่มานาวาลำเดียวกัน มาถึงปากน้ำนาคราสิปพพโตกันตะ ใน
วันศุกร์เดือนหกแรม ๑๒ ค่ำ มาถึงกุสิมนครในวันอังคารเดือนเจ็ด
ขึ้นค่ำหนึ่ง

โกมาลปฏฺฏนํ คนฺตฺวา ชุมนุมพระเถระ ๗ รูป กับภิกษุ ๗ รูป ที่ไปพักอยู่ที่ท่าโกมาละ พระมงคลเถระผู้เดียว กับภิกษุศิษย์ของตน รูปหนึ่ง และภิกษุศิษย์ของพระวนรัตนเถระรูปหนึ่ง ภิกษุศิษย์ของพระสิริทันตธาตุเถระรูปหนึ่ง ขึ้นเรือของนายเรือชื่อว่าพินทอิตยะ เคลื่อนเรือออกจากท่าโกมาละในวันพุฒเดือนสิบวันสิ้นเดือน ลุรูปเวทนาคศักราช ๘๔๑ ปี มาถึงปากน้ำนาคราสีพพโตกันตะ ในวันศุกร์เดือนสิบสองขึ้นค่ำหนึ่ง มาถึงกุสิมนครในวันจันทร์ขึ้นสิบเอ็ดค่ำ มาถึงเมืองหงสวดีในวันศุกร์เดือนสิบสองแรม ๑๔ ค่ำ

อวเสสา ปน ฉ เถรา ฝ่ายว่าพระเถระที่เหลืออยู่อีก ๖ รูป กับภิกษุหนุ่ม ๔ รูป ถึงอนิจกรรมเสียที่ท่าโกมาละนั้น เพราะไม่สามารถจะล่วงพ้นคลองอกุศลกรรมได้ เพราะสัตวทั้งหลายทั้งปวง จำต้องเป็นผู้รับมรดกแห่งกรรมเป็นธรรมดา เหตุดังนั้นเหล่านิกรกวีผู้มีปัญญาพึงพิจารณาให้เห็นเถิดว่า อโห สพฺพสงฺขารา อนิจฺจา โอ้สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นของไม่เที่ยง เพราะเป็นของไม่ตั้งอยู่สิ้นกาลนานเท่าไร

นาคสีขินาคปริมาเณเยว ปน ครั้นถึงวันพฤหัสบดีเดือน ๑๑ ขึ้น ๘ ค่ำ ลุนาคสีขินาคศักราช ๘๓๘ ปี พระเจ้ารามาธิบดีมหาราช เสด็จขึ้นสู่เรือพระที่นั่งขนาน ทรงประทับในพระสุวรรณกุฎาคาร มีเพดานเบื้องบนเรือขนานนั้นอันเจ้าพนักงานตกแต่งเป็นอันดี แวดล้อมด้วยเรือเป็นอันมาก มีเรือพระที่นั่งแล้วด้วยทอง ชื่อว่าอินทวิมานเป็นประธาน เคลื่อนออกจากท่าไปโดยลำดับชลมารควิถี ตรงไปยังตีคุมปะนครนั้น

ติคุมฺปนครำ สมฺปตฺตกาเล ปน ก็ในกาลเมื่อเรือพระที่นั่งถึงติคุมปะนคร เป็นวันอังคารเดือน ๑๑ ขึ้น ๑๓ ค่ำ พระเจ้ารามาธิบดี จึงให้ไปนิมนต์พระเถระ ๑๑ รูป ที่มาเรือรามทูตมาแล้ว จึงอังคาสด้วยโภชนาหารอันมีรสเลิศต่าง ๆ ให้อิ่มเสร็จแล้ว จึงถวายคู่ผ้าองค์ละ ๒ คู่ เพื่อจะให้ตัดเป็นผ้าจีวร ตรัสปราไสยด้วยตามสมควรแล้วจึงมีรับสั่งให้เจ้าพนักงานกั้นที่พักถวาย

๓โต รามาธิปติมหาราชา ในกาลนั้นพระเจ้ารามาธิบดีมหาราช จึงมีรับสั่งให้เล่นการมโหรศพใหญ่ ๓ วันแล้ว จึงให้ยกพื้นขึ้นที่ลานพระเจดีย์ เพื่อพระราชประสงค์จะบูชาพระเกศธาตุกับระฆังใหญ่ ในวันพฤหัสบดีอันเป็นวันมหาปวารณา ครั้นรุ่งขึ้นวันศุกรแรมค่ำหนึ่ง ทรงบริจาคทานแก่ภิกษุชาวเมืองติคุมปะทั้งหลายแล้ว ทรงพระราชทานสิ่งของแก่คนกำพร้า และคนเดินทางไกลและวณิพกทั้งหลาย ครั้นทรงบริจาคทานเสร็จแล้ว ถึงวันอาทิตย์แรม ๓ ค่ำ จึงมีรับสั่งให้เจ้าพนักงานประดับเรือ ๑๑ ลำให้งดงามแล้ว ให้อำมาตย์กำกับลำละ ๑ นาย ไปต้อนรับถึงสำนักพระเถระทั้งหลายนั้น

เอวำ รามาธิปติราชา เมื่อพระเจ้ารามาธิบดีมีรับสั่งให้จัดการต้อนรับพระเถระทั้งหลายดังนี้เสร็จแล้ว ในเวลาเช้าวันจันทร์แรม ๔ ค่ำ ก็ให้เคลื่อนเรือออกจากติคุมปะนคร แล่นไปโดยลำดับชลมารควิถีถึงเมืองหงสวดีในวันศุกรแรม ๘ ค่ำแล้วเสด็จเข้าพระรัตนมนเทียร อันเป็นพระที่นั่งเคยทรงประทับเป็นนิจกาล จึงมีรับสั่งให้พระเถระทั้งหลายพัก

อยู่ที่ท่า ใกล้พระมหาพุทธรูป วันหนึ่ง จึงให้เจ้าพนักงานตกแต่งเรือเป็นอันมากให้งดงามแล้ว ส่งชนทั้งหลายมีอำมาตย์เป็นประธานพร้อมด้วยธงชายธงประฎาก และชาวประโคมดนตรีทั้งปวง ให้ไปรับพระเถระทั้งหลายแห่มาขึ้นพระรัตนมนเทียร

ตโต ปน เต เถรา ก็ในกาลเมื่อพระเถระทั้งหลายนั้นมาถึงพระราชเรือนหลวงมีนามว่าพระรัตนมนเทียรแล้ว จึงถวายเครื่องพระราชบรรณาการของพระเจ้าภูวเนกพาหุ แด่พระเจ้ารามาธิบดี คือ ผะอบขุณแก่นจันทน์แดง สำหรับทาพระสิริทาฐธาตุ ๑ รูปพระสิริทาฐธาตุ ๑ กิ่งและใบและพืชโพธิพฤกษ์ ๑ แบบอย่างอันแสดงวิธีชำระพระสาสนาให้บริสุทธิ์ ๑ ซึ่งเป็นของพระเจ้าสิริสังฆโพธิปรักกมพาหุ และแบบอย่างอันแสดงพระราชกฤติกาที่พระราชานั้น ๆ ทรงบัญญัติไว้สำหรับอาราธนาภิกษุสงฆ์ให้ปฏิบัติตามควร ๑ และคัมภีร์กติกวัตรที่จารึกลงในใบลานฉบับหนึ่ง กับหนังสือสันเทศบรรณฉบับหนึ่ง เป็นของที่พระเถระชาวสิงหฬทั้งหลายส่งมาถวาย ๑ และคำประพันธ์เป็นคาถาที่พระวนรัตนมหาเถระแต่งถวายฉบับ ๑ และพระราชสาส์นของพระเจ้าภูวเนกพาหุฉบับ ๑

เอวं รามาธิปติมหาราชา ครั้นพระเจ้ารามาธิบดีมหาราช ทรงรับเครื่องพระราชบรรณาการและสิ่งของต่าง ๆ ดังนี้แล้ว จึงทรงตรัสปฏิสันถารด้วยพระเถระทั้งหลายนั้นตามควรแล้ว จึงมีรับสั่งบังคับอำมาตย์ทั้งหลาย ให้ไปด้วยพระเถระ ๑๑ องค์ คนละองค์ ๆ พร้อม

ด้วยเครื่องแห่งชายของประฏาก และเครื่องประโคมเป่นอันมาก แห่ไปส่งวิหารแห่งตน ๆ

ตโต ปรำ รามาธิปติมหาราชสฺส เอตทโหสิ ในการเบื้องหน้าแต่นั้น พระเจ้ารามาธิบดีมหาราช จึงทรงพระปริวิตกว่า พระเถระทั้ง ๑๑ รูปเหล่านี้ พากันไปยังเกาะสิงหฬแล้ว และได้นำอุปสมบทอันบริสุทธิ์มาจากเกาะสิงหฬนั้น โดยอาการอันชอบธรรมแล้ว อนึ่ง ในเมืองหงสวดีนี้ ยังไม่มีสีมาที่บริสุทธิ์ ทั้งมหานทีที่ประกอบด้วยนทีลักษณะก็ไม่มี และไม่มีมหาชาตสระที่ต้องตามลักษณะแห่งชาตสระทั้งคามเขตที่ควรจะชำระได้ง่ายก็ไม่มี ก็และพระเถระทั้งหลายเหล่านี้จะได้ที่กระทำสังฆกรรมมีอุโบสถกรรมเป่นต้น ในที่ไหนหนอ ถ้ากระนั้นจำเราจะพึงแสวงหาคามเขตน้อย ๆ ที่ควรจะรักษาได้ง่ายสักแห่งหนึ่ง จึงจะให้พระเถระทั้งหลายเหล่านี้ ผูกพัทธสีมาในคามเขตนั้น โดยอาการอันถูกต้องด้วยดี ครั้นเมื่อพัทธสีมาอย่างนั้นมีอยู่แล้ว พระเถระทั้งหลายเหล่านั้น จะได้ทำอุโบสถาทิสังฆกรรมและอุปสมบทกรรมในพัทธสีมานั้น

อถโข รามาธิปติราชา ในกาลนั้น ครั้นพระเจ้ารามาธิบดีทรงพระปริวิตกดังนี้แล้ว จึงตรัสใช้ให้ราชบุรุษทั้งหลายไปเที่ยวแสวงหาคามเขตอย่างนั้น ครั้นราชบุรุษทั้งหลายพากันไปเที่ยวแสวงหาที่ตามพระราชประสงค์นั้น ทราบความว่าคามเขตน้อย ๆ ควรจะรักษาได้ด้วยง่าย เป่นที่ของอำมาตย์ชื่อว่านรสูร อันมีอยู่ในชายป่าข้างบูรพทิศ

แห่งมุจลมหาเจดีย์ ครั้นทรายความชัดดังนี้แล้ว จึงพากันมาเฝ้ากราบทูลมูลเหตุนั้น แด่พระเจ้ารามาธิบดีทุกประการ

เมื่อพระเจ้ารามาธิบดีทรงทรายแล้ว จึงเสด็จไปทอดพระเนตรที่นั้นด้วยพระองค์เอง จึงทรงพระดำริว่าคามเขตนี้เป็นที่รักษาง่าย สมควรที่จะสมมุติสีมาในที่นี้ จึงมีรับสั่งให้แผ้วถางพื้นที่ในประเทศส่วนข้างหนึ่งในที่นั้น ให้หมดจดเรียบร้อยดีแล้ว จึงทรงกำหนดเขตอันจะสมมุติสีมาไว้แล้ว กะให้นายช่างปรุงศาลายกขึ้นในท่ามกลาง และให้กระทำที่ตั้งสีมาอันสงฆ์จะพึงสมมุติ ทั้งภายในและภายนอกศาลา และให้ลายทาประเทศหน่อยหนึ่งด้วยสีเขียว ตามชอบพระอัธยาศัยในภายนอกที่สีมาสมมุตินั้น เพื่อจะให้เป็นที่หมายเขตสีมา และให้ทำรั้วล้อมโดยรอบทั้ง ๔ ทิศ ประกอบประตู ๔ ประตูมีใบยานสำหรับยืดและเยืดได้ ในทิศทั้ง ๔ นั้น

ตสฺส คามเขตฺตสฺส ฯ อนึ่งในที่โดยรอบคามเขตนั้น มีรับสั่งให้ชำระกิ่งไม้เป็นต้นที่ติดเนื่องมาแต่คามเขตอื่น ยื่นเข้ามาถึงพื้นที่ข้างล่างและในอากาศเบื้องบน เพื่อจะให้พ้นสีมาสังกรโทษ แล้วจึงให้ขุดเหมืองน้ำน้อย ๆ ลึกและกว้างประมาณคืบหนึ่ง โดยรอบคามเขตนั้น อนึ่งในที่ไม่สู้ไกลนักอยู่ข้างข้างฉิมทิศ แต่ที่จะสมมุติสีมานั้น มีรับสั่งให้นายช่างทำวิหารที่อยู่และโรงฉัน ซุ้มอาบน้ำและเว็จกุฎี ถวายพระเถระ ๑๑ รูปผู้จะกระทำสังฆกรรม ครั้นทำเสร็จแล้ว จึงทรงอาราธนาพระเถระเหล่านั้นให้มาอยู่ในวิหารนั้น

ตโต ปรำ ปุนปิ รามาธิปติราชา ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้น พระเจ้ารามาธิบดีจึงทรงพระรำพึงอีกว่า พระเถระ ๑๑ รูป กับทั้งภิกษุหนุ่มผู้เป็นศิษย์อีก ๑๑ รูป เป็นผู้ไปรับอุปสมบทอันบริสุทธิ์ด้วยแท้มาจากเกาะสิงหฬก็จริงอยู่ ถึงอย่างนั้นก็ดี จำเราจะทดลองพระเถระกับศิษย์เหล่านี้เสียก่อนด้วยสามารถพิจารณาดูโทษ คือความครหาติเตียนแห่งบุคคลอื่นจะมีบ้างหรือไม่ ซึ่งมุนีภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ก็ภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ประกอบด้วยโทษคือบุคคลอื่นยังนินทาติเตียนอยู่แล้ว ถึงภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น จะได้รับอุปสมบทอันบริสุทธิ์โดยถ่องแท้ก็ดี ในการสมมุติสีมานี้ เราจะละเว้นภิกษุเหล่านั้นเสีย มิให้เข้าเป็นคณะสงฆ์ก็ควรอยู่ เพราะว่าสีมาเป็นมูลรากแห่งพระสาสนา เมื่อภิกษุที่ประกอบด้วยโทษคือความครหาของบุคคลผู้อื่นเช่นนั้น ถึงจะได้รับอุปสมบทอันบริสุทธิ์มาก็ดี และจะเข้ามาเป็นคณะสงฆ์ในการสมมุติสีมานี้ ความครหานั้นก็จะมีต่อไปในภายหน้า เพราะเหตุนั้นการสมมุติสีมานี้ ก็เป็นเหตุที่จะเพิกถอนภิกษุผู้มีโทษเป็นข้าศึกแก่พระสาสนาเสีย

อถา ราชา ปณฺฑิตชเน เปเสตฺวา ในกาลนั้นพระเจ้ารามาธิบดีจึงมีรับสั่งให้ราชบัณฑิตทั้งหลาย ออกไปพิจารณาสืบสวนดูให้รู้ความจริง ในกาลเมื่อราชบัณฑิตเหล่านั้นออกไปพิจารณาทดลองทราบความว่า ในกาลก่อนแต่กาลที่ได้รับอุปสมบทในเกาะสิงหฬนั้นพระเถระองค์หนึ่งกับภิกษุหนุ่ม ๔ รูป มีโทษคือความติเตียนใหญ่ แต่ว่าเป็นคำติเตียน

เปล่า ๆ ไม่มีมูลเหตุ ครั้นเหล่านิกรราชบัณฑิตทราบความดังนี้แล้ว จึงนำความนั้นมากราบทูลพระเจ้ารามาธิบดีให้ทรงทราบทุกประการ

ตโต รามาธิปติราชา ในลำดับนั้น เมื่อภิกษุที่อุปสมบทไม่บริสุทธิ์มีอยู่ก็ดี และภิกษุที่มีโทษใหญ่ในกาลก่อน แต่กาลที่ได้รับอุปสมบทมีอยู่ก็ดี พระเจ้ารามาธิบดีก็ทรงละเว้นเสียซึ่งภิกษุนั้น คือ พระเถระองค์หนึ่งกับศิษย์ ที่ประกอบด้วยโทษคือความติเตียนแห่งบุคคลอื่นมีประมาณน้อย และทรงละเว้นภิกษุหนุ่มอื่นอีก ๔ รูป เพราะพระองค์มีพระอัธยาศัยจำนงต่อความบริสุทธิ์ แห่งพระศาสนาโดยส่วนเดียว จึงทรงพระราชดำรัสต่อไปว่า ภิกษุที่เหลือจากนั้น ยังมีพระเถระ ๑๐ รูปกับภิกษุหนุ่ม ๖ รูป เป็นผู้มีอุปสมบทอันบริสุทธิ์โดยแท้ ทั้งเป็นผู้ระเหิดจากโทษคือความติเตียนแห่งบุคคลอื่น และเป็นผู้สมควรเป็นคณะสงฆ์ในการสีมาสมมุติโดยแท้

สีมาสมฺมนฺนนาสนฺนกาเล ปน ก็ในกาลใกล้จะสมมุติสีมานั้น ชุมนุมพระเถระทั้งหลายเหล่านั้น พระคุณรัตนเถระเป็นไข้ พาศิษย์กลับมาวิหารแห่งตน เหตุดังนั้นภิกษุ ๑๕ รูป คือพระเถระ ๙ รูป คือ พระสิริสังฆโพธิสามี ๑ พระกิตติสิริเมฆสามี ๑ พระปรักกมพาหุสามี ๑ พระพุทธโฆสสามี ๑ พระชินาลังการสามี ๑ พระรัตนมาลีสามี ๑ พระสัทธัมมเทชสามี ๑ พระสัทธัมมารามสามี ๑ พระภูวเนกพาหุสามี ๑ รวมเป็นพระเถระ ๙ รูป กับพระภิกษุหนุ่มผู้เป็นศิษย์ของพระเถระเหล่านั้น ๕ รูป คือพระสังฆรักขิต ๑ พระธรรมวิลาส ๑ พระอุตตร ๑

พระอุตตม ๑ พระธรรมสาร ๑ รวมเปนภิกษุหนุ่ม ๕ รูป์ และภิกษุ ๑๔ รูป์ เหล่านี้ อยู่ในวิหารข้างบ่จฉิมทิศแต่ที่สมมุติสีมานั้น

ตโต ปรำ ราชา ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้น พระเจ้ารามาธิบดีมีพระราชประสงค์จะให้กระทำสีมาสมมุติกรรม จึงทรงตั้งมนสิการกำหนดไว้ในพระทัยว่า ภิกษุทั้งหลายปรารถนาจะสมมุติสีมาในที่ใด ถ้าในที่นั้นสีมาเก่าไม่มีใช้ สีมาที่สมมุติในที่นั้นในกาลนี้ ย่อมเปนสีมาที่ถูกต้องดี ก็ถ้าว่าในที่นั้นสีมาเก่ามีอยู่ใช้ สีมาใหม่ย่อมไม่เปนสีมา เพราะเกี่ยวประสานด้วยโทษสีมาสัมเภทคือสีมาต่อสีมาเจือกัน และโทษคือทับสีมาเก่า เหตุดังนั้นภิกษุควรจะถอนสีมาเก่าในที่นั้นเสียก่อนแล้ว จึงสมมุติสีมาใหม่ในกาลนี้ ย่อมเปนสีมาที่ถูกต้องดี เหตุดังนั้นในการสมมุติสีมานี้ เราจะถอนสีมาเสียก่อนแล้ว จึงจะสมมุติสีมาต่อภายหลัง ครั้นทรงตั้งความประสงค์ไว้ในพระทัยดังนี้แล้ว จึงทรงปรารภเริ่มจะกระทำการถอนสีมา

อฏฺฐกถายำ สนฺตำ อนึ่งคำในอรรถกถาก็มีปรากฏอยู่ คือพระอรรถกถาจารย์นำคำที่เปนพุทธภาษิตมากล่าวอ้างว่า ภิกฺขเว ดูกรภิกษุทั้งหลาย อวิปฺปวาสสีมาคือสีมาที่สงฆ์สมมุติทับสมานสังวาสสีมาด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาอีนอีก เพื่อจะให้อยู่ปราศจากไตรจีวรได้ อันสงฆ์พึงถอนเสียด้วยประการดังนี้ เหตุดังนั้นภิกษุผู้ถอนสีมาพึงรู้จักวัตรในคำนี้ ก็วัตรในการถอนสีมานั้นดังนี้ คือภิกษุไม่พึงยืนในขณะฑสีมาแล้วและถอนมหาสีมาคืออวิปปวาสสีมา

ตถา อวิปฺปวาสสีมาสมฺภาตาย อีกอย่างหนึ่ง ภิกษุไม่ควรยืนในมหาสีมาคืออวิปปวาสสีมาแล้วและถอนขัณฑสีมา อนึ่งภิกษุยืนอยู่ในขัณฑสีมาแล้วและถอนขัณฑสีมาก็ควร อีกอย่างหนึ่งภิกษุยืนอยู่ในอวิปปวาสสีมาแล้วและถอนอวิปปวาสสีมาก็ควร การถอนสีมาด้วยเหตุ ๒ ประการนี้ เพื่อจะทำสีมาเล็กโดยปรกติให้เป็นสีมาใหญ่เพื่อประโยชน์จะขยายที่อยู่ออกอีก ๑ และเพื่อจะทำสีมาใหญ่โดยปรกติให้เป็นสีมาเล็ก เพื่อประโยชน์จะให้โอกาศที่อยู่กว้าง ๑

ตตฺถ ขณฺฑสีมญฺจ ถ้าว่าภิกษุทั้งหลายรู้อยู่ว่าที่นี้เป็นขัณฑสีมาก็ดี เป็นมหาสีมาคืออวิปปวาสสีมาก็ดีไซ้ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นสามารถเพื่อจะถอนและจะผูกสีมาในที่นั้นได้ อนึ่งภิกษุทั้งหลายรู้อยู่ว่าที่นี้เป็นที่ขัณฑสีมาอย่างเดียว ถึงจะไม่รู้ว่าเป็นที่มหาสีมาคืออวิปปวาสสีมาก็ดี ก็สามารถเพื่อจะถอนและจะผูกสีมาในที่นั้นได้ อนึ่งเมื่อภิกษุทั้งหลายไม่รู้ว่าที่นี้ เป็นที่ขัณฑสีมา รู้แต่ว่าที่นี้เป็นที่มหาสีมา คืออวิปปวาสสีมาอย่างเดียว ทำไฉนภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นจักสามารถเพื่อจะยืนในที่อันปราศจากความรังเกียจ มีลานพระเจดีย์และลานพระศรีมหาโพธิ และโรงอุโบสถเป็นต้นแล้วและถอนสีมาได้ และภิกษุทั้งหลายนั้นจักไม่สามารถเพื่อจะผูกสีมาได้โดยแท้ ถ้าว่าภิกษุทั้งหลายนั้นพึงผูกสีมาลงไว้ไซ้ ก็ได้ชื่อว่ากระทำสีมาสัมเภทคือความแตกต่างแห่งสีมาและกระทำวิหารที่อยู่ให้เป็นที่ใช่วิหารอันควร เหตุดังนั้นภิกษุเหล่านั้นไม่ควรถอนสีมา ก็และภิกษุทั้งหลายเหล่าใดไม่

รู้จักที่สีมาแม้ทั้ง ๒ อย่าง ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ไม่สามารถจะถอนและไม่สามารถจะผูกสีมาได้โดยแท้

อยญฺหิ สีมา นาม จริงอยู่ ชื่อว่าสีมานี้จะไม่เป็นสีมา ก็เพราะกรรมวาจาอย่างหนึ่ง เพราะพระสาสนาอันตรธานอย่างหนึ่ง อนึ่งภิกษุทั้งหลายที่ไม่รู้ชื่อสีมา ก็ไม่อาจจะเป็นกรรมวาจาได้ เหตุดังนั้นภิกษุเหล่านั้น จึงไม่ควรถอนสีมา ถ้าว่าภิกษุทั้งหลายมีความปรารถนาเพื่อจะกระทำการถอนสีมาไซ้ ต้องรู้ว่าที่นี้มีสีมาเก่า และรู้กำหนดเขตสีมา เพราะพระพุทธภาษิตกล่าวไว้ว่า ภิกษุทั้งหลายรู้สีมาด้วยอาการอันดีแล้ว จึงควรถอนสีมาและควรผูกสีมา และภิกษุทั้งหลายผู้รู้เหล่านั้น จะให้ภิกษุทั้งหลายผู้ควรแก่สังฆกรรมยืนในที่นั้น ถอนสีมาเก่าก็ได้ ผูกสีมาใหม่ก็ได้ อนึ่งถ้าว่าภิกษุทั้งหลายไม่รู้สีมาเก่าและไม่รู้กำหนดเขตสีมา ครั้นเมื่อเป็นอย่างนั้นมีอยู่แล้ว ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นก็ไม่ควรเพื่อจะถอนสีมาเก่านั้น และไม่ควรเพื่อจะสมมุติสีมาใหม่ เนื้อความที่กล่าวมาดังนี้ ปรากฏประหนึ่งว่าถูกต้องแล้ว

วิมติวิโนทนิยา ปน ส่วนความในคัมภีร์วิมติวิโนทนีฎีกาว่า พระเถระทั้งหลายบางพวกกล่าวว่า ภิกษุทั้งหลายเมื่อจะถอนสีมานั้น พึงพาภิกษุทั้งหลายในวิหารเห็นปานดังนี้ ประมาณห้ารูปหกรูปไปแล้วให้ยืนต่อ ๆ กัน ในที่ประมาณเลฑฑุบาตหนึ่ง โดยรอบภายในและภายนอกเขื่อนแห่งวิหาร จำเดิมแต่ที่สุดแห่งวิหารไป อย่าให้มีระหว่างในที่ว่างทั้งปวงนั้นประมาณเท่าเตียงนอนแล้ว จึงถอนอวิปปวาสสีมาก่อน แล้ว

จึงถอนสมานสังวาสสีมาต่อภายหลัง และเมื่อขัณฑสีมาและมหาสีมาในวิหารนั้นยังมีอยู่ ให้ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นไปในท่ามกลางสีมาเหล่านั้น ยืนอยู่ในที่ประมาณเท่าเตียงนอนแล้ว พึงถอนสีมาเหล่านั้นเสีย ในที่นั้นก็จะยังเหลือแต่คามสีมาอย่างเดียว ความที่ภิกษุรู้สีมาในที่นั้นก็ดี ความที่ภิกษุรู้กำหนดเขตสีมาในที่นั้นก็ดี จะได้เป็นคณะสงฆ์ก็หามิได้ อนึ่งความกระทำกรรมวาจาว่า เราทั้งหลายจักถอนที่ภายในสีมาดังนี้นั่นแหละเป็นคณะสงฆ์

อนึ่งคำในอรรถกถาว่า ภิกษุทั้งหลายรู้ขัณฑสีมาสิ่งเดียว มิได้รู้อวิปปวาสสีมา ก็สามารถเพื่อจะถอนและจะผูกสีมาได้ดังนี้ อนึ่งเมื่อคามสีมาสิ่งเดียวเหลืออยู่แล้ว ภิกษุจะผูกสีมาแม้ทั้ง ๒ อย่างตามความชอบใจในคามสีมานั้นก็ควร และภิกษุจะกระทำสังฆกรรมมีอุปสมบทกรรมเป็นต้น ในคามสีมานั้นก็ควร เพราะคำอันพระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ในมหาสีมาที่ภิกษุถอนขึ้นแล้ว เพราะไม่รู้ที่กำหนดเขตสีมาอย่างนี้ และคำนั้นก็ปรากฏประหนึ่งว่าเป็นคำควรแล้ว และคำอธิบายของพระเถระทั้งหลายบางพวกเหล่านั้น ก็ปรากฏประหนึ่งว่าเป็นคำควรแล้ว เพราะคำที่พระเถระบางพวกเหล่านั้น กล่าวไว้ว่าขัณฑสีมาพึงใคร่ครวญถือเอาเป็นแบบอย่างเถิด

อฏฺฐกถายญฺ อนึ่งคำที่พระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ในอรรถกถาว่าภิกษุทั้งหลายแม้เหล่าใด มิได้กระทำความพยายามให้ยิ่งใหญ่ และมุ่งหมายจะถอนสีมาด้วยความพยายามอันใดอันหนึ่ง แต่ว่าหารู้กิจแม้

ทั้ง ๒ ไม่ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น จะถอนสีมาไม่ได้ และจะผูกสีมาก็ไม่ได้ เพราะภิกษุทั้งหลายผู้ไม่รู้กิจทั้ง ๒ คือที่นั้นมีสีมาเก่า ๑ และไม่รู้กำหนดเขตสีมา ๑ ดังนี้ และจะถอนสีมาได้ด้วยยากนัก

น ปน มหนฺตํ วายามํ กตฺวา อนึ่งคำที่พระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้มิได้หมายความว่าภิกษุกระทำความพยายามอันยิ่งใหญ่แล้ว และทำการถอนสีมาด้วยอำนาจความไม่รู้ หมายความว่าภิกษุถอนแล้วซึ่งสีมาที่มีอยู่ต่างหาก จริงอย่างนั้นภิกษุทั้งหลายปรารถนาเพื่อจะผูกสีมาใหม่ในที่ใด ภิกษุทั้งหลายนั้นมิได้รู้ว่าสีมาเก่ามีอยู่ และมิได้รู้กำหนดเขตสีมาในที่นั้นโดยแท้ ถึงกระนั้นก็ดี ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นต้องกำหนดเขต ประมาณ ๔ ศอกหรือ ๕ ศอก ในประเทศอันเป็นที่ชอบใจของตน ในภายในก็ดีในภายนอกก็ดี แต่ที่ควรจะตั้งนิมิตต์สีมาใหม่ที่ตนจะพึงกระทำนั้น และต้องกำหนดเขตด้วยลำคัยแถวๆ และเป็นส่วนๆ แล้ว จึงให้ภิกษุทั้งหลายที่ควรจะกระทำสังฆกรรม ยืนติดเนื่องกันในที่เป็นส่วนๆ นั้นแล้ว จึงกระทำการถอนสีมา

ตตฺถ วิชฺชมานปุราณสีมานํ การถอนสีมาเก่าที่มีอยู่ในที่นั้นจะว่าไม่พึงมีอย่างไรได้ (คือต้องมีการถอนสีมาเก่าอยู่โดยธรรมดา) อนึ่งคามสีมาที่เหลืออยู่อย่างเดียว จะว่าไม่พึงมีเหลืออยู่อย่างไรได้ (คือคามสีมายังคงเหลืออยู่โดยธรรมดา) เหตุดังนั้นพระเจ้ารามาธิบดีจึงมีรับสั่งให้กระทำการตั้งพิธีถอนสีมา โดยนัยดังกล่าวมาแล้วนั้น

และพระองค์ให้กำหนดประเทศโดยด้านยาวและด้านกว้าง ประมาณ ๕ ศอกและ ๕ ศอก ในภายในที่อันเป็นที่ตั้งแห่งนิมิตต์สีมาใหม่อันภิกษุจะพึงสมมุติ และให้กำหนดประเทศโดยด้านยาว และด้านกว้าง ประมาณ ๕ ศอกและ ๕ ศอก ในภายนอกที่ตั้งนิมิตต์แห่งสีมาใหม่อันภิกษุจะพึงสมมุติ และให้ขีดเส้นด้วยจุณปูนขาวหรือด้วยดินสอพอง กระทำให้เป็นแถว ๆ และให้เป็นส่วน ๆ เสร็จแล้ว

ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้น พระเจ้ารามาธิบดีจึงตรัสใช้ให้ราชบุรุษไปอาราธนาพระเถระ ๗ รูป่ กับภิกษุหนุ่ม ๕ รูปมาแล้ว จึงมีรับสั่งให้กระทำการถอนสีมา ให้ภิกษุ ๑๔ รูปอยู่ในส่วนที่แรกแถวที่แรกแล้ว จึงตั้งกรรมวาจาไว้ในที่ ๗ แห่ง ให้สวดกรรมวาจาถอนสีมา ๗ ครั้ง ต่าง ๆ กัน คือสวดทีละองค์ ๆ

ในกาลฉัดนั้นมาพระองค์จึงให้ภิกษุเหล่านั้น ยืนโดยลำดับในส่วนหนึ่ง ๆ ในแถวแรก ครั้นกระทำอย่างนั้นแล้ว จึงให้ภิกษุเหล่านั้นสวดกรรมวาจาถอนสีมา ในส่วนที่สุดจนจบแล้ว จึงให้ภิกษุเหล่านั้นยืนโดยลำดับกันอีกในที่ส่วนหนึ่ง ๆ ทวนกลับถอยหลังจากส่วนที่สุดในแถวที่สอง ให้มายืนในส่วนที่แรกแถวที่สองแล้ว จึงให้สวดกรรมวาจาถอนสีมา

เมื่อพระเจ้ารามาธิบดีให้ภิกษุเหล่านั้นสวดกรรมวาจาถอนสีมาในส่วนหนึ่ง ๆ ในแถวหนึ่ง ๆ โดยอนุโลมตามลำดับไปครั้งหนึ่ง โดยปฏิโลมทวนถอยหลังมาครั้งหนึ่ง เมื่อส่วนทั้งหลายที่กำหนดไว้สิ้นแล้ว การถอนสีมานั้นก็เป็นอันเสร็จแล้วเท่านี้

ก็แหละการถอนสีมานี้ เหล่านิกรบัณฑิตพึงเห็นพึงรู้เถิดว่าสำเร็จแล้วในวันเสาร์ เดือนอ้ายขึ้น ๗ ค่ำ

อฏฺฐมิยำ ปน รามาธิปติราชา ครั้นถึงณวันขึ้น ๘ ค่ำ พระเจ้ารามาธิบดีเสด็จแต่เวลาเช้า เพื่อจะให้กระทำการสมมุติสีมา ก่อนแต่กาลจะสมมุติสีมานั้น พระองค์มีรับสั่งให้เจ้าพนักงาน กระทำการที่ควรจะกระทำดังนี้ คือพระองค์ต้องพระประสงค์เพื่อจะกระทำประเทศมีประมาณเท่าใด ให้เป็นที่สีมา จึงให้ตั้งนิมิตต์ ๔ ในอนุทิศคือทิศน้อยทั้ง ๔ ในภายนอกประเทศมีประมาณเท่านั้นแล้ว จึงให้ตั้งนิมิตต์ ๔ ในทิศใหญ่ทั้ง ๔ ไว้ระยะท่ามกลางให้กว้างสักหน่อยหนึ่ง เพื่อจะแสดงซึ่งสัณฐานอันต่างกัน โดยสัณฐานสี่เหลี่ยมที่เป็นประโยชน์ในการตั้งนิมิตต์ ๔ ในมุมทั้งหลายนั้น

ตโต ปรำ อฏฺฐนฺนำ นิมิตฺตปาสาณานำ ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้น พระเจ้ารามาธิบดีจึงให้ขึงเชือก ในส่วนข้างภายในศิลานิมิตต์ ๘ แล้วจึงให้ขุดพื้นที่ให้เป็นรอยตามลำดับเส้นเชือก และให้ขุดเหมืองน้ำน้อย ๆ ลึกและกว้างประมาณคืบหนึ่ง ในภายนอกขีด เพื่อต้องพระราชประสงค์จะกระทำสีมาในภายในขีด และเพื่อจะกระทำที่กำหนดเขตทางสีมาให้ถูกต้องตามปรกติ จึงให้ชำระกิ่งไม้เป็นต้นที่ติดเนื่องยื่นมาถึงที่นั้นทั้งภายในและภายนอกศิลานิมิตต์ทั้งหลาย เพื่อจะกระทำมิให้มีสังกรโทษ คือเกี่ยวด้วยประเทศคามเขตและให้เอาปูนใยสอฉาบทาเหมือง

น้อยแล้ว จึงให้เอาน้ำเทลงในเหมืองน้ำน้อยนั้นแล้วจึงให้ยึดทองศิลานิมิตต์ทั้ง ๘ และให้เจิมด้วยจุณแป้งหอมเสร็จแล้ว จึงให้พันด้วยผ้าแดงและผ้าขาว และบูชาด้วยฉัตรธงประทีปธูปเทียนดอกไม้ทั้งหลายในที่ใกล้ศิลานิมิตต์นั้น เพราะความเคารพในพระผู้มีพระภาคแล้วจึงให้ตั้งขวดบ่กดอกไม้ มีปากขวดอันงามปกคลุมไปด้วยดอกกมุทคือบัวขาว แลบูชาด้วยของควรบูชาอื่น ๆ มีผ้าเปนต้น

เอวํ สีมาสมฺมุติยา เมื่อพระเจ้ารามาธิบดีมีรับสั่งให้จัดการที่ควรจะพึงกระทำก่อน แต่การที่จะสมมุติสีมาดังนี้แล้ว จึงให้นิมนต์พระเถระ ๙ รูปนั้น กับพระภิกษุหนุ่ม ๕ รูปมา ให้ทักนิมิตต์ทั้ง ๘ ในทิศทั้ง ๘ โดยลำดับ จำเดิมแต่บุรัตถิมทิศไปเสร็จแล้ว จึงให้กลับมาทักนิมิตต์เดิมที่ทักแล้ว ทักต่อ ๆ กันไปอีก แต่พระองค์ให้ทักนิมิตต์ทั้งหลาย โดยนัยดังนี้นั้นถึง ๓ ครั้ง

ตโต ปรํ ปาโตว ในกาลถัดนั้นมา ในเวลาเช้าพระเจ้ารามาธิบดีมีรับสั่งให้ยกธงชายธงประฎากขึ้นในที่นั้น ๆ โดยรอบเขตบ้านนรสูรอำมาตย์ และตรัสสั่งให้ราชบุรุษทั้งหลายกระทำศัพทสัญญาแก่กันและกัน ด้วยเสียงกลองและเสียงสังข์เปนต้นแล้ว จึงตรัสใช้ให้คนไปรักษา คือพลม้าและพลเดิรเท้าที่มีฝีเท้าเดิรเร็ว ให้ไปตั้งคอยระวังรักษา เพื่อจะห้ามภิกษุทั้งหลายที่เที่ยวสัญจรมาแต่ทิศต่าง ๆ มิให้เข้ามาในความเขตนั้น และเพื่อจะให้ขับไล่ภิกษุทั้งหลายอื่นที่อยู่ในความเขตนั้น ให้รีบออกไปเสียภายนอกความเขตนั้นโดยเร็ว ทั้งให้

ตั้งกองรักษาไว้ โดยรอบด้วย ครั้นพระองค์ทรงทราบว่าภิกษุอื่นไม่มีในคามเขตนั้นแล้วจึงมีรับสั่งให้ภิกษุเหล่านั้นสวดกรรมวาจาสมมุติสีมาบริบูรณ์ด้วยพยัญชนะ ๗ ครั้งแล้ว การสมมุติสีมาก็เป็นอันเสร็จกิจเท่านี้

ปรินิฏฐิเต จ ปน ก็แหละเมื่อการสมมุติสีมาเสร็จแล้ว พระเจ้ารามาธิบดีจึงตรัสสั่งให้ชาวประโคม ประโคมดนตรีทั้งปวงขึ้นพร้อมกัน ๗ ครั้งแล้ว จึงให้สรรพประชาชนนิกรโห่ร้องขึ้นพร้อมกัน

อิมิสฺสา ปน สีมาย พระเจ้ารามาธิบดีจึงพระราชทานนามสีมานี้ว่ากัลยาณีสีมา เพราะเหตุว่าภิกษุทั้งหลายผู้อุปสมบทในอุทกุกเขปสีมา ที่มหาชนตกแต่งไว้ในกัลยาณีคงคา เป็นผู้สมมุติสีมานี้

กลฺยาณีสีมาสมฺมุติโต จ ก็จำเดิมแต่พระเถระทั้งหลายไปอุปสมบทในสิงหฬทวีปกลับมาถึงแล้ว ในกาลก่อนแต่กาลสมมุติกัลยาณีสีมานั้น มีภิกษุทั้งหลายผู้มีศรัทธาอันบริบูรณ์และเป็นผู้ฉลาด ทั้งมีกำลังปัญญาองอาจด้วยปฏิภาณโวหาร เป็นคณาจารย์เจ้าหมู่เจ้าคณะเป็นอันมาก ชวนกันไปเฝ้าพระเจ้ารามาธิบดีถวายพระพรว่า ดูกรบพิตรผู้เป็นมหิศรมหาราช เหตุเป็นที่ตั้งแห่งผลพิเศษใด ที่สมควรแก่อาตมภาพทั้งหลาย เหตุเป็นที่ตั้งแห่งผลพิเศษนั้น ยังไม่มีแก่อาตมภาพทั้งหลาย ๆ ได้บรรพชาอุปสมบทในพระพุทธสาสนาแล้ว ก็ตั้งใจปฏิบัติตามสิกขาบท โดยควรแก่พุทธบัญญัติทุกประการ แต่ว่ายังมีความสงสัยอยู่ด้วยการอุปสมบท ขอให้อาตมภาพทั้งหลายพึงได้อุปสมบทใหม่ในสำนักพระเถระเหล่านั้นเถิด อาตมภาพทั้งหลายจึงจะสิ้นความสงกาด้วยประการฉะนี้

ตโต รามาธิปติราชา ในลำดับนั้นพระเจ้ารามาธิบดีจึงตรัสตอบว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย และภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ที่เป็นเจ้าคณะและเป็นคณาจารย์ ซึ่งเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยศรัทธา มาใคร่ครวญเห็นแท้ในข้อวินัยวินิจฉัยว่า สมควรถูกต้องตามอัธยาศัยของพระผู้มีพระภาคย์แล้ว และมีความสงสัยในอุปสมบทของตนแล้ว และมีความปรารถนาเพื่อจะรับอุปสมบทใหม่ที่ปราศจากความสงกา ในสำนักภิกษุสงฆ์ที่สิ้น ๆ มาแต่ภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นมหาวิหารวาสีนิกายผู้บริสุทธิ์โดยแท้ และจะถือเอาซึ่งอุปสมบทนั้นในสำนักพระเถระทั้งหลายที่กลับมาจากเกาะสิงหฬ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น จงรับอุปสมบทนั้นตามความปรารถนาเถิด โยมจะได้ห้ามภิกษุทั้งหลายแม้เหล่านั้นว่าอย่ารับนะดังนี้ก็หาไม่

อนึ่งภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ที่เป็นเจ้าคณะและเป็นคณาจารย์ มาใคร่ครวญเห็นแท้ในข้อวินัยวินิจฉัยว่า เป็นกิจสมควรถูกต้องตามอัธยาศัยของพระผู้มีพระภาคย์อย่างนี้ ๆ แล้ว และมีความสงสัยในอุปสมบทของตนแล้ว และไม่ปรารถนาเพื่อจะรับอุปสมบทในสำนักพระเถระทั้งหลายเหล่านั้น ที่เป็นประเวณีสิ้น ๆ มาแต่อุปสมบทภิกษุชาวประเทศสิงหฬ โยมจะได้ยังคัดภิกษุทั้งหลายแม้เหล่านั้นว่า จงรับอุปสมบทเสียใหม่เถิดดังนี้ก็หาไม่ ข้อความตัดสินพระวินัยนั่นแหละเป็นประมาณ ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายเหล่านั้น พึงใคร่ครวญค้นคว้าหาธรรมที่ดีเถิด

ตโต ปรำ เอวำ รามาธิปติราชา ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้นพระเจ้ารามาธิบดีจึงทรงพระดำริว่า การบรรพชาและอุปสมบทนี้ มีพระอุปัชฌาย์เป็นเค้ามูล อนึ่งความที่ภิกษุจะเป็นอุปัชฌาย์ได้ ก็ต้องเป็นไปตามพระบรมพุทธานุญาต ที่ทรงตรัสให้ภิกษุผู้มีกำลังปัญญาสามารถตั้งอยู่ในภูมิเป็นเถระมีพรรษาตั้งแต่ ๑๐ พรรษาขึ้นไป จึงรับที่เป็นพระอุปัชฌาย์ได้พวกเดียวเท่านั้น ฝ่ายว่าพระเถระเหล่านี้เล่าก็ยังมีพรรษาน้อยพึ่งบวชใหม่ในปีนี้ ยันดาพระเถระเหล่านั้นยังไม่ควรเป็นอุปัชฌาย์ได้แต่สักองค์หนึ่ง ครั้นทรงพระดำริดังนี้แล้ว จึงทรงพระดำริต่อไปว่า ทำอย่างไรหนอเราจึงจะได้พระอุปัชฌาย์ ภิกษุรูปใดที่ได้รับอุปสมบทอันบริสุทธิ์ในสำนักภิกษุสงฆ์ที่เป็นเชื้อสายสืบมาแต่มหาวิหารวาสีนิกายแล้ว และกลับมานั่นและควรเป็นอุปัชฌาย์แท้ เมื่อภิกษุทั้งหลายทั้งปวงที่เป็นคณะและเป็นคณาจารย์ มีความปรารถนาเพื่อจะอุปสมบท อันสืบเนื่องมาแต่ภิกษุชาวสิงหฬจะได้ ให้ภิกษุรูปนั้นเป็นอุปัชฌาย์แล้ว จะได้รับอุปสมบทใหม่ในสำนักพระเถระทั้งหลาย ที่กลับมาจากเกาะสิงหฬเหล่านี้ ครั้นทรงพระดำริดังนี้แล้ว จึงมีรับสั่งให้ราชบุรุษไปเที่ยวค้นคว้าหาภิกษุเช่นนั้น

ตโต ปรกกมพาหุสามิเถโร ในลำดับนั้นพระปรักกมพาหุสามิเถระจึงถวายพระพรว่า ดูกรมหาราชาธิบดี ยังมีพระเถระองค์หนึ่ง มีนามนิยมสมญาว่าพระสุวรรณโสภณ เป็นผู้ได้อุปสมบทในสำนักภิกษุสงฆ์ที่เป็นมหาวิหารวาสีนิกาย พระสุวรรณโสภณเถระนี้ นี่แหละควรเป็น

อุปัชฌาย์ได้ โดยแท้ แท้จริงพระสุวรรณโสภณนั้น เป็นผู้อยู่ในป่าโดยปรกติ และเป็นผู้มั่นในธุดงควัตร ทั้งเป็นผู้มักน้อยปฏิบัติสันโดษสัลเลขและเป็นผู้มีความละอายต่อการบาป ทั้งเป็นผู้ประกอบด้วยความสงสัย และเป็นผู้รักใคร่ในการศึกษามีอธิศีลสิกขาเบื้องต้น และเป็นผู้ฉลาดมีกำลังปัญญาสามารถรู้ธรรมวินัยของถวายพระพร

อถโข ราชา ในกาลนั้น พระเจ้ารามาธิบดีจึงยังคับใช้ให้ราชบุรุษไปนิมนต์พระสุวรรณโสภณเถระมาแล้ว จึงตรัสถามว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ในกาลเมื่อพระผู้เป็นเจ้าไปเกาะสิงหฬนั้น พระผู้เป็นเจ้าบวชในสำนักคณะสงฆ์ประมาณเท่าไร ในสีมาแห่งไร อนึ่งพระเถระชื่อไรเป็นอุปัชฌาย์ของพระผู้เป็นเจ้า พระเถระชื่อไร เป็นกรรมวาจาจารย์ นับจำเดิมแต่กาลอุปสมบทในเกาะสิงหฬแล้วมาจนถึงกาลบัดนี้ พระผู้เป็นเจ้ามีพรรษาได้เท่าไร

ตทา สุวณฺณโสภณเถโร ในกาลนั้นพระสุวรรณโสภณเถระจึงถวายพระพรว่า ดูกรมหาราชบพิตร อาตมภาพอุปสมบทในสำนักคณะสงฆ์ประมาณเท่าไรจำไม่ได้ จำได้แต่อุปสมบทในอุทกุกเขปสีมา ที่มหาชนตกแต่งไว้ในมหาชาตสระชื่อว่ากลัมพุ พระมหาสังฆราชองค์เก่าชื่อว่าวนรัตนเถระเป็นพระอุปัชฌาย์ พระวิชัยพาหุสังฆราชบัดนี้ แต่ก่อนชื่อว่าพระราหุลภัททะเถระเป็นกรรมวาจาจารย์ ให้อุปสมบทแก่อาตมภาพ นับจำเดิมแต่อุปสมบทแล้วมาจนถึงกาลบัดนี้อาตมภาพมีพรรษาได้ ๒๒ พรรษา ขอถวายพระพร

อถ ราชา ปมุทิตหทโย ในกาลนั้นพระเจ้ารามาธิบดีมีพระราชหฤทัยอันชื่นเต็มไปด้วยความปรีดา จึงทรงอาราธนาพระสุวรรณโสภณเถระ เพื่อจะให้เป็นอุปัชฌาย์ขวชกุลบุตรทั้งหลาย ผู้มีความเพ่งต่อการอุปสมบท ในกาลนั้นพระสุวรรณโสภณเถระจึงถวายพระพรว่า ดูกรบพิตรผู้ประเสริฐ พระเถระทั้งหลายที่เป็นพระขีณาสพแต่ก่อน ท่านละเสียซึ่งประโยชน์ของตนแล้ว ตั้งหน้าจะทำนุบำรุงพระพุทธสาสนาในชั้นตะคาม ให้บริสุทธิ์ฝ่ายเดียวฉันใด ขอถวายพระพร ถึงอาตมภาพก็ปฏิบัติดำเนินตามเยี่ยงอย่างพระอริยสัปปุรุษตั้งหน้าจะทำนุบำรุงพระพุทธสาสนา ให้บริสุทธิ์ฝ่ายเดียวฉันนั้น ครั้นพระผู้เป็นเจ้าถวายพระพรดังนี้แล้ว ก็ถวายคำปฏิญาณแก่พระเจ้ารามาธิบดี รับที่เป็นพระอุปัชฌาย์ตามพระราชประสงค์นั้น

สิมาสมฺมุติยานนฺตรเมว ในกาลเป็นลำดับแห่งการสมมุติสีมานั้น ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นใด ที่เป็นผู้บริบูรณ์ด้วยศรัทธาสมบัติ และเป็นผู้มีปัญญานุมัติฉลาดรู้ธรรมวินัยมีวิสัยกำลังองอาจด้วยปรีชา ให้ประกอบด้วยความกังขาในอุปสมบทของตน ๆ แต่เดิมมา และมีความปรารถนาจะรับอุปสมบทใหม่ ที่สืบเนื่องมาแต่สิงหฬ ในครั้งก่อนเคยเข้าไปเฝ้าวิงวอนพระเจ้ารามาธิบดีครั้งหนึ่งแล้ว ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น จึงชวนกันไปเฝ้าพระเจ้ารามาธิบดีอีก ถวายพระพรอีกครั้งหนึ่งว่า ดูกรบพิตรผู้เป็นมหาราชาธิราช บัดนี้สีมาที่ถูกต้องดีก็มีแล้ว พระมหาเถระผู้สมควรจะเป็นอุปัชฌาย์มหาบพิตรก็ได้มาแล้ว ควรอาตมภาพทั้งหลายจะพึงได้อุปสมบทใหม่ อันสืบมาแต่สิงหฬในกาลบัดนี้เถิด

ตโต ราชา ในกาลนั้นเปนวันจันทร์เดือนอ้ายขึ้น ๙ ค่ำ ครั้นรุ่งเช้าพระเจ้ารามาธิบดีจึงเสด็จไปยังกัลยาณีสีมา พร้อมด้วยภิกษุผู้เปนคณาจารย์เหล่านั้นแล้ว จึงมีรับสั่งให้ราชบุรุษไปนิมนต์ พระเถระ ๙ รูปกับภิกษุหนุ่ม ๕ รูป และพระสุวรรณโสภณเถระผู้เปนอุชฌายมาพร้อมแล้ว จึงอาราธนาให้นั่งในกัลยาณีสีมา

ตโต ราชา สีหปุปสมฺปทำ ในกาลนั้นพระเจ้ารามาธิบดีจึงตรัสสั่งให้ภิกษุผู้เปนคณาจารย์ทั้งหลายพักรออยู่ก่อน พระองค์จึงเสด็จไปหาพระเถระทั้งหลายที่ไปเกาะสิงหฬกลับมา จึงตรัสว่า ข้าแต่พระผู้เปนเจ้าผู้เจริญ ภิกษุที่เปนคณาจารย์เหล่านี้ มีความเต็มใจจะรับอุปสมบทที่สืบเนื่องมาแต่สิงหฬ ในสำนักแห่งพระผู้เปนเจ้าทั้งหลาย ๆ จงให้อุปสมบทแก่ภิกษุคณาจารย์เหล่านี้เถิด

เถรา ปุนเทวำ อาหำสุ พระเถระทั้งหลายจึงถวายพระพรว่า ดูกรมหาบพิตร ๆ ส่งอาตมาภาพทั้งหลายไปยังเกาะสิงหฬ ให้รับอุปสมบทอันบริสุทธิ์ ในสำนักภิกษุสงฆ์ผู้เปนมหาวิหารวาสีนิกาย ก่อนแต่กาลที่อาตมภาพทั้งหลาย จะรับอุปสมบทอันบริสุทธิ์นั้น พระมหาเถระชาวสิงหฬทั้งหลายกล่าวว่า ดูกรท่านผู้มีอายุทั้งหลาย การอุปสมบทนี้ มหาเถระทั้งหลายชาวสิงหฬแต่ก่อน เคยประพฤติมาแล้วดังนี้ คือ ก่อนแต่กาลจะรับอุปสมบทนั้น ให้ภิกษุทั้งหลายที่มาแต่ประเทศอื่น กล่าววจีเภทว่า คิหิโน มยำ เราทั้งหลายเปนคฤหัสถ์ดังนี้แล้ว จึงเปลื้องจีวรออกจากตน ให้นุ่งผ้าห่มผ้าขาวตั้งอยู่ในเพศเปนคฤหัสถ์แล้ว จึง

ให้จีวรและสรณาคมน์บวชเปนสามเณรใหม่ เมื่อตั้งอยู่ในภูมิเปนสามเณรแล้ว จึงอุปสมบทต่อภายหลัง การที่ให้กระทำเช่นนั้นเพื่อเหตุอะไร ดูกรท่านผู้มีอายุทั้งหลาย เพราะเหตุว่าภิกษุทั้งหลายเหล่าใดที่มาในเกาะลังกานี้ มีความสำคัญในใจว่าอุปสมบทของตนแต่ก่อนไม่บริสุทธิ์ การอุปสมบทของภิกษุชาวสิงหฬบริสุทธิ์ดังนี้ จึงมีศรัทธาขอรับอุปสมบทใหม่ ก็แหละภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นมักมีความเดือดร้อนเกิดขึ้นในภายหลัง เพราะพาบริษัทมีศิษย์เปนต้นมาด้วย จึงไม่นับพรรษาใหม่ไปถือเอาพรรษาเก่าเปนประมาณ การทำอย่างนี้เราทั้งหลายไม่พอใจจาริตที่พระมหาเถระชาวสิงหฬ ได้ประพฤติมานั้นอย่างนี้ เหตุดังนั้น ถ้าว่าท่านทั้งหลายเปนผู้มีศรัทธาอันบริบูรณ์ ประสงค์จะรับอุปสมบทอันบริสุทธิ์แล้ว ถ้าว่าท่านทั้งหลายจะกระทำตามอาจิณวัตรของพระมหาเถระชาวสิงหฬได้ไซ้ อาตมภาพทั้งหลายก็จะให้อุปสมบทแก่ท่านทั้งหลายได้ด้วยอย่างนี้ ถ้าท่านทั้งหลายไม่กระทำตามอย่างนี้ไซ้ อาตมภาพทั้งหลายก็ไม่สามารถจะให้อุปสมบทแก่ท่านทั้งหลายได้ เพราะไม่ประพฤติตามจาริตของพระมหาเถระชาวสิงหฬ เหตุดังนั้น พระมหาเถระชาวสิงหฬทั้งหลาย ให้อุปสมบทแก่อาตมภาพทั้งหลาย เพราะกระทำตามอาจิณจาริตของตน ๆ ขอถวายพระพร

ตทา เตปิ พหุคณาจริยา ฝ่ายภิกษุผู้เปนคณาจารย์เปนอันมาก เหล่านั้นจึงกล่าวขึ้นพร้อมกันในกาลนั้นว่า ข้าแต่พระผู้เปนเจ้าผู้เจริญ

ทั้งหลาย ถ้าว่าท่านทั้งหลายได้กระทำตามอาจิณจาริตของพระมหาเถระชาวสิงหฬทั้งหลายแล้ว จึงได้รับอุปสมบทอันบริสุทธิ์ไซ้ ถึงข้าพเจ้าทั้งหลายก็จำนงต่ออุปสมบทอันบริสุทธิ์ เพราะเป็นผู้มีศรัทธาอันสมบูรณ์อย่างเดียวกัน เหตุดังนั้นข้าพเจ้าทั้งหลายจะกระทำตามอาจิณวัตร ของพระมหาเถระชาวสิงหฬแล้วจะขอรับอุปสมบทอันบริสุทธิ์ต่อภายหลัง

เอวๆ สีหฬเทสโต เมื่อพระเถระทั้งหลายที่กลับมาจากประเทศสิงหฬ เจรจาเปรียบเทียบเนื้อความ กับภิกษุคณาจารย์ทั้งหลายทั้งปวงเหล่านั้น ด้วยประการดังนี้แล้ว ในลำดับนั้นจึงให้ภิกษุคณาจารย์ชื่อว่าธรรมกิตติเป็นต้นกระทำตามอาจิณจาริต ของพระมหาเถระชาวสิงหฬแล้ว กระทำพระสุวรรณโสภณเถระเป็นอุปัชฌาย์ กระทำพระเถระ ๙ รูปที่กลับมาจากสิงหฬประเทศ เป็นกรรมวาจาจารย์โดยวาระ ๒ รูป ๆ ให้ภิกษุคณาจารย์เหล่านั้น อุปสมบทเป็นภิกษุภาพในพระพุทธสาสนา

ตสฺมิ ปน อุปสมฺปทกมฺมกรณกาเล ก็ในสมัยเมื่อกระทำอุปสมบทกรรมนั้น ในวันจันทร์เดือนอ้ายขึ้น ๙ ค่ำเป็นวันแรก พระเจ้ารามาธิบดีเสด็จไปประทับในที่ประชุมสงฆ์นั้น จึงมีรับสั่งให้ตกแต่งโภชนาหารถวายในเวลาปุเรภัตร คือเวลาเช้าเวลาเพล ให้ทำน้ำอัฐบานถวายในเวลาปัจฉาภัตรคือเวลาบ่าย เลี้ยงภิกษุผู้ทำการอุปสมบทกรรม และเลี้ยงภิกษุคณาจารย์ผู้อุปสัมปันนวชแล้ว ทั้งเลี้ยงภิกษุคณาจารย์ ผู้เพ่งต่ออุปสมบทใหม่ ในกาลเมื่อเสร็จการอุปสมบทแล้ว จึงตรัสสั่งให้ชาวประโคม ประโคมเครื่องดุริยางค์มีกลองและสังข์เป็นต้น และพระองค์

ทรงตั้งไว้ซึ่งอำมาตย์และบัณฑิตชนเป็นอันมาก ซึ่งเป็นผู้ฉลาดในโลกยโวหาร ให้เป็นเสมียนคอยจดบาญชี เพื่อจะให้รู้คณะสงฆ์ที่บวชแล้ว ๆ และพระองค์ทรงรับสั่งให้เจ้าพนักงาน จัดตั้งประทีปไว้เป็นอันมาก เพื่อการอุปสมบทในเวลาราตรี ครั้นเวลาพระอาทิตย์จวนจะอัสดงคตแล้ว ก็เสด็จกลับเข้าสู่พระราชมนเทียรของพระองค์

นวมิโต ปฏฺฐาย นับจำเดิมแต่วันขึ้นเก้าค่ำมาจนถึงวันขึ้น ๑๓ ค่ำ รวมเป็น ๕ วัน ภิกษุคณาจารย์ทั้งหลายอุปสมบทแล้วได้ ๒๔๕ รูป ครั้นวันรุ่งขึ้นวันเสาร์ขึ้น ๑๔ ค่ำ พระเจ้ารามาธิบดีจึงมีรับสั่งให้ราชบุรุษไปเผดียงพระเถระคณาจารย์ทั้ง ๒๔๕ รูปว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย ในวันพรุ่งนี้เป็นวันอุโบสถเพ็ญเดือนอ้ายวันอาทิตย์ ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายจงกระทำอุโบสถกรรมในกัลยาณีสีมา พร้อมด้วยภิกษุ ๑๕ รูป ซึ่งเป็นผู้กระทำการอุปสมบทกรรมเฉิด ในกาลเป็นอวสานเสร็จกิจอุโบสถกรรมแล้ว โยมและราชเสวกทั้งหลาย จะได้ถวายอาหารบิณฑบาตและเครื่องไทยธรรมอื่น ๆ แก่พระผู้เป็นเจ้า อนึ่ง โยมและราชเสวกทั้งหลาย จะได้มีจิตต์เลื่อมใสยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกด้วย

อุโปสถทิวเส ปน ราชา ครั้นถึงวันอุโบสถ พระเจ้ารามาธิบดีพร้อมด้วยราชบริวารเป็นอันมาก เสด็จแต่เวลาเช้า จึงตรัสสั่งให้เจ้าพนักงานปูลาดอาสนะในกัลยาณีสีมา และให้ตั้งหม้อน้ำสำหรับชำระเท้าไว้แล้ว พระองค์ทรงประทับคอยพระเถระคณาจารย์ และพระเถระ ๑๕ รูปผู้กระทำการอุปสมบทกรรม อยู่ที่กัลยาณีสีมานั้น ในกาลนั้น

พระเถรานุเถระทั้งหลายทั้งปวงเหล่านั้น ก็มาประชุมพร้อมกันกระทำอุโบสถกรรมในกัลยาณีสีมา ครั้นเสร็จการอุโบสถกรรมแล้ว จึงทรงอังคาสพระเถรานุเถระทั้งหลายเหล่านั้น ด้วยนานาขัชโภชาหารกับทั้งเภสัชมีหมากพลูเป็นต้นเสร็จแล้ว จึงทรงประเคนคู่ผ้ากับบาสิกพัสตร์ คือผ้าทอด้วยด้ายเนื้ออย่างดีองค์ละ ๒ คู่ เพื่อจะให้ทำไตรจีวร และถวายแอยหมากมีฝาปิด พร้อมด้วยเครื่องมีกรรไกรหนีบหมากเป็นต้น องค์ละ ๑ แอย ตาลปัตรองค์ละ ๑ อัน ร่มที่ทำด้วยใบเข้งองค์ละ ๑ คัน ยาตรมีเชิงและฝาพร้อมองค์ละ ๑ ยาตร ครั้นพระองค์พระราชทานไทยธรรมเสร็จแล้ว จึงทรงพระราชทานนามพระสุวรรณโสภณเถระว่า พระกัลยาณีคิสสมหาเถระ โดยอนุมัติของภิกษุทั้งปวง

ตโต ปภูติ ราชา จำเดิมแต่กาลนั้นมา พระเจ้ารามาธิบดี จึงมีรับสั่งให้อำมาตย์ราชบัณฑิตชนทั้งหลาย อยู่ประจำปฏิบัติพระเถระทั้ง ๑๐ รูป มีพระกัลยาณีคิสสมหาเถระเป็นประธาน กับภิกษุหนุ่ม ๕ รูปด้วย และให้อยู่ประจำปฏิบัติภิกษุคณาจารย์ที่บวชใหม่ในสีมานั้น และให้อยู่ประจำปฏิบัติกุลบุตรผู้เพ่งต่ออุปสมบทเป็นอันมาก ด้วยจตุปัจจัยทั้งหลายมีบิณฑบาตเป็นต้น อนึ่งมีรับสั่งให้เลขการ คือเสมียนเป็นอันมาก อยู่ประจำในที่นั้น เพื่อจะให้ทำบาญชีคณะสงฆ์ที่บวชแล้ว ๆ ทั้งมีรับสั่งให้ชาวประโคมอยู่ประจำในที่นั้น คอยประโคมดุริยางค์มีกลองและสังข์เป็นต้น เพื่อให้สาธุการในกาลเมื่อสวดอุปสมบทกรรมวาจาเสร็จแล้ว

อุปสมฺปทกมฺมการกา ทส เถรา พระเถระ ๑๐ รูปที่ทำอุปสมบทกรรม กับภิกษุที่เป็นคณาจารย์ยวชแล้วนั้น ได้ให้อุปสมบทภิกษุเป็นอันมาก ที่เป็นศิษย์ของตน ๆ นั้น ประมาณ ๒๔๕ รูป และได้ให้อุปสมบทภิกษุคณาจารย์อื่น ๆ ที่มาแล้ว ๆ เพื่อจะรับอุปสมบทอันสืบเนื่องมาแต่สิงหฬ และพระเถระเหล่านั้น ให้อุปสมบทดังนี้ทุกวัน ๆ เป็นนิรันตร์

อถโข รามาธิปติราชา อนึ่งพระเจ้ารามาธิบดีจึงอาราธนาภิกษุสงฆ์แม้ทั้งสิ้น ให้มาพร้อมกันแล้ว จึงตั้งข้อกติกวัตรคือคำสัญญาเช่นนี้ ๆ ประกาศให้ภิกษุทั้งหลายทั้งปวง ที่อยู่ในรามัญมณฑลนี้รู้ทั่วกันโดยอนุมัติว่า ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ถ้าว่าพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย มีความปรารถนาจะให้บรรพชากุลบุตร ผู้เพ่งต่อการบรรพชาไซ้ ลกฺขณาหตา ถ้าแหละว่ากุลบุตรเหล่าใดมีความเพ่งต่อการบรรพชา แต่ว่าเป็นผู้มีลักขณะอันต้องราชทัณฑ์แล้วก็ดี อชฺฌพนฺธโจรา และเป็นโจรคุมกันเป็นพวกมีองเป็นที่สัญญาก็ดี การเภทกา และเป็นนักโทษทำลายเรือนจำหนีมาก็ดี ราชทุพฺพิโก และเป็นราชศัตรูประทุษร้ายต่อยรมกษัตรก็ดี ชราชิณฺณา และเป็นคนชราทุพลภาพก็ดี อธิมตฺตเคลญฺญปีฬิตา และเป็นคนไข้หนักเบียดเบียนก็ดี หตฺถจฺฉินฺนาทิองฺควิกลา และเป็นผู้มีอวยวะอันพิกลมีมือด้วนเป็นต้นก็ดี ขุชฺชา เป็นคนค่อมก็ดี วามนา เป็นคนเตี้ยก็ดี ขญฺชา เป็นคนกระจอกขาเฉก็ดี กุณิโน เป็นคนหงิกมือองอเท้างอก็ดี

อีกอย่างหนึ่งกุลบุตรอื่นแม้เหล่าใด เป็นผู้ประทุษร้ายต่อบริษัท คือมีร่างกายเป็นที่น่าสดุ้งกลัวแห่งบริษัทก็ดี

อนึ่งมนุษย์ทั้งหลายแลเห็นกุลบุตรเหล่าใด ที่บวชแล้วและจะพากันเยาะเย้ย และหัวเราะเยาะ และจะพากันติเตียนต่าง ๆ ไม่สามารถจะทำจิตต์ให้เลื่อมใสได้ และไม่สามารถจะทำความเคารพได้ก็ดี

กุลบุตรเหล่านั้น ๆเช่นนั้น พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายจงอย่าให้บรรพชาเลยเป็นอันขาด

ก็อีกอย่างหนึ่ง ถ้าว่ากุลบุตรทั้งหลายมีความเพ่งต่ออุปสมบทในสำนักแห่งพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายมีอยู่ไซ้ พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายแม้เหล่านั้น ยังไม่ได้กราบทูลพระเจ้ารามาธิบดีให้ทรงทราบก่อนก็ดี และยังไม่ได้บอกพระเถระผู้เป็นคณาจารย์ ที่อยู่ในเมืองหงสวดีให้รู้ก่อนก็ดี อย่ากระทำอุปสมบทกรรม โดยฐานลำพังตน ๆ

อนึ่งถ้าว่าพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย ไม่เอื้อเฟื้อต่อกติกวัตรที่โยมประกาศไว้ จะบวชให้อุปสมบทโดยฐานลำพังตน ๆ ไซ้ เมื่อเหตุอย่างนั้นมีขึ้นแล้ว โยมก็จะให้ไปนำตัวมารดาบิดาและญาติ และคนอุปฐากและทายกของกุลบุตรผู้เพ่งต่ออุปสมบทนั้น มากระทำทัณฑกรรมให้จงหนัก

ก็อีกอย่างหนึ่ง ภิกษุลามกทั้งหลายเหล่าใด ที่กระทำเวชกรรมเป็นหมอยาก็ดี และภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ที่กระทำคณกกรรมเป็นหมอจัยยาม และกระทำการช่างไม้ช่างแกะงาก็ดี และเป็นหมอ

ทายสุขและทุกข์ ด้วยวิธีพิจารณาดวงชตาของชนทั้งหลายทั้งปวง มิ
พระเจ้าแผ่นดินและมหาอำมาตย์เป็นต้นก็ดี และเป็นผู้บอกเหตุสุขและ
ทุกข์ ด้วยอำนาจนิมิตต์คือลางบังเกิดขึ้น และทำนายฝันก็ดี

อนึ่งภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ประกอบการบอกเล่าเช่นไร ๆ กระทำ
การช่างเขียนช่างไม้ช่างแกะช่างกลึงช่างปั้นเป็นต้น กระทำการเลี้ยง
ชีพประหนึ่งว่าคฤหัสถ์ผู้บริโภคกามคุณ ภิกษุทั้งหลายกระทำการ
ทั้งปวงนั้น ชื่อว่าเลี้ยงชีวิตไม่ควร

อีกอย่างหนึ่ง ภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ไปยังไร่ฝ้ายของมหาชน
แล้ว ก็แสดงธรรมด้วยสำเนียงยาว ครั้นได้กลุ่มยวงฝ้ายมาแล้ว
ก็จำหน่ายขายเลี้ยงชีพก็ดี

อนึ่งภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ไปยังนาเข้าสาลีและเข้าเหนียว
เป็นต้นแล้ว ก็แสดงธรรมให้ชาวนาฟัง ครั้นได้เข้าเปลือกมาแล้ว
ก็จำหน่ายขายเลี้ยงชีพก็ดี

ก็อีกอย่างหนึ่ง ภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ไปยังไร่พริกไทยแสดง
ธรรมให้เจ้าของฟัง ครั้นได้พริกไทยมาแล้วก็นำออกจำหน่ายขายเลี้ยง
ชีพก็ดี และภิกษุทั้งหลายที่กระทำพาณิชกรรมด้วยประการอื่น ๆ ก็ดี

อนึ่งภิกษุทั้งหลายเหล่าใด อยู่ระคนปนด้วยคฤหัสถ์ที่มิได้ประพฤติ
อนุโลมตามธรรมวินัย คือระคนอยู่ด้วยนักเลงสะกา นักเลงสัตรี
นักเลงสุรา และระคนอยู่ด้วยราชบุรุษที่ประกอบการเลี้ยงชีพด้วยโจร
กรรม และอยู่ระคนด้วยนรนารีเหล่าใดเหล่าหนึ่งก็ดี

ภิกษุทั้งหลายแม้ทั้งปวง ดังกล่าวมาแล้วนั้น ๆ ชื่อว่าปาปภิกษุ เปนผู้ประพฤติลามก พระผู้เปนเจ้าทั้งหลายอย่าให้โอกาศปาปภิกษุเหล่านั้น อยู่ในสำนักเปนนิจเลยเปนอันขาด

ฝ่ายว่าภิกษุทั้งหลายเหล่าใด เปนผู้สมบูรณ์ด้วยศรัทธา และเปนผู้ปฏิบัติตามสิกขาบทบัญญัติ มิสัมมาปฏิบัติเปนเบื้องหน้า ทั้งมิความอุสาหะขวนขวายเล่าเรียน บาลีและอรรถกถาเปนต้น พระผู้เปนเจ้าทั้งหลายจงให้โอกาศ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นอยู่ในสำนักสิ้นกาลเปนนิจเถิด

อนึ่งถ้าว่ากุลบุตรเปนคฤหัสถ์ เปนผู้บริบูรณ์ด้วยศรัทธา มิความปราถนาเพื่อจะบรรพชา ในสำนักแห่งพระผู้เปนเจ้าทั้งหลายไซ้ พระผู้เปนเจ้าทั้งหลายจงให้กุลบุตรนั้นหัดเขียนอักขระ และฝึกหัดให้ชำนาญรู้ฐานกรณ์ ของสระและพยัญชนะให้บริบูรณ์แล้ว จึงให้ศึกษาสรณาคมน์และสิกขาบทต่อไป จึงให้บรรพชาต่อภายหลัง

อนึ่งสามเณรทั้งหลายมิอายุครบ ๒๐ ปีแล้ว มิความเพ่งต่อการอุปสมบท พระผู้เปนเจ้าทั้งหลายจงแต่งตั้งข้อจตุปาริสุทธศีล ที่ภิกษุผู้บวชแล้วจะพึงบำเพ็ญ คือปาติโมกขสังวรศีล ๑ อินทริยสังวรศีล ๑ อาชีวปาริสุทธศีล ๑ ปัจจยสันนิสสิตศีล ๑ แล้วจงให้ศึกษาภิกขุปาติโมกข์และขุททสิกขาตั้งแต่ต้นจนจบ ทั้งให้เข้าใจพยัญชนะและอรรถแล้ว จึงให้ท่องอาบัติเทศนา และจตุปจจเวกขณวิธี ให้ชื่นใจชำนาญปากแล้ว จงให้นำความไปกราบทูลพระเจ้ารามาธิบดี และ

จงให้นำความไปบอกพระเถระ ผู้เป็นคณาจารย์ในเมืองหงสวดี ในกาลนั้นพระเจ้ารามาธิบดี จะช่วยอุปถัมภ์เครื่องบริขาร ให้สามเณรทั้งหลายเหล่านั้นอุปสมบท

อนึ่ง ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายแม้ทั้งปวง จงอุสาหะปฏิบัติตามพระวินัย ให้ควรแก่สิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคย์ทรงบัญญัติไว้เถิด

อนึ่งแต่ก่อนมลทินเสียนหนามอันตราย ยังเกิดขึ้นในพระสาสนาเช่นนี้ เพราะภิกษุทั้งหลายในรามัญประเทศมีนิกายต่าง ๆ กัน ก็ในกาลบัดนี้ พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายเป็นผู้ได้รับอุปสมบทสิงหฬ ที่เป็นประเพณีสืบ ๆ มาแต่ภิกษุมหาวิหารวาสีนิกายแล้ว เพราะพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายแม้ทั้งปวง เป็นผู้มีศรัทธาอันเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ กิจวัตรคือการปลงผมหรือการพันมวนจีวรของพระมหาเถระชาวสิงหฬและมีฉันใด พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายจงกระทำฉันนั้นเถิด และขอให้พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายจงเป็นนิกายเดียวกันเถิด

เอวญฺจ ปน รามาธิปติราชา เมื่อพระเจ้ารามาธิบดีประกาศกติกวัตรใด ๆ แก่ภิกษุทั้งหลายในรามัญมณฑลแม้ทั้งปวงดังนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายเหล่าใด เป็นผู้มีธนธัญหิรัญรัตน์คชอัสดร ทั้งนิกรโคกระบือทาสทาสี มีอยู่ในรามัญมณฑลนี้ พระองค์ก็มีรับสั่งให้ราชบุรุษนำกติกวัตรนั้น ๆ เช่นนี้ไปประกาศให้ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นรู้ทั่วกันว่า ถ้าว่าพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย เป็นผู้มีศรัทธาอันบริบูรณ์แล้ว และสามารถ

เพื่อจะสละทรัพย์เข้าของทองเงินเป็นต้น และสามารถเพื่อจะสละช้างม้าโคกระบือ และทาสีทาสกรรมกรได้ใช้ พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายนั้นจงริบสละเสียแล้วจงปฏิบัติตามสัมมาปฏิบัติ ให้ควรแก่สิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคย์ทรงบัญญัติไว้ ก็ถ้าว่าพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายเหล่าใด ไม่สามารถจะสละทรัพย์สมบัติได้ ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายเหล่านั้น จงสึกเสียตามความปรารถนาของตน ๆ เถิด

อถ อปฺเปกจฺเจ ภิกฺขู ในกาลครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายบางพวกก็สละทรัพย์ทั้งปวงเหล่านั้นเสียแล้ว อุสาหะปฏิบัติตามสัมมาปฏิบัติให้ควรแก่สิกขาบทบัญญัติ เพราะเป็นผู้บริบูรณ์ด้วยศรัทธา

อปฺเปกจฺเจ เถรา พระเถระทั้งหลายบางพวก ไม่สามารถจะสละทรัพย์สมบัติที่เป็นส่วนของตนแม้ทั้งปวงได้ ก็พากันสึกไปตามยถากรรมของตน

เย วา ปน ภิกฺขู อนึ่งภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ต้องอาบัติอันเป็นอันติมวัตถุคือปาราชิก ปรากฏโดยแท้แล้ว ก็กระทำอายาจนกรรมคือวิงวอนให้ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นสึกเสียตั้งอยู่ในเพศเป็นคฤหัสถ์

เยสํ อจฺจนฺตํ ภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ต้องอาบัติอันเป็นอันติมวัตถุแล้ว แต่ยังไม่ปรากฏชัด ก็แต่ว่ามีอธิกรณ์คือความนินทาและความติเตียนแห่งบุทคลอื่นอยู่ จะชำระให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้วได้ด้วยยาก ก็กระทำอายาจนกรรมให้ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นสึกเสีย ตั้งอยู่ในความเป็นคฤหัสถ์

เย จ ปาปภิกฺขู อนึ่งปาปภิกษุทั้งหลายเหล่าใด กระทำเวชกรรมเปนหมอยาก็ดี กระทำคณกกรรมเปนหมอจัยยามก็ดี ดังกล่าวมาแล้วในหนหลังนั้น

อนึ่งภิกษุทั้งหลายเหล่าใด กระทำการช่างมีช่างเขียนเปนต้น เลี้ยงชีพ ประหนึ่งว่าคฤหัสถ์ดังนี้ ชื่อว่าเลี้ยงชีวิตโดยมิจฉาชีพ

อนึ่งภิกษุทั้งหลายเหล่าใด ได้เครื่องบูชาสักการมาโดยธรรมกถาแล้ว ก็จำหน่ายขายรวบรวมทรัพย์ไว้

อนึ่งภิกษุทั้งหลายแม้อื่น ๆ เหล่าใด กระทำวานิชกรรมโดยอย่างอื่น ๆ และให้ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ๆ สึกเสีย ตั้งอยู่ในเพศเปนคฤหัสถ์ทั้งสิ้น

เอวํ รามาธิปติราชา พระเจ้ารามาธิบดีทรงชำระมลทินพระสาสนาในรามัญมณฑลแม้ทั้งปวงแล้ว ทรงกระทำพระภิกษุสงฆ์แม้ทั้งสิ้นให้เปนนิกายเดียวกัน ด้วยประการดังนี้

เอวํ สพฺพสฺมิญฺ รามญฺญมณฺฑเล ในรามัญมณฑลแม้ทั้งปวงมีภิกษุ ๒ จำพวก คือคามวาสีจำพวก ๑ อรัญวาสีจำพวก ๑ และภิกษุ ๒ จำพวกนี้ล้วนแต่ได้รับสิงหฬอุปสยทอันบริสุทธิ์โดยแท้ ซึ่งเปนเชื้อสายสืบ ๆ มาแต่ภิกษุสงฆ์มหาวิหารวาสีนิกาย เนื่องกันมามิได้ขาดวงศ์ กำหนดตั้งแต่นาคสิขินาคศักราช ๙๓๘ ปี จนลุรูปเพทนาคศักราช ๙๔๑ ปี ด้วยประการฉนี้

เตสํ คณาจริยภูตา ชุมนมภิกษุทั้งหลายที่มีอยู่ในรามัญมณฑลนั้น ภิกษุที่เปนคณาจารย์มีอยู่ประมาณ ๘๐๐ รูป ภิกษุหนุ่ม

มีอยู่ประมาณ ๑๔๒๖๕ รูป รวมภิกษุทั้ง ๒ จำพวกนั้นเข้าด้วยกันเป็น ภิกษุ ๑๕๐๖๕ รูป

เตสุวฏฺฐสตานำ คณาจริยานำ ในกาลเมื่อภิกษุคณาจารย์ ๘๐๐ รับอุปสมบทเสร็จแล้ว พระเจ้ารามาธิบดีจึงถวายคู่ผ้ากับปาสิกพัสตรเนื้อดีเพื่อจะให้ตัดจีวรองค์ละ ๒ คู่ แลยหมากพร้อมด้วยเครื่องใช้มีซองพลู กรรไกรหนีบหมากและผ้าเช็ดปากเป็นต้น กับทั้งฝาบิดด้วยองค์ละ ๑ ที่ร่มทำด้วยใบเย้งองค์ละ ๑ คัน บาตรมีเชิงบาตรและฝาบิดพร้อมองค์ละ ๑ บาตร ตาลปัตรองค์ละ ๑ อัน และภิกษุคณาจารย์เหล่าใดมีคุณธรรมควรจะพระราชทานนามสัญญาบัตร ก็ทรงพระราชทานนามสัญญาบัตร แก่ภิกษุคณาจารย์ทั้งปวงแม้เหล่านั้น ตามสมควรแก่คุณานุรูป

ตโต ปรำ ปุพฺเพ ในกาลเบื้องหน้าแต่นั้น พระเจ้ารามาธิบดีจึงทรงเป็นธุระอุปถัมภ์สามเณรทั้งหลาย ตามกติกาวัตรที่พระองค์ทรงตั้งไว้ในกาลก่อน คือทรงอุปถัมภ์สามเณรที่ศึกษารู้เข้าใจในพระจตุปาริสุทธิศีลสังวร และศึกษาคัมภีร์ขุททสิกขาปกรณ์ภิกขุปาติโมกข์เป็นมุขปาฐคล่องปากขึ้นใจ ทั้งรู้ข้อวินัยอาบัติเทศนาและขันธวารกขณวิธีจนมีพรรษา ๒๐ ถ้วนควรจะอุปสมบท จึงพระราชทานไตรธรรมบริขารมีบาตรและจีวรเป็นต้น แก่สามเณรเหล่านั้นแล้ว ให้อุปสมบทในกัลยาณีสีมา รวมเป็นสามเณรที่อุปสมบทเป็นภิกษุถึง ๖๐๑ รูป รวมภิกษุทั้งหลายที่มีอยู่ในรามัญมณฑลครั้งนั้น ประมาณ ๑๕๖๖๖ รูป

เอวํ ปน พุทฺธสาสนํ วิโสธนํ กโรนฺโต เมื่อพระเจ้ารามาธิบดี ทรงกระทำการชำระพระพุทธสาสนา ให้บริสุทธิ์อย่างนี้แล้ว จึงตั้งพระทัยไว้ว่า พระพุทธสาสนานี้บริสุทธิ์ผ่องแผ้วแล้ว เปนแดนซ่านออกแห่งแสงสว่างรุ่งเรืองแล้ว เพราะการอุปสมบทก็ปราศจากความรังเกียจ และปราศจากภิกษุทุศีล และไม่มีภิกษุที่ประกอบด้วยโทษครหาและปรูปวาท ขอให้พระพุทธสาสนานี้ดำรงอยู่ตรายเท่าถ้วน ๕๐๐ พระวัสสาเถิด

---

๑ ฯ ปุราโสโก ธมฺมราชา อตุลวิภโวทโย
สาสนํ ยิยตายสฺส มลทสฺสนกมฺปิโต ฯ

พระเจ้าธรรมาโศกแต่ก่อน ผู้มีอตุลยโภคัยอเนกนัก จะนับจะประมาณไม่ได้ เมื่อพระองค์ได้ทัศนาเหนพระสาสนาเปนมลทินแล้ว ก็มีพระกมลหฤทัยอันกัมปนาท เพราะพระองค์มีความรักพระสาสนาเปนกำลัง

๒ ฯ โมคฺคลิปุตฺตติสฺสเถรํ อุปนิสฺสาย โสธนํ
ภิกฺขู ฉนฺหุเตกาสิ อุปฺปพฺพาชิย ปาปเก ฯ

และพระองค์อาศรัยพระโมคคลิบุตรติสสเถระ ให้สึกปาปภิกษุทั้งหลาย ประมาณ ๖ หมื่นแล้ว จึงกระทำการชำระพระพุทธสาสนาให้บริสุทธิ์ต่อภายหลังครั้งหนึ่ง

๓ ฯ ลังกาทิเป สิริสํฆ- โพธาทิปฑนามโก
ปรกฺกมพาหุราชายี พุทฺธสาสนมามโก ฯ

อนึ่งพระเจ้าสิริสังฆโพธิปรักกมพาหุในลังกาทวีป พระองค์ทรงพระราชศรัทธานับถือพระพุทธสาสนามั่น

๔ ฯ มลินํ สาสนํ ทิสฺวา สํเวคาปนฺนมานโส
ปาปเก พหโว ภิกฺขู ธิสิยาธมฺมวาทิโน ฯ

ครั้นทอดพระเนตรเห็นพระสาสนา เปนมลทินมัวหมองแล้ว ก็ทรงสังเวชในพระทัย จึงให้กำจัดปาปภิกษุทั้งหลายที่เปนอธรรมวาที เปนอันมากเสีย

๕ ฯ มหาวิหารวาสินํ ปเวณิ ธมฺมวาทินํ
สงฆ์ เอกนิกายญฺจ ฉเปตฺวา โสธนํ อกา ฯ

ให้เหลืออยู่แต่พระสงฆ์ผู้เปนธรรมวาที ซึ่งเปนประเวณีสืบ ๆ มาแต่พระสงฆ์ผู้เปนมหาวิหารวาสีนิกาย ๆ เดียวเท่านั้นแล้ว และพระองค์ได้ชำระพระสาสนาให้บริสุทธิ์ครั้งหนึ่ง

๖ ฯ ตโต ปจฺฉา ปุน จญฺโญ วิชยพาหุภูปติ
ปรกฺกมราชา จายี ตถา สาสนโสธนํ ฯ

อนึ่งในกาลต่อมาภายหลัง มีพระเจ้าแผ่นดินอื่นอีกทรงพระนามว่าพระเจ้าวิชยพาหุปรักกมราช ได้ทรงชำระพระพุทธสาสนาให้ผ่องแผ้วเหมือนดังนั้นครั้งหนึ่ง

๗ ฯ อมฺหากำ โพธิสตฺโตปี ปูเรนฺโต ปารมิ ปุรา
ติทสาลยสคฺคมฺหิ เทวรชฺชำ อการยิ ฯ

อนึ่งเมื่อพระโพธิสัตวเจ้าของเราทั้งหลาย ยังทรงบำเพ็ญสมภารบารมีอยู่ในกาลก่อน ครั้งหนึ่งได้เสวยทิพสมบัติเปนพระอินทร์อยู่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

๘ ฯ ตทา อานนฺทเถโรปี พาราณสิปุเร อกา
รชฺชำ อุสินฺนโร หุตฺวา กสฺสปพุทฺธสาสเน ฯ

ครั้งนั้นพระอานนทเถระเจ้า ได้เปนกษัตรครองราชสมบัติในเมืองพาราณสี ทรงพระนามว่าพระเจ้าอุสินนระ แต่ครั้งสาสนาพระกัสสปพุทธเจ้า

๙ ฯ มลำ ทิสฺวาปี มชฺฌตฺโต นากา สาสนโสธนำ
ตทา สกฺโก เทวราชา ทิพฺพสุขำ ปรมฺมุโข ฯ

และพระเจ้าอุสินนราชนั้น ครั้นทอดพระเนตรเห็นมลทินในพระสาสนาแล้ว ก็มีพระทัยมัธยัสถ์เพิกเฉยเสีย หาได้กระทำการชำระพระสาสนาให้บริสุทธิ์ไม่ ครั้งนั้นจึงท้าวสกรินทรเทวราชเบือนพระพักตร์จากทิพยสุขแล้ว

๑๐ ฯ กณฺหสุนขวณฺเณน คนฺตวา มาตลินา สห
อุตฺตาเสตฺวาน ราชานำ ตทาสินฺนรนามกำ ฯ

จึงเสด็จไปกับพระมาตลีด้วยแปลงเพศเปนสุนัขดำ ทำให้พระเจ้าอุสินนราชนั้นสดุ้งพระทัยกลัว ด้วยเทวฤทธิ์แล้ว

๑๑ ฯ สาสนโสธนตฺถาย ลทฺธา ตปฺปฏิชานนํ
ปจฺฉานุสาสนํ กตฺวา ปจฺจาคา ติทสาลยํ ฯ

พระองค์จึงให้พระเจ้าอุสินนรราชนั้น รับคำบ่ฏิญาณเพื่อจะชำระสะสางพระพุทธสาสนาให้บริสุทธิ์ผ่องใส แล้วทรงสั่งสอนให้ประพฤติความดีต่อภายหลัง ครั้นแนะนำสั่งสอนเสร็จแล้ว พระองค์ก็เสด็จนิวัตนาการกลับคืนขึ้นไปยังดาวดึงสเทวสถานทิพยพิมานแห่งพระองค์

๑๒ ฯ ตสฺมา รามญฺญเทสิสฺสโรยี รามาธิปติ ภูปติ
สนาทรํ สตาจารํ อนุคนฺตฺวาน สาสนํ
๑๓ ยาว ปญฺจสหสฺสนฺตา ปติฏฺฐานาย โสธยิ ฯ

เหตุดังนั้น เราผู้เป่นเจ้าแผ่นดินทรงพระนามว่ารามาธิบดี ผู้เป่นอิศรภาพในรามัญประเทศนี้ จึงได้ดูเยี่ยงอย่างความเออเพื่อและความใคร่ครวญ ของสัปปุรุษที่มีในกาลก่อนแล้ว จึงชำระพระสาสนาให้ผ่องแผ้ว เพื่อให้ประดิษฐานอยู่ตราบเท่าถ้วน ๕๐๐๐ พระวัสสา

๑๔ ฯ อิตฺถํ สาสนโสธนกุสลํ รามาธิปติหิ อลตฺถ ยํ
เตนาชิณ อิว ชาตํ สนฺตึ สุทฺธึ สิวึ ปจฺฉา ฯ

เราผู้มีนามว่ารามาธิบดีได้ประสบแล้วได้ทำแล้ว ซึ่งการกุศลคือการชำระพระพุทธสาสนาให้บริสุทธิ์ ด้วยประการนี้ใด ด้วยอานุภาพการกุศลประการนั้น จงเป่นป่จจัยไปในภายหน้า เมื่อชาติความเกิดของเรายังไม่สิ้น ยังจะเกิดต่อไปประหนึ่งว่าชาตินี้ ขอให้เรายริสุทธิ์ ทั้งให้

มีน้ำใจเย็นทุก ๆ ชาติ และขอให้เราได้บันลุสิวโมกข์อมฤตนฤพาน ในกาลภายหลังอันเป็นที่สุดชาตินั้น

๑๕ ฯ หำสวติปุราธิปติโน สทฺธาลุโน ภูปาลวรา
ทิสฺวา สาสนชำ มลำ ปูณยิตุำ วายมนฺตุ สทา ฯ

อนึ่งขอให้พระเจ้าแผ่นดินผู้ประเสริฐทั้งหลาย ผู้มีศรัทธาคุณมากในพระกมลสันดาน ได้เป็นใหญ่ครองสมบัติต่อไปในเมืองหงสวดีนี้ ทอดพระเนตรเห็นมลทินอันเกิดขึ้นในพระสาสนาแล้ว จงพยายามเพื่อจะชำระมลทินนั้นทุกเมื่อเถิด

๑๖ ฯ ขีณาสวา กตกิจฺจา เถรา มชฺฌนฺติกาทโย
วิมุตฺติสุขำ โอหาย ปวิเวกรตา อยี ฯ

อีกอย่างหนึ่งพระเถระทั้งหลาย มีพระมัชฌันติกเถระเป็นต้น ซึ่งเป็นพระขีณาสพมีโสพัศกิจอันสำเร็จแล้ว เป็นผู้ยินดีในทางวิเวกฝ่ายเดียว และพระเถระทั้งหลายเหล่านั้น ยังสละละวิมุตติสุขอันพิเศษนั้นเสียได้

๑๗ ฯ สาสนวุฑฺฒิยา เหตุ พฺยาปารำ อกรุำ ปุรา
ตสฺมา เตสำ สนาทรำ อนุกุกเม สุเปสโล ฯ

มาประกอบการขวนขวายก่อน เพราะเหตุจะยังพระสาสนาให้เจริญรุ่งเรืองในโลก เหตุดังนั้นบัณฑิตชนผู้มีศีลเป็นที่รัก พึงกระทำความเอื้อเฟื้อของตน ให้เป็นไปตามลำดับอย่างพระเถระทั้งหลายเหล่านั้นเถิด

๑๘ ฯ ปญฺจา หิสปุรวาสี ภิกฺขุสงฺโฆ จ สาทโร
สาสนสฺส มลํ ทิสฺวา โสธนํ กุรุตํ ตโต ฯ

อนึ่งภิกษุสงฆ์ที่อยู่ในเมืองหงสวดี ในกาลภายหลังต่อไป จงประกอบไปด้วยความเอื้อเฟื้อแก่พระสาสนา เห็นมลทินพระสาสนาในกาลใดแล้ว จงช่วยกันชำระให้ผ่องใสในกาลนั้นเถิด

๑๙ ฯ ยถา-ตํ ติภโวฆตฺถา ตริตุ ทุริเต กสิ อายตเน ชหิตุ
อริยํ ปถิ ปวรํ คมิตุ อธิโพธิพุธา ลภิตุ ลภิตุ ฯ

การชำระพระสาสนาให้ผ่องแผ้วนั้น เป็นไปเพื่อจะให้ข้ามพ้นจากตัณหา อันยังสัตว์ให้ท่องเที่ยวไปในไตรภพ และจตุรโอฆกันดารด้วยประการใดนั้น การชำระทนุบำรุงพระสาสนานั้น เป็นไปเพื่อจะให้ขจัดเสียได้ซึ่งความทุจริตด้วยกายวาจาใจในภพหน้า และเป็นไปเพื่อจะให้ละเสียได้ซึ่งอายตนะ อันเป็นบ่อเกิดแห่งกองทุกข์ และเป็นไปเพื่อจะให้ถึงซึ่งบวรนฤพานอันไกลจากข้าศึกคือกิเลศ การอุปถัมภ์ชำระพระสาสนานั้น เป็นไปเพื่อจะให้ตรัสรู้พระโพธิญาณอันยิ่ง คือพระสัพพัญุตญาณอันงามเลิศในโลกิยมณฑล

ฯ อิติ กลฺยาณินาม ปาสาณเลขา นิฏฺฐิตา ฯ

จาฤกในแผ่นศิลา ชื่อว่ากัลยาณี จบเท่านี้แล

THE

KALYĀNĪ INSCRIPTIONS

ERECTED BY

KING DHAMMACETI AT PEGU IN 1476 A.D.

Translation.

BANGKOK:

PRINTED BY BANGKOK TIMES PRESS, LIMITED.

1925.

CONTENTS.

Page.

INTRODUCTION .. .. I.

OBVERSE FACE OF THE FIRST STONE.

Introductory Observations.

Convocation of the Third Buddhist Council and despatch of missionaries. Arrival of Sona and Uttara at Golamattikanagara in Suvannabhūmi. Decline and fall of Rāmaññadesa. Its conquest by Anuruddha, King of Pugāma (Pagan). King Sirisanghabodhi-Parakkamabāhu reforms Buddhism in Ceylon. Uttarājīvamahāthera, Preceptor of King of Pugāma, visits Ceylon. His pupil, Chapata, remains behind; and, after ten years' residence, returns home accompanied by four other *theras*. Schisms in the Buddhist Church at Pugāma consequent on the death of Uttarājīvamahāthera. .. .. 1.

REVERSE FACE OF THE FIRST STONE.

Introductory Observations—(concluded).

Schisms at Dalanagara and Muttimanagara. Such ecclesiastical ceremonies as the consecration of a *simā* and *upasampadā* ordination are performed in various ways. Accession of Rāmādhipati. His reflections on the valid manner of consecrating a *simā* .. .. 16.

OBVERSE FACE OF THE SECOND STONE.

Mission to Ceylon.

The King's reflections concluded. After consultatjon with the learned *theras* he is confirmed in his opinion regarding the *simāvipatti* and *parisavipatti* of *upasampadā* and other ecclesiastical ceremonies in Rāmaññadesa. Twenty-two *theras* are invited to visit Ceylon and introduce into Rāmaññādesa the Sinhalese form of *upasampadā* ordination as practised by the Mahāvihāra sect, founded by Mahinda. Invitation is accepted. Offerings for shrines and priests of Ceylon, and presents for King Bhūvanekabāhu, as also letters for priests and King, are prepared. Citradūta and Rāmadūta accompany the *theras* to Ceylon .. .. .. 31.

REVERSE FACE OF THE SECOND STONE. Page.

Re-ordination of the priests from Rāmaññadesa.

Departure of party in two ships. Citradūta's ship arrives first. Reception by the King of Ceylon. Rāmadūta's ship arrives. Various shrines are visited. The priests from Rāmaññadesa are re-ordained on the Kalyānī river by a Chapter elected from the Mahāvihāra sect. The Sinhalese King confers titles on them. Rāmadūta's ship returns home and arrives safely. Citradūta's ship is wrecked at Kalambu (Colombo). Citradūta's party is again shipwrecked. The members of the party travel on foot to Nāvutapattana, whence four *theras* and their disciples return home. Seven *theras* and their disciples travel on to Komālapattana. Of the latter party, six *theras* and four young priests die and the rest reach home .. .. 45.

OBVERSE FACE OF THE THIRD STONE.

Consecration of the Kalyān -simā.

Rāmādhipati's reception of the eleven *theras* who return by Rāmadūta's ship. A site is selected for the consecration of a *simā* for these *theras*. Enquiry is held into the antecedents of the *theras* and their disciples. A Chapter consisting of nine *theras* and five young priests is appointed for consecrating the proposed *simā*. Ceremonies of desecration and consecration are performed, and the *simā* is named "KALYANI-SIMA" after the river where the officiating priests received afresh their *upasampadā* ordination. The priests of Rāmaññadesa request Rāmādhipati to be permitted to receive the Sinhalese form of *upasampadā* ordination. Suvannasobhanathera is appointed *upajjhāya* .. .. 57.

REVERSE FACE OF THE THIRD STONE.

Establishment of the Sinhalese form of ordination in Rāmaññadesa.

The priests of Rāmaññadesa receive the Sinhalese form of *upasampada* ordination in the Kalyānī-simā. Rāmādhipati's edict to the Priesthood regarding admission into the Order. Expulsion of pseudo-priests from the Order. Royal gifts to *bhikkhus* and *sāmaneras*. Hortatory verses .. .. 73.

INTRODUCTION.

THE absence in the Buddhist Church of any organized ecclesiastical hierarchy under a central Government renders it imperative that some kind of efficient check should be devised for the due maintenance of discipline, harmony, and moral control. It was, therefore, ordained by Gotama Buddha that twice in the month, at full moon and at new moon, and also once a year, at the end of the rainy season, meetings should be held, where the assembled priests should be asked whether they had committed any of the offences mentioned in the Pātimokkha, or whether the commission of such offences by any of them had been seen, heard of, or suspected by the others. The former meetings are called *uposatha* and the latter *pavāranā*. For the purpose of holding these meetings, at which it is the bounden duty of all priests to attend, it is necessary that a convenient and central place should be appointed. Such a place is called *simā*, and the ceremonial for its consecration is prescribed in the second Khandhaka of the Mahāvagga, Vinaya Pitaka. This ceremonial has, however, been interpreted in various ways by the commentaries and scholia on the Mahāvagga, such as the Vinaya*ttha*kathā, Sāratthadīpa*nī*, Vimati*vi*nodanī, Vinaya*ṭi*kā by Vajirabuddhithera, Kankhāvitara*nī*, Vinayavinicchayapakara*ṇa*, Vinayasangahapakara*ṇa*, Simālankārapakara*ṇa* and the Simālankārasangaha; and the object of the Kalyā*nī* Inscriptions is to give an authoritative ruling on these varied opinions, and to prescribe a ceremonial for the consecration of a *simā*, which is in accordance

with what is laid down by Gotama Buddha, and which, at the same time, does not materially conflict with the interpretations of the commentators.

A *simā* also serves another purpose. It is the place where *upasampadā* ordination and other ecclesiastical ceremonies are performed. Unless the consecration of the *simā* is considered to be valid, the ceremonies performed therein are held to be null and void. Hence a *simā* is intimately connected with the existence of the Buddhist Priesthood, on which the whole fabric of Buddhism rests.

The following account of the manner in which *simās* are consecrated in Burma will be of interest as showing how the accretions of ages have modified the simple ceremonial of Gotama Buddha. A piece of land suitable for the consecration of a *simā*, and generally measuring about 105 or 126 feet in perimeter, is obtained from Government, which declares that the land is *visumgāma*, that is to say, land in respect of which revenue and all usufructuary rights have been irrevocably relinquished by the secular authorities, in favour of the Buddhist Priesthood. Within the limits of this land, the learned and qualified priests, who have been appointed to perform the ceremony of consecration, mark the extent of the *simā*. At the distance of about 10 feet from the boundaries thus marked, an outer boundary-line is indicated. The land enclosed within these two boundary-lines is levelled and cleared and besmeared with mud. When the mud is dry, allotments of space measuring 6 by 3 feet are marked out in rows with lime

or red earth, and an awning is constructed over the whole ground. Then a Chapter consisting of ten or fifteen priests take their seats in the first allotment of space in the first row and proceed to intone by turns the *Kammavācā* for the desecration of a *simā*, it being held necessary that, in order to consummate the proper consecration of the new *simā*, the one, which may probably exist on the same site, should be first desecrated. This ceremony is repeated till the last allotment of space in the first row is reached. The priests then seat themselves in the last allotment of space in the second row and continue the intonation of the same *Kammavācā*. The same ceremony is repeated till the first allotment of space in the second row is reached. Thus, once in a forward order, and then in a reverse order of the allotments of space arranged in rows, is the same *Kammavācā* intoned till the number of rows has been exhausted. The ceremony of desecrating a *simā* is repeatedly performed for about a week or ten days. After this, one or two days' rest is given to the officiating priests.

Twenty or thirty learned and qualifed priests are now selected; and they proceed to mark the limits of the proposed *simā*, such limits being smaller in extent than those of the *visumgāma*. At four corners of the side of the *simā*, and also on its sides, pits are dug deep enough to hold as much water as will not dry up before the conclusion of the intonation of the *Kammavācā* for the consecration of a *simā*—such water being regarded as the boundary. At the distance of 1½ feet from these pits towards the inside, bamboo trellis-works are set up, and the space

thus enclosed is decorated with various kinds of flags and streamers, water-pots covered with lotus and other flowers, plantain trees, sugarcane, cocoanut flowers, *thabye* leaves, and *nezā* grass. The awning mentioned above is likewise adorned with a ceiling of white cloth and with festoons of flowers.

Meantime, the pits are continually filled with water so that it may not dry up before the ceremony is over. When the time approaches for the ceremony to begin, no more water is poured into the pits. Near each of them, a junior priest is stationed to furnish the officiating senior priest with replies in respect of the boundaries of the *simā*. At the appointed hour, the senior priest, holding a *Kammavācā*, slowly perambulates along the boundary-line of the *simā*. Approaching the eastern 'water-boundary' he asks: "Puratthimāya disāya kim nimittam?" and the junior priest answers: "Udakam, bhante." Similar questions and answers are asked and given also at the South-eastern, Southern, South-western, Western, North-western, Northern, and North-eastern points of the site, and to make the boundary-line continuous, also at the Eastern and South-eastern points, which have already been proclaimed. The questions and answers are asked and given first in Pāli and then in Burmese. The same ceremony of proclaiming the boundaries is repeated by two other senior priests in succession. After the boundaries have thus been proclaimed three times, the *Kammavācā* for the consecration of a "*samānasamvāsakasimā*" is intoned seven or eight times by three of the

priests at a time. After this, the *Kammavācā* relating to the consecration of an "*avippavāsasimā*" is chanted.

At the conclusion of the above ceremonies, a statement recording the year, month, day, and hour at which the *simā* was consecrated, the names of the senior priests who officiated at the ceremonies, and the name of the *simā*, is publicly read out. Lastly, in honour of the occasion, drums and conch-shells are sounded, and muskets are fired, and a shout of acclamation is raised by the people.

The above account is similar to that recorded in the Kalyā*n*ī Inscriptions, which are frequently cited or appealed to as *the* authority on the ceremonial relating to the consecration of *simās*.

Dhammacetī, or Rāmādhipati, King of Pegu, who erected these inscriptions in 1476 A.D., was an *ex*-priest, who, in emulation of Asoka, Sirisanghabodhi Parakkamabāhu, and other Buddhist kings of old, made the purity of Buddhism one of the objects of his earnest solicitude. The main object in founding the Kalyā*n*ī-simā appears to be to afford to the Priesthood of Rāmaññadesa a duly consecrated place for the purpose of performing *uposatha*, *upasampadā*, and other ecclesiastical ceremonies, and indirectly to secure continuity in their apostolic succession from Mahinda, the Buddhist Apostle to Ceylon. It was regarded that the succession from So*n*a and Uttara, the missionaries to Suva*n*nabhūmi, had been interrupted in Burma because of the violent political convulsions to which the country had been subjected. In the 11th century A.D., the Talaing

Kingdom of Thatôn was conquered by Anuruddha or Anawratazaw, King of Pagan ; and two centuries later, the Pagan monarchy was in its turn, overthrown by three Shan brothers, who availed themselves of the dismemberment of the Burmese Empire caused by a Chinese invasion in 1284 A.D. While the Upper Valley of the Irrawaddy was passing through troublous times, the Talaings of the lower country had been fighting among themselves after they had regained their independence from subjection to Burma. Thus, during the four centuries that preceded the accession of Dhammacetī, Burma had scarcely enjoyed peace for any great length of time, and matters appertaining to the Buddhist Religion had not been efficiently supervised or regulated.

The Kalyāṇī-simā derives its name from the fact that it was consecrated by the Talaing priests, who had received afresh their *upasampadā* ordination at the hands of the Mahāvihāra fraternity, who were the spiritual successors of Mahinda, on the Kalyāṇī river near Colombo. In the fifteenth and sixteenth centuries Buddhist priests from all parts of Burma, from Ceylon and Siam, flocked to it to receive their *upasampadā* ordination. Even at the present day, priests, whose ordination was of doubtful validity, would suffer themselves to be re-ordained in it.

The Kalyāṇī Inscriptions are situated at Zainggānaing, the western suburb of the town of Pegu. They comprise ten stone slabs covered with inscriptions on both sides and are arranged in a row. Owing either to the vandalism of the Portuguese adventurer, Philip de

Brito, who, for ten years, held supreme power in Pegu at the beginning of the 17th century A. D., or to the insensate fury of Alompra's soldiery, who plundered Pegu in 1757 A. D., all of them are more or less broken; but the fragments, which are lying scattered about, can easily be restored. When whole, their average dimensions were about 7 feet high, 4 feet 2 inches wide, and 1 foot 3 inches thick. There are 70 lines of text to each face, and three letters to an inch. The language of the first three stones is Pāli, and that of the rest is Talaing, the latter being the translatory language of the Pāli text.

I cannot conclude this introduction without adverting to the absolute silence of these lithic records regarding the celebrated Buddhist divine Buddhaghosa, the author of the *Visuddhimagga* and *Atthasâlinî*, and the Apostle who is reputed to have brought a complete set of the Buddhist scriptures from Ceylon to Thatôn in the 5th century A.D. If the story about Buddhaghosa's advent to Thatôn be historically true, the event would have been considered to be an important epoch and would certainly have been mentioned in these inscriptions, which give a résumé of the vicissitudes of Buddhism in Burma and Ceylon, and which were erected by a king, who was called from the cloister to the throne, and to whom every kind of information was accessible. Considering that the identification with the Suva*nn*abhūmi of the ancients has been urged in favour of three countries, namely, Rāmaññadesa, the Malay Peninsula, and Cambodia, in all of which gold is found,

one cannot help being sceptical as to the historical accuracy of the account relating to the mission of Buddhaghosa to Thatôn. Such scepticism becomes somewhat confirmed, when it is borne in mind that there is no palæographical affinity between the Talaing and Sinhalese alphabets, and when Cambodian writers affirm that the great divine came to *their* country (*vide* Bowring's *Kingdom and People of Siam*, Volume I, page 36).

BURMA SECRETARIAT :
The 18th February 1892.

TAW SEIN KO,
Government Translator,
on special duty.

TRANSLATION.

OBVERSE FACE OF THE FIRST STONE.

REVERENCE TO THE BLESSED ONE, THE HOLY ONE, THE FULLY ENLIGHTENED ONE.

May the excellent Religion of the Conqueror flourish and prosper, and may reverence be paid to the Buddha!

The purification of the Religion of the Conqueror was effected by Rāmādhipati, King of Rāmaññadesa. An account of this event will be related.

During the reign of Rāmādhipatirājā, King of Rāmaññadesa, the Religion of the Conqueror became purified.

Two hundred and eighteen years had passed away since the attainment of *Parinirvāna* by the Fully Enlightened One, the Sage of the Sakyas, when Dhammāsokarājā was inaugurated as king. In the fourth year after this event, owing to Nigrodhasāma*ṇ*era, the King had great faith in the Religion of Buddha; and the gifts and honours to the priests greatly increased, while those to the heretics diminished.

The heretics, for the sake of gifts and honours, embraced the ascetic life among certain priests, received the *upasampadā* ordination, and promulgated their own heresies like the *Sassata* heresy. Some took orders themselves, assumed the guise of priests, and taught their own heretical doctrines. All these heretics mixed promiscuously with, and resided among, the priests, who performed *uposatha* and such other ecclesiastical ceremonies. Owing to this circumstance, the *Sangha* considered that the *parisā* was corrupt, and would not perform *uposatha*. Therefore, for seven years, the performance of this ecclesiastical ceremony had ceased in the Asokārāma monastery.

On account of these circumstances, King Dhammāsoka became desirous of purifying the Religion by removing the impurity, heresy, and corruption, that had arisen in it, and secured the co-operation of Moggaliputtatissamahāthera. Having acquired, by study, the knowledge that the Fully Enlightened One was a *Vibhajjavādī*, and that those, who professed the doctrines of the *Sassata* and other schools, were heretics, the King convoked an assembly of all the priests. Those, who held similar doctrines, were commanded to form themselves into groups, and each group was dismissed one by one. There were six millions of priests professing the Religion, who, if asked what the belief of the Fully Enlightened One was, would say that he was a *Vibhajjavādī*, while the sinful, heretical priests, who declared that the Fully Enlightened One

professed the doctrines of the *Sassata* and other schools, numbered sixty thousand. The King directed all the sixty thousand sinful priests *to leave the Order*, and saying: "Now that the *parisā* has been purified, let the *Sangha* perform *uposatha*," returned to the city.

Therefore, Moggaliputtatissamahāthera performed *uposatha* in the Asokārāma monastery in the company of all the six millions of priests. This being concluded, he promulgated, in an enlarged and expanded form, but on the lines indicated by the Blessed One, the treatise called KATHĀVATTHU, of which a summary had been expounded by the Blessed One. Subsequently, as the venerable Mahākassapathera selected five hundred priests, in whom all passions were extinct, and who had attained to the possession of the six *abhiññās* and the four *patisambhidās*, and convened the First Council, which sat for seven months; and, as the venerable Mahāyasathera selected 700 priests, in whom all passions were extinct, and who had attained to the possession of the six *abhiññās* and the four *patisambhidās*, and convened the Second Council, which sat for eight months; even so did he (Moggaliputtatissamahāthera) select 1,000 priests, in whom all passions were extinct, and who had attained to the possession of the six *abhiññās* and the four *patisambhidās*, and convened the Third Council, which sat for nine months. At the conclusion of this Council, he foresaw that, in the future, the Religion would be established in foreign countries, and sent such *theras* as Majjhantikathera

with the injunction: "Do you establish the Religion in such and such countries." Of these *theras*, he sent Mahāmahindathera to establish the Religion in the Island of Tambapa*nn*i, and So*n*athera and Uttarathera to establish the Religion in Rāmañña*d*esa, which was also called Suva*nn*abhūmi.

At that time, a king, called Sirimāsoka, ruled over the country of Suva*nn*abhūmi. His capital was situated to the north-west of the Kelāsabhapabbatacetiya. The eastern half of this town was situated on an upland plateau, while the western half was built on plain country. This town is called, to this day, Go*l*amatti-kanagara, because it contains many mud-and-wattle houses resembling those of the Go*l*a people.

The town was situated on the sea-shore; and there was a *Rakkhasī*, who lived in the sea, and was in the habit of always seizing and devouring every child, that was born in the King's palace. On the very night of the arrival of the two *theras*, the Chief Queen of the King gave birth to a child. The *Rakkhasī*, knowing that a child had been born in the King's palace, came towards the town, surrounded by 500 other *rakkhasas*, with the object of devouring it. When the people saw the *Rakkhasī*, they were stricken with terror, and raised a loud cry. The two *theras*, perceiving that the *Rakkhasī* and her attendants had assumed the exceedingly frightful appearance of lions, each with one head and two bodies, created (by means of their supernatural

power) monsters of similar appearance, but twice the number of those accompanying the *Rakkhasī*, and these monsters chased the *rakkhasas* and obstructed their further progress. When the *pisācas* saw twice their own number of monsters created by the supernatural power of the two *theras*, they cried out: "Now we shall become their prey," and, being stricken with terror, fled towards the sea. In order to prevent the return of the *pisācas*, the *theras* established a cordon of guards around the country, and preached the BRAHMAJĀLASUTTA to the people, who had assembled together. At the conclusion of the sermon, 60,000 people attained to the comprehension of the Truth; 3,500 men and 1,500 women renounced the world, and the rest were established in the 'Three Refuges' and the *sīlas*. Thus the Religion was established in this country of Rāmaññadesa by the two *theras* in the 236th year that had elapsed since the attainment of *Parinirvāna* by the Fully Enlightened One.

Thenceforward, in Rāmaññadesa, all princes, born on the anniversary day of that event, were named Sonuttara. In order to shield all new-born infants from the danger of being seized by the *Rakkhasī*, the appearances, created by the supernatural power of the *theras*, were inscribed on armlets, bracelets, and leaves, and placed on their heads; and a stone, on which the same appearances were engraven, was placed on the top of a hill to the north-east of the town. This stone may be seen to this day.

Since its introduction, the Religion flourished for a long time in Rāmaññadesa. In course of time, however, the power of Rāmaññadesa declined, because civil dissensions arose and the extensive country was broken up into separate principalities, because the people suffered from famine and pestilence, and because, to the detriment of the propagation of the excellent Religion, the country was conquered by the armies of the seven kings. Owing to these calamities, the priests, residing in Rāmaññadesa, were unable to devote themselves, in peace and comfort, to the acquisition of scriptural knowledge, or to the observance of the precepts; and the Religion also declined.

During the reign of Manoharī, who was also known by his princely name of Suriyakumāra, the power of the kingdom became very weak. This happened in the 1600th year that had elapsed since the attainment of *Parinirvāna* by the Fully Enlightened One.

In 1601, Anno Buddhæ, and 419, Sakkarāj, King Anuruddha, the Lord of Arimaddanapura, brought a community of priests together with the Tipiṭaka (from Rāmaññadesa), and established the Religion in Arimaddanapura, otherwise called Pugāma.

One hundred and seven years after this event, or in the year 526, Sakkarāj, King Sirisanghabodhi-Parakkamabāhu purified the Religion in Lankādīpa.

Six years after the latter event, or in the year 532, Sakkarāj, Uttarājīvamahāthera, the Preceptor of

the King of Pugāma, with the object of worshipping at the shrines in Lankādīpa, set out for Kusimanagara, saying to himself : "I shall embark in a ship with a great many priests (there)." Who was this Uttarājīva-mahāthera ? He was a native of Rāmaññadesa, and was a pupil of Ariyava*m*sathera, who was a disciple of Mahākā*l*athera, a resident of Kappunganagara. Mahā-kā*l*athera was a pupil of Prānadassimahāthera, who lived at Sudhammanagara. This *Mahāthera* was en-dowed with *lokiyajjhāna* and *abhiññā*. Being thus gifted, he would, every morning, proceed to Magadha and sweep the court-yard of the Mahābodhi tree in Uruve*l*ā, return to Sudhammapura, and go on his alms-pilgrimage. One morning, while he was sweeping the court-yard of the Mahābodhi tree, certain traders, who lived in Uruve*l*ā, and were on their way to Magadha from Sudhammapura, saw him, and, on their return, related what they had seen to the people of Sudham-mapura. Thus it was that the possession of supernatural powers by Prānadassimahāthera, as a concomitant of his attainment of *lokiyajjhāna* and *abhiññā*, became known.

On arrival at Kusimanagara, Uttarājīvamahāthera embarked in a ship, accompanied by many other priests and by a *sāmanera* whose age was fully 20 years. Who was this *sāmanera* ? Why was he called Chapa*t*asāma-nera? His parents were natives of Kusimara*tt*ha, while he himself was a pupil of Uttarājīvamahāthera. He was called Chapa*t*asāmanera, because his parents were natives of a village, called Chapa*t*a, in Kusimara*tt*ha.

Uttarājīvamahāthera embarked in a ship and set out for Lankādīpa. On his arrival there, the *Mahātheras*, residing in Lankādīpa, came together in a body and accorded him a meet reception. As they were well-disposed towards him, they said: "We are the spiritual successors of Mahāmahindathera, who established the Religion in Lankādīpa, while you and the other priests in your company are the spiritual successors of the two *Mahātheras*, called Sona and Uttara, who established the Religion in Suvannabhūmi. Let us all therefore, perform together the ceremonies incumbent upon the Order." Having spoken thus, they performed the *upasampadā* ordination on Chapaṭa, the twenty-years old *sāmanera*.

After this, Uttarājīvamahāthera, having accomplished the object of his visit, namely, the worshipping, &c., at the shrines in Lankādīpa, made preparations to return to Pugāma.

Then the priest Chapaṭa thought thus: "If I were to return home with Uttarājīvamahāthera, owing to the impediments caused by my relatives, I should not be able to enjoy that peace and quiet, which are conducive to the study of the Tipiṭaka together with its commentaries. It is, perhaps, advisable, therefore, that I should, with the permission of the *Mahāthera*, remain in Lankādīpa, and return home only after I have mastered the Tipiṭaka together with its commentaries." Accordingly, Chapaṭa asked permission from Uttarājīvamahāthera and remained behind in Lankādīpa.

Uttarājīvamahāthera, accompanied by his large company of priests, embarked in a ship, and returned to Kusimanagara. Thence he proceeded to Pugāma, and took up his residence there.

Meanwhile, the priest, Chapaṭa, by dint of hard study, had acquired a knowledge of the Tipiṭaka together with its commentaries; and, as he had completed his tenth year in orders, he acquired the designation of *thera*. Being now desirous of returning to Pugāma, he reflected thus: "If I were to return home alone, and if, in the event of the death of Uttarājīvamahāthera, I did not wish to associate with the priests of Pugāma in the performance of ecclesiastical ceremonies, how could I, in the absence of a *pañcavaggagana*, perform such functions separately? It is, perhaps, proper, therefore, that I should return home in the company of four other priests, who are well-versed in the Tipiṭaka."

After reflecting thus, he appointed Sīvalithera, a native of Tāmalitthi, Tāmalindathera, the son of the Rājā of Kamboja, Ānandathera, a native of Kiñcipura, and Rāhulathera, a native of Lankādīpa, to accompany him, and, embarking in a ship, returned to his native country. These five *Mahātheras* were well-versed in the Tipiṭaka, and were learned, and able; and, among them, Rāhulathera was the ablest and the most learned.

On the arrival of these five *Mahātheras* at Kusimanagara, the time for journeying on to Pugāma was unseasonable, because of the approaching *vassa*, and they, accordingly, observed their *vassa* at Kusimanagara.

The site and walls of the monastery, where they spent the *vassa*, may be seen, to this day, on the south side of Kusimanagara. At the conclusion of the observance of the *vassa*, Chapa*ṭa*mahāthera celebrated the *pavāraṇā*, and set out for Pugāma, accompanied by the four *theras*.

Meanwhile, a few days before the arrival of Chapa*ṭa*mahāthera, Uttarājīvamahāthera had died.

On reaching Pugāma, Chapa*ṭa*thera heard that his own teacher, Uttarājīvamahāthera, was dead, and repaired to his tomb and performed such acts as that of making obeisance and asking the forgiveness of the deceased. He then took counsel with the four *theras*, addressing them thus : " As the *Mahātheras* of Lankādīpa associated with our teacher, the Venerable Uttarājīvamahāthera, in the performance of ecclesiastical ceremonies, it is proper that we should now perform such functions after associating ourselves with the priests of Pugāma, who are the spiritual successors of So*ṇ*athera and Uttarāthera. However, our teacher, Uttarājīvamahāthera, who was a native of Rāmaññadesa, was formerly the sole Head of the Church ; but now, the priests of Marammadesa have become Lords of the Church ; and we are not disposed to associate with them in the performance of ecclesiastical ceremonies." Thus, through pride, Chapa*ṭa*ṁahāthera declined to associate with the priests of Pugāma in the performance of ecclesiastical ceremonies, and he performed such functions separately.

It should thus be borne in mind that, in the year 543, Sakkarāj, and the 124th year that had elapsed since the introduction of the Religion to Pugāma in Marammadesa from Sudhammanagara in Rāmaññadesa, the Religion from Lankādīpa was established in Pugāma.

At that time, a king, called Narapatijayasūro, was ruling in Pugāma. He conceived a feeling of great esteem and reverence for the five *Mahātheras*, and, after having had a bridge of boats constructed on the great river Erāvatī, requested them to perform the *upasampadā* ordination on the many priests, who desired to receive it. In consequence of this, the *Mahātheras* gradually gained influence and their following grew in numbers.

One day, the King ordered festivals to be held in honour of the occasion of his giving a great offering to the five *Mahātheras*. On that occasion, Rāhulathera saw a beautiful nautch-girl, and the loss of his delight in asceticism became burdensome to him. He longed to be a layman, and made preparations to carry out his object. Chapa*t*amahāthera and the three other *Mahātheras* repeatedly expounded religious discourses to him, and, in a body, entreated him to turn away from the course he had resolved to take. But the religious discourses, expounded by the four *Mahātheras* by way of admonition, were of no avail in deviating his mind. They, therefore, said : "Brother, we have expounded to you various religious discourses by way of admonition, and yet, we have not been able to turn you away from your

object. Such being the case, do you forbear to become a layman here, but go to Rāmaññadesa, and there embark for Malayadīpa, where you may carry out your wish." Being repeatedly urged to adopt this course, he went to Rāmaññadesa, and thence by ship to Malayadīpa.

Now, the King of Malayadīpa was desirous of learning the Vinaya, and Rāhulathera taught him the Khuddasikkhā together with its commentary, and instructed him in the meaning of the text of the whole of the Vinaya. The King was pleased with the *thera*, and presented him with an alms-bowl filled with many kinds of gems. Rāhulathera accepted the gift, became a layman, and married.

Subsequently, of these four *Mahātheras*, Chapatamahāthera died, and the surviving three *Mahātheras*, namely, Sīvalimahāthera, Tāmalindamahāthera, and Ānandamahāthera, continued to maintain the Religion in splendour in Pugāma.

One day, the King of Pugāma, having conceived a feeling of esteem and reverence for the three *Mahātheras*, presented them with three elephants. The two *Mahātheras*, namely, Sīvalimahāthera, and Tāmalindamahāthera, liberated their two elephants in a forest. But Ānandathera, saying to himself : "I shall make a present of my elephant to my relatives living in Kiñcipura," proceeded to Kusimanagara and shipped it off. The two *Mahātheras* then said : "Brother, when

we received our elephants, we set them free in a forest. Why have you caused pain to an animal by making a present of it to your relatives? Your action is improper." Ānandathera replied: "Why, Reverend Sirs, have you spoken to me in this manner? What, Reverend Sirs, has not the Blessed One declared that kindness to one's relatives is a blessing?" The two *Mahātheras* continued: "Ānanda, you are, indeed, headstrong. If, brother, you would not accept the advice and admonition from elders like us, do you perform your ecclesiastical ceremonies separately, and we shall perform ours in like manner." Thenceforward, the two *Mahātheras* performed their ecclesiastical ceremonies separately, and Ānandathera performed his likewise.

In course of time, Tāmalindamahāthera, for the benefit of his pupils, who were learned, wise, and able, said to the laymen, belonging to the ruling and other classes, that came to his presence: "O laymen, the priests are learned, wise, and able; but, because of their not being supplied with the 'four requisites,' they are unable to devote themselves to the acquisition of scriptural knowledge, or to the observance of the precepts. Laymen, it is our desire, therefore, that these priests should be furnished with the 'four requisites.' Should you undertake to do this, the priests would certainly be enabled to devote themselves to the acquisition of scriptural knowledge, or to the observance of the precepts." The *thera* thus procured the 'four requisites' by means of

vacīviññatti. Then Sīvalimahāthera said to Tāmalindathera: "Brother, the acquisition of 'requisites' by means of *vacīviññatti*, was censured by the Blessed One; but why, brother, have you procured the 'four requisites' by mean sof *vacīviññatti?* Your action is improper." Tāmalindathera replied to Sīvalimahāthera: "Reverend Sir, the acquisition of 'requisites,' by means of *vacīviññatti*, was censured by the Blessed One, when such property was for oneself; but, Reverend Sir, the 'four requisites,' procured by me by means of *vacīvaññatti*, were not for myself. I thought that, if my pupils, who are learned, wise and able, obtained the 'four requisites,' and devoted themselves to the acquisition of scriptural knowledge, and to the observance of the precepts, the interests of the Religion would be promoted; and therefore, procured for them the 'four requisites' by means of *vacīviññatti*." Sīvalimahāthera again said to Tāmalindathera: "Brother Tāmalinda, is this your explanation? Do you perform your ecclesiastical ceremonies separately, and I shall perform mine likewise. Brother Tāmalinda, association in the performance of ecclesiastical ceremonies is agreeable, only when the parties, taking part in the performance, are of the same mind and opinions and are amenable to the advice and admonition of each other." Thenceforward, these two *Mahātheras* performed their ecclesiastical ceremonies separately.

At that period, there were, in Pugāma, four dis-

tinct communities of priests, each of which formed a separate sect, namely,—

(i) the successors of the priests, who introduced the Religion from Sudhammanagara ;

(ii) the disciples of Sīvalimahāthera ;

(iii) the disciples of Tāmalindamahāthera ;

(iv) the disciples of Ānandamahāthera.

Of these communities, that of the spiritual successors of the priests, who introduced the Religion from Sudhammanagara, was called by the Marammas of Pugāma the 'Purima' fraternity, because of their anterior arrival; and the remaining communities, whose members were the spiritual successors of the priests, who introduced the Religion from Sīhaladīpa, were called the 'Sīhala fraternity,' and also the 'Pacchima' fraternity, because of their later arrival.

Two of these three *Mahātheras*, namely, Sīvalimahāthera, and Tāmalindamahāthera, passed away according to their deeds after maintaining the Religion in splendour to the end of their lives ; and Ānandathera, after spending fifty-four rainy seasons in maintaining the Religion in splendour in Pugāma, also passed away according to his deeds in the year 607, Sakkarāj.

REVERSE FACE OF THE FIRST STONE.

MAY THE RELIGION OF THE CONQUEROR SHINE FORTH IN SPLENDOUR!

A *sāmanera*, called Sāriputta, who was a native of Padippajeyya village, in the province of Dala, went to Pugāma and received the *upasampadā* ordination at the hands of Ānandathera. He studied both the Dhamma and the Vinaya together with their commentaries. Being thus well-versed in the Dhamma and the Vinaya. the fame of the learning, wisdom, and ability of the priest Sāriputta, spread abroad. The King of Pugāma heard about his fame, and reflecting: "If the priest, Sāriputta, is learned, well-informed, a seeker of knowledge, wise, and able, and, if the members of his body are perfect, I shall do him honour by appointing him to be my Preceptor," sent messengers to institute enquiries. The messengers, sent by the King, accordingly proceeded to enquire whether the members of the body of the priest, Sāriputta, were perfect. In the course of their enquiry, they found that one of the big toes of the priest was too short, and reported the result of their investigation to the King. The King thinking inwardly: "The priest is not perfect in all the members of his body," presented him with a great many offerings, conferred on him the title of 'Dhammavilāsathera,' and dismissed him with the injunction: "Do you maintain the Religion in splendour in Rāmaññadesa."

Dhammavilāsathera proceeded to Rāmaññadesa, and taught the Dhamma and the Vinaya to a great many priests in Dalanagara. The people of Rāmaññadesa called, at the time, the fraternity of these priests, at Dalanagara, the 'Sīha*l*apakkhabhikkhusangha,' and designated as the 'Ariyārahantapakkhabhikkhusangha,' the fraternity of priests, who were already in the country, and were the spiritual successors of So*n*amahāthera and Uttaramahāthera.

There was a learned *Mahāthera*, belonging to the 'Ariyārahantapakkhabhikkhusangha,' who lived in a monastery situated near the mouth of a river, in the Lakkhiyapura province, called the 'Bakāsa,' because of its teeming with fish, which served as food for paddy-birds. Near the monastery, was a bazaar, and not far from the latter, was a settlement where a great number of Kamboja prisoners of war were located. On account of this fact, the bazaar was called the 'Kamboja bazaar,' and the monastery was called the 'Kambojâpa*n*avihāra,' because of its vicinity to the Kamboja bazaar. The *Mahāthera*, living in the monastery was, in like manner, called the 'Pa*t*hama-Kambojâpa*n*avihārathera.' Subsequently, the designation 'Pa*t*hama-Kambojâpa*n*avihārathera' was changed to 'Kambojâpa*n*amahāthera.'

A pious nobleman, called Sirijayava*dd*hana, who was living at Dalapura, built a monastery near a great lake, and invited the Kambojâpa*n*amahāthera to occupy it. At that period, because this Kambojâpa*n*amahāthera

was the oldest and most celebrated member of the Ariyârahantasanghapakkha, in Dalanagara, the whole of that fraternity was designated the 'Kambojâpa*ṇ*amahātherasanghapakkha.'

In after times, the designation 'Kambojâpa*ṇ*amahātherasanghapakkha' fell into desuetude, and the fraternity was called the 'Kambojâpa*ṇ*asanghapakkha.' However, the latter term 'Kambojâpa*ṇ*asanghapakkha' again fell into desuetude, and the fraternity came to be known as the 'Kambojasanghapakkha.'

Because the 'Ariyârahantasanghapakkha,' in Dalanagara, was called the 'Kambojasanghapakkha,' the same designation was, thenceforward, applied to that fraternity in the whole of Rāmaññadesa.

There were in Muttimanagara—

(i) the Kambojasanghapakkha;

(ii) the Sīha*l*asanghapakkha, whose members were the spiritual successors of Sīvalimahāthera;

(iii) the Sīha*l*asanghapakkha, whose members were the spiritual successors of Tāmalindamahāthera;

(iv) the Sīha*l*asanghapakkha, whose members were the spiritual successors of Ānandamahāthera;

(v) the Sīha*l*asanghapakkha, whose members were the spiritual successors of Buddhava*m*samahāthera, the Preceptor of the Queen, who went to Sīha*l*adīpa and received his *upasampadā* ordination there, and who, on his return, performed his ecclesiastial ceremonies separately in Muttimanagara ; and

(vi) the Sīha*l*asanghapakkha, whose members were the spiritual successors of Mahāsāmimahāthera, otherwise called Mahānāgamahāthera, who visited Sīha*l*adīpa and received his *upasampadā* ordination there, and who, on his return to Muttimanagara, performed his ecclesiastical ceremonies separately.

Through the inability of these six divisions of the Order to perform ecclesiastical ceremonies together, various fraternities and sects arose into existence.

Owing to the absence of a large number of priests, who were well-versed in the Tipi*t*aka, learned, wise, and able, and who could, after meeting and consulting together, investigate as to what was proper or not, the *Mahātheras* belonging to any of these six sects, would, whenever they had to perform such ecclesiastical ceremonies as the consecration of a *simā* and the *upasampadā* ordination, carry out their object in a manner, that appeared fitting to them, thinking inwardly : "We, indeed, are wise and able."

There were some *theras*, who, wishing to consecrate a *simā* on a *gāmakhetta* of whatever size, would place boundary-marks all round it, and carry out their object by inducting within the *hatthapāsa* the priests who were within the boundary; but they would not effect purification through the acts of inducting within the *hatthapāsa* the priests living outside the boundary, of receiving the declarations of assent of such of them as were absent, and of excluding such of them as merited exclusion. In such a *simā* the *upasampadā* ordination would be performed.

There were some *theras*, who declared: "If it is desired to consecrate a *simā* on a *gāmakhetta*, such consecration should be carried out after effecting purification through the acts of inducting within the *hatthapāsa*, &c., the priests residing round that *gāmakhetta*, who are inside or outside the boundary." Therefore, whenever a *simā* was to be consecrated, they thought that it would be difficult to purify the whole of the *gāmasimā*, and would not ascertain the true nature of the characteristics of a *visumgāma*. They, however, assumed that, if a piece of land, with its boundaries defined, was granted by a king, that land was a *visumgāma;* and they would ask the ruling authorities to define the boundaries of a piece of land, which they had chosen, and whose area would be sufficient for the consecration of a *simā*, or of a piece of land of larger area. They would then consecrate the *simā* after effecting purification through the acts of inducting within the *hatthapāsa*, &c., the priests residing

on the *gāmakhetta*, but without effecting purification in regard to the whole of the *gāmasimā*. In such a *simā* the *upasampadā* ordination would be performed.

There were some *theras*, who, holding the opinion that "there would be mutual confusion, if two *baddhasimās* were connected with each other by the branches of trees, &c., but there would be no such confusion, if a *baddhasimā* and a *gāmasimā* or two *gāmasimās* were connected with each other by the branches of trees, &c.," would, whenever there was a *simā* to be consecrated on a *gāmakhetta*, perform the consecration without cutting off the branches of trees, &c., that connected that *gāmakhetta* with the others around it but after effecting purification through the acts of inducting within the *hatthapāsa*, &c., the priests residing on that *gāmakhetta*. In such a *simā* the *upasampadā* ordination would be performed.

There were some *theras*, who would not ascertain, in every way, the characteristics of rivers or lakes, mentioned in the *pāli* and the *atthakathās*, and who, without ascertaining well the interpretation of the works mentioned in the *atthakathās*, namely, 'anvad*dh*amāsa*m* anudasâha*m* anupañcâha*m*' would, in this excessively rainy region of Rāmañña*d*esa, perform the *upasampadā* ordination in an *udakukkhepasimā* consecrated on a river or lake, which was devoid of its respective characteristics.

There were some *theras*, who, whenever they wished to consecrate a *simā* on a *gāmakhetta*, would cut off the branches of trees, &c., that connected it with other *gāmakhettas*, and carry out their object through the acts of inducting within the *hatthapāsa* the priests residing inside or outside the boundary of that *gāmakhetta*, of receiving the declarations of assent of such of them as were absent, and of excluding such of them as merited exclusion. But, whenever there was an *upasampadā* ordination to be performed in such a *simā*, the ceremony would be performed without cutting off the branches of trees, &c., that connected that *gāmakhetta* with others.

In the two thousand and second year that had elapsed since the *Parinirvāna* of the Fully Enlightened One, and the 820th year of Sakkarāj, there reigned in Ha*m*savatīnagara, Rāmādhipati, who, assuming the title of SIRIPAVARAMAHĀDHAMMARĀJĀDHIRĀJĀ, ruled justly and righteously and afforded protection to the people of Rāmaññadesa, which comprised the three provinces of Kusimama*nd*ala, Ha*m*savatīma*nd*ala, and Muttimama*nd*ala. He was the Lord of a White Elephant, whose colour was like that of the white esculent water-lily, or of the Jasminum Multiflorum, or of the autumnal moon, and was replete with faith and many other qualities. He was well-acquainted with the languages of various countries, and with many manual arts, such as masonry and carpentry. He was, moreover, learned and well-read, and was versed

in the Tipiṭaka and the sciences of *Takka*, *Byākarana*, *Chanda*, *Alankāra*, astrology, medicine, and arithmetic, pertaining to the Vedas. The King had exceedingly deep faith in the Religion of the Teacher, and the following thoughts arose in his mind: "The *upasampadā* ordination is dependent on that of *pabbajjā*; and the basis of the Religion itself is the *upasampadā* ordination, which, in order to be appropriate, inviolable, and valid, must be possessed of five characteristics, namely, *simāsampatti*, *parisasampatti*, *vatthusampatti*, *ñattisampatti*, and *anusāvanasampatti*. Of these characteristics, there exist means of attesting the validity of *vatthusampatti* and *ñattisampatti*, owing respectively to the ability of a candidate for the pure form of the *upasampadā* ordination to fulfil the conditions of the former, and to the accessibility of qualified *ācariyas*, who could recite the *Kammavācā* with correct intonation. But, by what criterion can I ascertain the nonexistence of *simāsampatti* and *parisasampatti*?"

The King, in repeatedly investigating and considering the ruling of the Vinaya as regards the consecration of a *simā*, which would be in conformity with the intention of the Blessed One as interpreted by the authors of *atthakathās*, *tīkās*, and *pakaranas*, consulted both the spirit and the letter of the following works, controlling the *atthakathā* by means of the *pāli*, the *tīkā* by means of the *atthakathā* and the *pakarana* by one another, and, at the same time, collating what was gone before with what came after:—the Vinayapāli;

the Vinaya*tt*hakathā; the Vinaya*ṭ*īkā called the Sāratthadīpa*n*ī; the Vinaya*ṭ*īkā called the Vimativinodanī; the Vinaya*ṭ*ikā written by Vajirabuddhithera; the Mātika*tt*hakathā called the Kankhāvitara*n*ī together with its *ṭīkā*; the Vinayavinicchayapakara*n*a together with its *ṭīkā*; the Vinayasangahapakara*n*a; the Simâlankārapakara*n*a; and the Simâlankārasangaha. To the King, who repeatedly investigated and repeatedly considered this question, the ruling of the Vinaya appeared to be thus:

"If it is desired to consecrate a *simā* on a selected site, whether it be a *pakatigāmakhetta* or a *visumgāmakhetta*, whose boundaries have been defined for the purpose of collecting revenue, and which possesses the following characteristics, namely, that it is inaccessible to men and women; that it is favourable to the exercise of the four *iriyapathas*; that it is not a place subjected to noise; and that the usufructuary right, exercised in respect of it, is capable of supporting life;—the branches of trees, &c., connecting that *pakatigāmakhetta* or *visumgāmakhetta* with other *gāmakhettas* should be cut down; and a number of boundary-marks should be placed around the site selected for the consecration of the *simā*, should such *simā* be a *mahāsimā*, whose extent is difficult to apprehend and whose form is not well defined. If, however, it is desired to consecrate a *khuddakasimā*, whose form is triangular, and whose extent is easy to apprehend, three boundary-marks should be placed. But if the form of the *simā* to be

consecrated is square or rectangular, four boundary-marks would suffice ; and if the form is a polygon, the number of boundary-marks should be in proportion. The connecting branches of trees, &c., which are either within or without the boundary, should be cut down, and the extent of the *simā* clearly defined. Of all the priests residing within or without the boundary of that *gāmakhetta*, those, who are worthy of the privilege, should be inducted within the *hatthapāsa*, and the declarations of assent of those, who are absent, should be received, the remaining priests being excluded from the *gāmakhetta*. For the purpose of guiding travelling priests, guards should be stationed all round the *gāmakhetta* ; and, in order to notify the fact publicly, flags and streamers should be planted at various places ; and the boundaries should be proclaimed three times by the sounding of drums, conch-shells, and other musical instruments. Eventually, the *simā* should be consecrated by having the *Kammavācā* read with proper intonation. The consecration of a *simā*, which is attended by such ceremonies, is inviolable and valid ; and the *upasampadā* ordination and other ceremonies, performed in such a *simā*, are likewise inviolable and valid.

"The characteristic of an equable rainy season is, that, during the four months of its continuance, an uninterrupted shower falls once every half month, or every fifth day ; that of a deficient rainy season is, that a shower falls after the lapse of a half month ; and that

of an excessive rainy season is, that the intervening period between one shower and another is less than five days, that is to say, rain falls every fourth, third, or second day, or every day (without interruption).

"If, during the four months of an equable rainy season, the under-robe of a *bhikkhunī* crossing a stream, at any place, whether it be a landing-place or not, is wetted to the extent of one or two finger-breadths, such a stream acquires the status of a *nadī*. If, during the four months of the rainy season, which is an equable one because of rain falling once every half-month, the under-robe of a *bhikkhunī* crossing a stream, at any place, is wetted, such a stream acquires the status of a *mahānadī*. If, during the four months of the rainy season, which is an equable one because of rain falling once every tenth day, the under-robe of a *bhikkhunī* crossing a stream, at any place, is wetted, such a stream acquires the status of a *majjhimanadī*. If, during the four months of the rainy season, which is an equable one because of rain falling once every fifth day, the under-robe of a *bhikkhunī* crossing a stream, at any place, is wetted, such a stream acquires the status of a *khuddakanadī*.

"If, during the four months of the rainy season, which is an equable one, the under-robe of a *bhikkunī* crossing a stream, at any place, is wetted, but is not wetted, when the rainy season is a deficient one, it should not be declared that such a stream does not acquire the status of a *nadī*, because a deficient rainy season cannot

be the criterion in determining its status. If, however, during the four months of the rainy season, which is an equable one, the under-robe of a *bhikkhunī* crossing a stream, at any place, is not wetted, but is wetted, when the rainy season is an excessive one, it should not be declared that such a stream acquires the status of a *nadī*, because an excessive rainy season can neither be the criterion in determining its status.

"A lake is of spontaneous origin. It is not excavated by any one, but is filled with water that flows from all round it. If, during the four months of the rainy season, which is an equable one, there is, in a reservoir of such description, water sufficient for the purpose of drinking or ablution, such a lake acquires the status of a *jātassara*. If a lake, which satisfies such a condition, when the rainy season is an equable one, does not contain water sufficient for the purpose of drinking or ablution, when the rainy season is a deficient one, or during winter or summer, it should not be declared that such a lake does not acquire the status of a *jātassara*.

"If, during the four months of the rainy season, which is an equable one, a lake does not contain water sufficient for the purpose of drinking or ablution, but satisfies this condition, when the rainy season is an excessive one: such a lake does not acquire the status of a *jātassara*.

"This Rāmaññadesa is a very rainy region, but how could one know that its rainy season is an excessive

one? That the rainy season comprises four months is thus declared in the *atthakathās:*

"Yasmā hi vassānassa catūsu māsesu.' But, in this country of Rāmaññadesa, the rainy reason comprises six months. Because it is said that the characteristic of an equable rainy season is, that rain falls every fifth day, methinks that the characteristic of an excessive rainy season is, that rain falls every fourth, third, or second day, or every day (without interruption).

"In this country of Rāmaññadesa, sometimes once every fourth, third, or second day, or every day (without interruption), sometimes once every seventh or tenth day, the rays of the sun are invisible, and the sky becomes cloudy and murky, and a continuous shower of rain falls. Therefore, it is established beyond doubt that the rainy season of Rāmaññadesa is an excessive one.

"For the reasons stated above, in this country of Rāmaññadesa, during the four months of an equable rainy season, when rain falls in the manner described, the under-robe of a *bhikkunī* crossing a stream of such description, at any place, is wetted. On such a *mahānadī* an *udakukkhepasimā* may be consecrated, and the *upasampadā* ordination, performed in it, will be valid and inviolable.

"If, during the four months of an equable rainy season, when rain falls as described above, a lake of such description contains water sufficient

for the purpose of drinking or ablution: on such a *mahājātassara* an *udakukkhepasimā* may be consecrated; and the *upasampadā* ordination, performed in it, will be valid and inviolable."

The following thoughts arose in the mind of Rāmādhipati, to whom the valid manner, in which a *simā* should be consecrated, had appeared, as described above:

"There are some *theras*, who, wishing to consecrate a *simā* on a *gāmakhetta*, carry out their object by inducting within the *hatthapāsa* the priests residing inside the boundary, but without effecting purification through the act of inducting within the *hatthapāsa*, &c., all the priests residing on that *gāmakhetta*. The consecration of such a *simā* by the *theras* is invalid by reason of *parisavipatti*.

"If, in order to alienate the revenue of a selected place, whose boundaries have been defined for the purpose of collecting revenue, and which is situated on a *pakatigāmakhetta*, the boundaries are again defined, and the place itself is given away by the ruling authorities: such a place acquires the status of a *visumgāmakhettā*. The consecration of a *baddhasimā* is consummated at the conclusion of the recitation of the *Kammavācā*, and not merely by the proclamation of its boundaries. Therefore, the land referred to above, which is situated inside the boundary, does not acquire the status of a *visumgāma*, because of its perpetually forming a part and

parcel of the *gāmasimā;* nor does the *simā* become a *baddhasimā*, because the lands, both inside and outside the boundary, constitute but one *gāmasimā*. If all the priests residing on that very *gāmasimā*, who are deserving of the privilege, are not inducted within the *hatthapāsa;* if the declarations of assent of those, who are entitled to send them, are not received; if those, who deserve exclusion, are not excluded; and, if only the priests residing within the boundary are inducted within the *hatthapāsa:* the consecration of the *simā* (attended by such ceremonies) is violable and not in accordance with the law. The *upasampadā* ordination and other ceremonies, performed in such a *simā*, are void by reason of the invalidity of its consecration.

"There are also *theras*, who ask the ruling authorities to define the boundaries of some place selected by them, but which does not possess the characteristics of a *gāma*. Regarding that such a place is a *visumgāmakhetta*, they select a site on it, and consecrate a *simā* by inducting within the *hatthapāsa* only the priests residing at that place, and not all those residing on the whole of the *pakatigāmakhetta*. The consecration of the *simā* by these *theras* is void by reason of *parisavipatti*. Therefore, because of *simāvipatti*, the *upasampadā* ordination and other ceremonies, performed in such a *simā*, are invalid.

"There are also other *theras*, who, wishing to consecrate a *simā* on a *gāmakhetta*, do not cut down the

branches of trees, &c., connecting that *gāmakhetta* with others, but carry out their object after effecting purification through the act of inducting within the *hatthapāsa* the priests residing on that *gāmakhetta*. By reason of *parisavipatti*, the consecration of the *simā* by these *theras* is invalid.

OBVERSE FACE OF THE SECOND STONE.

"As there is mutual junction between two *baddhasimās*, because of their being connected by the branches of trees, &c., so there is mutual junction between a *baddhasimā* and a *gāmasimā*, or between two *gāmasimās*, because of their being connected by the branches of trees, &c. By reason of *simāvipatti*, the *upasampadā* ordination and other ceremonies, performed in such a *simā*, are void.

"There are other *theras*, who perform the *upasampadā* ordination and other ceremonies in an *udakukkhepasimā* consecrated on rivers and lakes, that are devoid of their respective characteristics (judged by the conditions prevailing) in the exceedingly rainy region of Rāmaññadesa. By reason of *simāvipatti*, the *upasampadā* ordination and other ceremonies, performed by these *theras*, are void. In this exceedingly rainy region of Rāmaññadesa, during the four months of an equable rainy season, when rain falls in the manner indicated

above, the under-robe of a *bhikkhunī* crossing a river, at any place, may not get wet (provided that the prevailing conditions are normal). But, owing to excessive rainfall in this country, the under-robe will get wet. Judging, therefore, by the wetting of the under-robe, when the rainy season is, as stated before, an equable one, how can it be correct to say that such a river acquires the status of a *nadī* ? Again, during the four months of an equable rainy season, when rain falls in the manner indicated above, a lake may not contain water sufficient for the purpose of drinking or ablution (provided that the prevailing conditions are normal). But, owing to excessive rainfall in this country, during the four months of the rainy season, it will contain water sufficient for the purpose of drinking or ablution. Judging, therefore, by the sufficiency of water in such a lake for the purpose of drinking or ablution, when the rainy season is, as stated before, an equable one, how can it be correct to say that such a lake acquires the status of a *jātassara* ?

"There are also some *theras*, who, desiring to consecrate a *simā* on a *gāmakhetta*, cut down the branches of trees, &c., connecting that *gāmakhetta* with others, and carry out their object by inducting within the *hatthapāsa*, &c., all the priests residing inside or outside the boundary of that *gāmakhetta*. But, whenever the *upasampadā* ordination and other ceremonies are performed in such a *simā*, the connecting branches

of trees, &c., of that *gāmasimā* are not cut down. The *upasampadā* ordination and other ceremonies of these *theras* are, therefore, void by reason of *parisavipatti*, caused through the confusion (of boundaries) of such *baddhasimā* and *gāmasimā*. If, on the other hand, these *theras* perform the *upasampadā* ordination and other ceremonies in a valid *baddhasimā* or on a *pakatigāmakhetta* or *visumgāmakhetta* possessing the characteristics of a *gamā*, or on a *mahānadī* possessing the characteristics of a *nadī*, or on a *jātassara* possessing the characteristics of a *jātassara*, or on a *samudda* possessing the characteristics of a *samudda*, they may constitute a Chapter; but the functions, performed by them, are void by reason of *parisavipatti*, caused through their having been ordained in a *simā*, whose consecration was invalid for the reasons indicated above, or on a *visumgāmakhetta*, that does not possess the characteristics of a *gāma*, or on a *khuddakanadi*, that does not possess the characteristics of a *nadī*, or on a *khuddakajātassara*, that does not possess the characteristics of a *jātassara*."

Then King Rāmādhipati became aware of the existence of *simāvipatti* and *parisavipatti* of the *upasampadā* ordination and other ceremonies in Rāmaññadesa, and thought thus :—

"The *simāvipatti* and *parisavipatti* of the *upasampadā* ordination and other ceremonies appear to me in the manner indicated above. Now, there are, in Rāmaññadesa and Ha*m*savatīnagara, many priests, who are

well-versed in the Tipiṭaka, learned, and able; and I am not sure whether the *simāvipatti* and *parisavipatti* of the *upasampadā* ordination and other ceremonies appear to them in the same manner. It is, perhaps, advisable that I should ask all of them to investigate the subject by the light of the interpretation, literal or otherwise, of the Vinayapiṭaka together with its *atthakathās* and *tīkās*, to compare and collate the *atthakathās* with the *pāli* texts, the *tīkās* with the *atthakathās*, and what follows with what is gone before, and to give an authoritative ruling, based on the Vinaya, as to the valid manner of consecrating a *simā*." All the priests, who were well-versed in the Tipiṭaka, were accordingly asked to give an authoritative ruling, based on the Vinaya, as to the valid manner of consecrating a *simā*.

Then, in compliance with the request of King Rāmādhipati, all the priests, who were well-versed in the Tipiṭaka, investigated the subject by the light of the interpretation, literal or otherwise, of the Vinayapiṭaka together with its *atthakathās* and *tīkās*, and, through repeated comparison and collation, perceived the existence of *simāvipatti* and *parisavipatti*, and communicated to the King the result of their enquiry as to the manner prescribed in the Vinaya.

The King said to himself: "The excellent compilers of *atthakathās* have declared that the Religion of Buddha will last 5,000 years; but alas! only 2,047 years have now passed away since the Enlightened One

attained Buddhahood, and the Religion has become impure, tainted with heresy and corruption, and the *upasampadā* ordination has also become invalid. This being the case, how can the Religion last till the end of 5,000 years?" The King again reflected thus: "Being aware of the impurity, heresy, and corruption, that have arisen in the Religion, methinks that, in order to ensure the continuance of the Religion to the end of the period of 5,000 years, it is essential that it should be purified by resuscitating the pure form of the *upasampadā* ordination. However, if I do not exert myself and remain indifferent, I shall be guilty of not having intense love for, or faith in, the Blessed Fully Enlightened One, and of being devoid of respect and reverence for Him. It is, therefore, I think, expedient that the purification of the Religion should be effected by me. How shall I first call into existence the pure form of the *upasampadā* ordination, and establish it in this country of Rāmaññadesa? There are men having faith, belonging to good families, and desirous of receiving such *upasampadā* ordination. If, at my instance, they receive it, the Religion will become purified through the existence of a pure form of the *upasampadā* ordination."

The following were the thoughts, that arose in the mind of King Rāmādhipati, who considered about the condition of the Religion:

"It is said that, in the 236th year that had elapsed since the attainment of *Parinirvāna* by the Fully En-

lightened One, Mahāmahindathera, who was sent by Moggaliputtatissamahāthera, went to Tambapa*nn*idīpa, and established the Religion. Devāna*m*piyatissa, King of Sīha*l*adīpa, conceived a feeling of esteem and reverence for the *thera*, and founded the Mahāvihāra monastery. During the period of 218 years, that elapsed since the foundation of the Mahāvihāra, the Religion remained pure, and there was only one fraternity, namely, that of the residents of the Mahāvihāra. Then King Vattagāma*n*i-Abhaya conquered Dāḍhiya, King of the Dami*l*as, and attained to kingship in Lankādīpa. After founding the Abhayagirivihāra monastery, this King was defeated by a confederacy of seven Dami*l*a princes, and was obliged to fly the country and remain in hiding for fourteen years. (On his restoration) he invited a *thera*, called Mahātissa, who had afforded him assistance during his exile, and presented the monastery to him. This Mahātissathera, however, used to associate with lay people, and, for this very offence, had been expelled from the Mahāvihāra by the fraternity of that monastery. Thenceforward, the priests were divided into two sects, namely, that of the residents of the Mahāvihāra, and that of the residents of the Abhayagirivihāra.

"In the 357th year that had elapsed since the foundation of the Abhayagirivihāra monastery, a king, called Mahāsena, ruled over Lankādīpa for 27 years. This King, in the course of his reign, founded the Jetavanavihāra monastery, and presented it to Tissa-

thera, a resident of the Dakkhi*n*avihāra, who associated with wicked people, and was of an intriguing and licentious character, but for whom he conceived a feeling of esteem and reverence. Thenceforward, the priests of the Jetavanavihāra monastery detached themselves from those of the Mahāvihāra and the Abhayagirivihāra monasteries, and thus arose the (third) sect of the residents of the Jetavanavihāra monastery.

"Thus, 600 years had not yet elapsed since the establishment of the Religion in Lankādīpa, when the priests in that Island were divided into three divisions, and three sects were formed. Among these sects, that of the Mahāvihāra was extremely pure and orthodox; but the remaining two were neither pure nor orthodox. In course of time, however, in Lankādīpa, the number of the orthodox priests gradually decreased, and their sect became weak, while the unorthodox priests continually received fresh accession of strength owing to increased numbers. These heretical sects did not conform to the rules of the Order, and were followers of evil practices. Owing to this circumstance, the Religion became impure, and tainted with heresy and corruption.

"In the 1472nd year that had elapsed since the establishment of the Religion in Lankādīpa, the 1708th year that had elapsed since the attainment of *Parinirvāna* by the Master, and the 18th year since the inauguration of Mahārājā Sirisanghabodhi-Parakkamabāhu as ruler of Lankādīpa, that King, by seeing the priests, who,

though professing the Religion, did not conform to the rules of the Order, and followed evil practices, became aware of the existence of the impurity, heresy, and corruption, that had arisen in the Religion, and he thought thus :

"'If such a one as I, knowing the existence of the impurity, heresy, and corruption, that have arisen in the Religion, do not exert myself and remain indifferent in the matter of effecting its purification, it will be said of me that my love for, or faith in, the Fully Enlightened One, and my respect and reverence for Him, are not intense. It is, perhaps, expedient that I should afford support to the Mahāvihāra fraternity, who are orthodox, whose conduct is in conformity with the rules of the Order, and whose superior is Mahākassapathera of Udumbaragiri ; and that, as Asoka, King of Righteousness, with the assistance of Moggaliputtatissamahāthera, afforded support to the great fraternity of exceedingly pure and orthodox priests, who declared that the Fully Enlightened One was a *Vibhajjavādi*, and effected the purification of the Religion by commanding the expulsion from the Order of 60,000 impure and sinful priests, who declared that the Fully Enlightened One professed the doctrines of the *Sassata* and other schools, even so, should I purify the Religion by commanding the expulsion from the Order of the large number of impure, unorthodox, and sinful priests who do not conform to the rules of the Order, and are followers of

evil practices, and by constituting the sect of the residents of the Mahāvihāra, the only sect (in my kingdom).'

"The King acted accordingly, purified the Religion, and caused a covenant to be entered into by the priests. In after times, with a view to purify the Religion, Vijayabāhurājā and Parakkamabāhurājā caused (similar) covenants to be made.

"From that time up to the present day, there has been existing in Lankādīpa, a sect of priests, who are the spiritual successors of the fraternity of the Mahāvihāra, the exceedingly pure and orthodox sect, whose members conformed, in a proper manner, to the rules of the Order.

"I shall, therefore, invite, in a respectful manner, learned and able priests to receive the extremely pure form of the *upasampadā* ordination in Lankādīpa, and to establish it in this country of Rāmaññadesa. By inducing men of good family who have faith, and are desirous of taking orders, to receive it, and by thus calling into existence the pure form of the *upasampadā* ordination, the Religion will become purified and free from impurity, and will last to the end of the period of 5,000 years."

Accordingly, King Rāmādhipati invited the twenty-two *theras*, headed by Moggalāna and addressed them thus: "Reverend Sirs, the *upasampadā* ordination of the priests in Rāmaññadesa now appears to us to be

invalid. Therefore, how can the Religion, which is based on such invalid ordination, last to the end of 5,000 years? Reverend Sirs, from the establishment of the Religion in Sīha*l*adīpa up to the present day, there has been existing in that Island an exceedingly pure sect of priests, who are the spiritual successors of the residents of the Mahāvihāra monastry. If, Reverend Sirs, you go to Sīha*l*adīpa, and, after selecting out of the fraternity, whose members are the spiritual successors of the priests of the Mahāvihāra, a Chapter, who are pure and free from censure and reproach, receive at their hands the *upasampadā* ordination in the *udakukkhepasimā* consecrated on the Kalyā*n*ī river, where the Fully Enlightened One enjoyed a bath; and, if you make this form of the *upasampadā* ordination the seed of the Religion, as it were, plant it, and cause it to sprout forth by conferring such ordination on men of good family in this country of Rāmaññadesa, who have faith and are desirous of taking orders, the Religion will become pure and last till the end of 5,000 years.

"Reverend Sirs, by your going to Sīha*l*adīpa, much merit and great advantages will accrue to you. Reverend Sirs, on your arrival in Sīha*l*adīpa, an opportunity will be afforded you of adoring and making offerings to the Holy Tooth Relic, to the Bodhi trees, headed by the one which was the Southern branch (of the tree at Buddha Gayā), to the Ratana-cetiya and other shrines, and to the Cetiya of the Holy

Foot-print of the Blessed One on the top of the Samantakūṭa hill. Therefore, Reverend Sirs, your great accumulation of merit will increase. For the reasons stated above, I beseech of you the favour of going to Sīhaḷadīpa."

To this the *theras* replied: "Mahārāja, your excellent request is, indeed, in conformity with the law, because it is actuated by a desire to promote the interests of the Religion. The visit to Sīhaḷadīpa will increase our great accumulation of merit. We, therefore, grant you the favour, and will visit Sīhaḷadīpa." Saying thus, the *theras* gave a promise.

On receiving the reply of the *theras*, the King directed the preparation of the following articles to serve as offerings to the Holy Tooth Relic: a stone alms-bowl, embellished with sapphires of great value, and having for its cover a pyramidal covering made of gold weighing 50 *phalas*; an alms-bowl, with stand and cover complete, made of gold weighing 60 *phalas*; a golden vase weighing 30 *phalas*; a duodecagonal betel-box made of gold weighing 30 *phalas*; a golden relic-receptacle weighing 33 *phalas*, and constructed in the shape of a *cetiya*; a relic-receptacle made of crystal; a relic-receptacle, embellished with pieces of glass resembling *masāragalla* gems; and golden flowers.

For the purpose of offering to the Ratanacetiya and other shrines, to the Holy Foot-print, and to the twenty-two Bodhi trees, the following articles were pre-

pared: 85 canopies of various colours; 50 large, gilt, waxen candles; and the same number of small, gilt, waxen candles.

For presenting to the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa the following articles were prepared: 40 boxes containing cotton cloth of delicate texture; 20 silk and cotton upper robes of various colours, namely, red, yellow, motley, and white colour; 20 betel-boxes, of motley colour, manufactured in Haribhuñja; four stone pitchers; eight painted pitchers manufactured in Cinadesa; and 20 fans manufactured in the same country.

Rāmādhipatirājā, the Lord of Rāmaññadesa, and of the White Elephant, sent respectful greeting to Their Reverences the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa, and thus addressed them by letter:

"Reverend Sirs, for the purpose of adoring the Holy Tooth and other Relics, I have sent priests with offerings. Vouchsafe to afford them assistance in making such offerings. With the twenty-two *theras* and their disciples, I have sent Citradūta and Rāmadūta together with their attendants. Vouchsafe, Venerable Ones, to afford them such assistance as they may require in seeing and adoring the Holy Tooth Relic and making offerings to it. After seeing and adoring the Holy Tooth Relic, and making offerings to it, the twenty-two *theras* and their disciples will proceed to elect from among the fraternity, who are the spiritual successors of the residents of the Mahāvihāra monastery, a Chapter

of priests, who are free from censure and reproach, and will receive at their hands the *upasampadā* ordination in the *udakukkhepasimā* consecrated on the Kalyā*n*ī river, where the Blessed One had enjoyed a bath. May it please the Venerable Ones to afford them assistance also in this matter ?" Thus was prepared a letter addressed to the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa.

The following articles were prepared for presentation to Bhūvanekabāhu, King of Sīha*l*adīpa : two sapphires valued at 200 *phalas* of silver; two rubies valued at 430 *phalas* ; four pieces of variegated Cina cloth of great value for making long mantles, which would cover the wearer from neck to foot ; three pieces of thick, embroidered, Cina cloth, of white and dark blue, or ash colour ; two pieces of plain, thick, Cina cloth, of white and dark blue, or ash colour ; one piece of plain, white, thick Cina cloth ; two pieces of green, thick, embroidered, Cina cloth ; one piece of plain, green, thick, Cina cloth ; two pieces of plain, black, Cina cloth ; one piece of yellow, thick, embroidered, Cina cloth ; one piece of red, thin, embroidered, Cina cloth, of delicate texture; one piece of thin, embroidered, Cina cloth of delicate texture, and of white and dark blue, or ash colour ; in all, 20 pieces of Cina cloth ; the same number of variegated silk cloths called "Pavitti;" and 200 mats wrapped up in leather cases. The letter addressed to Bhūvanekabāhu, King of Sīha*l*adīpa, was in import similar to that addressed to the *mahātheras* of that Island, and was inscribed on a tablet of gold.

Having thus prepared everything that was necessary, the King presented the twenty-two *theras* with the following articles :—

44 boxes of fine cotton cloth for making the *ticīvara* robes ;
22 carpets made of the wool of Marammadesa ;
22 variegated leathern rugs ;
22 variegated Haribhuñja betel-boxes, with covers ;
and many other articles required for food and for medicinal purposes on the voyage.

The twenty-two priests, who were the disciples of the *theras*, were each presented with a piece of cloth called "Ka*t*iputta," and a thick, embroidered, carpet manufactured in Marammadesa.

The twenty-two *theras* and their disciples were consigned to the care of the two emissaries, Citradūta and Rāmadūta, into whose hands were likewise delivered the above-mentioned offerings intended for the Holy Relics, the letter and presents for the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa, and the letter inscribed on a tablet of gold and presents for Bhūvanekabāhu, King of that Island. Two hundred *phalas* of gold were given to the emissaries for the purpose of providing the twenty-two *theras* and their disciples with the 'four requisites,' should any mishap, such as scarcity of food, arise. The eleven *theras*, headed by Moggalānathera, together with their disciples, were embarked in the same ship as Rāmadūta, while the remaining eleven *theras*, headed by Mahāsīvalithera, together with their disciples, were embarked in the same ship as Citradūta.

REVERSE FACE OF THE SECOND STONE.

The ship, in which Rāmadūta embarked, left the mouth of the Yoga river on Sunday, the 11th day of the dark half of the month Māgha 837, Sakkarāj, and went out to sea.

The ship, in which Citradūta embarked, however, left the mouth of the same river on Monday, the 12th day of the dark half of the same month, and going out to sea, reached, through skilful navigation, the port of Kalambu on the 8th day of the dark half of the month Phagguna.

When Bhūvanekabāhu, King of Sīhaladīpa, heard the news (of the arrival of the ship), he, on the new-moon *uposatha* day of the month Phagguna, directed that a welcome be accorded to the eleven *theras* and Citradūta. He was exçeedingly delighted when he had heard the letter read out, which was inscribed on a tablet of gold, and brought by Citradūta, and which was sent by Rāmādhipatimahārājā, who was replete with faith and many other good qualities, and who, being a descendant of the Lords of White Elephants, was himself the Lord of a White Elephant, which was possessed of all the characteristics (of such animals), and whose colour was very much whiter than that of a conchshell, the *Jasminum multiflorum*, the white-lily, or the autumnal moon. The King (of Sīhaladīpa),

having exchanged the compliments of friendship and civility with the *theras* and Citradūta, arose from his seat, and, with his own hands, offered them betel-leaf with camphor. He likewise had arrangements made for the entertainment of the *theras* and Citradūta.

On the following day, Citradūta delivered to the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa the letter and the presents sent by Rāmādhipatimahārājā ; and the *mahātheras* saying : "Whatsoever is pleasing to Rāmādhipatimahārājā, that will we perform," gave a promise.

The eleven *theras*, who embarked in the same ship as Citradūta, perceiving the non-arrival of their brethren, who embarked in the same ship as Rāmadūta, reflected : "With the permission of the King of Sīha*l*adīpa, we shall remain in this Island of Lankādīpa, awaiting the arrival of these *theras*." They accordingly asked permission from the King, and remained there awaiting the arrival of the *theras*, who embarked in the same ship as Rāmadūta.

Meanwhile, the ship in which Rāmadūta embarked, missed the route to Anurādhapura, and, meeting with adverse winds, performed a difficult voyage; and it was not till Sunday, the 9th day of the moon-lit half of the month Citra, that she reached Valligāma.

Now, at Valligāma, resided a Sinhalese minister, called Garavi, who had rebelled against the King. At the time of the arrival of the ship, the younger brother of the King of Sīha*l*adīpa had proceeded by ship to the

same village, accompanied by many other ships conveying armed men, in order to fight the rebel minister. The latter was stricken with terror, and, being unable to defend himself, fled the village and sought refuge in a forest. The village having fallen into his hands, the King's brother took up his residence there. The soldiers of the rebel minister remained in hiding at various places between Valligāma and Jayava*dd*hananagara, and were a source of danger to the people, who passed by that way. Owing to this circumstance, the King's brother withheld permission from the *theras* and Rāmadūta, who were desirous of going to Jayava*dd*hananagara. However, on the second day of the dark half of the first of the two months of Āsa*l*ha 838, Sakkarāj, permission was obtained and the *theras* and Rāmadūta left Valligāma. After passing five days on the journey, they arrived at Jayava*dd*hananagara on the 8th day.

When Bhūvanekabāhu, King of Sīha*l*adīpa, heard about the arrival of the *theras* and Rāmadūta, he directed that a welcome be accorded to them. After he had heard read out the letter of Rāmādhipatimahārājā, inscribed on a tablet of gold, which was brought by Rāmadūta, he was delighted, and, in the manner indicated above, exchanged with the *theras* and Rāmadūta the compliments of friendship and civility, and had arrangements made for their entertainment.

On the following day, Rāmadūta delivered to the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa the letter and presents sent by

the King, who was the Lord of Ha*m*savatīnagara; and all the *mahātheras* gave a promise to Rāmadūta similar to that given by them to Citradūta.

After a month had elapsed from that date, the *theras*, who embarked in the same ship as Citradūta, visited Anurādhapura, and adored the Ratanacetiya, Maricivatticetiya, Thūpārāmacetiya, Abhayagiricetiya, Silācetiya, Jetavanacetiya, and the Mahābodhi tree, which was the Southern branch (of the tree at Buddha Gayā), and saw the Lohapāsāda. They likewise, to the extent of their ability, removed grass, creepers, and shrubbery found growing in the court-yards of the various *cetiyas*, and cleaned their walls. After fulfilling such religious duties as were performed subsequent to making offerings, they returned and arrived at Jayava*dd*hạnanagara.

The Sinhalese King now thought that the time had arrived for him to exhibit the Holy Tooth Relic for the adoration of all the *theras*, who had come by the two ships. On Sunday the 1st day of the dark half of the second month Āsa*l*ha, and the day on which *vassa* residence was entered upon, he had the whole of the tower containing the receptacle of the Holy Tooth Relic decorated, had a canopy of cloth put up, and had an offering made of scents, lights, incense, and flowers. The *mahātheras* of Sīha*l*adīpa were set apart on one side, while the twenty-two *theras* and their disciples, who had come by the two ships, together with Citradūta and Rāmadūta, were invited to be present. The Holy Tooth

Relic, contained in a golden receptacle, was brought out in order that the twenty-two *theras*, and Citradūta, and Rāmadūta might see and adore it, and make offerings to it. Then the Sinhalese King, calling to mind the letter of Rāmādhipatirājā, had the Holy Tooth Relic deposited in the golden relic-receptacle sent by the latter, and had a white umbrella placed over it. The golden vessel containing the Relic, the golden vase, and the golden *duodecagonal* betel-box were deposited together, and shown to the twenty-two *theras* and Citradūta, and Rāmadūta.

"Reverend Sirs, and Citradūta, and Rāmadūta, may it please you to let me know the purport of the letter of the Lord of the White Elephant?" asked the Sinhalese King, who, saying to himself: "Whatsoever may be the purport of the letter of the Lord of the White Elephant, I shall act accordingly," issued commands to the Sinhalese ministers and directed the construction of a bridge of boats on the Kalyā*n*ī river, where the Blessed One had enjoyed a bath. A tower and a canopy of cloth were erected on the bridge, and various kinds of hanging awnings were likewise put up. Vidāgamamahāthera was requested to elect from among the fraternity of priests, who were the spiritual successors of the residents of the Mahāvihāra monastery, a Chapter, who were free from censure and reproach; and he accordingly elected a Chapter of twenty-four priests such as Dhammakittimahāthera, Vanaratanamahāthera, Pañcapariven*a*vāsi-Mangalathera,

and Siha*l*arājayuvarājācariyathera. Having thus had a bridge of boats constructed, and a Chapter of priests elected, the King invited the twenty-four ordaining priests, headed by Dhammakittimahāthera, on Wednesday, the 11th day of the dark half of the month of second Āsa*l*ha, and had them conducted to the bridge of boats, and had the forty-four priests of Rāmaññadesa ordained by them. In conformity with the custom followed by the Sinhalese *mahātheras* of old, whenever priests from foreign countries were ordained, the forty-four priests of Rāmaññadesa were first established in the condition of laymen, and then admitted to the Order as *sāmaneras* through the act of Vanaratanamahāthera, who presented them with yellow robes, and accepted their profession of faith in the 'Three Refuges.'

On the night of Wednesday, five *theras*, namely, Moggalānathera, Kumārakasssapathera, Mahāsīvalithera, Sāriputtathera, and Ñā*n*asāgarathera, were ordained in the presence of the Chapter of the twenty-four priests, Dhammakittimahāthera and Pañcaparive*n*avāsi-Mangalathera being respectively the *upajjhāya* and *ācariya*. On the night of Thursday, the 12th, ten *theras*, namely, Sumanathera, Kassapathera, Nandathera, Rāhulathera, Buddhava*m*sathera, Sumangalathera, Khujjanandathera, So*n*uttarathera, Gu*n*asāgarathera, and Dhammarakkhitathera, were ordained, Vanaratanamahāthera and Pañcaparive*n*avāsi-Mangalathera being respectively the *upajjhāya* and *ācariya*. In the course of the day on Friday, the 13th, seven *theras*, namely, Cū*l*asuman-

galathera, Javanapaññāthera, Cū*l*akassapathera, Cū*l*asīvalithera, Ma*n*isārathera, Dhammarājikathera, and Candanasārathera, were ordained, Vanaratanamahāthera and Pañcapariven*a*vāsi-Mangalathera being respectively the *upajjhāya* and *ācariya*. On Saturday, the 14th, the twenty-two young priests, who were the disciples of the *theras*, were ordained, Pañcapariven*a*vāsi-Mangalathera and Sīha*l*arājayuvarājācariyathera being respectively the *upajjhāya* and *ācariya*.

When the twenty-two *theras* of Rāmaññadesa had been ordained, the Sinhalese King invited them to a meal, at the end of which, he presented each of them with the following articles : three yellow robes ; a curtain and a canopy manufactured in the country of Gocarati ; a leathern mat painted in variegated colours ; a fan shaped like a palmyra-fan, but made of ivory, carved by a skilful turner ; and a betel-box. Then the Sinhalese King said : "Reverend Sirs, you will return to Jambudīpa and maintain the Religion in splendour in Ha*m*savatīpura. If, Reverend Sirs, I present you with any other gifts, no reputation would accrue to me, because such gifts, are subject to speedy decay and dissolution. Therefore, I shall now confer titles on you. If, Reverend Sirs, this is done, such titles would last throughout your life-time." So saying, he conferred on the eleven *theras* who embarked in the same ship as Rāmadūta, namely, Moggalānathera, Kumārakassapathera, Ñā*n*asāgarathera, Buddhava*m*sathera, Nandathera, Rāhulathera, Sumangalathera, Dhammarakkhita-

thera, Cū*l*asumangalathera, Kassapathera, and Ma*n*isārathera, the following titles respectively : Sirisanghabodhisāmi, Kittisirimeghasāmi, Parakkamabāhusāmi, Sīha*l*adīpavisuddhasāmi, Gu*n*aratanadharasāmi, Jinālankārasāmi, Ratanamālisāmi, Saddhammatejasāmi, Dhammārāmasāmi and Bhūvanekabāhusāmi. On the eleven *theras*, who embarked in the same ship as Citradūta, namely, Mahāsīvalithera, Sāriputtathera, Sumanathera, Cū*l*akassapathera, Cū*l*anandathera, So*n*uttarathera, Gu*n*asāgarathera, Javanapaññāthera, Cū*l*asīvalithera, Dhammarājikathera, and Candanasārathera, the following titles were respectively conferred : Tilokagurusāmi, Sirivanaratanasāmi, Mangalatherasāmi, Kalyā*n*ītissasāmi, Candanagirisāmi, Siridantadhātusāmi, Vanavāsitissasāmi, Ratanālankārasāmi, Mahādevasāmi, Udumbaragirisāmi, and Cū*l*ābhayatissasāmi.

The eleven *theras*, who embarked in the same ship as Rāmadūta, together with the latter, left Jayava*dd*hananagara and returned to Valligāma. The eleven *theras*, who embarked in the same ship as Citradūta, however, returned to Jayava*dd*hananagara, after adoring the Padavalañjacetiya, called the Siripāda, which is situated on the top of the Samantakū*t*a hill.

The eleven *theras*, who had returned to Valligāma, embarked on Wednesday, the second day of the moonlit half of the month Bhadda, and returning home, arrived at the mouth of the Yoga river on Thursday, the second day of the dark half of the same month.

When Rāmādhipatirājā received the tiding that the *theras*, who embarked in the same ship as Rāmadūta, had arrived at the mouth of the Yoga river, he bethought himself: "Considering that these *theras* visited Sīha*l*adīpa at my solicitation, and that they are the inaugurators of the *upasampadā* ordination, it would not be proper to send any of my officials to welcome them. It would, indeed, be appropriate that I should myself welcome them on my return from Tigumpanagara, where, on the *Mahāpavāranā* day, which falls on the full-moon day of Assayuja, I shall present the *cetiya* containing the Hair Relics of the Fully Enlightened One, obtained during His life-time, with a large bell made of brass, weighing 3,000 *tulas*." Agreeably with this thought, he wrote a letter saying: "As I am visiting Tigumpanagara, may it please the Venerable Ones to remain in that town?" And, after making arrangements for their entertainment, he had them disembarked from their sea-going vessel and conveyed to Tigumpanagara in river-boats.

Meanwhile, the eleven *theras*, who embarked in the same ship as Citradūta, missed the appointed time favourable for returning to Rāmaññadesa, because the Sinhalese King had said them: "Reverend Sirs, it is my desire to send an emissary to Rāmādhipatimahārājā, the Lord of the White Elephant, with presents including a religious gift in the shape of an image of the Holy Tooth Relic, embellished with a topaz and a diamond, valued at a hundred *phalas*, which were constantly worn by my

father, Parakkamabāhumahārājā. When the vessel, now being fitted out for my emissary, is ready, an opportunity will be afforded to her of sailing in the company of your ship. May it please Your Reverences to postpone your departure till then ?" The eleven *theras*, and Citradūta, therefore, waited for the emissary of the Sinhalese King, and anchored their ship at the port of Kalambu. Meanwhile, a violent wind, called 'Parādha,' arose and sank in the sea the large sea-going vessel, in which passengers had already embarked. When the Sinhalese King received the intelligence that Citradūta's ship had foundered in the sea, he said thus to the *theras* and Citradūta : "If you have no ship, you might embark in the same ship as my emissary, and return home." Accordingly, the *theras*, and Citradūta, together with his attendants, embarked in the same ship as the emissary of the Sinhalese King, and left the port of Kalambu.

Sailing out to mid-ocean, the ship continued her course through the Straits of Silla, which lies between Sīha*l*adīpa and Jambudīpa. After three nights had elapsed since the ship left the port of Kalambu, she was wrecked by a violent storm, and, immersed in sea-water, she remained fast between the jutting peaks of rocks. All the passengers, realizing their inability to extricate the ship from amidst the rocks, collected all the timber and bamboos that happened to be in her, and, constructing a raft of them, and embarking on it, crossed to the coast of Jambudīpa, which was close by.

Having lost the presents, the emissary of the Sinhalese King returned to Sīha*ḷ*adīpa. The *theras*, and Citradūta, however, travelled on foot to Nāgapa*tt*ana, and there visited the site of the Padarikārāma monastery, and worshipped the image of Buddha in a cave, constructed by command of the Mahārājā of Cinadesa on the spot, on the sea-shore, where the Holy Tooth Relic was deposited in the course of its transit to Lankādīpa in the charge of Da*nd*akumāra and Hemamālā, who were husband and wife. Thence they travelled on to the port of Nāvu*t*apa*tt*ana. At this port resided Mālimparakāya and Paccha*ḷ*iya, two intendants of the port, who annually sent two ships for trading purposes (to Rāmaññadesa). In doing so, they sent presents for Rāmādhipatimahārājā, and thus, because of their having exchanged with him the compliments of friendship and civility, they conceived feelings of great respect and honour for him. Owing to this circumstance, they provided the *theras* with food, clothing, and residence, and treated them with much reverence. Citradūta was likewise provided with clothing, food, and lodgings. The intendants of the port then said: "Reverend Sirs, when our ships start from this port, may it please you to embark in them in order to be once more near the Lord of the White Elephant?" Accordingly, the four *theras*, namely, Tilokaguruthera, Ratanālankārathera, Mahādevathera, and Cū*ḷ*ābhayatissathera, and their four disciples resided with them. The remaining seven *theras*, however, saying: "We shall

embark, together with the seven priests, in a ship at Komālapa*tt*ana," went and resided at that port.

On Wednesday, the fourth day of the moon-lit half of the month Visākhā 839, Sakkarāj, the three *theras*, namely, Tilokaguruthera, Ratanālankārathera, and Mahādevathera, embarked in the ship belonging to Mālimparakāya, while Cū*l*ābhayatissathera embarked in the ship belonging to Paccha*l*iya, and they left Nāvu*t*apa*tt*ana. Of these *theras*, the three, who embarked in the same ship, reached the mouth of the river, which takes its source in the Nāgarāsi mountain, on Friday, the 12th day of the dark half of the month Visākhā, and arrived at Kusimanagara on Tuesday, the 1st day of the moon-lit half of the month Je*tt*ha. Cūlābhayatissathera, however, arrived at Ha*m*savatīnagara on Tuesday, the 13th day of the moon-lit half of the month Āsa*l*ha.

Of the seven *theras*, who, together with the seven priests, went and resided at Komālapa*tt*ana, Mangalathera, accompanied by his own attendant priest, as well as by those of Vanaratanathera, and Siridantadhātuthera, embarked in a ship, commanded by Binda, and left Komālapa*tt*ana on Wednesday, the new-moon day of the month Bhadda 841, Sakkarāj. They reached the mouth of the river, which takes its source in the Nāgarāsi mountain, on Friday, the 1st day of the moon-lit half of the month Kattika, and, touching at Kusimanagara on Monday, the 11th, eventually arrived at

Ha*m*savatīnagara on Friday, the 14th day of the dark half of the month Kattika.

The remaining six *theras* and the four young priests had been dead as they were unable to deviate the consequences of demerit and the course of the law of mortality, to which all living beings are subject. Alas! "Whatever is material is subject to change and dissolution."

OBVERSE FACE OF THE THIRD STONE.

On Thursday, the 8th day of the moon-lit half of the month Assayuja 838, Sakkarāj, Rāmādhipatimahārājā, with the object of presenting a great bell to the Kesadhātucetiya, embarked on a barge surmounted by a golden spire, and escorted by a number of boats, headed by golden boats such as the 'Indavimāna,' proceeded to Tigumpanagara. On Tuesday, the 13th day of the moon-lit half of the month Assayuja, the day of his arrival at Tigumpanagara, he invited the eleven *theras*, who embarked in the same ship as Rāmadūta, and served them with various kinds of delicious food. He likewise presented each of them with two couples of cloths for their *ticīvara* robes, and, having exchanged with them the customary compliments of friendship and civility, commanded that their residence be shown to them.

Rāmādhipatimahārājā had grand festivals held for three days; and on Thursday, the day of *Mahāpavāranā*, the great bell was conveyed to the quadrangle of the

Kesadhātucetiya, in order that it might be presented to it. On Friday, the 1st day (after the day of *Mahā-pavāranā*), offerings were made to the priests residing in Tigumpanagara, and the King commanded that largess be given to paupers, way-farers and beggars. On Sunday, the 3rd day (of the dark half of the same month), eleven boats were adorned in a reverent manner, and ministers were sent to escort the *theras*. Having thus made preparations for escorting the *theras*, Rāmādhipatirājā left Tigumpanagara on the morning of Monday, the 4th day, and reaching, in due course, Ha*m*savatīnagara on Friday, the 8th day, entered the bejewelled Palace, which was his home. The *theras*, however, halted a day at a ferry near the Mahābuddharūpa; and on Sunday, the 10th day, ministers were sent with many boats appropriately adorned, with various kinds of flags and streamers flying, and with the sounding of gongs and many other kinds of musical instruments, to wait upon the *theras*, who, on their arrival, were ushered into the Palace.

When the *theras* had entered the Royal Palace, called the 'Ratanamandira,' they presented Rāmādhipatimahārājā with the following articles:—a casket containing sandal-wood powder, with which the Holy Tooth Relic was besmeared; an image of the Holy Tooth Relic; some branches, leaves, and seeds of the Bodhi tree; a treatise giving an account of the purification of the Religion effected by Sirisanghabodhi-Parakkamabā-

humahārājā, Vijayabāhumahārājā, and Parakkamabāhumahārājā; a treatise setting forth the covenants entered into, at the solicitation of the said Kings, by the priesthood for the observance of the Order; a letter sent by the Sinhalese *theras*, and a book recording the covenants entered into by them; a book of *gāthās* written by Vanaratanamahāthera; and a letter from the Sinhalese King, Bhūvanekabāhu. Rāmādhipatimahārājā accorded a gracious greeting to the eleven *theras*, and commanded his ministers to escort each of them to his monastery with many flags and streamers flying, and with the sounding of gongs and many other kinds of musical instruments.

Then the following thoughts arose in the mind of Rāmādhipatimahārājā: "These eleven *theras* visited Sīha*l*adīpa, and have now returned bringing from thence the pure form of the *upasampadā* ordination. In this city of Ha*m*savatī, there does not exist any pure *baddhasimā*, or any *mahānadī* possessing the characteristics of a *nadī*, or any *mahājātassara* possessing the characteristics of a *jātassara*, or any *gāmakhetta* whose purification can easily be effected. Where can these *theras* perform such ecclesiastical ceremonies as *uposatha* or *upasampadā* ordination?

"Surely, it is proper that I should cause a search made for a small *gāmakhetta*, that can easily be guarded, and there have a *baddhasimā* properly consecrated by these *theras*. If this is done, they will be in a position

to perform, in that *simā*, such ecclesiastical ceremonies as *uposatha* or *upasampadā* ordination." Rāmādhipatirājā accordingly sent his attendants to search for a *gāmakhetta* answering such description. During the course of their search, the King's attendants found on the skirts of a forest to the west of a *mahācetiya*, called Mudhava, a *gāmakhetta* belonging to the Minister Narasūra, which was small and could easily be guarded; and they reported accordingly to the King. Rāmādhipatirājā personally inspected the site, and considered that it was a *gāmakhetta*, which could easily be guarded, and was an appropriate spot for the consecration of a *simā*. The ground of a selected place on that land was cleared of jungle, the site of the proposed *simā* was marked out, and a house was built in the middle of that site. The inside and outside of that house as well as the site of the proposed *simā*, and a selected place, outside that site, were smeared with cow-dung. Then a fencing was erected enclosing the whole place on its four sides, and four openings with doors were constructed. In order to obviate the junction of that *gāmakhetta* with others around it, the means of connection, such as the branches of trees, &c., both on the ground below, and in the air above, were cut down, and a small trench, about a span in depth and the same in width, was dug. Not far from the site of the proposed *simā*, and on its west side, a monastery, a refectory, a lavatory, and a privy were constructed for the use of the eleven *theras*, who were

to perform the ecclesiastical ceremony; and they were invited to take up their residence in that monastery.

Rāmādhipatirājā again reflected: "The eleven *theras*, and the eleven young priests, who are their disciples, have returned from Sīha*l*adīpa after receiving there the exceedingly pure form of the *upasampadā* ordination. It would, however, be as well that I should enquire as to whether these *theras* and their disciples are free from censure and reproach. Should any of them be not free from censure and reproach, their exclusion, in spite of their having received the exceedingly pure form of the *upasampadā* ordination, from the the Chapter of priests appointed to consecrate the *simā*, would be pleasing to us; because a *simā* constitutes the basis of the Religion, and also because the inclusion of priests, who are not free from censure and reproach, though they have received the pure form of the *upasampadā* ordination, in the Chapter consecrating a *simā*, would, in after times, afford matter for objection to the enemies of the Religion."

Accordingly, the King sent learned men to institute enquiries. On enquiry it was found that, previous to their receiving the Sinhalese form of the *upasampadā* ordination, one *thera* and four young priests were not free from a measure of censure and reproach, which was not of a grave character, but only of a trivial nature; and the matter was reported to the King. Rāmādhipatirājā was, however, determined to maintain the Religion

in extreme purity, and excluded (from the Chapter) the *thera*, together with his disciple, as well as the four young priests, who, before receiving the pure form of the *upasampadā* ordination, were not free from a measure of censure and reproach, which was not of a grave character, but only of a trivial nature. The King then resolved that the remaining ten *theras* and the six young priests, who had received the exceedingly pure form of the *upasampadā* ordination, and were free from the smallest measure of censure and reproach, were qualified to constitute a Chapter for the consecration of the *simā*.

When the time approached for the consecration of the *simā*, of these *theras*, Gunaratanadharathera, on the plea of illness, returned to his own monastery accompanied by his pupil and remained there. Therefore, the nine *theras*, namely, Sirisanghabodhisāmi, Kittisirimeghasāmi, Parakkamabāhusāmi, Buddhaghosasāmi, Jinālankārasāmi, Ratanamālisāmi, Saddhammatejasāmi, Sudhammārāmasāmi, and Bhūvanekabāhusāmi, and their disciples, the five young priests, namely, Sangharakkhita, Dhammavilāsa, Uttara, Uttama, and Dhammasāra, —in all, fourteen priests—took up their residence in the monastery built on the west side of the site of the proposed *simā*.

Then the King, who was desirous of having a *simā* consecrated, came to the following conclusion: "If, at a place, where priests desire to consecrate a

simā, there does not exist an ancient *simā*, the *simā* consecrated, at that place, is valid; but, if otherwise, the new *simā* is null and void, because of the doubtful defect of the junction and overlapping of *simās*. Therefore, it is only by the desecration of the ancient *simā* at that place, that the validity of the new *simā* to be consecrated, can be secured. For this reason, previous to the consecration of a *simā*, the ceremony of desecrating the *simā* (which may probably exist on the site), should be performed." The King accordingly had preparations made for performing the ceremony of desecrating the (existing) *simā* in accordance with the procedure expressly laid down in the *atthakathā*.

"Priests, an *avippavāsasimā* may thus be desecrated by means of the *ticīvara*." There are certain conditions to be observed by a priest desecrating a *simā*. The following are the conditions. Standing on a *khandasimā*, a *mahāsimā*, called *avippavāsasimā*, should not be desecrated; and similarly, standing on a *mahāsimā*, called *avippavāsasimā*, a *khandasimā* should not be desecrated. It is only when standing on a *khandasimā* that another *khandasimā* may be desecrated; and the same rule applies *mutatis mutandis* to the other class of *simā*. A *simā* is desecrated for two reasons, namely, (i) in order to make a *mahāsimā* of one, which is originally a *khuddakasimā*, with a view that its area may be extended; (ii) in order to make a *khuddakasimā* of one, which is originally a *mahāsimā*, with a view that sites for monasteries may be granted to others. If,

at the place of desecration, the existence of both *khandasimā* and *mahāsimā*, called *avippavāsasimā*, is known, a *simā* may be desecrated or consecrated. If, however, the existence of a *khandasimā* is known, but not that of a *mahāsimā*, called *avippavāsasimā*, a *simā* may be desecrated or consecrated. If, on the other hand, the existence of a *mahāsimā* called *avippavāsasimā*, is known, but not that of a *khandasimā*, it is only by standing on such places as the premises of a *cetiya*, a *bodhi* tree, or an *uposatha* hall, which are undoubtedly outside (the limits of an *avippavāsasimā*), that a *simā* may be desecrated; but by no means can it be consecrated. If, however, a *simā* is consecrated, there will be junction of *simās*, and a *vihārasimā* will be transformed into an *avihārasimā*. Therefore, the ceremony of desecration should not be performed.

If the existence of both kinds of *simās* is unknown, neither desecration nor consecration should be effected. A *simā* is invalidated by means of the *Kammavācā*, or through the declension of the Religion, or because those, who do not know a *simā*, are incompetent to recite the *Kammavācā*. Therefore, desecration should not be effected. Because it is said that it is only when (the different classes of *simās*) are well-known, that desecration or consecration may be effected, priests desiring to desecrate a *simā*, and who are aware of either the existence of an ancient *simā* or its extent, may, by stationing there duly qualified priests, desecrate an

ancient *simā* or consecrate a new one. The interpretation appears to be that, if the extent of an ancient *simā* is unknown, that *simā* cannot be desecrated, nor can a new one be consecrated.

But the Vimativinodanī says: "There are some *theras*, who in the case of such *vihārasimās*, would convene a Chapter of five or six priests, would station them in a continuous row on places, which are each about the size of a bedstead, and whose distances are determined by the fall, all round, of stones thrown first, from the extremity of the *vihārasimā*, and then, towards the inside and outside of its limits, and would successively desecrate an *avippavāsasimā*, and a *samānasamvāsakasimā*. If neither a *khandasimā* or a *mahāsimā* exists on that *vihāra*, the priests standing, as they do, in the midst of the *simās*, would, from a *mañcatthāna*, certainly desecrate the *simā*, and the *gamāsimā* would remain. In this matter, it is not essential to know the *simā* or its extent. But it is necessary for the reciters of the *Kammavācā* to say: 'We shall desecrate the inside of a *simā*,' (and to act accordingly).

"It is stated in the *atthakathā* that those, who are aware of the existence of a *khandasimā*, but not that of an *avippavāsasimā*, are qualified to effect both desecration and consecration, and that thus, although the extent of a *mahāsimā* is unknown, desecration may be effected. On the authority of this statement, they say that, at any selected spot on the remaining *gāmasimā*,

it is appropriate to consecrate the two kinds of *simās* and to perform the *upasampadā* ordination and such other ceremonies. This dictum appears to be correct; but it should be accepted after due enquiry." The interpretation of these *theras*, therefore, appears to be correct. With regard, however, to the desecration of a *simā* with an ordinary, but not a great, amount of exertion, by those, to whom the performance of the ceremony is difficult, because of their not knowing the existence of an ancient *simā* or its extent, it is said in the *atthakathā*: "If both classes (of *simā*) are not known, the *simā* should not be desecrated or consecrated." This dictum does not, however, contemplate to indicate that, although the existence of the *simā* to be desecrated may not be known, if great exertion is put forth that *simā* will not be desecrated.

If, at a place, where a new *simā* is desired to be consecrated, the existence of an ancient *simā*, or its extent, is unknown; if, at selected spots within and without the places suitable for the fixing of the boundary-marks of the new *simā* to be consecrated, allotments of space each measuring about four or five cubits in length are marked out in rows or groups; and, if duly qualified priests station themselves in the said continuous rows of the allotments of space, and effect the desecration of a *simā*: how can there be no desecration of the existing ancient *simā* at that place, and how can only the *gāmasimā* be not left? The King, therefore,

had the ceremony of desecrating a *simā* performed in the following manner :—

On the inside of the place, suitable for fixing the boundary marks of the new *simā* to be consecrated, allotments of space of five cubits each in length and the same in breadth were marked out, and allotments of similar dimensions were marked out also on the outside ; and, by means of a line drawn with lime or chalk, rectangular spaces in rows were marked out. Then the nine *theras* and the five young priests were invited, and the ceremony of desecrating a *simā* was performed in the manner described below. The said fourteen priests stationed themselves in the first rectangular space of the first row of the allotments of space, and read seven times the *Kammavācā* for desecrating a *simā* at seven different spots ; then stationing themselves successively at each of the remaining rectangular spaces in the first row, they continued reciting the *Kammavācā* till the last rectangular space was reached. Again, beginning with the last rectangular space in the second row, they stationed themselves successively in a reverse order till the first rectangular space in the second row was reached, and read the *Kammavācā*. Thus, in the manner described above, the *Kammavācā* was read at every rectangular space in each of the two rows in a forward order in the first, and in a reverse order in the second. When the number of rectangular spaces had been exhausted, the ceremony of desecrating a *simā* was concluded. It should be borne in

mind that this ceremony was concluded on Saturday, the 7th day of the moon-lit half of the month Migasīra.

On the 8th day, Rāmādhipatirājā, in order to have the ceremony of consecrating a *simā* performed, visited the place in the morning, and had the prelimary arrangements carried out in the following manner :—

On the outside of the site selected for consecrating the *simā* and facing the four quarters, four boundary-marks were fixed; and in order to bring into prominence the advantage derived from fixing the boundary-marks in a form other than that of a four-sided figure, each of the additional four boundary-marks was placed at the end of a line drawn from the middle of the line joining each of the two corners facing the four quarters. Within the space thus enclosed by the eight boundary-stones, a rope was stretched, and along it a line was drawn on the ground. As the *simā* was to be consecrated within the line, and, as it was desirable to make manifest the limit of its site, a small trench, a span in depth and the same in width, was dug outside that line. In order to obviate junction with other *gāmakhettas*, both inside and outside the limit of the boundary-stones, such means of connection as the branches of trees were cut down. The small trench was smeared with mud, and some water placed in it. The eight boundary-stones were beautified with gilding and vermilion, and were wrapped up in red and white cloth. By way of showing honour to the Blessed One, near the boundary-stones, umbrellas,

banners, lamps, incense, and flowers were offered, water-pots, whose mouths were covered and adorned with *kumuda* flowers, were placed; and other offerings such as of cloth were made.

The preliminary arrangements connected with the consecration of the *simā* having thus been carried out, the nine *theras* and the five young priests were invited, and the eight boundary-marks in the eight quarters, commencing with the one in the East quarter, were successively proclaimed. The proclamation was continued till the first boundary-mark, which had previously been proclaimed, was reached. In this manner the boundary-marks were proclaimed three times.

On the following morning, flags and streamers were planted at various places around the *gāmakhetta* belonging to the Minister Narasūra; drums, conch-shells, and other musical instruments were sounded; and the guards, mounted men, and swift messengers, who had been stationed for the purpose of stopping the progress of travelling priests, and of causing other priests residing on that *gāmakhetta* to be speedily excluded from it, were sent out to patrol all round it. It was only when the absence of other priests on that *gāmakhetta* had been reported, that the *Kammavācā* relating to the consecration of a *simā* was read seven times with proper intonation, and that the ceremony of consecration was concluded. At the conlusion of the ceremony, gongs and other musical instruments were sounded

three times, and the populace were commanded to raise a shout of acclamation. In commemoration of the consecration of this *simā* by the priests, who had received their *upasampadā* ordination in the *udakukkhepasimā* situated on the Kalyā*n*ī river, it received the appellation of 'Kalyā*n*ī-simā.'

Previous to the consecration of the Kalyā*n*ī-simā, and also since the return of the *theras* from Sīha*l*adīpa after receiving their *upasampadā* ordination there, the leading priests, who were imbued with faith, learned, and able, had approached Rāmādhipatirājā and said to him thus: "Mahārāja, it is, indeed, an anomaly that we, who have received both the *pabbajjā* and *upasampadā* forms of ordination of the Religion of Buddha, and practised all the precepts that have been enacted, should find our *upasampadā* ordination to be impure. We desire, Mahārāja, to receive the *upasampadā* ordination at the hands of these *theras*, and thus shall our ordination become pure." To this Rāmādhipatirājā thus replied: "Reverend Sirs, if any leading priests, who are replete with faith, should after investigating the ruling of the Vinaya, that is in conformity with the intention of the Blessed One, find that their *upasampadā* ordination is impure, and should desire to receive the pure form of the *upasampadā* ordination at the hands of the *theras*, who have returned home after receiving such ordination at the hands of the fraternity, who are the spiritual successors of the extremely orthodox Mahāvi-

hāra sect, I am not in a position to say to them: 'Do receive it,' or to prevent them by saying: 'Do not receive it.' On the other hand, if the leading priests should, after investigating the ruling of the Vinaya that is in conformity with the intention of the Blessed One, find that their *upasampadā* ordination is pure, and should not desire to receive at the hands of these *theras* the form of the *upasampadā* ordination, that has been handed down by the ordained priests of Sīha*l*adīpa, I would not venture to urge them by saying: 'Do receive it.' The ruling of the Vinaya should, indeed, be the guiding principle. Do you investigate the Dhamma well."

Then Rāmādhipatirājā thought thus:

"The office of *upajjhāya* is the basis of both the *pabbajjā* and the *upasampadā* forms of ordination; and it is decreed by the Blessed One that such office should be conferred only on qualified priests, who, by reason of their having been ten years in orders, have acquired the status of a *thera*. But these *theras* received their *upasampadā* ordination this year only; and not one of them is, therefore, qualified for the office of *upajjhāya*. Whence can we get such an *upajjhāya*? He, indeed, is qualified for the office of *upajjhāya*, who has returned home, after receiving the pure form of the *upasampadā* ordination at the hands of the fraternity, who are the spiritual successors of the Mahāvihāra sect. After appointing such a one as *upajjhāya*, all the leading priests, who are desirous of receiving the form of the *upasampadā* ordination, that has been handed down by the spiritual

successors of the ordained priests of Sīha*l*adīpa, will be afforded an opportunity of receiving such ordination at the hands of these *theras*, who have returned from that Island." Accordingly, the King commanded that a search be made for such a priest. Then Parakkamabāhusāmithera said: "Mahārāja, there is a *thera* called Suva*nn*asobha*n*a. He received his *upasampadā* ordination at the hands of the fraternity, who are the spiritual successors of the Mahāvihāra sect. He is, indeed, qualified for the office of *upajjhāya*. Mahārāja, he is a solitary dweller in the forest, an observer of *dhūtangas*, has few desires, is easily satisfied, and austere in his mode of living, eschews all evil through an innate feeling of shame, is repentant of his sins, an observer of the precepts, and is learned and competent." The King sent messengers to invite Suv*nn*asobha*n*athera, and asked him: "Reverend Sir, when you visited Sīha*l*adīpa, in which *simā* were you ordained, and what was the strength of the Chapter that ordained you? Who was your *upajjhāya*, and who your *kammavācâcariya*? How many years have elapsed since you received your *upasampadā* ordination in Sīha*l*adīpa?"

Suva*nn*asobha*n*athera replied thus to the King: "Mahārajā, in the *udakukkhepasimā* situated on a *mahājatassara*, called Kalambu, and at the hands of a Chapter composed of innumerable priests, with Vanaratanamahāthera, *ex*-Mahāsangharājā, as my *upajjhāya*, and with Vijayabāhu-Sangharājā, who was formerly known as Rāhulabhaddathera, as my *kammavācacariya*, I received my *upasampadā* ordination. Since then twenty-six years have passed away." The King was extremely

delighted, and invited the *thera* to assume the office of *upajjhāya* in respect of the priests desiring to receive the *upasampadā* ordination. The *thera* then said: "Mahārāja, the *theras* of old, in whom human passion was extinct, disregarded their own interest in effecting the purification of the Religion in foreign countries. Mahārāja, I will follow in the footsteps of these holy men, and even like them, will purify the Religion." So saying, he gave a promise tc the King.

REVERSE FACE OF THE THIRD STONE.

Immediately after the consecration of the *simā*, the priests, who had faith, were learned and able, and who, being aware of the impurity of their previous *upasampadā* ordination, were desirous of receiving the form of ordination, that had been handed down through a succession of the ordained priests of Sīha/adīpa, approached the King and renewed their former request. Having approached the King, they said: "Mahārāja, now that a *simā* has been consecrated in a valid manner, and that a *mahāthera*, who is qualified for the office of *upajjhāya*, has been appointed, we are prepared to receive the Sinhalese form of the *upasampadā* ordination."

On the morning of Monday, the 9th day of the moon-lit half of the month Migasīra, the King visited the Kalyāṇī-simā accompanied by the leading priests. The nine *theras*, together with the five young priests, and Suva*nn*asobha*n*athera, who was qualified for the

office of *upajjhāya*, were invited and seated in the Kalyā*n*īsimā. Setting aside the leading priests, who were desirous of receiving the Sinhalese form of the *upasampadā* ordination, the King approached the *theras*, who had visited Sīha*l*adīpa, and having approached them, said to them thus: "Reverend Sirs, these leading priests are desirous of receiving, at your hands, the Sinhalese form of the *upasampadā* ordination. Vouchsafe, Reverend Sirs, to confer such ordination on them."

To this the *theras* replied: "Mahārāja, we were sent by you to Sīha*l*adīpa, where we received the pure form of the *upasampadā* ordination at the hands of the fraternity, who are the spiritual successor of the Mahāvihāra sect. Mahārāja, previous to our receiving such ordination at their hands, the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa addressed us thus: 'Reverend brethren, this is the custom of the Sinhalese *mahātheras* of old. Previous to the conferment of the *upasampadā* ordination on priests, who have come from foreign countries, they are directed to make a confession that they have become laymen, to doff their priestly robe, to suffer themselves to be established in the condition of layman by accepting the gift of a white garb, and again, to become *sāmaneras* by receiving the *pabbajjā* ordination, by accepting a gift of the priestly robe, and by professing openly their faith in the 'Three Refuges.' (It is only when all these stages have been passed through, that they are permitted) to receive the *upasampadā* ordination in their capacity as *sāmaneras*. It might be asked: What is the reason of such procedure? Reverend brethren, the priests, who came to this country with

the conviction that their previous *upasampadā* ordination was impure, but that the Sinhalese form of it was pure, being imbued with faith, received fresh *upasampadā* ordination. Reverend brethren, these priests would subsequently attach themselves to others, who might have been their own disciples, and, being dissatisfied with their condition, would, disregarding the time that had elapsed since their new ordination, reckon their status from the date of their old one. This is not approved by us: hence the custom described above. Therefore, if you, who are replete with faith, desire to receive the pure form of the *upasampadā* ordination, do you act in accordance with the custom of the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa. If you comply, we shall confer the *upasampadā* ordination on you; but if you do not, by reason of not being in accordance with custom, we shall be unable to confer such ordination on you.' It was only when we had conformed ourselves to the custom of the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa, that they conferred the *upasampadā* ordination on us."

Then the large number of leading priests said: "Reverend Sirs, since you yourselves received the pure form of the *upasampadā* ordination only after conforming to the custom of the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa, even in this wise, do we, who are replete with faith, desire to receive it. Therefore, we are prepared to receive the pure form of the *upasampadā* ordination after conforming ourselves to the custom of the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa." The *theras*, who had returned from Sīha*l*adīpa, being thus in concord with all the leading priests, the latter, headed by Dhammakittithera, were eventually

treated in accordance with the custom of the *mahātheras* of Sīha*l*adīpa, and the *upasampadā* ordination was conferred on them, with Suva*nn*asobha*n*athera as *uppajjhāya*, and with the nine *theras*, who had returned from Sīha*l*adīpa, as *ācariyas*, the *Kammavācā* being read by two of these *theras* in turn.

On Monday, the 9th day of the moon-lit half of the month Migasīra, which was the 1st day of the conferment of the *upasampadā* ordination, Rāmādhipatirājā was present in person, and directed the preparation of a bounteous supply of food and various kinds of drinks suitable for consumption before or after noon, for the use of the *theras*, who conducted the ordination ceremony, of the leading priests, who had been ordained, and of other leading priests, who were candidates for the ordination. For the purpose of eliciting the acclamation of '*Sādhu*' at the conclusion of each conferment of the *upasampadā* ordination, drums, conch shells, and other musical instruments were sounded. Scribes skilled in worldly lore, and innumerable nobles and learned men were appointed to note the number of priests that had received the *upasampadā* ordination. And, in order that the ceremony might be performed at night, many lamps were provided. It was near sunset when the King returned to his palace.

The number of leading priests, who received the *upasampadā* ordination during the five days, namely, from the 9th to the 13th, was 245. On Saturday, the 14th day, the King sent the following invitation to the 245 leading *theras*, who had received their *upasampadā* ordination: "To-morrow, which is a Sunday, and the

full-moon *uposatha* day of the month Migasīra, may the Venerable Ones be pleased to perform *uposatha* in the Kalyā*n*ī-simā in the company of the fifteen *theras*, who conducted the *upasampadā* ordination ceremony? It is our desire to serve the Venerable Ones with food, and to present them with other 'requisites' at the conclusion of the *uposatha*, and to derive feelings of piety from such an act." On the morning of the *uposatha* day, the King, surrounded by a large concourse of people, went to the Kalyā*n*ī-simā, and, having ordered the provision of seats and of water for washing the feet, awaited the arrival of the newly-ordained *theras* and the fifteen conductors of the *upasampadā* ordination ceremony. All the *theras* assembled together, and performed *uposatha* in the Kalyā*n*ī-simā. At the conclusion of the *uposatha* ceremony, the King served all of them with a bounteous supply of various kinds of hard and soft food, and with different kinds of betel-leaf, &c., and *bhesajja*. The following articles were then presented to each of the *theras*: two couples of cotton cloths of delicate texture for making *ticīvara* robes; a betel-box with cover, areca-nuts, nut-crackers, &c.; a palmyra fan; an umbrella made of the leaf of the wild date-palm (*Phœnix Sylvestris*); and an alms-bowl with cover and stand.

In compliance with the wish of all the priests, the King conferred the title of "Kalyā*n*ītissamahāthera" on Suva*nn*asobha*n*athera.

Thenceforward, the King permanently stationed, in the neighbourhood of the Kalyā*n*ī-simā, nobles and learned men for the purpose of serving with food, and

furnishing the 'requisites' to the ten *theras*, headed by Kalyā*n*ītissamahāthera, who, together with the five young priests, conducted the *upasampadā* ordination ceremony, as well as to the leading priests, who had received their *upasampadā* ordination in the Kalyā*n*īsimā, and to the numerous priests who presented themselves for ordination. There were likewise stationed numerous scribes charged with the duty of recording the number of priests ordained; and musicians to sound the drum, conch-shell, and other instruments for the purpose of eliciting the acclamation of '*Sādhu*' at the conclusion of each reading of the *Kammavācā* relating to the *upasampadā* ordination.

The ten *theras*, who conducted the ordination ceremony, the 245 leading priests, who had received such ordination, and the numerous priests, who were their disciples, conferred, day after day, without interruption, the Sinhalese form of the *upasampadā* ordination on other leading priests, who came and expressed a desire to receive it.

Rāmādhipatirājā, of his own accord, and with the approbation of the whole Order, despatched the following message to all the priests residing in Rāmaññadesa:—

"Venerable Ones, there may be men, who, though wishing to receive the *pabbajjā* ordination, are branded criminals, or notorious robber-chiefs, or escaped prisoners, or offenders against the Government, or old and decrepit, or stricken with severe illness, or deficient in the members of the body in that they have cut or rudimentary hands, &c., or are hump-backed, or dwar-

fish, or lame, or have crooked limbs, or are, in short, persons, whose presence vitiates the *parisā*. If people of such description are admitted into the Order, all those, who may see them, will imitate, or laugh at, their deformity, or revile them; and the sight of such men will not be capable of inspiring one with feelings of piety or reverence. Vouchsafe, Venerable Ones, not to admit, with effect from to-day, such men into the Order.

"There may be men, living under your instruction, who desire to receive the *upasampadā* ordination. Vouchsafe, Venerable Ones, not to confer on them such ordination, at your own locality, without the previous sanction of Rāmādhipatirājā or the leading *theras* of Ha*m*savatīpura. Should, Venerable Ones, you disregard this our command, and conduct the *upasampadā* ordination ceremony at your own locality, we shall inflict punishment on the parents of the candidates for such ordination, their relatives, or their lay supporters.

"There are sinful priests, who practise medicine; and others, who devote their time to the art of numbers, carpentry, or the manufacture of ivory articles, or who declare the happy or unhappy lot of Governors, nobles, and the common people, by examining their horoscopes, or by reading the omens and dreams, that may have appeared to them.

"There are some priests, who not only make such declarations, but also procure their livelihood, like laymen addicted to the acquisition of material wealth, by means of painting, carpentry, the manufacture of ivory

articles, turnery, the making of idols, and such other vocations. In short, they follow such unbecoming professions, and obtain their means of livelihood.

"There are priests, who visit cotton-fields and preach the Dhamma with long intonation, and trade in cotton, which they may receive as offerings.

"There are priests, who visit fields of hill-rice, rice, barley, &c., and preach the Dhamma, and trade in grain, which they may receive as offerings.

"There are priests, who visit fields of capsicum and preach the Dhamma, and trade in capsicum, which they may receive as offerings.

"There are priests, who trade in many other ways.

"There are priests, who, contrary to the rules of the Order, associate with such laymen as gamesters, roués, drunkards, men who obtain their means of living by robbery, or who are in the service of the King, or with other men and women.

"All these are sinful priests. Do not, Venerable Ones, permit these sinful priests to take up their permanent residence under your protection.

"But there are also other priests, who are replete with faith, who observe the rule prescribed for the Order, whose conduct is good and who are devoted to the study of the Tipiṭaka together with its commentaries, &c. Do, Venerable Ones, permit such priests to take up their permanent residence under your protection.

"If, Venerable Ones, laymen, who are replete with faith and are of good family, desire to receive the *pabbajjā* ordination at your hands, they should be taught calligraphy, and after they have acquired a knowledge of the proper intonation of the letters, they should be instructed in the confession of faith in the 'Three Refuges,' and taught the precepts; and eventually, Venerable Ones, do you confer the *pabbajjā* ordination on them.

"If there are *sāmaneras*, who have completed their twentieth year, and are desirous of receiving the *upasampadā* ordination, they should be taught a brief summary of the *catupārisuddhisīla*, that are observed by priests, who have received the *upasampadā* ordination, namely, *pātimokkhasamvarasīla*, *indriyasamvarasīla*, *ājīvapārisuddhisīla*, and *paccayasannissitasīla*. They should further be instructed both in the letter and spirit of the Bhikkhupātimokkha and the Khuddasikkhā, from beginning to end, and be directed to learn by heart the ritual of confession and the *catupaccayapaccavekkhana*. Do you ultimately report your action to Rāmādhipatirājā as well as to the leading priests residing in Ha*m*savatīpura. Then Rāmādhipatirājā will furnish these candidates with the priestly 'requisites', and have the *upasampadā* ordination conferred on them.

"Do, Venerable Ones, let all of them conform themselves to such conduct as is in accordance with the precepts prescribed by the Blessed One in the Vinaya.

"It was owing to the division of the priests of Rāmaññadesa into different sects in former times,

that such impurity, heresy, and corruption arose into Religion. But now, through all the Venerable Ones being imbued with faith, they have received the Sinhalese form of the *upasampadā* ordination, that has been handed down by the spiritual successors of the Mahāvihāra sect. Whatever may be the mode of tonsure and of dress followed by the *mahātheras* of Sīhaladīpa, let such practice be conformed to, and let there be a single sect."

Having sent the above message to the priests throughout the whole of Rāmaññadesa, Rāmādhipatirājā communicated the following intimation to the priests, who were possessed of gold, silver, and such other treasure, corn, elephants, horses, oxen, buffaloes, male and female slaves:—

"Sirs, if you are really imbued with faith, you will endeavour to give up your gold, silver, and such other treasure, corn, elephants, horses, oxen, buffaloes, male and female slaves. Having done so, do you conform yourselves to such conduct as is in accordance with the precept prescribed by the Blessed One. If you do not endeavour to follow this course, do you leave the Order according to your inclination."

Some of the priests, owing to their being imbued with faith, gave up all such possessions, and conformed themselves to such conduct as was in accordance with the precepts; while other *theras* did not endeavour to give up all their possessions, and they left the Order.

There were priests, who had flagrantly committed *pārajika* offences: these were requested to become lay-

men. There were others, whose commission of *pārajika* offences had not been proved, but whose reproachable and censurable conduct was difficult to be justified: these were asked to become laymen. There were sinful priests, who practised medicine, or the art of numbers, &c., as mentioned above; or who lived misdirected lives following such vocations as painting, &c., as if they were laymen addicted to the acquisition of material wealth; or who traded in the gifts obtained by preaching the Dhamma; or who traded in many other ways: all these were commanded to become laymen.

It was in this manner that Rāmādhipatirājā purged the Religion of its impurities throughout the whole of Rāmaññadesa, and created a single sect of the whole body of the Priesthood.

From the year 838, Sakkarāj, to the year 841, Sakkarāj, the priests throughout Rāmaññadesa, who resided in towns and villages, as well as those who lived in the forest, continuously received the extremely pure form of the Sinhalese *upasampadā* ordination, that had been handed down by the spiritual successors of the Mahāvihāra sect.

The leading priests were 800 in number; and the young priests numbered 14,265; and the total of the numbers of both classes of priests was 15,065. At the conclusion of the *upasampadā* ordination ceremony of these 800 leading priests, the King presented each of them with the following articles: two couples of cotton cloths of delicate texture for making *ticīvara* robes; a betel-box, with a cover, containing betel leaves, areca-

nuts, and a nut-cracker, together with a towel, &c.; an umbrella made of the leaves of the wild date-palm (*Phœnix Sylvestris*); an alms-bowl, with a stand and cover; and a palmyra fan. Moreover, suitable ecclesiastical titles were conferred on all the leading priests.

Subsequently, in accordance with his previous promise, the King furnished 601 *sāmaneras*, who had mastered the *catupārisuddhisīla*, studied the Pātimokkha and the Khuddasikkhā, learnt by heart the ritual of confession and the *paccavekkhana*, and completed their twentieth year, with alms-bowls, robes, and all other priestly 'requisites', and commanded them to receive the *upasampadā* ordination in the Kalyāṇī-simā. Adding these newly-ordained priests, there were, at the time, in Rāmaññadesa, 15,666 priests.

Rāmādhipatirājā, after he had purified the Religion of Buddha, expressed the hope that: "Now that this Religion of Buddha has been purged of the impure form of the *upasampadā* ordination, of sinful priests, and of priests who are not free from censure and reproach, and that it has become cleansed, resplendent, and pure, may it last till the end of the period of 5,000 years!"

1. In former times, Asokadhammarājā, to whom incomparable majesty and might had accrued, out of love for the Religion, became agitated in mind at the sight of the impurities, that had arisen in it.

2. He solicited the assistance of Moggaliputta-tissathera, and effected the purification of the Religion by expelling 60,000 sinful priests from the Order.

3. In Lankādīpa, Parakkamabāhurājā, whose name began with Sirisanghabodhi, was the friend of the Religion of Buddha.

4. Seeing the impurities of the Religion, agitation arose in his mind, and he expelled numerous sinful priests, who held heretical doctrines.

5. He effected purification by sparing the single orthodox sect, whose members were the spiritual successors of the residents of the Mahāvihāra.

6. Subsequently, the purification of the Religion was again, in like manner, effected by other Kings as Vijayabāhu and Parakkama.

7. In times past, our Bodhisatta, while fulfilling the *pāramīs*, ruled over the celestial kingdom of Tidasālayasagga.

8. At that time, the Religion of Kassapa Buddha was in existence, and Ānandathera became Usinnara, and ruled over the kingdom of Bārā*n*asīpura.

9. Although he perceived the impurities, he remained indifferent, and did not effect the purification of the Religion. Then Sakra, the Lord of the *devas*, set aside his celestial bliss, and,

10. Accompanied by Mātali, who had assumed the form of a black dog, went to the King, called Usinnara, and inspired him with fear.

11. Having received a pledge for the purification of the Religion, and after admonishing him, Sakra returned to Tidasālaya.

12. Therefore, King Rāmādhipati, the Lord of Rāmaññadesa, following respectfully in the footsteps of the virtuous,

13. Purified the Religion with a view that it might last till the end of 5,000 years.

14. For having purified the Religion in the manner described above, I, Rāmādhipati, have acquired merit, which is as inexhaustible as Nirvāna, the state of purity and quiescence.

15. May the excellent Kings, who are imbued with intense faith, and who will reign after me in Hamsavatīpura, always strive to purify the Religion, whenever they perceive that impurities have arisen in it!

16. Although the *theras*, headed by Majjhantika-thera, in whom all passions were extinct, and who had performed their last deeds, took a delight in solitude, they set aside their bliss of Nirvāna,

17. And, in former times, exerted themselves in the interest of the Religion. Therefore, respectfully following in their footsteps,

18. May the priests of Ha*m*savatīpura, who delight in their condition of purity, and are enthusiastic (in the cause of the Religion), purify, in after times, the Religion whenever they perceive any impurities in it!

19. If this is done, the beings, who are immersed in the whirlpool of the three forms of existence, will be enabled to cross (to the other shore), or to free them-

selves from the conditions of sin and suffering, or to attain the pure and excellent and supreme Buddhahood, which is embellished with the attributes of the wise and is the fruition of supreme exertion.

Here end the lithic inscriptions called Kalyā*n*ī.

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี